Содержание

Ніколі яшчэ тленьне не рабіла твар такім прыгожым. Бледная скура набыла сьвінцовае адценьне навальнічнай хмары, нос завастрыўся і нагадваў арліны, высокія скулы, абцягнутыя плоцьцю, падкрэсьліваў чорны цень барады. Мяккія хвалі чорных валасоў абрамлялі высокі лоб, на якім сьмерць пакінула свае халодныя пацалункі.

Рукі, цёмныя, складзеныя на грудзях, уражвалі сваёй магутнасьцю. Можа, з-за холаду, а можа з-за якаснага бальзамаваньня, смуроду не было. Калі нахінуцца, адчуваўся тонкі, востры водар, саладкаваты пах каштоўнага дрэва. Мужчына нібыта спаў. Твар яго быў велічны і горды.

- Твар караля, - падумалася Джаваньні.

- Выгружайце цела, - коратка вымавіў ён.

Рабочыя дасталі з машыны невялікі белы гроб - просты драўляны яшчык, у якім, як дарагая лялька, ляжала прыгожая дзяўчына. Яе твар быў чыстым і белым, вочы закрытымі, і доўгія чорныя вейкі кідалі густы цёмны цень на ружовыя шчокі. Хвалі доўгіх чорных валасоў, як карункі, атачалі твар і плечы, рукі былі зложаны на грудзях, але ж адна зь іх апусьцілася на ўлоньне, як падсечаная бледная кветка. Другая рука накрывала сэрца, быццам бы на ім пад ёй схавалася маленькае птушаня. На шыі дзяўчыны блішчэў дыямантавы крыжык, атласная сукенка была белай, як сьнег.

Джаваньні нахіліўся над гробам.

- Донна Летыцыя, якая прыгажосьць ... ціха вымавіў ён. - Вы і пры жыцьці былі анёлам, мілая донна. А цяпер вы сапраўды багіня. Дзева, адвечная ў сваім харастве. Вы цяпер вандруеце далёка, донна. Я ж прыйшоў, каб выканаць наканаванае.

З гэтымі словамі ён нахіліўся, і ўзьняў цела. Па групцы рабочых прайшоўся ўздых. Высокі юнак у чорнай скураной вопратцы узьняў руку да ілбу.

Джаваньні глянуў на яго, і ўсьміхнуўся.

- Хочаш стаць сьвятаром, Крысьціян? - кпліва запытаў ён.

- Манахам, - коратка кінуў той.

Джаваньні моўчкі павярнуўся, і панёс цела да труны, якая, узьнятая, вагалася перад ім на ланцугах.

Асьцярожна ён апусьціў тонкае дзявочае цела ў труну. Маленькая галоўка лягла на плячо мужчыны, белая ручка накрыла яго цёмную, амаль чорную руку. Джаваньні таксама перахрысьціўся, набожна. Раптам на сонца насунулася хмара, пацямнела, і загуў вецер. Сыпануў сьнег. У надыйшоўшым паўзмроку яму здалося, што твар мужчыны асьвятліла ледзь заўважная вусьмешка. Чорная вялікая рука накрыла маленькую белую. Мужчына павярнуўся, абняў цела, і прыцягнуў яго да сябе.

- Сьмерці няма, Джаваньні, - пачуў ён знаёмы голас. Мяккі, спакойны. Сьцьвярджаючы.

- Так, Мікеле. Там, дзе ёсьць каханьне, няма сьмерці, вымавіў ён. Апрануў шляпу, павярнуўся, і махнуў рукой. Крышку закрылі, і сьняжынкі хутка зацягнулі яе белай пацінай.

Джаваньні яшчэ пастаяў, слухаючы, як глеба стучыць па ёй - як глухія ўдары вялікага сэрца, разьвярнуўся, і пайшоў да машыны.

- Каханы, хутчэй, мы спазьняемся! Стройная чорнавалосая джяўчына ў мяккім кашэміравым швэдары стаяла ля кучы чамаданаў - вялікага і маленькага, і яшчэ аднаго прамежкавага памеру.

Высокі ж мужчына побач, здаецца, нікуды не сьпяшаўся. З асалодай зацягнуўся цыгарэтай, падставіў вясноваму сонцу твар.

- У нас яшчэ ёсьць час, каханая. Не хвалюйся. Проста бясконцасьць часу. Ён патушыў акурак, нахінуўся, і абняў яе.

Важкая жанчына збоч фыркнула, і падхапіла нейкія торбы і клункі, перавязаныя рэмнямі. Перакінула іх на плячо, і адразу

стала падобнай на вярблюда.

- Давай шавяліся, - сувора вымавіла яна. - Я дамоў хачу. Не жадаю яшчэ дзень тут тырчэць. Месца паганае, горад цісьне. Пайшлі, і праўда.

Нібыта пачуўшы яе словы, зверху адгукнуўся прыгожы жаночы голас.

- Пачынаецца пасадка на рэйс нумар ... Осла-Стамбул.

Мужчына лёгка падхапіў рэчы.

- Пайшлі, прыгажуні. Радзіма кліча. Ён шырока і хутка пакрочыў у накірунку, паказаным табло.

Дзяўчына падбегам рушыла побач, толькі чамаданьчык бразгаў калёсікамі.

Жанчына з сумкамі і клункамі крочыла збоч, яе вялікі чамадан бразгацеў ззаду.

- Ганна, што ты там нагрузіла. Дай, я панясу. Ён спыніўся, і працягнуў руку. Жанчына ўчапілася ў вісячыя на ёй торбы.

- Гэта ручная кладзь, - громка вымавіла яна. Не чапай! Ты яшчэ ледзь стаіш. Калі аперацыя была?

- Давай сюды. Ён лёгка зьняў зь яе рэмень, на якім боўталіся дзьве сумкі, і перакінуў яго праз шырокае плячо.

- А ты мяне што, ужо пахавала? Ён шырока усьміхнуўся.

- Ты сам сябе пахаваў, - кпліва вымавіла Ганна.

- Пайшлі, прашу вас. Рэгістрацыя ўжо пачалася! Дзяўчына пацягнула яго за руку, і ўсе трое падхапіліся ізноў, і хутка пакрочылі ў накірунку стойкі, дзе ўжо сабраўся немалы натоўп чарнявых пасажыраў.

Кучаравы мужчына ў чорным касьцюме заўважыў іх, і махнуў, праходзячы, рукой. Высокі чалавек усьміхнуўся, і махнуў яму ў

адказ.

Глава 1: Ціp

Цяжкія дубовыя дзьверы пакою распахнуліся, і на парозе з'явіўся чалавек. Высокі, загароджваючы дзьвярны праём, быццам бы каменная скала раптам узьнялася зь зямлі, прабіўшы падлогу. Чалавек быў апрануты ў ваўчыныя скуры. Ён выглядаў, як звер, і пах, як зьвер - вострым пахам драпежніка, ад якога цела пакрывалася мурашкамі, а сэрца замірала, халадзела ад небясьпекі. Ён і ўвайшоў сюды, як зьвер, - падумала яна. Бяз стуку, ня выбачыўшыся, не запытаўшы дазволу. Дарэчы, стуку і грукату было шмат - на двары заціхала бойка. Было слышна, як валачылі целы. Выцягнулі і зарэзалі на двары яе гаспадара - яна бачыла ў вакно. Цяпер гаспадар у яе быў новы. Гэты? Ці гэта проста вой, і гаспадар войдзе за ім сьледам?

- Tu esta una Wikka. Da Wikka, - пачула яна яго голас. Прыемны, нізкі. Чалавек усьміхаўся. А потым зрабіў крок да яе. Яна зразумела, што ён хоча, па яго шалёных сініх вачах, у якіх быццам плёскалася мора, якое яна перасекла.

- Хачу цябе. Гэтыя яго словы яна зразумела бяз слоў. Яны палыхнулі маланкамі жарсьці, звузіўшы яго позірк, прагны, ваўчыны, зь якім ён вывучаў яе цела. А яшчэ ў іх быў розум - чалавечы, і ўлада, ад якой у яе апусьціліся рукі.

Яна верыла ў Бога, і Бог яе не захінуў. І вось цяпер яна тут, у гэтых дзікіх лясах. А Бог ... Бог, пэўна, далёка. Раптам яна зразумела, што тут яго няма. Няма яе Бога. Тут валадараць багі іньшыя, драпежныя, сівыя, якія яго ня ведаюць - сонечнага Бога поўдня, расьпятага на крыжы.

Вусны чалавека прыціснуліся да яе вуснаў. Рукі лёгка разарвалі адзеньне, агаліўшы яе цела, далоні сьціснулі грудзі. Яна не супраціўлялася. Колькі іх ужо было. Хацелі давезьці цнатлівай, ды не давезьлі. Потым нейкая бабка зашыла яе. Але ж - ізноў дарма. Добра ўсё ж, что гэта чалавек, а ня воўк. Яго вусны былі мяккімі, а цела вострa пахла маладым мужчынскім целам. Ён

быў рады, што атрымаў яе - такі скарб. Усе яны лічылі яе скарбам - яна была дарагой. Таму што яна была прыгожай. Яе блаславеньне, і праклён - пераходзіць з рук у рукі, ад гаспадара да гаспадара, як каштоўны трафей. Ён быў высокі - яна ледзь дасягала галавой да яго грудзей. І голы пад сваімі шкурамі. Яго цела было маладым і гладкім, мышцы хадзілі буграмі. Ён прыціснуўся тварам да яе шыі, убіраючы скуру, быццам бы хацеў пракусіць яе. Яго плоць яна магла добра бачыць, ён і не хаваўся. Вялікая, можа, удвая больш за звычайную. Яна расслабілася, і аддалася яго рукам і губам. Ён паваліў яе на ложак, груба сьціскваючы і ўбіраючы грудзі, а потым увайшоў у яе. Яна закрычэла, але ён нібыта ня чуў. Яго цела рухалася на ёй, сьцёгны хадзілі, як поршні. Яна адчувала, як па яе нагам бяжыць кроў. Яго чэлес разрываў яе, аграменны, напружаны, ён стагнаў і рычэў ад жарсці. А потым хутка выліўся, і заціх. У дзьверы больш ніхто не заходзіў. Пэўна, гэта быў галоўны, зразумела яна.

Яны рухаліся лесам, хутка, па вузкай зарослай сьцяжыне. Здаецца, ваяры былі устрывожаныя, напалоханыя. Яны гаварылі аб нечым, што яна не разумела. А потым, на адлегласьці, пачуўся ваўчыны вой. І ён набліжаўся.

Ваяры згрудзіліся ў круг, ашчэрыўшыся мячамі. Першая страла з гушчару ўтыкнулася ў глаз чалавека, які стаяў побач з Олафам - так звалі яе гаспадара.

Потым прыляцела яшчэ, і яшчэ адна. Пачуліся крыкі і стогны. Людзі пачалі падаць. Але ж раптам дождж стрэлаў спыніўся, раптоўна, як і пачаўся. І тады яна ўбачыла яго.

Чалавек выйшаў з гушчару, як вялікі чорны цень, на галаву вышэй за самага высокага ваяра іх атраду. Яго постаць мякка рухалася ў цемры, ступаючы па мху. Здаецца, у руках яго нічога не было. Ваяры замёрлі, быццам бы іх нечакана скаваў люты холад. І тут чалавек завыў. Страшна, так, як вые драпежная вялікая жывёла. І рухануўся наперад. Яна ня бачыла, што адбылося, але ж рука ваяра побач адляцела разам зь мячом. Галаву другога крутанула і адарвала ўдарам вялікай рукі. Яшчэ адзін ваяр зваліўся, трымаючы разарваныя вантробы. Астатнія шалёна адбіваліся ад накрыўшага іх чорнага патоку ці то

людзей, ці дземанаў, які моўчкі зносіў і раськідваў астаткі целаў.

Хутка рэшткі іх атраду зьвязалі, і пакідалі на зямлю. Яна засталася адна, і цяпер яны глядзелі вочы ў вочы. Раптам яна ціха ўскрыкнула, і ў яе захапіла подых. Чалавек гэты быў ёй вядомы, але дзе яна яго бачыла раней? Ён падыйшоў да яе, і яна адчула яго рукі вакол. Яго позірк пражыгаў яе, і ў яго вачах было нешта іньшае - ня тое, што ў астатніх. Ён нібыта бачыў яе наскрозь. Яна кахае яго, зразумела яна. Даўно. І ён яе кахае. Рукі мужчыны сарвалі зь яе футра, якое лягло на зямлю. Хутка на ім апынулася яна, і ён апусьціўся на яе. Яго сьцягно рассунула яе сьцёгны, і ў яе ўвайшла яго плоць. Неба закружылася над ёй, і яна ўкрыкнула ад болю. Ён рухаўся ў ёй, незважаючы на яе крыкі і сьлёзы, гвалцячы яе, уціскваючы ў вільготную глебу. Ваяры стаялі вакол, і білі па шчытах сякерамі.

Хутка ён сконьчыў, і ўзьняўся. Узьняў яе, разам з футрам, і падняў на рукі. Узьняў над галавой.

- Вульфдацір! Вульфдацір! - пачула яна.

- Хто ты? - ціха запытала яна яго, лежачы ля яго грудзей. - Хто ты, бо я цябе ведаю.

Ён нахінуўся, і крануў вуснамі яе вусны.

- Dievas. Deus. As est. Пачула яна яго нізкі, густы голас.

- Глядзі на вагонь, дзяўчынка. Глядзі на вагонь, каханая. Ён рухаецца ў ёй, яго плоць штурхае яе, і яна бачыць полымя, якое паўстае перад ёй сьцяной. Яно мяккае, шаўковае, прыемнае. Не апальваючае яе. І яна здаецца яго рукам, яго рухам, і яго полымю, якое залівае яе ўсю, перацякаючы зь яго ў яе. Языкі полымя лашчаць, ліжуць яе скуру. Але ж не кранаюць яе, а наадварот, песьцяць. Па яе целу ходзяць хвалі асалоды. Яна абуджаецца, пераходзіць з той рэальнасьці ў гэтую.

Ён глядзіць на яе, усьміхаючыся, а яна ляжыць у яго руках.

- Я – Крыве-Крывейта, - ціха кажа ён. - А ты - мая каханая. Мая жонка перад зямлёй і небам, і вадой і агнём, і ўсімі багамі. Бо я - Бог адзіны, той, што ўчалавечаны тут, на зямлі. У Крыве-Крывейта сыходзіць Бог, і Бог застаецца ў ім, пакуль Крыве не ўзыходзіць на касьцёр. Я - жрэц, Крыве, і айцец мой быў Крыве, і сын мой будзе Крыве. Прышлых жа багоў я не баюся. Не баюся багоў поўначы, і Бога поўдня. Бо расьпяты - мой сын, якога я ахвяраваў самому сябе ў сьвеце. Сын уваскрасае, так сама, як і ўваскрасае сонца пасьля зімовага сну. І толькі Айцец адвечны. Я, Крыве, нашу Айца ў сабе. І цяпер мы будзем вучыцца дарослым таямніцам, сонейка. Таямніцам Бога сапраўднага, які ёсьць Усё - увесь сьвет. Ён у камянях, і ў агні, і ў вадзе, і ў небе, але ж яны - ня ён, так, як адзеньне не зьяўляецца целам. Але ж Крыве бачыць у вадзе кроў Бога, у зямлі яго плоць, і пот у дажджы, і яго сьлёзы, і яго подых - у ветры, і косткі яго - у камянях. І Крыве становіцца яго подыхам, плоцьцю і кроўю, і нараджаецца з улоньня яго водаў, і кожная кропля ў ім становіцца кроўю, потам, сьлязамі і семенем Бога, які арашае праз яго зямлю. Гэта таямніца крыве, і ты цяпер - мать-зямля, і брама, адчыненая мной, і запаленая маім агнём.

- Анёлак мой, таямніцаў на зямлі незьлічона. І ўсе яны мне вядомыя. Бо ж я - Крыве, і нічога ад мяне не схаваць ні на зямлі, ні пад зямлёй.

І мы пройдзем з табой таямніцамі яе нетраў, і глыбіні нябёснай, адчынем іх, і зьяднаемся з сусьветам так, як яднаецца зь ім Крыве.

- Ганна ведае мяне. Ён усьміхнуўся. - Яна знае, хто я. І таму лічыць мяне здраднікам. Крыве, апрануўшы крыж. Насамрэч, ніякай здрады тут няма. Хіба што для яе. Бог валодае ўсім і на зямлі, і на небе. І праз яго Крыве атрымоўвае сваю моц, якая насамрэч моц Бога.

- А хто я, каханы? - ціха запытала яна.

- Маці. Таямніца. Нявеста і жонка. І мой подых. Яго вусны ціха дакрануліся да яе вуснаў.

Ён усьміхаўся - ізноў.

- Чаму ты мяне згвалціў? - запытала яна яго.

- Хацеў. Ня мог утрымацца. Ён прыціснуўся тварам да яе шчакі.
- Як і цяпер не магу ўтрымацца. Яго рукі ахапілі яе, цела накрыла цела. Як неба накрывае зямлю, - падумала яна.

Глава 2: У замку

- Яна моліцца. Не турбуй яе. Высокі мажны чалавек у чорным аксамітным камзоле і дасьпехах пасунуў яго рукой.

- У мяне тэрміновыя зьвесткі, гаспадар. І панна таксама павінна гэта ведаць. Чорная панна, - выправіўся чалавек. Ён быў худы, высокі, з кучаравымі валасамі і тварам, нагадваючым твар грэцкага бога – Ганімеда ці Меркурыя.

- Панна мае шмат часу. Бо яе час – адвечнасьць. Яе часы ніколі ня б’юць раней, чым тое патрэбна. Таму ты павінен чакаць, чорт. Чалавек усьміхнуўся. Злажыў рукі на шырокіх грудзях, і стаў перад ім, захінаючы дзьверы ў пакой.

- Воўк. Як быў ваўком, так ім і застаўся. Юнак зрабіў від, што сплюнуў, але пасягнуць на тое, каб пасунуць мужчыну, і прайсьці ў пакой, не рашыўся.

- І як ты трапіў сюды, ваўчынае адродзе? – нібыта пра сябе запытаў ён.

- Каханы, а цяпер якую кнігу мы будзем пісаць? – вымавіла яна, прытуліўшыся да яго пляча.

- Якую ты жадаеш, любая. Хочаш, пра Мару, а хочаш – пра Крыве – старога літоўскага ваўхва. Ён абняў яе вялікай рукой.

- Хачу пра ўсіх, - вымавіла яна, усьміхаючыся. – Я магу чытаць твае гісторыі бясконца. І слухаць твае казкі, каханы.

- Анёлачак мой, - ён пацалаваў яе. – А я люблю сачыняць для цябе. Якія хочаш казкі для цябе прыдумаю.

- Пра нас? – вымавіла яна, абдымаючы яго за шыю.

- Пра нас, золатка. Ён пацалаваў яе.

Яны сядзелі на парозе вялікага драўлянага дому. Вакол шумеў,

гудзеў кронамі лес. Надыходзіла лета, і ўжо было зусім цёпла, і ўтульна. Толькі камары абудзіліся, і ён адганяў іх адламанай галінай, якая ляжала побач.

- Як хораша дома, - ціха прашаптала яна. – Як хораша на радзіме, каханы.

- Золатка маё. Ён пацалаваў яе. – Родная зямля цягне, і безь яе ты – ніхто і нішто. Адарваны ад дрэва ліст. Тут жа ты – і дрэва, і карані, і вецьце, і лісты, і неба і зямля – ўсё тут тваё, і для цябе. Толькі расьці, радуйся сьвятлу, сонцу, дажджу, ды нават і вятрам і навальніцам. Бо ж яны – родныя. Ён прыціснуўся тварам да яе валасоў, удыхаючы яе пах.

- І дзе мы толькі не былі з табой за гэтыя два гады, каханая, - ціха вымавіў ён. – І што толькі з намі не адбылося. Ён абняў яе за плечы, яна прыціснулася да яго, палажыла галаву на плячо. Сьцяжынка ад ганку вяла ад іх прама ў лес, быццам бы яны сядзелі на парозе казкі, якая толькі мела быць адбыцца.

Глава 3: Белград

Ён заўважыў гэтую дзяўчыну адразу. Яна нагадвала срэбны месяцовы праменьчык, які прабіўся праз лясны покрыў. У вузкай аблягаючай сукенцы ў колер рыбінай шалупені, кароткай, высока адкрываючый сьцёгны і нізка - сьпіну, па якой струменіліся доўгія хвалі чорных валасоў. Яна была зусім маладой, і нейкай разгубленай. Стаяла, нібыта застыла, і прама глядзела перад сабой – праз натоўп. Каржакаваты мужчына падыйшоў да яе, і ціха сказаў нешта на вуха. Яна пакорліва глянула на яго, і кіўнула. Разьвярнулася, і накіравалася ў яго бок.

Ён адкінуўся ў крэсьле, і назіраў, як яна падыходзіць, блытаючыся ножкамі, як маладое аленя. Абцасы былі высокія, а туфлі – крыху вялікія, можа на разьмер, і яна нeяк нялоўка перастаўляла вузкія ступні. Яе твар быў зусім дзявочым, амаль дзіцячым. Касьметыка глядзелася на ім неяк дзіўна, нібыта маленькую дзяўчынку старанна нафарбавалі для конкурсу прыгажосьці – чорныя павейкі, мяккія чырвоныя вусны, чотка акрэсьленыя. Яе твар быў ідэальным – авальным, крыху выцягнутым, з высокімі скуламі і вялікімі зьзяючымі ад блёстак вачыма.

Наблізіўшыся, яна села за яго столік – элегантна ададвінула стул, і прысела, ціха, бязгучна, як эльф.

- Як цябе завуць, красуня? – запытаў ён праз музыку. Нягромка, але ж яна пачула.

- Летыцыя. Яе голас прашапацеў, як срэбны дождж сьвятла, які ліўся з бліскучых дыска-лямпаў уверсе.

- А сапраўднае? Ён усьміхнуўся.

- Летыцыя. Гэта сапраўднае. Яна прама глядзела на яго. І раптам ціха вымавіла:

- Забярыце мяне адсюль.

Ён узьняў на яе вочы. Дзявочы твар перад ім не выражаў нічога – прыгожая маска, ідэальна разфарбавая, як парцалянавая лялька. Але ж у вачах яе стаялі сьлёзы.

- Цябе ўтрымліваюць тут супраціў тваёй волі? – запытаў ён. Яна кіўнула.

Ён таксама нахіліў галаву, вывучаючы яе.

- Добра. Я забяру цябе. Пасядзі пакуль. Ён дастаў тэлефон, і набраў нумар.

- Джаваньні? Слухай, я тут у бары. Ну, ты ведаеш. Тут такая справа. Мне трэба будзе дапамога. Хай твае хлопцы прыедуць сюды. Колькі? Ну, некалькі. Так, можа і прыйдзецца. Такіх, добрых хлопцаў. Але ж хай чакаюць. Калі праз пару гадзінаў я ня выйду да іх, хай крушаць тут усё. Ушчэнт.

А потым павярнуўся да яе.

- З кім тут можна паразмаўляць з галоўных, красуня?

- Яны не адпусьцяць мяне, - ціха прашаптала яна.

- Адпусьцяць. Я не магу цябе проста забраць. Такія правілы. Ты – іх жанчына. Але ж я абяцаю табе, што мне тут ніхто не адмовіць, і праз якую гадзіну ты ўжо будзеш вольная. Пакліч да мяне таго чалавека, што размаўляў з табой. Ён адкінуўся на сьпінку, і стаў чакаць.

Яна ўзьнялася, і пайшла праз натоўп – зьзяючы праменьчык сьвятла ў апраметнай начы.

Праз колькісь хвілін яны зьвярнуліся разам.

Крэпкі шыракаплечы хлапец у кашулі з закатанымі рукавамі і татуіроўкай на прадплеччы спыніўся перад ім.

- Вам падабалася дзяўчына, місцер? Хаціце яе на большы час? Прыватны пакой?

- Я хачу прыватную размову з тваім босам. І так, дзяўчына

пойдзе з намі разам. Ён утаропіў у хлапца цяжкі позірк.

- Прабачце, але ж гэта не магчыма. Бос заняты. Хлапец шырока ўсьміхнуўся.

- Не прабачу. Ён апусьціў нагу, якая ляжала на калене, на падлогу. – Гамбіні. Ты ведаеш такое імя? Не? Зараз ты пойдзеш да яго, і скажаш, што чалавек Гамбіні жадае тэрмінова паразмаўляць зь ім. Выконвай. Ён пільна глядзеў на яго.

Хлапец напружыўся, і нібыта вагаўся, але ж потым кіўнуў, і хутка зьнік. Ён паказаў ёй на крэсла побач. Яна села. Ён працягнуў ёй бакал.

- Выпей, красуня. Усё будзе добра, не хвалюйся. Краем вока ён заўважыў, як яе калоціць. Чамусьці яму стала горка і брыдка. Усё гэта, уся абстаноўка вакол нагадвала нейкі прытон. Ён наогул не любіў такія месцы, але ж у гэтым горадзе яны ўсе з большага былі такімі. Аб прыстойнасьці тут рэчы ня йшло. Народ выжываў, як мог, а паліцыя, здаецца, была проста для таго, каб была. А сапраўды, крышавала ўсё гэтае бязладзьдзе.

Пакуль ён думаў, хлапец падыйшоў да іх.

- Бос гатовы вас прыняць, - коратка вымавіў ён, пачціва. Павярнуўся, і пакрочыў некуды праз залу. Ён узьняўся, зрабіў дзяўчыне знак рукой, і яны пакрочылі за ім.

Высокі чалавек з даўгаватымі зачэсанымі назад валасамі сядзеў у крэсьле. Пры яго выглядзе хутка ўзьняўся, і працягнуў руку.

Вочы чалавека насьцярожана вывучалі яго твар, а потым ён гасьцінна ўсьміхнуўся.

- Якая чэсьць! Сам клан Гамбіні наведвае маю сьціплую ўстанову. Я павешу наша агульнае фота ў рамцы на ўваходзе, місьцер. Мікеле?

- Міхал. Ён не паціснуў працягнутую руку.

- Але ж так, я – з сям’і. І я хачу гэтую жанчыну.

Чалавек шырока ўсьміхнуўся.

- Канешне, місьцер. На сколькі, і куды? Тут, ці … можа, у гатэль? Мае людзі…

- Я хачу яе забраць. Зусім. Забраць яе ад вас. І хачу ведаць, колькі гэта мне будзе каштаваць.

Яна стаяла побач, і ціхенька пасоўвалася за яго сьпіну. Скурай ён адчуваў яе ціхі подых, яе лёгкую прысутнаць ззаду. Магнум прыемна цяжарыў яму бок, але ж ці пасьпее ён выхапіць яго? Ды хлопцы ўжо павінны быць унізе, успомніў ён.

- Забраць? Колькі? Размова дзелавога чалавека! Паважаю, місьцер. Суразмоўца шырока ўсьміхнуўся. – Гэта – адна з нашых самых прыгожых і дарагіх жанчынаў. Ці, дакладней, самая прыгожая, і дарагая. Яна абышлася мне вялікія грошы.

- Колькі? – спакойна запытаў ён.

- Колькі? Для вас, місьцер. Толькі для вас. Сто тысяч даляраў. І я жадаў бы іх бачыць прама тут.

- Я не нашу з сабой такія грошы. Але ж прама тут цяпер – мае людзі. Нашыя людзі, - удакладніў ён. – Яны незаўважна рассрэдаточаны па бару. І калі я ня выйду зь ёй праз пяць хвілінаў, яны ўзьнімуцца сюды. І іх ніхто ня спыне. Павер мне. Што ж датычыцца грошаў, ты іх атрымаеш. І нават болей, чым ты папрасіў. Гэтая жанчына – значна даражэйшая.

Зараз я выпішу чэк. Ён адкрыў полу піньжаку, дэманструючы, што там нічога няма, і дастаў з кішэню партманет. Палажыў на столік, і расьпісаўся на паперы.

- Усё легальна, - патлумачыў ён. – У мяне афіцыйны рахунак. Мы даўно ўжо строга падпарадкоўваемся закону. І вам раю рабіць тое ж самае.

Чалавек перад ім кіўнуў, і ўзяў паперу.

- Дзякуй вялікі, місьцер. Цяпер яна – ваша.

Ён кіўнуў. – Менавіта так.

- Правадзі місьцера да залы. Ён зрабіў знак ахоўніку. Пісталет імгненна мільгануў у руцэ, але ж ён апынуўся хутчэй. Прагучэў выстрал, адзін, і другі. Два цела аселі на падлогу.

- Сэканоміў грошы. Ён пацісднуў плячыма, і палажыў чэк назад у кішэню.

Яна стаяла, заціснуўшы вушы. Бліскучая сукенка афарбавалася брызгамі крыві.

Зьнізу пачуўся шум і тупат ног, і ізноў – стрэлы. Праз імгненьне на парозе з’явіліся яго людзі – хлопцы, якіх прыслаў Джаваньні.

- Пайшлі, каралеўна. Ён узяў яе пад руку – інакш бы яна проста ўпала на падлогу.

- Там яшчэ… там ёсьць людзі. Дзеці, - ціха прашаптала яна.

- Дзе? – коратка запытаў ён.

- Там, на кватэры, недалёка. Я пакажу. Яна ўся дрыжэла. Ён накрыў яе плечы сваім піньжаком.

- Паехалі, - коратка вымавіў.

Кватэру ахоўвалі ўсяго толькі пара чалавек, ды і тыя напіліся. Ахвяры ж і не намагаліся зьбегчы – можа, таму, што бегчы ім не было куды, і яны былі ўпэўнены, што іх усё роўна знойдуць. Дакументаў у іх не было, а ў паліцыю яны ня верылі – была купленая.

Пераступіўшы праз целы аховы, яны ўвайшлі ў невялікую цёмную прыхожую, адчынілі дзьверы ў пакой. На матрасах ля сьцяны сядзелі некалькі дзяўчат, і з жахам глядзелі на яго.

- Вы вольныя, - коратка вымавіў ён. – Можаце ісьці, куды хочаце.

- Нам няма, куды. І дакументаў у нас няма, - ціха вымавіла адна зь іх.

- Як лічыце патрэбным. Вось, - ён працягнуў візітку з назвай канторы.

- Хто хоча, можа з'вярнуцца туды. Гэта – цэнтр па адаптацыі мігрантаў. Ён нешта напісаў ззаду. – Проста прыйдзеце па адрасу, і пакажаце гэта. Там працуюць мае знаёмыя, і яны ўладкуюць вас.

А гэта – ён дастаў кашэль, і адлічыў некалькі купюраў – вам на першы час. Хто тут старэйшы?

Адна з дзяўчат нясьмела працягнула руку.

Гуськом яны пацягнуліся адна за адной, і зьніклі з пакою. Па лесьвіцы прагучэлі таропкія крокі ўніз.

- Гэта ўсе? – ён павярнуўся да яе. – Не. Яна пакачала галавой.

Спачатку ён не заўважыў, але ж потым убачыў: ля сьцяны на матрасіку ціхенька сядзела дзяўчо. Ён быў і ня ўбачыў яе, калі б яна не паказала. Дзіця сьціснулася ў камок, падцягнуўшы ногі да грудзей.

- Колькі ж табе год? – ціха запытаў ён, апускаючыся перад ёй на кукішкі.

Дзяўчынака маўчала, і ўздрыгвала. Яна абышла яго, і апусьцілася на падлогу побач. Ціха кранула яе плячо.

- Не бойся, - вымавіла яна. – Гэта я. Зараз мы пойдзем адсюль, як я і абяцала табе. Я ж гаварыла, што ўсё будзе добра, і нас выратуюць. Дзяўчынка нясьмела ўзьняла на яе вочы – вялікія, сінія. На яе шчацэ быў сьвежы барвовы сіняк, сьветлыя зблытаныя валасы закрывалі твар.

- Трэба ўходзіць. Ён узьняўся, і лёгка падхапіў дзіця на рукі. Яна быццам бы ня важыла нічога. Разам яны сышлі па ступеньках. Адзін з людзей адчыніў перад імі дзьверы машыны.

- Куды едзем, сіньёре? – запытаў.

- Куды? Цяпер ужо – далёка. Ён назваў невялічкі пасёлак на

граніцы з Босьніяй.

- Колькі часу нам ехаць? – пацікавіўся – У нас няма часу.

- Будзем да раніцы, сіньёре. Чалавек кіўнуў галавой. У машыне ён набраў нумар.

- Дзіно? Слухай, гэта я, Міхал. Трэба твая дапамога. Я буду да раніцы. Праз чатыры гадзіны, і не адзін. Са мной жанчына, і дзіця. Знайдзі дзіцячае адзеньне, дзяўчынка, лет дзесяць, і жаночае. Памер?

- Які ў цябе памер? – павярнуўся ён да яе.

- XS, - ціха вымавіла яна.

- XS, калі ты нешта разумееш у гэтым. Добра! Ён усьміхнуўся.

- Мы едзем да майго старога сябра. У яго як раз дачка такая як ты. Таму там пераапранешся, а потым мы пяройдзем мяжу. У Босьнію. Там жыве мая радзіна, - патлумачыў ён.

Машына рушыла хутка і плаўна, і дзяўчаты на заднем сядзеньні паснулі.

Ён жа сядзеў побач зь кіроўцай, і ўглядваўся бяссоннымі вачыма ў цемру. Вайна ізноў прачыналася ў ім. Памяць ахапіла яго, пякучая, як касьцёр. У люстэрку кіроўцы над сабой ён бачыў жаночыя галавы – чорнавалосую, і сьветлавалосую, дзіцячую. Дзяўчынка паснула на яе плячы, яна прытулілася да яе галавой, і, здаецца, таксама драмала. Раптам яму здалося, што там, на сядзеньні за ім сядзяць два анёла. Прыгожыя, ціхія, чыстыя твары, твар малодшай дзяўчынкі быў яшчэ мокрым ад сьлёзаў – яна плакала ўсю дарогу, і чарнявая яе суцяшала, абдымаючы, прысланіўшы да грудзей галаву.

- Што ён зрабіў? – раптам падумаў ён. – Чаму? Куды ён іх вязе? Але ж адказ ён ужо ведаў. – Вязе да сябе ў Італію. А чаму? – пэўна, таму, што ўсё ж ён быў чалавекам. Ды і для чаго яму было жыць? Цяпер жа, ён адчуваў, у яго жыцьці паявіўся сэнс.

Глава 4: Капетанова Вода

Раніцой яны ўехалі на тэрыторыю парку Тара. Узышло сонца, але ж у машыне было цёмна – яе закрываў цёмны цень ад насунуўшыхся ля дарогі дрэваў. Раз-пораз прамень усё ж прабіваўся, і казытаў дзявочыя твары. Малодшая дзяўчынка громка чыхнула, і прачнулася. Ён ня спаў усю ноч. Пісаў Джаваньні, ён адказваў яму. Праглядваў месенджэр. Яны нарабілі шмат шуму, але ж, на дзіва, ніхто іх быццам бы не шукаў. Проста разборка ў адным зь нелегальных прытонаў па гандлю людзьмі. І дзяўчынак гэтых ніхто шукаць ня будзе, але ж ім трэба было схавацца як мага хутчэй. Усё ж, яны выглядалі падазрона – мужчына з дзьвума напаўадзетымі падлеткамі. Ды і дакументаў ніякіх у іх не было. Канешне, грошы б вырашылі справу, але ж не вядома, што магло б здарыцца.

І таму, калі яны ўехалі ў лес, ён расслабіўся. Цяпер ён адчуваў сябе зусім дома.

- Ну, як спалося, красуні? – павярнуўся ён да іх.

- Добра, дзякуй. Дзяўчынка з чорнымі валасамі ўсьміхнулася. Летыцыя. Ну і імя. Проста шыкоўнае. Такое ж, як яна сама. Нават і цяпер, у ранішнім сьвятле пасьля амаль бяссоннай ночы, яна выглядала яшчэ больш прывабна. Малодшая ж апынулася зусім худзенькай і бледнай, танюткай, як кволая сьцяблінка.

- Можна мне піць? – раптам папрасіла яна ціха. Ледзь чутна. Кіроўца, не спыняючыся, нахінуўся, і дастаў зьнізу бутэльку. Ён павярнуўся, і працягнуў яе ім.

- Хутка ўжо прыедзем, пацярпіце. Там і пасьнедаем, і пераапрынемся, і высьпімся. Дзяўчынка нешта прашаптала старэйшай на вуха.

- Не. Яны ня будуць, - ціха адказала тая. Яны цябе не пакрыўдзяць. Ад гэтых словаў яго кінула ў жар. Кіроўца – італьянец, толькі пакачаў галавой.

- Адкуль яны, сіньёре? – запытаў ён.

- З бардэлю, - проста адказаў ён. – Мы ноччу разграмілі бардэль, а гэтых забралі з сабой. Старэйшая папрасілася са мной, а гэтую … куды яе было дзяваць.

Кіроўца нахіліў галаву. – Дрэнна гэта, сіньёре. Калі такія маладыя дзяўчаты трапляюць у прафесію. Гэта ня ўгодна Богу. Бог за такое карае.

- Вось я і пакараў. Пэўна, я – Бог. Ён сумна ўсьміхнуўся.

Праз паўгадзіны яны былі ў Дзіна на хутары. Дзяўчынкі выйшлі з машыны, і аглядаліся вакол. Вакол былі хвоі ды пагоркі, а далей лес рабіўся зусім ужо густым, чорным. І да мяжы тут было рукой падаць. А перайсьці яе было плёвай справай – яе ніхто дужа і не ахоўваў. Да таго ж, пад зямлёй былі прарытыя даволі шырокія тунелі. Мясцовыя кантрабандысты пастараліся. І Дзіна быў адзін зь іх. Жыў з сям’ёй на невялікім хутары збоч ад большага паселішча, і паціху рабіў свае справы. Афіцыйна – займаўся турызмам. А не афіцыйна – гэта нікога тут не цікавіла. Тут усе так жылі, і ўжо даўно.

Ён паціснуў Дзіна руку, той – яму. Яны былі знаёмыя яшчэ з часоў вайны, якая спачатку раськідала іх па розных баках, а потым, вось, з’яднала ізноў.

- Слухай, дзяўчынак накарміць трэба. Памыцца б ім. Пераапрануцца. Адпачыць. А ноччу пойдзем.

- Так. Дзіна пагадзіўся. Усё гатова.

- Праходзьце, калі ласка. Ён павёў іх у вялікі, сьветлы дом, стары, але ж трывалы, двухпавярховы, з белымі сьценамі і чарапічнай крышай.

Жанчына завіхалася на кухні – жонка. Звычайна пытаньняў яна не задавала, але ж тут, убачыўшы іх кампанію, ледзь ня выраніла нейкую каструлю, якую перастаўляла з пліты на стол.

- Сара, табе праца. Адмыць, пераапрануць, і накарміць. Дзіна

коратка кінуў каманды, і зьнік у пакоі. Яны прайшлі, і сталі побач у дзьвярах – высокая, і маленькая. Ён палажыў рукі ім на плечы.

- Можна сказаць, што я цяпер стаў бацькам. Ён усьміхнуўся.

Жанчына хацела нешта запытаць, але ж змаўчала.

- Яны ў бясьпецы. Я выратаваў іх ад вялікага зла. Так што не хвалюйся, усё добра.

Дзяўчынкі селі за стол, ён застаўся стаяць ля вакна. Сотавый тут лавіў лепш. Ізноў набраў нумар.

- Джаваньні, я на кропцы. Добра. Хай падрыхтуюць усё, што трэба. Не, дакументаў няма. Добра. Фота зраблю і табе перакіну.

- А як цябе завуць, малышка? – ён павярнуўся да сталу, за якім дзяўчаты сьнедалі – малако, дамашні сыр, фрукты, каша.

- Міша, - ціха вымавіла дзяўчо.

- Вось як. А я – Міхал. Міхаіл. Ён усьміхнуўся ізноў. Нада ж, якое супадзеньне.

Нарэшце, яны пасьнедалі, і жанчына паказала пакой, дзе ўжо ляжала прыгатаванае адзеньне, халаты і палаценца.

- Пайшлі, я адвяду вас ў прыбіральню, - вымавіла яна па-сербску, але ж Летыцыя яе зразумела. Яна ўзяла пакеты з адзеньнем у адну руку, і, трымаючы другой за руку Мішу, пакрочыла за ёй.

Калі ён ужо паеў, і піў каву, на кухні нікога не было. Жонка Дзіна сышла па нейкіх хатніх справах, і ён нарэшце застаўся сам насам з сабой. Ранішняе сонца мякка сьвяціла з вакна, за якім сьпявала нейкая птушка. Сьвятло здавалася зялёным – у колер маладой лістоты, якая густа раськінулася за вакном.

Дзень быў прыгожы, прахалодны з ранку, але ж поўдзень абяцаў быць сьпячотным.

Яна зайшла ў кухню ў мяккім белым халаце, выціраючы палаценцам мокрыя доўгія валасы. Павесіла яго на сьпінку стулу, і села зь ім побач.

Злажыла на каленях рукі.

- Дзякуй, што выратавалі мяне, - ціха вымавіла яна. І паправілася: “Нас”.

Ён кіўнуў.

- Нічога. Ты папрасіла, я зрабіў. Мне не было цяжка.

- Паедзеш са мной? – проста запытаў ён.

- Паеду. Яна кіўнула.

- Ты адкуль?

- Зь Мінску.

- Калі хочаш, я адпушчу цябе дамоў. Хочаш зьвязацца з раднымі? Толькі потым, калі мы будзем у бясьпецы. Пацярпі яшчэ суткі.

Але ж, калі хочаш, ты можаш застацца. У мяне вялікая віла. У Таскане, на беразе мора.

І яна можа застацца. Я вам нічога благога не зраблю. У яе ёсьць бацькі? Ты што пра яе ведаеш?

- Нічога. Яна нічога пра сябе не расказвае. Гаворыць па-украінску, і па-руску. Таму, пэўна, яе скралі недзе ў бежанцаў, а потым – перакінулі сюды. І стрэлаў яна баіцца. Пра бацькоў таксама маўчыць. І ні разу не паклікала маці. Гэта так дзіўна… яна ж такая маленькая. Раптам яе голас задрыжэў.

- А ты як трапіла да іх? – запытаў ён.

- Проста. Яна паціснула плячыма. Я працавала мадэльлю, быў кантракт. Але ж калі прыехала, апынулася там. Дакументы забралі, і … пачалася праца. Яна замаўчала.

- А ў Мінску ў цябе хто? – пацікавіўся ён.

- Маці. Я ёй тэлефанавала. Хлусіла, што ўсё добра. Каб яна не хвалявалася.

- Як гэта? А чаму ты нічога не казала? Ён зьдзіўлена глянуў на яе.

- Калі я званіла, побач стаяў чалавек, - проста патлумачыла яна.

- Яны сказалі, што мяне адпусьцяць. Потым. Калі я адпрацую. Але ж яны нікога ніколі не адпускаюць. Некалькі дзяўчат проста зьнікла. Яны прадаюць іх… прадавалі нас. Як тавар. Як целы. Яна раптам замаўчала.

- Я ведаю. Ён кіўнуў, і таксама замаўчаў.

- Цяпер ты ў бясьпецы, - вымавіў ціха, але ж упэўнена, каб упэўніць і сябе, і яе.

- Тады, калі ты ня супраць, ты паедзеш са мной, у Італію. І яна – таксама.

- Так. Яна кіўнула галавой. Яны памаўчалі ізноў.

- Ідзі адпачываць, красуня. Пасьпі. І я пайду. Да вечару мы вольныя, а ўвечары я вас разбуджу, і мы адправімся.

Ён узьняўся, і крануў яе рукой за плячо. Яе плячо было худзенькім і вузкім, як у дзіцяці. Летыцыя. Яе густыя чорныя валасы прыемна пахлі шампунем. Росту яна была высокага, яму па плячо без абцасаў, а ён быў метр дзевяноста пяць. Прыгожая, стройная, як каралева. Як казачны сон, - падумалася яму.

- А ведаеш, я таксама некалі жыў у Мінску. Я там нарадзіўся, і вучыўся там. Але ж потым маці памёрла, і мяне забраў бацька – басьніец з албанскімі і італьянскімі каранямі. У мяне і ў Босьніі радзіна, і ў Італіі. А вось у Беларусі нікога не засталося. Дзед памёр, бабка даўно памёрла, а маці – яшчэ раней. Толькі я па-руску ужо забыўся. Па-беларуску вось, магу.

Ён гаварыў прыгожа, зь невялікім сербскім акцэнтам, мяшаючы

беларускія і польскія словы, калі-некалі дадаючы сербскія.

- Гэта добра, я вучылася ў беларускай школе. І мы з сябрамі размаўлялі па-беларуску. У мяне і маці беларускамоўная, яна сама зь вёсачкі, пад Іўем. Татарка. Яна гаварыла мякка, прыемна, бегла, ціха выгаворваючы словы, і ад яе голасу яму раптам захацелася заплакаць. Ён дрэнна памятаваў сваю маці, але ж успамінаў, што яна была падобная на яе – такая ж высокая, стройная, з доўгай чорнай касой. І гаварыла яна так жа – мякка, і голас у яе быў падобны.

- Летыцыя… ціха вымавіў ён. І раптам павярнуўся да яе, гледзячы ў вочы.

- Ты застанешся са мной, Летыцыя? – проста запытаў. – Застанешся са мной назаўсёды?

Яна таксама пазірала яму ў вочы.

- Застануся, - ціха вымавіла яна. – Мне здаецца, што я ведаю вас, Міхаіл. Міхал. Яна запнулася.

- Міхась, - падказаў ён ёй. – Мяне так дзед зваў.

- Міхась, - усьміхнулася яна.

Яе вочы зьзялі, як зоркі, а твар быў як месяц – такі ж чысты, прывабны, сьветлы. Рука яе была мяккай і прахалоднай.

Яго вочы пазіралі ёй прама ў вочы, яны былі карымі, з залатым адценьнем. Чорныя валасы спадалі на плечы, закрывалі шчокі, а чаго яго погляд набываў нейкі драпежны, разбойнічы выгляд, але ж вусны ўсьміхаліся.

- А на каго вы вучыліся ў Мінску? – запытала яна.

- На мастака. Ён усьміхнуўся. – Толькі вось, папрацаваць не давялося. Амаль. Так, раблю сёе-тое для сябе і знаёмых. У мяне другі занятак.

Ён адчыніў перад ёй дзьверы ў пакой, дзе на ложку ўжо ціха спала дзіця.

- Да вечара, - вымавіў.

- Да вечара. Яна мякка ўсьміхнулася ў адказ.

Глава 5: Італія

Сістэма працавала безадказная, як часы. Яны без перашкодаў перасеклі мяжу, і апынуліся ў Босьніі, дзе іх ужо чакалі гатовыя дакументы: два пачпарты на новыя імёны, з новай ідэнтычнасьцю. Адкуль яна ўзялася, нікога не цікавіла. Паспарты былі ізраільскімі, як і ў яго: і імены, і месца нараджаньня і пражываньня. Руфь і Міша Ваўковіч. Ён жа як быў Мікаэль Ваўковіч, так і застаўся.

Па паспарту яна значылася яго жонкай. Дзяўчынка ж была запісаная яго дачкой. Яны вырашылі – так будзе лепш. Меньш пытаньняў на мяжы. Джаваньні, пэўна, мог зрабіць усё. За неякія два дні на сьвет нарадзіліся два новых чалавека, якіх у ім ніколі не было. А тыя дзьве жанчыны, якія вызваліліся пазапрошлай ноччу, памерлі. У і ў прамым, і ў пераносным сеньсе. У прамым – загінулі пры нападзе на падпольны бардэль, і цяпер трапілі ў паліцэйскія сводкі ў ліку ахвяраў х’юман трафікінга. А гэта значыць, што сярод жывых іх болей няма, і шукаць іх цяпер ніхто ня будзе.

Джаваньні арганізаваў іх пералёт па дыпляматычаскаму каналу віп-клясам – на невялікім частным самалёце, які ўжо чакаў у аэраппарту Сараева. Праз меней чым дзьве гадзіны яны ўжо былі ў Фларенцыі, адкуль машынай накіраваліся далей, у бок Пізы, дзе на пэўнай адлегласьці ад горада знаходзілася яго віла. Дзяўчынкі, апранутыя ў новыя модныя худзі і джынсы, нічым не вылучаліся з натоўпу добрапрыстойных грамадзянаў. Старэйшая – маладая, стройная, чорнавалосая жанчына, і малодшая – дзяўчынка-падлетак з залатыміваласамі і блакітнымі вачыма. Старэйшая крэпка трымала за руку малодшую, і кранальна клапацілася аб ёй, пакупала каву і сэндвічы, апраўляла адзеньне, увесь час нешта шаптала, ціха, ледзь чутна. Дзяўчынка ківала галавой, але ж вакол сябе не глядзела, быццам бы ёй нічога не было цікава. Аднак яе маленькая ручка крэпка трымала ручку ці то сяброўкі, ці то сястры. А насамрэч, як апынулася, маці. Цяпер яна – яе маці, а Міша – яе дачка. Прыёмная, але ж гэта нічога не мяняе. Разам

яны сядзелі ў кавярні аэрапорту і пілі каву, елі салату і бутэрброды, разам спалі ў крэслах побач. Вялікі чорнавалосы мужчына, які такім дзіўным чынам вызваліў іх, сядзеў у крэсьле насупраць, чытаў газеты, хмурыў бровы, нешта пісаў у тэлефоне, ці проста піў каньяк, думаючы аб нечым сваім. Хто ён такі, і куды ён іх вязе, яе ня дужа цікавіла. Яна проста верыла яму. Бо тое месца, адкуль ён вызваліў яе, было пеклам. Міша спала на яе плячы, уздрыгваючы. Яна ахапіла яе рукой. Дзяўчынка нічога пра сябе не казала, і яна не запытвала. Яна змагла дабіцца ад яе толькі імя, і гэтага было ёй дастаткова. А яшчэ ёй было дастаткова таго, што яны вызваліліся. Як гэта ўсё адбылося зь ёй, гэтая жудасьць? Яна не жадала нават і ўспамінаць. Проста глядзела наперад, даверыўшыся яму. Даверыўшыся Богу. Не дарма яна кожны час малілася, няспынна. Нават калі … яна ўстрахнула галавой, каб адагнаць успаміны. Нарэшце самалёт пайшоў на пасадку, і хутка дакрануўся да зямлі. З вакон унутр палілося яркае сонца.

Яна ўключыла сотавы, і напісала па месенджару:

- Мама, усё добра. Я ў Італіі. Я пазнаёмілася з чалавекам, ён дужа добры. Не хвалюйся, потым напішу.

- Ну і выдатна, - прыляцеў адказ. – Як там надвор’е?

- Сонца, - напісала яна.

Чалавек з крэсла побач узьняўся, і павярнуўся да іх.

- Ну, як вы? Паспалі? Добра. Нас чакае машына, і адразу паедзем дамоў. Да мяне дамоў. .. да нас, - выправіўся ён.

- Як гэта адбылося, што ты трапіла туды? – ціха запытвае ён. Яна сядзіць насупраць яго ў накінутым на плечы карункавым пеньюары. На віле апынулася шмат жаночага адзеньня – і ўсё як па ёй пашытае. Быццам бы тут засталіся яе рэчы, якія яна пакінула, адправіўшыся ў вандроўку, і вось, цяпер ізноў вярнулася. Да яго, і да сябе дамоў, разумее яна.

Але ж калі гэта было? Яна ня памятае. Быццам бы ў яе ў розуме

нейкі правал, нешта, што яна намагаецца ўспомніць, і ня можа. Нешта істотнае, вялікае, зьвязанае зь ім і ёй. Яна цяпер – Руфь, а была – Летыцыя.

- Скажыце, а як цяпер мяне завуць? – ціха запытвае яна.

- А як ты хочаш? Ён сур’ёзна глядзіць на яе.

- Летыцыя. Яна замаўкае.

Ён ківае. – Я рады, што ты абрала заставацца ёю. Хоць імя для мяне не істотнае. Імёнаў можа быць шмат, дзяўчынка. Ён ківае.

- Дык як ты апынулася там? – запытвае ён.

- Я ўзяла візітку. У клюбе. Мне прапанаваў яе прадстаўнік агенства. Усё выглядала дужа прыстойна, яны зьнялі дарагі офіс, заключылі кантракт. Я падпісала ўсе бумагі. А калі прыляцела, то апынулася, што паказы адбываюцца рэдка, і іх трэба чакаць, а пакуль нам прапанавалі папрацаваць хостес. І я яшчэ нешта падпісала, бо цяпер я ім верыла. Яны і фатасесію мне зрабілі, і нават набылі адзеньне. Нас вадзілі ў бутыкі, каб мы маглі прыстойна апрануцца. Для працы. Хостес – гэта нічога такога, проста прысутнічаць у клюбе, быць прыгожай. Я так думала. Яна замаўчала.

- Потым яны сказалі мне, што мной пацікавіўся багаты кліент, якому нельга адмовіць. Потым – яшчэ, і яшчэ адзін. А потым мяне адвезьлі некуды. Яна нібыта праглаціла нейкі камяк. Словы ня выходзілі зь яе, здаецца, калі б яна вымавіла хоць адно, яна б пачала ванітаваць словамі да тых пор, пакуль бы не памёрла.

- Мы працавалі ў бары, і жылі ў гэтай кватэры, адкуль ты мяне забраў. Там была кухня, прыбіральня, дзе можна апрануцца, нафарбавацца. І некалькі спальняў з матрасамі. Ты ж бачыў. І яшчэ туды прыходзілі. Таксама. Бывала такое, што нейкую жанчыну наказвалі. Там. Яна ўздрыгнула. - Доўга. А мы павінны былі глядзець. Калі яна блага працавала, адмаўляла ці дзёрзка адказвала кліенту. Дзяўчаты былі розныя, былі такія, якія не жадалі скарацца. Супраціўляліся. Яна ўздрыгнула.

Ён моўчкі глядзеў на яе.

- Я не супраціўлялася, - -ціха вымавіла яна. – Бо ў гэтым не было сэнсу. Я рабіла ўсё, што мне казалі, як мага лепш. І я малілася. І яшчэ я старалася дапамагаць. Усім, і асабліва – ёй. Мне яе было шкада, яна ж зусім маленькая.

- І яе таксама? – ціха запытаў ён.

- І яе. Яна ўздрыгнула. – Прабачце, я не магу аб гэтым гаварыць. Яна ўзьняла на яго вочы.

- Не гавары. Летыцыя. Ён замаўчаў.

Бутэлька перад ім хутка стала пустой.

- Падыдзі да мяне, - папрасіў ён.

Яна падышла, і стала насупраць крэсла, у якім ён сядзеў.

- Ты – прыгожая, - ціха вымавіў ён. – Самая прыгожая з жанчынаў, якіх я калісьці бачыў. Ты нагадваеш анёла. І мне здаецца, што я таксама ведаю цябе. Толькі ня памятаю, адкуль. Можа, мы сустракаліся ў Менску? Але ж я там быў апошні раз ці не дзесяць гадоў таму. Ён пакачаў галавой.

- Ты цяпер – мая жонка. Па закону. Джаваньні хутка прышле дакументы. І ты маеш усе права на то, чым валодаю я. На гэтую вілу, на грошы. На ўсё. Ведаеш, мяне гэта наогул не цікавіць. Бо пэўна, я і набыў іх для таго, каб прывесьці сюды цябе.

Але ж калі ты ня хочаш, то нічога ня будзе. Ён спакойна глядзеў на яе. Яго рукі ляжалі на каленях. Ён яе не кранаў.

- Мне можна дакрануцца да цябе? – ціха вымавіў ён.

Замест адказа яна палажыла на яго плячо сваю руку. Ён нахіліўся, і прыціснуўся да яе шчакой. Яе скуру ўкалолі цьвёрдыя, густыя валасы яго барады. Гэты вялікі мужчына быў безабаронным перад ёй – перад яе каханьнем, ці яго адсутнасьцю. Ён самотны тут, у гэтай віле, разумела яна. І яго душа пакрытая такімі ж шнарамі, як і ў яе. Яна правяла рукой

па яго шчацэ, і ён крануў яе далонь вуснамі. Яго рукі самкнуліся ля яе сьцёгнаў, і яна мякка апусьцілася яму на калені.

Іх вусны зьліліся, і яна адчувала іх смак – каньяку, дыму, смак і водар незнаёмага мужчынскага цела, якое раптам паказалася ёй знаёмым.

- Якая ты маленькая, - ціха вымавіў ён. – Лёгкая, як пярынка. Яго рукі ахапілі яе, і прыціснулі да сябе. Халат апусьціўся зь яе плечаў, і саслізнуў на падлогу. Цяпер яна была поўнасьцю аголенай у яго руках. Яго далоні гладзілі яе, краналі сінякі і зацягнуўшыяся шнары – ня шмат, бо яе ня дужа псавалі, яна ж была прыгожай. Яе скура была белай і чыстай, гладкай, грудзі – маленькімі і мяккімі, з вострымі саскамі. Праз плоць, амаль празрыстую, прасьвечвалі рэбры.

Яна была зусім худзенькай, такой, што яму хацелася плакаць, калі ён яе кранаў. І ў той жа час яе цела было нерэальна, д’ябальскі прыгожым. Прывабным, як цела сукуба. Быццам бы адзін з прывідаў гэтай старой вілы атрымаў нарэшце плоць. Тут чуліся галасы, чуліся крокі. Ён блага спаў тут, прачынаўся і курыў у цемры, стоячы ля адчыненага вакна. І цяпер тут апынуўся чалавек – жанчына. Працяг яго душы, яго рук, яго плоці.

Ён прагна цалаваў яе, асьцярожна, насколькі мог, каб не напалохаць яе і не зрабіць ёй балюча. Яна ж адказвала яму ціха і пяшчотна, быццам бы і не была вопытнай жанчынай. Проста скаралася яго рукам, аддавалася ім, тулілася да яго з пяшчотай, з безабароннасьцю, ад якой у яго ёкала сэрца. Ён падхапіў яе на рукі, узьняў, і панёс наверх – у свой пакой, дзе ён і спаў, і працаваў.

- Мне здаецца, гэта ўсё было, каханы, - ціха прашаптала яна. – Я ўжо была тут. Яна ахапіла яго шыю рукамі.

- Яе цела на ложку пад ім, маленькае, тонкае, якое зводзіць яго з розуму. Ён усю яе пакрыў пацалункамі, ад верху да нізу, і, калі адчуў, што яна гатовая, увайшоў у яе. Яна ціха ўскрыкнула, і ахапіла яго плечы рукамі.

Ён выліўся ў яе хутка, амаль адразу – у яго даўно не было жанчыны. Потым яны ляжалі на ложку, абняўшыся, і яе галава пакоілася на яго плячы. Ён ахапіў яе рукой, і прытуліў да сябе.

- Я быў мёртвы, каханая. Цяпер я разумею гэта, - ціха вымавіў ён. – Ты ажывіла мяне.

- Як і ты – ты забраў мяне са сьвету сьмерці ў сьвет жыцьця. Любы мой. Яна пацягнулася да яго вуснамі.

- Ведаеш, мне здаецца, мы ўжо былі разам, - вымавіў ён.

- Як і мне, каханы, - прашаптала яна, лежачы ў яго на плячы.

Глава 6: Хутар

- Каханы, я не распавядала цябе, але ж гэта сапраўды было. Яна з жахам глядела на яго. – Мне неяк і праўда прапанавалі візітку. Я і ў офіс схадзіла. Але ж нешта ўтрымала мяне. І я сказала, што падумаю. А потым – потым я сустрэла цябе, - прашаптала яна.

- А я сустрэў цябе, любая, - ціха вымавіў ён. – Так бывае, бо ж я – Бог. І я магу паварочваць падзеі назад. Ня ўсё, што можа адбыцца, павінна адбыцца. Але ж, нават і не адбыўшыся, яно пакідае на нас свой сьлед.

- А Міша? – ціха прашаптала яна.

- Міша – у парадку. Бо там, у той рэальнасьці, ты выратавала яе. У гэтай жа рэальнасьці Мішы не існуе. Яна яшчэ не нарадзілася на сьвет. Ён пацалаваў яе. Але ж заўсёды недзе ёсьць нехта, хто чакае цябе і мяне. Ён мякка пацалаваў яе вусны. Яна ахапіла яго рукамі, і замёрла, сагрэўшыся на яго плячы.

Вечар быў прахалодны і ціхі, але ж у паветры ва ўсю адчувалася вясна. Дрэвы ўжо пачалі разгорваць лістоту, і аднекуль цягнула дымам з вогнішча.

- Мне здаецца, што вакол рэальныя – толькі ты, і я, каханы, - ціха прашаптала яна.

- Так і ёсьць, дачушка мая. Сонейка маё любае. Ён крануў яе шчаку вуснамі. – Бо ў сьвеце насамрэч ёсьць толькі Шхіна, і Бог.

Ён трымае яе на руках, і яна прыціскаецца да яго грудзей, ахапіўшы яго за шыю. Іх вусны сустракаюцца. О, які салодкі яго пацалунак! Яго губы накрываюць яе губы, і яна адчувае іх цяплыню і смак, дакрананьне яго вусоў і барады, адчувае крыху дымны водар. Яна гладзіць яго твар, кранае далонямі шчокі. Блізка ад сябе яна бачыць яго вочы, яны глядзяць на яе зь любоўю. Ізноў і зноў яго вусны дакранаюцца да яе вуснаў, і яны

зьліваюцца, нібыта ў танцы, мякка кранаючы і пяшчотна накрываючы, яго вусны ўбіраюць яе губы, і яна адказвае яму, нясьмела і асьцярожна дакранаючыся да яго, яго ж пацалункі ўладныя і гарачыя, яны вымушаюць яе адкрываць вусны, і тады іх дыханьне становіцца адзіным. Ён захліпаецца ад пяшчоты, якая накрывае яго, як хваля, а яна ад яго пяшчоты губляе галаву, адчуваючы, як салодкія хвалі накатваюць там, унізе, дзе нешта мякка стукае знутры яе, і сьціскаецца, як вялікая пухнатая лапа, так, што яе подых замірае, і галава ў яе кружыцца ад ахапіўшага яе пачуцьця. Ён апускаецца зь ёй на ложак, і яна лажыцца, прытуліўшыся да яго пляча. Ён садзіцца побач, і ахінае яе рукой.

- Раскажы мне казку, каханы, - ціха просіць яна.

- Ты – мая казка, пяшчотная мая дзевачка. Мая маленькая. Ён гладзіць яе рукі сваёй далоньню. Яна вялікая і гарачая, цяжкая. Чамусьці ёй хочацца плакаць, хочацца прыціснуцца да яго грудзей, і ляжаць на іх адвечна.

- Казку? Слухай, золатка. Калі-некалі жыў адзін народ, - ціха пачынае ён. – І на яго зямлі ўсяго было ў дастатку – і зьвера ў лясах, і рыбы ў рэках і вазёрах. І мёда ў борцях, і жалезных рудаў у балотах, бурштыну ў марскіх хвалях. І быў гэты народ багаты, і горды. Ня многа ён браў у зямлі, але ж яна давала яму шчодра. Добра радзілі ячмень і жыта, а жанчыны нараджалі магутных, як дубы, сыноў, і дачок, прыгожых як месяц, і зоркі разам. Нікому не пераходзіў гэты народ дарогу, але ж і чужынцаў на свае землі таксама не дапускаў. Але ж нечакана прыйшла да яго бяда. Закаваныя ў жалеза чужынцы аднекуль з захаду тапталі родную зямлю, нішчылі і жглі паселішча, занявольвалі вольных іператваралі гордых сыноў лясное зямлі ў сваіх нікчэмных рабоў. Доўга і адчайна біліся ваяры з навалай, якая кацілася на іх, як магутная навальнічная хмара, што накрывае неба чорным полагам, не шкадуючы сваёй крыві і плоці, але ж стрымаць яе не маглі. Паступова надыходзіла цемра, і засьцілала адвечныя сьвятыя дубравы сваім чорным крылом. Гэтыя чужынцы казалі, што нясуць Крыж. І крыж яны і сапраўды несьлі – толькі той, што ставяць у галавах у нябожчыка, бо шмат палягло і магутных ваяроў, і жанок і

дзяцей, і старых. І тады сабраліся лепшыя зь лепшых гэтага народу, самыя годныя і славутыя зь яго сыноў, нямногія з тых, што засталіся, і вырашылі ісьці далей, на ўсход, дзе векавыя пушчы шумелі высокімі кронамі, вазёры былі глыбокія, нібыта бяз дну, і рэкі - магутнымі і шырокімі, і ўся гэтая зямля ляжала, неабсяжная, перад імі, вабячая сваімі багацьцямі. Яны ведалі, што не пустыя яе чорныя лясы, і іньшыя народы хаваюцца пад іх шатамі, але ж яны нікога не баяліся, бо ўсякі чужынец і вораг быў лепшым, чым крыжак, чалавек з душой і сэрцам, зашытым у жалеза, нібыта і не чалавек, і ня зьвер, а нейкі дземан ці дух, апантаны адзінаю мэтай – зьнішчэньня і рабаваньня. І так, параіўшыся, яны выступілі на ўсход. Племя гэтае звалося Ліцьва, і зямля, якую яны засялілі, таксама стала называцца Ліцьвой. Шумелі яе магутныя лясы, раськінуліся шырока і прывольна палі, і было шмат месца і дзе паляваць, і дзе будаваць гарады і мястэчкі. Але ж найбольш любілі гэтыя людзі, ліцьвіны, пушчу. Яна была іх домам, іх крэпасьцю, і іх храмам. У лясах ляжалі іх сьвятыя камяні, высока шумелі галінамі магутныя прысьвечаныя Перуну дрэвы. Гэты народ ведаў і Бога, Бога адзінага, якога называў Дiевас, і Окапірмс – найпершы з багоў.

- Якая цікавая казка. Як прыгожа ты распавядаеш, каханы, - ціха шэпча яна, і яго рука накрывае яе руку, гладзіць яе, абдымае плечы.

- Галоўнымі ў гэтага народу былі не каралі і не князі, а вешчуны, ваўхвы, якія называліся Крыве. Ад іх гэтую зямлю таксама назвалі Крывіяй – зямлёй крывічоў, людзей племені Крыве. І гэтыя жрацы ведалі шмат, шмат таямніцаў, каханая. Усё, што датычыцца сонца, і зорак, і месяца, і пораў года, і пра ўсіх багоў, і пра ўсіх духаў, што жывуць і ў лясах, і ў моры, і ў рэках, і ў вазёрах, і ў кожным дрэве і расьліне, і пра духаў усіх жывёлаў, і ўсіх хваробаў, і вагня, і ветра, і тых, што ў небе, і на зямлі, і пад зямлёю. Ведалі яны і таяніцы памерлых, так сама, як і жывых.

- А ты – ты адзін зь іх? – ціха запытвае яна.

- Так, я – Крыве. Я чую шапаценьне лістоты і говар вазёрных хваляў, і вецер, і бег па небу аблокаў, і бачу праз ваду і зямлю і

вагонь. Нічога няма ад мяне схаванага, бо я жыву даўно. Бог адкрыў мне свае таямніцы, бо я пабратаўся зь ім, і яго дух увайшоў у маю душу. Я праліў сваю кроў, і аддаў яе Богу, а Бог узамен надзяліў мяне сваёй крывёю, і цяпер мы – kроўныя зь ім браты. Тады я стаў адзіным з Богам, і з таго часу я чую, як ён гаворыць ува мне – Айцец усяго, чыю моц нельга і ўявіць. Але ж гэта адбылося даўно, сонейка. У тыя часы, калі ў першыню я сустрэў цябе.

- І я была ў той казцы? – ціха запытвае яна. Яе вочы вялікія, цікаўныя, і гараць, як ясныя зоркі.

- Ты і была, і ёсьць, каханая, - ціха кажа ён. – Бо казка гэтая, хоць і пачалася даўно, ня скончыцца ніколі. Пакуль ёсьць мы з табой, будзе распавядацца і гэтая казка. А мы – мы з табой будзем адвечна. Бо я – Крыве, і гэта распавёў мне Бог, які паслаў мне цябе. Золатка маё. Ён нахінаецца да яе, і мякка цалуе яе вочы.

- Гэта будзе казка пра Крыве? – ціха запытвае яна.

- Пра Крыве, каханая. І пра адну прыгожую жанчыну з Усходу, якая зьмяніла ўсё яго жыцьцё, пераўтварыўшы яго ў адвечнасьць.

Ён разшпільвае кашую, здымае адзеньне, і лажыцца зь ёй побач. Яго вялікае цела кранае яе цела, і яна прыціскаецца да яго, абдымаючы. Ён пяшчотна гладзіць яе плечы, грудзі, накрываючы іх вуснамі, пакрывае пацалункамі яе скуру.

- Дзевачка мая, красуня мая, маленькая, - ціха шэпча ён. Яго подых гарачы, і кружыць ёй галаву. Яна ахоплівае яго плечы рукамі. Яна такая маленькая і безабаронная ў яго руках, як птушаня. Ён асьцярожна гладзіць яе, накрывае яе грудзі далонямі, гладзіць рукамі сьцёгны, апускаецца і цалуе яе ўлоньне, і ізноў узьнімаецца, нахінаючыся над ёй. Яна бачыць яго твар – ён прыўкрасны, старажытны, твар Крыве, магутнага і мудрага жраца адвечных багоў, які прыўшоў да яе праз цемру і сьмерць, праз стагоддзі, якога ніўто і ніхто ня можа спыніць, бо ж ён – Бог, разумее яна. Бог сапраўдны, Бог адзіны. Яна такая шчасьлівая зь ім, шчасьлівая ў яго руках, адчуваючы яго вусны

на сваіх вуснах. Яна ўзьнімае і рассоўвае сьцёгны, і ён апускаецца на яе, уваходзячы туды, глыбока, у самую яе патаемную глыбіню. Ён ведае ўсе яе таямніцы, усю яе. Яго рух вымушае яе ўскрыкваць і стагнаць, вымаўляючы яго імя. Яго рухі магутныя, і цяглы ходзяць, як хвалі, нібыта яе качае мора. Мора разьліваецца ў ёй, затапляючы, і ў яе ўнутры загараецца бурштын – яе сэрца, запаленае яго каханьнем. Ён апускаецца на сьпіну, і ўзьнімае яе, і цяпер яна рухаецца над ім, качаючыся, як лодка на хвалях. Яна бачыць яго твар перад сабой – гэта твар, які глядзіць на яе зь бясконцасьці і бязьмежнасьці. Яна нахінаецца, і прыпадае да яго вуснамі, і яго рукі ахопліваюць яе, прыціскаючы да яго магутных грудзей. Ён штурхае яе там, глыбока, і выліваецца, і яна сьціскае яго сьцёгны і яго плоць.

Ён цалуе яе, мякка, кранае вуснамі шчаку, ціха кажа:

- Які я ўсё ж шчасьлівы. Чаму Бог так любіць мяне, сонейка, што ён паслаў мне цябе? Ён абдымае яе, і крэпка прыціскае. Яна ляжыць на ім, і слухае, як біецца пад ёй яго сэрца.

- Я была цнатлівая да таго, як сустрэлася зь ім, - ціха кажа яна. Ён быў маім першым мужчынай. Першым з тых, хто ўвайшоў у мяне па-сапраўднаму. Яна замаўкае.

- Я проста хацела каханьня, - раптам вымаўляе яна, і пачынае плакаць. Сьлёзы густа бягуць зь яе вачэй, дыямантавыя кроплі, бліскучыя пярліны на сьнезе яе скуры.

- Ніхто, ніхто не кахаў мяне да цябе, любы мой. Яна закрывае рукамі твар. Ён ціха гладзіць яе плечы. Яна напаўляжыць, прытуліўшыся да яго. Ён сядзіць на канапе, і яе галава ў яго на грудзях.

Ён ужо проста ня можа гэта слухаць – здаецца, пайшоў бы, і яго забіў. Проста б зьмясіў ў нішто кулакамі. Як? Як гэта? У яго не ўкладаецца ў галаве. Мецъ такую жанчыну, і рабіць зь ёй такое. Што гэта? Вар’яцтва? Шалёнства? Адкуль у чалавека прачынаецца прага да такога блюзьнерства, да апаганьваньня сьвятога, самага сьвятога ў сьвеце пачуцьця – каханьня? Чалавек, які здольны кінуць на падлогу хлеб, і кінуць у бруд шчырае каханьне жанчыны, якая яму давярае, ня годны

называцца чалавекам. Але ж каб ведаць кошт і хлебу, і жанчыне, трэба пагаладаць пэўны час – адчуць, што такое сьмяротны голад, калі за крошку хлебу ты гатовы аддаць руку, а за адзіны позірк – сусьвет. Яна ж заўсёды была зь ім побач. Ён і голада ў сваім жыцьці не адчуваў, і жанчын браў тых, якіх жадаў, і як жадаў. І вось у яго жыцьці паявілася гэтае дзяўчо. Зусім малеча. Колькі ёй было, васемнаццаць год? Яна кажа, што ня ведала мужчынаў, ня ведала, што такое сапраўднае каханьне. І вось, першае, з чым яна сустракаецца, гэта гвалт, і зьдзекі. Але ж яна яшчэ не разумее, што гэта яны. Яна думае, што так трэба, што гэта – правільна, і яна павінна задавольваць усе яго жаданьні. Бо ж яна павінна быць добрай для яго. Але ж для яго яна ніколі ня будзе дастаткова добрай. Чаму, адкуль у чалавечай душы з'яўляецца гэтая цемра? Ён не разумее. Ён, той хто ў сваім жыцьці нарабіў столькі, што хапіла б на некалькі жыцьцяў. Але ж вось, пекла не забрала яго. Бо ён – тут, зь ёю.

- Раскажы мне сонейка. Усё, што жадаеш. Расказвай усё, што лічыш патрэбным. Не саромся мяне, ня бойся. Калі нешта абцяжарвае тваю душу, аблегчы яе.

Хадзі сюды.

Ён падцягвае яе, і яна забіраецца яму на калені. Цяпер яна бачыць яго вочы. Яны сур'ёзныя, і ўважлівыя.

- Я ведала, што нехта абавязкова палюбіць мяне, - ціха кажа яна, зазіраючы ў іх. У іх яна бачыць самое сябе, і цэлы сусьвет.

- Ведала, што ты мяне знойдзеш. Гэта так цудоўна, каханы. Яна абдымае яго, хаваючы твар у яго на плячы. Яго рука вялікая, і ціха гладзіць яе.

Яна ізноў плача – нічога ня можа з сабой зрабіць. Сьлёзы ліюцца зь яе патокам, і яна ўздрыгвае.

- Мне страшна ўспамінаць пра гэта, - ціха кажа яна. – Калі я ўспамінаю, то бачу цемру. Толькі яе. І ўсе анёлы паснулі. Засталося толькі зло, і яно ўваходзіць у мяне. Валодае маім целам. Але ж яно не можа зьнішчыць маю душу, - ціха шэпча яна.

- Бо тваю душу захоўваю я, каханая. І там, дзе яна, там і я, а там, дзе я, злу няма месца.

- Чаму ты не забраў мяне, каханы? – ціха запытвае яна.

- Я ня мог, - адказвае ён, і зь яго вачэй бягуць буйныя сьлёзы. – Я таксама цябе шукаў. Бо ж я – ня Бог, я чалавек. Чалавек, які толькі думае, што знайшоў у сабе Бога. Але ж Бог – недасяжны, каханая. У нас ёсьць толькі мы з табой. Ты – у мяне, а я – ў цябе. Я ішоў да цябе праз весь сусьвет. І нарэшце цябе знайшоў. Дзевачка мая. Ён плача, і не хавае сьлёзаў. Бо яму ня трэба прыкідвацца моцным, ні перад ёй, ні перад самім сабой. Плача і яна. Яны сядзяць абодзьва на канапе, абняўшыся. Яго рукі крэпка ахопліваюць яе. Дзяўчынка яго, яго дачушка, яго каханая. Любае яго птушаня.

Яму ня хочацца варушыцца, нават устаць і ўключыць сьвятло ён ня можа. Яна сагрэлася ў яго руках, вялікіх і цёплых – руках мужчыны, надзейных і моцных, якія для яе – і сапраўды рукі Бога. Бо ў яе няма Бога акрамя яго – яе каханага, і ён гэта ведае, і сьхіляецца перад ёй за гэта. Гэтых рук яму болей не разамкнуць, як і нікому не разарваць гэтае магутнае кола, паўстаўшае вакол яе. Зло цяпер перад ёй бясьсільнае, бо яна прыйшла да яго, а ён яе знайшоў.

- Ну хопіць, хопіць, - ціха просіць яе ён. Ён угаворвае яе, абдымае, пацалункамі выцірае сьлёзы.

- Хопіць, дзевачка мая. Ня плач. Ён гладзіць яе валасы, калыша яе, як маленькае дзіця.

- Чаму мяне заўсёды хочуць згвалціць, скажы? Што са мной ня так? Яна ўзьнімае на яго вочы.

Ён усьміхаецца, гледзячы на яе.

- Таму, што ты – прыгожая і чыстая, - ціха кажа ён. – І тым кідаеш выклік сусьвету. Сусьвет намагаецца зруйнаваць тое, што нагадвае яму Бога. Бо Бога сусьвет ненавідзе. Запэцкаць чысьціню, зганьбіць ня цела – душу, гэта першае, чаго намагаецца сусьвет, калі бачыць такога анёла, як ты, любая.

Але ж чысьціня і цнота заўсёды мацней за юр і распусту. Як цемра ня можа загасіць сьвятло, так і цноту душы ня можа заплямiць ніякае ганьбаваньне цела. Распуста ж нагадвае намаганьні галоднага насыціцца намалёванымі стравамі. Колькі б ён на іх не глядзеў, ніколі поўным ня стане. Бо ж прагу насамрэч адчувае ня цела, прагу адчувае душа. Што ж дачыгыцца таго, аб кім ты кажаш, калісьці ён саступіў сваю душу злу. Ён прадаў яе, а ў замен нічога не атрымаў – толькі пустату і ноч. Бо парадокс у тым, што жывая душа не дазволіць прадаць сябе, а мёртвая душа нікому не патрэбная. Што можа прапанаваць чалавек, які прадае сваю душу цемру? Нічога, бо душы ў яго няма. Ён прыйшоў на кірмаш з пустым кашалём, і таму пагаджаецца на любую цану – бо плаціць яму няма чым. Але ж цемра патрабуе платы. І тады ён разумее, што яму трэба прывесьці да яе жывую душу. Падманам, ці вымушана – не істотна. Жывая душа патрэбная цемры, бо толькі яна яе можа часова насыціць. Цемра ж душы ня мае – ня мае наогул жыцьця. Ён жа думае, што аддаўшы цемры нечую душу, нешта атрымае ўзамен – тое, што яму патрэбнае. Але ж гэта ня так, каханая. Цемра ніколі нічога не дае. Яна толькі забірае, бо зло даваць ня здольнае. І тады гэты вар'ят разумее, што быў падмануты. А калі ў ім засталіся рэшткі душы, яна ўзьнімае такі страшэнны гвалт, што ён пры жыцьці пападае ў пекла.

Цябе ж выратавалі анёлы, якія дзейнічалі па волі Бога. Бо ж ты павінна была сустрэць мяне, каханая. Анёлачак мой, золатка. Усё, цяпер мінулае ніколі ня вернецца, птушачка мая. Ніколі яно цябе не патурбуе. Глядзі – яго болей няма. Ёсьць толькі мы з табой. Ён калыша яе ў цемры, пакуль не адчувае, што яна паснула. Асьцярожна ўзьнімае яе, і нясе на ложык. Кладзе яе, і лажыцца побач. Мірны сон накрывае яе, і яго, і ўва сьне ён трымае на ёй сваю руку, каб нават і ноч ведала, што яна належыць яму, і болей нікому. Яна ляжыць на яго грудзях у цемры магілы – у чэраве зямлі. Ва ўлоньні сусьвету. Ніхто ня здольны іх разлучыць па-за межамі жыцьця і сьмерці. Колькі ўжо было гэтых сьмерцяў? І заўсёды ён крэпка трымаў яе. Некалі гэта стала яго апошняй воляй – ніколі не адпускаць яе руку, не выпусьціць яе са сваіх рук, не разамкнуць іх, захінуць яе шчытом сваіх грудзей. Ён паўстаў перад Богам твар у твар, і вымавіў перад ім сваю волю. І Бог яго пачуў, бо ж Бог –

лістасьцівы, і міласэрны кароль. І Бог – мужчына, які разумее размову годнага з годным. Права абараняць яе было дано яму Богам, найвышэйшым над усімі багамі, які гэтаму сусьвету не належыць, і таму ў гэтым сусьвеце няма той сілы, якая б раз'яднала іх. Няма сілы вышэй за Бога. Ён верыць, верыць сьвята, таму, што ведае. Трымае яе ў руках, ахінае сваёй моцай, і гэтыя веды ўліваюцца ў яго праз яго грудзі, да якіх яна прыціснулася сваімі. Ноч ня мае болей над імі ўлады, як і зло ня мае болей улады над іх душамі, захінутымі боскім каханьнем. Яна нібыта плыве ў яго руках – маленькая лодка на грудзях акіяна адвечнасьці.

Ён доўга вагаўся перад тым, як узяць яе, як прыняць адказнасьць за гэтую душу. Ён мог весьці яе, назіраць за ёй, стаяць зь ёй побач. Але ж узяць яе да сябе ён баяўся. Баяўся самога сябе: бо ён сябе ведаў. Але ж яна прыйшла да яго сама.

Калі ён прыціснуў яе да грудзей, адчуў у сваёй руце яе руку, ён зразумеў, што ніколі не адпусьціць яе. Бо цяпер ён быў ня Бог. Ён быў мужчына. Яе рука, маленькая і слабая, разьбіла яго сьвет на аськепкі. Яна дакранулася да яго, і ён абрынуўся ўніз, у сусьвет.

О, ён помніў гэты іх вечар - першы вечар разам. Як яна прыйшла да яго, адгукнулася на яго заклік. Як яе далонь кранула яго плячо. Як яна распавядала яму, як жыла безь яго, і як ён слухаў у цемры, не запальваючы нават і сьвячу, пакуль яе вусны варушыліся, шэпчучы, раняючы словы-пялёсткі, якія прапальвалі раны ў яго сэрцы.

- Ты - маё жыцьцё, маё каханьне, - хацеў сказаць ён ёй. - Усё, што было, не істотна. Істотна толькі тое, што мы разам. Цяпер і нарэшце разам, любая.

Ён не заўважыў, як гэта адбылося. Яе вочы прасілі, глядзелі на яго праз цемру.

- Пацалуй мяне, - ціха вымавіла яна. Насамрэч, яна маўчала - казалі яе вочы. Ён абняў яе і прыціснуў да сябе. Прастора вакол пераўтварылася ў бурлівы вір магчымасьцяў. Яна ўзьняла твар, і яе вочы моцна пацягнулі яго - уніз, да сябе, у бяздонныя

чорныя правалы зрэнак. Ён нахінуўся, і асьцярожна пацалаваў іх. Яе вейкі ўздрыгнулі пад яго губамі.

- Хто ён быў, і хто была яна? Гэта было не істотна. Ён быў Богам, але ж стаў чалавекам. Быў чалавекам, а стаў Богам. Яна ж была Евай, Шхінай - была заўсёды. Праз яе зрэнкі на яго пазірала адвечнасьць. Галава ў яго закружылася, як ад крэпкага фалернскага віна.

- Цяпер няма шляху назад, - зразумеў ён, калі яго вусны накрывалі яе шыю.

Яе губы, мяккія, слаба адказвалі яму. О, якая ў іх была ўлада! Яна кіравала ім, а ня ён - ёй. Шхіна вяла яго, і яго галава кружылася. Вяла яго да сябе, у месца, ня маючае назвы.

Яна ўздрыгвала ад яго пацалункаў, ад яго рук, якія нечакана сталі моцнымі, нібы адлітымі з жалеза. Толькі цяпер яна разумела яго моц. Гэта быў жалезны вал, паўстаўшы вакол яе, гэта была ўлада такая, што яна суцэльна згубіла галаву. Яго рукі валодалі ёй, цяпер ён вёў яе ў гэтым танцы праз бясконцасьць. Яна прыйшла да яго як да айца і настаўніка, цяпер жа яна знайшла ў ім мужчыну. Нарэшце яна зразумела, хто ён. Ён адкрыўся ёй поўнасьцю, як і яна адкрылася яму. Яе аддзеньне падала ля яе ног на падлогу, яго рукі гладзілі яе цела.

Ён апусьціўся на калені перад ёй, і яго вусны дакрануліся да яе грудзей. Яна была аголенай перад ім, і ўпершыню ён бачыў яе хараство, і ўшаноўваў яго так, як ніхто і ніколі не ўшаноўваў.

Яго дыханьне апаляла яе, рукі жглі, як полымя. Яго твар прыціснуўся да яе грудзей, і яна накрыла рукамі яго плечы, гладзіла яго валасы, адчуваючы яго подых на сваёй скуры.

- Стань душой для мяне, - ціха вымавіў ён. - Стань для мяне сусьветам. Яго вочы пазірнулі на яе, чорныя зьзяючыя зоркі, і яна апусьцілася перад ім на калені.

І тады ён узяў яе. Узяў уладна, валодаючы ёй цалкам і поўнасьцю. На яго ложку яна спазнала каханьне, у яго руках

яна спазнала жыцьцё.

Ён стаў яе мужам, і шляху для іх назад не было. Яе цела нібыта плавілася, распаленае яго целам. Ён быў такі гарачы, вялікі, як ніколі ў яе яшчэ не было ня зь кім. У яго руках раптам яна адчула сябе цнатлівай, ён валодаў ёй, адкрываючы для сябе яе цела, яго самыя сьвятыя таямніцы, якія, яна разумела, і сапраўды сьвятыя і для яго, і для яе. Ён валодаў ёй, як жанчынай, а не як лялькай, прыгожай і дарагой, але ж пластыкавай істотай, ня маючай душы. Гэта была не гульня, гэта было жыцьцё. Ад гульні ня можа нарадзіцца нічога - ні дзіця, ні каханьня. Ад яго жа ў ёй нараджаўся сусьвет.

Якімі пяшчотнымі былі яго рукі і вусны, якім уладным было яго цела! Яна адчувала яго неверагодную моц, якая сковывала яе, рабіла яе мяккай і бязвольнай, дзіцём у яго вялікіх руках. Яна і была для яго дзіцём - бо ж ён быў адвечным, як гэтыя магутныя дрэвы, што цяпер шумяць за вакном, як нябёсы, аблокі, як сама зямля. Здаецца, ён ведаў усё, але ж яе ён ня ведаў, і цяпер спазнаваў яе цела, спазнаваў так, што ў яе захоплівала подых і кружылася галава. Калі б нехта ўзяў яе так раней, яна б, пэўна, памёрла, але ж ад яго плоці ў ёй яна ажывала, зьвязанная зь ім у адзінае.

Як ён жадаў яе! Яе тонкае цела зводзіла яго з розуму. Ён усю яе пакрываў пацалункамі, тут не было месца сораму ці стрыманасьці, і нічога не было забароннага, сакрытага паміж імі. Ён насычаўся ёю не як зьвер, і ні як чалавек, а як Бог. Так, як ён асэнсоўваў і бачыў яе хараство, ня здольны быў зямны розум. Ён бачыў неба праз яе, яе скура сьцялілася пад яго вуснамі аблокамі, танюткай туманнай дымкай, аксамітам ночы ахіналі яе валасы, вейкі веялі прахалодай вясновай раніцы, вочы нагадвалі вочы аляняці, а вусны раскрываліся, як раскрыўшаяся кветка, да якой дакраналіся яго губы. Яна была ў яго руках як сьпеў, дзівосная таямніца, зорная ноч і сонечная раніца, як нованароджанае ягня, як анёлак, апусьціўшыйся ў яго рукі, якія амаль не адчувалі гэтае цела, нібыта сьціскваючы шаўковы шаль, ці намагаючыся паймаць срэбную рыбіну ў глыбінях.

- Я пацалую цябе зноў і зноў, тут, тут і тут, ціха вымаўляў ён,

дакранаючыся вуснамі да яе цела - да маленькага ружовага саску на белых грудзях, вузкага пляча і мяккага ўлоньня, і ніжэй, між яе рассунутых ножак, дзе раскрывалася вільготная духмяная ракавінка. Ён быў увесь для яе, і яна была ўся для яго. - Дзевачка мая, красуня мая, анёлачак ... як я сумаваў... як я жыў безь цябе? Здаецца, зь яго вачэй ліліся сьлёзы. Ён і сам не разумеў, як гэта - што яна тут, побач зь ім, у яго руках.

Гэта было бязьмежнае, сьвятое каханьне. Яго вусны прыціскаліся да яе вуснаў, пазбаўляючы яе цноты немаўленьня, адкрываючы іх, як браму, каб словы каханьня ліліся зь іх, і запячатваючы пячацьцю таямніцы.

Яна пакорліва прыадкрывала іх, і піла зь яго вуснаў ваду жыцьця, якая насычала яе, як прахалодная крыніца ў сьпякоту. Яго вусны мелі смак крынічнай вады, і найлепшага віна, якое ап'яняла яе, кружыла галаву і кідала ў бездань, где яго рукі падхоплівалі яе.

- Ягняця маё, бараначак мой - ціха шаптаў ён. - Маленькая мая, галубка, кветачка...

Яго вусны ўбіралі яе цела так, што яе сэрца ёкала, грудзі ўздрыгвалі, і яна падавалася ім насустрач, упіралася саскамі ў яго грудзі, прыціскалася да іх, жадаючы растварыцца ў ім, аддаць яму сябе ўсю бяз рэштку.

- Я вазьму цябе, каханая. Вазьму цябе, анёлак мой, вазьму так моцна і поўна, што ты суцэльна станеш маёй. Маімі стануць гэтыя прыгожыя грудзі і салодкае ўлоньне, і ўсё гэтае дасканалае цела, і чыстая сьвятая душа. Бо я ўвайду ў цябе, зьліюся з табой у сьвятая сьвятых твайго храму, у месцы патаемным, аб якім ведаюць толькі Шхіна, і Бог.

Яго плоць увайшла ў яе, і яна адчула яго ў сябе, ускрыкнуўшы. Усё, акрамя яго, зьнікла вакол. Яго рух, няспынны, уладны, у самую глыбіню яе, разрываў покрыў яе цноты. Бог рабіў яе жанчынай, Бог рабіў яе сваёй каханай, Бог і яе Айцец, які насалоджваўся яе целам, яе чысьцінёй, каханьнем, і ахвярай, яе адданасьцю яму, поўнай, бяз рэштку.

На гэтым ложку іх целы пераплялся, і толькі чуліся ўскрыкі, уздыхі і стогны, калі яго вялікае цела рухалася над яе маленькім і тонкім целам. Ён пераступіў рысу, пераступіў мяжу. Цяпер, чалавек ці Бог, гэта не было для яго істотным, бо яго каханьне зрабіла яго Богам.

Ён скончыў, і апусьціся ля яе. Крануў яе лоб вуснамі. Надыходзіла ноч, і ў лесе пеў салавей. Дзіўна, раней яго тут не было, падумалася яму. Але ж вось, прыляцеў. Ён усьміхнуўся сам сабе.

Яна ляжала, і глядзела ўгару раскрытымі вачыма.

- Птушаня маё ... ён крануў яе шчаку рукой.

- Татачка, родны мой. Як я цябе кахаю, - вымавіла яна, абняўшы яго. Ён накрыў далоньню яе валасы, а салавей усё сьпяваў, надрываўся трэлямі, як чэргамі выстралаў.

- Як прыгожа сьпявае птушка! - вымавіла яна ў захапленьні.

- Гэта салоўка, любая. Адчуў, што ты тут. А раней яго тут не было, - ціха вымавіў ён.

Глава 7: Прыварот

- Асалода плоці пройдзе, асалода душы застанецца, - ціха вымавіла яна.

Я кахаю яго так, што ні сусьвет, ні розум ня могуць умесьціць гэтае каханьне. А ён кахае мяне так моцна, што я б згарэла ў яго полымі, калі б ён ня быў такім пяшчотным, - яна працягнула, седзячы ў Ганны на кухні. Тая зачынілася ў пакоі – была занятая, рабіла нейкую таямнічую сумясь – зельле прываротнае, ці адваротнае, хто ж яе, Ганну, ведае.

Карына сядзела насупраць, гледзячы на яе вялікімі, круглымі вачыма.

- Слушай, но он же старый, - нарэшце вымавіла яна, качаючы галавой. – Вот честно, насколько его хватит? Сама подумай. У мужиков к пятидесяти уже это, не стоит. Честно. Вот сколько у меня таких было – и у всех падал. Ну, может, твой на природе живёт, у него – подольше это продлится. Но всё равно, пусть через пять, ну, десять лет. Что ты будешь с ним делать?

- Жыць. Яна паціснула плячыма. – Я буду кахаць яго, а ён – мяне. Ведаешь, якія ў яго вочы?

- Ну и какие? – Карына паціснула плячыма.

- Ён можа проста глядзець, але ж гэта лепш, чым самы найкруцейшы секс. Гэта такое адчуваньне, калі ён пазірае ў вочы, калі адчуваеш яго погляд – нібыта ён кранае цябе, распранае, здымае ўсё адзеньне, і ён проста можа кахаць вачыма. Яны лашчаць, нібыта вусны. Нібыта рукі. Ня ведаю, як растлумачыць. Гэтыя вочы – бессьмяротныя. Гэта вочы Бога. Ты пазіраеш у іх, і разумееш усё, увесь сусьвет. І разумееш, што ён кахае цябе. Бог кахае цябе так, як кахае родны айцец. Але ж у яго вачах яшчэ і жарсьць, такая гарачая, як сонца. Аднак позірк яго – позірк сьвятога. Ён чысты. Там няма юру. Ён не жадае плоці, хоць ён і любуецца ёю. Плоць яму не патрэбная. Толькі душы ён жадае, і я адчуваю яго дакрананьне душой.

- Слушай, ну а стоит у него нормально? – Карына сапраўды зацікавілася тэмай.

Яна паціснула плячыма. – Ён цудоўны муж, - ціха вымавіла яна. – І цудоўны каханак. Лепшы з тых, хто ў мяне былі.

- А кто у тебя был? – Карына паціснула плячыма. - Алекс этот придурошный? Ну … раптам яна запнулася. Яна хацела сказаць – Алег, але ж змаўчала. Найперш, яна не была ўпэўненая. А па-другое, Алег цікавіў яе самую, і яна не жадала нават вымаўляць яго імя зь яе імём побач. Менавіта для Алега цяпер Ганна варыла ёй прываротнае зельле, зачыніўшыся ў пакоі. Варыла ў прамым сэньсе – на плітцы, напяваючы нешта, і падсыпаючы ў каструльку розныя травы. Па пакоі ўжо пайшоў горкі, востры пах.

- Варыся варыся зелейка, - мармытала яна, - кіпі вадзічка ключыкам, каб гэты ключык на дно пайшоў, а замок на неба, каб ім ніколі не сысьціся, слова маё не адчыніці, ай люлі люлі … яна прыцмокнула языком.

- Апошні інгрыдыент, - громка вымавіла яна невядома, каму. І ўзьняла маленькі пузырок з чырвонай вадкасьцю.

- Намёртва, накрэпка зьвязваю цябе раб… яна прамармытала імя …. З рабой … Каб вам быць заўсёды разам, як нітка з іголкай! Яна памакнула ў адвар таўстую іглу для воўны на грубай чорнай нітцы. Тройчы апусьціла ў напой, дастала, і завярнула ў паперку.

- Усё, гатова, - выклікнула яна. – Хадзі сюды!

Дзьверы расчыніліся, і на парозе з'явілася Карына.

- Вось, трымай. Яна сунула ёй паперку.

- Трусы скрала?

Карына кіўнула галавой.

- Давай сюды. І свае давай. Яна выхваціла з рук Карыны невялікі пакет з лагатыпам вядомага брэнду.

Дастала мужчынскія трусы, і зморшчылася.

- Они ношеные, как вы и сказали, - вымавіла Карына, нібыта выбачаючыся.

- Я не з-за гэтага. Хіба я мужчынскіх пісюноў ня нюхала. Тожа мне справа. Ганна зьдзекліва глянула на яе.

- Нароблена на яго. Проста жах. І хто яго толькі не прываражваў. Але ж мы ўсех пераб'ем. Вось убачыш! Яна злавесна ўсьміхнулася.

- Скажите, а это не вредно? Он не умрёт? – запытала Карына асьцярожна, быццам пытаньне яе палохала.

- Ён? Ганна прыжмурылася. Задумалася.

- Не, а чаго яму паміраць. Мы ж не на сьмерьць рабілі. У яго стаяць будзе цяпер толькі на цябе. Болей – ні на кога. Ён проста ашалее, як будзе стаяць. Я яму такой траўкі туды накрышыла… мммммм. Яна прыцмокнула ізноў.

- А какой, если не секрет? – Карына пасунулася да яе бліжэй.

- Часначку, мядку, пятрушачкі. А ты думала? Усё, што патрэбнае, каб стаяў. Ганна прыасанілася.

- Как-то странно … мёд, чеснок и петрушка… А это сочетаемые ингредиенты? Карына недаверліва пакачала галавой.

- Сачатаемыя. Гэта ж табе ня суп варыць. Ганна надзьмулася. – І яшчэ я туды ўбіла корань мандрагоры, адвар беляны – адну каплю, мухамор – крошачаку. Варонава пяро, кашыны когаць, вугаль з пахавальнага крыжу, …

- А он не отравится? – Карына з жахам глянула на яе.

- Не атруціцца, - вымавіла за яе Летыцыя. – Вугаль абсарбіруе яды.

- Аааа, - працягнула Карына.

- Дурніцы. Вугаль зь нябожчыкам зьвязвае. А нябожчык усю атруту пераўтварае ў зельле прываротнае. Я да яго хадзіла і прасіла. Ледзь нашла – Алег Алегавіч апынуўся, пашанцавала. Пакруціла, перавярнула, перакінула, і – усё! Цяпер ён на нябожчыка завязаны, ніхто гэты прыварот не зьніме. Як нябожчыка ніхто не ўзьніме, - патлумачыла яна.

- Ганна, мне здаецца, гэтага рабіць ня трэба. Гэта блага. Летыцыя пакачала галавой. – Можна ж проста памаліцца. Папрасіць, каб Бог паслаў Карыне чалавека, які яе пакахае.

- Ну уж нет. А вдруг он мне бомжа пошлёт? – Карына грэбліва ўздрыгнула плячыма.

- Блага, затое працуе. А Бог у такіх справах не дапаможнік. Ніхто ня ведае, што ён пашле. Што ў яго на вуме. Як у твайго дурня, прасьці мяне Божа. Ты яму адно, а ён галавой памаша, і табе зусім другое.

Я ў яго помню, вядро забыла, год не магла забраць.

- Ганна, мы ж аддалі яго, адразу, як прыехалі. Ты ж найперш за ім пайшла. Летыцыя ўздыхнула.

- На, трымай. Ганна працягнула Карыне пузырочак. – Падальеш яму ў ежу. А лепш – у напой. У віно можна.

- И как быстро подействует? – запытала Карына дзелавіта.

- Адразу. Ганна сказала, як адрэзала. – Адразу пабачыш, як падзейнічае. Раскажаш потым. Потым будзеш бабушцы ўдзячная. Яна шырока ўсьміхнулася, паказаўшы крэпкія, крыху чарнаватыя зубы.

- А зь бялізнай что делать? – Карына раптам успомніла пра трусы, якія нейкім дзівам змагла схаваць у сумачку, калі Алег яшчэ спаў. Ён потым увесь пакой абшукаў, ня мог уцяміць, куды яны праваліліся. Так бяз трусоў ад яе і пайшоў.

- Бяры іголку зь ніткай з бумажкі, і сшывай ягоныя трусы са сваімі. А я буду чытаць. А ты за катамі глядзі, - загадала яна Летыцыі.

- Навошта? – пацікавілася яна.

- Каб яны мне на стол ня ўлезьлі. Ганна махнула галавой на стол, на якім стаяў пакет з прывезеньнымі з гораду пакупкамі.

- Пакрадуць усё ушчэнт, дармаеды.

- А как сшивать? – запытала Карына асьцярожна.

- Піздой к хую, - вымавіла Ганна. Летыцыя войкнула.

- Это как? – Карына не зразумела.

- Як ты зь ім ябацца зьбіраешся, так і сшывай. Глядзі не перакруці. А тое будзе ў яго стаяць, толькі не туды, куды трэба.

- Покажите, не поняла, - Карына разгублена застыла зь іголкай у руцэ.

- Складаеш перад к пераду, і шчыльненька сшываеш, каб нідзе не расходзіліся. А я іх за бажніцу палажу. І потым спалю ў Пярунову славу.

- А можа, іх лепш на могілках закапаць? – падказала Летыцыя.

- Навошта? – Ганна зьдзіўлена глянула на яе.

- Проста так. Летыцыя паціснула плячыма. – Мне так здалося лягічнее. Ну, прыхаваць у Алега Алегавіча. Калі мы яго ўжо задзейнічалі.

- Вой, дурная. Ганна ўздыхнула. – Тут лёгіка не працуе. Гэта ж чараўніцтва. А спальваньне – гэта ахвяра. Я усё люблю задзейнічаць – і Бога, і чорта, і могілкі, і Пяруна. Калі адзін адмовіць, то другі, ці трэці дапаможа.

Летыцыя кіўнула. Міхась сказаў ёй Ганьне не пярэчыць, бо, па-першае, гэта бяссэнсоўна, а па-другое, усё, што робіцца, павінна быць зроблена. Нават калі гэта і блага, і наогул шкодна. Ніхто ня можа забараніць чалавеку рабіць тое, што ён лічыць патрэбным. Калі хочуць, хай прыварожваюць. А што з гэтага адбудзецца, ведае толькі Бог.

Глава 8: Душа

Чараўніцтва заўсёды вабіла яе. Яна любіла пазіраць у глыбіні таямнічага, дзе б яно не хавалася - ці то ў бляску крышталу, ці ў міргаценьні вазёрных хваляў, працінутых сонцам, ці то ў таньчачых языках полымя, якія наогул здаваліся ёй жывымі. Гэта ўсё зачароўвала яе, гаварыла зь ёю, распавядаючы ёй незьлічоныя казкі.

Яна наогул любіла прыроду, і ў яднаньні зь ёй ніколі не адчувала сябе самотнай. Восеньская залатая лістота, бліскучы зімовы сьнег, летняя навальніца - чорная бура, насоўваючаяся на яркі блакіт, усё гэта суцяшала і вылечвала яе, адорвала яе незьлічонасьцю радасных скарбаў, узьнімала буру эйфарыі.

Эмоцыі былі яе ежай і пітвом, і ў кожнай зь іх яна знаходзіла незьлічоную асалоду. Яна любіла сумаваць і радавацца, плакаць і сьмяяцца, марыць і сьніць ўяве.

Яна наогул была задуменным дзіця, ціхім, незаўважным, як маленькі мышонак, нікому не перашкаджаючым, паслухмяным, якое заўсёды знаходзіла, як заняць сябе, любіла чытаць і маляваць, глядзець анімацыйныя фільмы і кіно, усё, што стварала для яе нейкі іньшы, казачны сьвет, дзе яна была шчасьлівая. У гэтым сьвеце яна была прынцэсай і чараўніцай, яна ўсё магла, і вандравала ў ім, здаецца, бясконца.

Час ішоў, і дзяўчынка расла. Зіма сыпала для яе покрывам сьнегу, восень залаціла лістотай, вясна распускала кветкі, а лета дарыла цудоўныя румяныя захады, і сонечныя ранкі, якія прыносілі ёй радасныя падарункі - новыя вольныя дні, паездкі да бабулі на вёску, вандроўкі з маці, якая часам брала яе з сабой у падарожжа, вазіла на адпачынак.

Але ж нечакана для яе, так, як аблятае лісьце і тае сьнег, а на голым вецьці зьяўляюцца кветкі, а потым лістота, нешта пачало мяняцца і ў ёй. Няўмольна і няўхільна яна пазірала, як ад яе ўскользвае дзяцінства, а разам зь ім сыходзіць і радасьць. І нечакана яе сьвет стаў цёмным. І ў яго прыйшлі страх, і боль.

Спачатку іх кінуў бацька. Юзаф быў мяккі, пакладзісты, і ў адзіны момант проста стаміўся змагацца - зь яе маці, і з жыцьцём наогул. Невысокі, хударлявы, з цёмнымі хвалістымі валасамі, добры па натуры, ён любіў яе - любіў бавіць зь ёй час, чытаць кніжкі і гуляць у гульні, якія яна прасіла - хованкі, шашкі, настолкі, глядзець кіно ці проста хадзіць гуляць некуды ў парк атракцыёнаў. Аднойчы яны зашлі разам зь ім у касьцёл - яна запытала. Яе вабіў высокі белы таямнічы будынак, адкуль чуўся прыемны звон, які разносіўся далёка ў блакітным празрыстым небе.

- Тата, а што там? Хто там жыве? - неяк запытала яна на прагулцы. Як раз былі вячэрнія часы, і народ павольна накіроўваўся на набажэнства.

- Людзі кажуць, там жыве Бог, - усьміхаючыся, адказаў Юзаф. Ён наогул быў нехрышчоным, але ж і атэістам ня быў. Да бога адносіўся памяркоўна - калі яго няма, то і ладна, а калі ёсьць, то яго пляны наогул не залежаць ад таго, ці верыць у яго Юзаф, ці не.

Такое вялікае начальства наўрад ці будзе цікавіцца меркаваньнем нейкага там габрэя на яго конт. Таму Юзаф Бога баяўся ня больш, чым мураш пралятаючай каметы. І думаў аб ім у сваіх штодзённых клопатах роўна столькі ж. На пытаньне дзяўчынкі ж адказаў проста машынальна, як адказаў бы любы дарослы на чарговую малечую цікаўнасьць.

- Бог? - зьдзіўлена запытала яна.

- А хто гэта?

- Гэта такі вялікі мужчына з барадой і доўгімі валасамі. І ён сядзіць на троне, і ўсім кіруе. А калі сыходзіць з трону, то камусьці абавязкова не паздаровіцца. Бог карае, бо ён пагрозны.

- А за што ён карае? - ціха запытала яна.

- За благія паводзіны. Юзаф усьміхнуўся зь яе.

- І мяне таксама пакарае? - прашаптала яна. Па голасу было

чутна, што яна гатовая заплакаць.

- Цябе - не. Юзаф пагладзіў яе па галаве. - За што цябе караць? Ты ж дзіця. Цябе Бог любіць. Бог жанчынаў і дзяцей не карае. Ён добры, насамрэч. Толькі строгі.

Яна радасна ўсьміхнулася.

- А можна яго ўбачыць? - бадзёра запытала яна. - Пайшлі, паглядзім на яго. Дзе ён сядзіць. Ён як Дзед Мароз?

- Не, золатка. Туды, дзе ён сядзіць, мы пакуль ня пойдзем. Нам яшчэ рана. Пайшлі, я табе лепш марозіва куплю.

Пасьля гэтай размовы прайшоў пэўны час, і болей яна не ўспамінала пра Бога. Час ішоў, яна расла. Юзаф жа, здаецца, мізарнеў, меркнуў, як цень. Як і яе маці, якая ўсё часьцей з'язжала некуды, пакідаючы яе на суседак. Разам зь Юзафам яны гандлявалі на вялікім кірмашы, прывозілі цацкі, адзеньне, розныя прысмакі. А потым Юзаф нечакана з'ехаў назаўсёды. Ёй тады было адзінаццаць год. Яна памятала, як ён зьбіраў чамаданы і ўпэўніваў, што абустроіцца, і забярэ іх. Але ж, вось, не забраў.

Катаржына так і працягвала матацца з клункамі. Грошы яе зацягнулі, і яна ўвесь час гаварыла і думала толькі пра іх. Адкрыла некалькі кропак, наняла людзей. Дома яна бывала рэдка, але ж Летыцыя ўжо была самастойным, сур'ёзным дзяўчом - і есьці магла прыгатаваць, і ўбрацца. Толькі перавагу яна аддавала ня ўрокам, а кніжкам, якія проста глытала і днямі і начамі, а потым малявала ўсё, што бачылася ў яе ўяўленьні.

Аднойчы позна вечарам яна ляжала на ложку. Дома нікога не было, і яна, здаецца паснула. Прачнулася ж яна ад таго, што надышла ноч. Цемра ахутала пакой. Яна забралася пад коўдру, і павярнулася да сьцяны, як адчула, што нехта ціха садзіцца побач.

- Ты чаго ня сьпіш, прыгажуня мая? Усе дзеці даўно ўжо сьпяць, а мой анёлак яшчэ варушыцца, - пачула яна мяккі, густы і нізкі мужчынскі голас.

- Ты хто? - ціха запытала яна яго.

- Я - Бог, - так жа нягромка, мякка адказаў ён.

- Вой, як цікава! Я заўсёды хацела цябе ўбачыць! - радасна вымавіла яна, прыўзьняўшыся на ложку.

- Лажыся, птушаня маё. Ты будзеш спаць, а я раскажу табе казку, - ціха вымавіў ён.

- Ты проста патрымай мяне за руку, - папрасіла яна. - Я ўжо вялікая, і ў казкі я ня веру. Але ж я веру ў цябе, - дадала яна шэптам.

- Я заўсёды ведала, што ты прыйдзеш. Яна ўздыхнула. Ён пяшчотна пагладзіў яе валасы і накрыў яе руку сваёй.

- Паляжы са мной, - папрасіла яна. - Абдымі мяне. Мне так самотна, Пан Бог.

- Родная мая, я - ня Пан. Я твой айцец. Яго рука асьцярожна сьціснула яе руку. Ёй казалася, што голас Бога дрыгнуў, быццам бы ён стрымліваў сьлёзы.

- Тады можна, я буду называць цябе тата? Татачка? - ціха запытала яна.

- Канешне, дачушка. Ён нахінуўся, і пацалаваў яе. Яго вусны пахлі нечым салодкім, і морам. Ён зьняў пінжак, і лёг зь ёй побач, абняўшы. Яна прыціснулася да яго вялікага цела.

Тонкія ручкі ахапілі яго за шыю, яе тварык схаваўся ў яго на плячы. Грудзямі ён адчуваў яе подых. Яго рука, вялікая, цяжкая, пяшчотна пагладзіла яе, прытуляючы да сябе. Далоньню ён адчуваў яе тонкія косткі, яе маленькае цела, і яму хацелася плакаць. Ён стрымліваў сябе, але ж сьлёзы самі беглі зь яго вачэй. Яна ціхенька дыхала, і хутка паснула. Ён гладзіў яе чорныя, як ноч, валасы. Яго дачушка, яго маленькае дзяўчо.

Як ён паснуў, ён і сам ня ведаў. Прачнуўся ад таго, што нехта намагаўся адчыніць уваходныя дзьверы. Намагаўся, і ня мог. Пачаў адчайна грукаць.

- Летыцыя, ты чаго закрылася? Адчыняй! Стук станавіўся настойлівым. Пэўна, ён павярнуў сабачку ніжняга замку, і дзьверы не маглі адчыніць звонку. Ён хутка ўзьняўся, накінуў піньжак.

Дзяўчынка на ложку прачнулася, і зацікаўлена-зьдзіўлена глядзела на яго.

- Ты - насамрэчны? - раптам вымавіла яна.

- Так, красуня мая. Я - насамрэчны. Я твой айцец, сапраўдны, - ціха адказаў ён, і накіраваўся да дзьвярэй. Спакойна адчыніў засаўку. Жанчына, якая стаяла перад ім, пастарэла, але ж ён адразу яе спазнаў. Татарачка зь Іўя, якую да яго зь сяброўкай прывёў сябар. Яны тады добра выпілі, а потым адбылося, што адбылося. Яна сама напрасілася. Вешалася на яго, заляцалася. Ён быў п'яны, яна - таксама. Неяк яно ўсё здарылася. Потым яна яму тэлефанавала, і яны нават выйшлі разам кудысьці. А далей ён мякка даў паняць ёй, каб яна зьнікла зь яго жыцьця. Неяк адразу яна пачала ім кіраваць, задаваць тон - павышаны. Нешта патрабавала, кпіла. Намагалася яго выхоўваць. Ён, канешне, пасьмяяўся, а потым ўзяў за каршэнь, і выставіў вон.

Праз нейкі год ён даведаўся, што яна нарадзіла ад яго дзіця. Яе проста бачылі з дзіцём - але ж гэтага было яму дастаткова. Ён ведаў, што гэта дзяўчынка, і што яна ад яго. Ды знайсьці яе ён ня мог. Быццам бы пад зямлю зьнікла. І вось неяк пачуў пра яе ў размове ад сяброў, зь якімі даўно ня бачыўся. Апынулася, што і жыла яна ўвесь час тут, у Менску. Пабыла замужам, разьвялася. Дзевачку гадуе адна. Ён даведаўся адрас, і проста прыйшоў да іх.

І цяпер ён стаіць перад ёй, і пазірае вочы ў вочы.

- Ты што тут робіш? - ціха, прыдушана вымавіла яна. - Чаму ты дзьверы закрыў? Здаецца, яна зьбіралася закрычаць.

Ён хутка закрыў ёй рот. Другой рукой дастаў зь кішэню грошы - некалькі буйных даляравых купюраў.

- Не крычы. Нічога не было таго, чаго ты баішся. Вось. Плата за

непакой. І за той час, што ты гадавала яе адна. Тут пара тысячаў, і я яшчэ дам столькі ж. І нават болей. Калі ты будзеш маўчаць, я нічога табе не зраблю. Але ж калі адкрыеш рот, і напалохаеш яе, я цябе заб'ю. Ніхто ня выйдзе і табе не дапаможа. Яна напалохана глянула на яго, на грошы ў яго руцэ, а потым кіўнула, мігнуўшы ў знак згоды вачыма.

- Я буду прыходзіць. Калі цябе ня будзе. Грошы буду даваць рэгулярна. Паднімешся, яшчэ ралетаў адкрыеш. Нічога ёй не кажы пакуль. Калі запытае, скажы, я ёй прысьніўся.

Ён выйшаў на волю, прытуліўся да сьцяны, і закрыў рукамі твар.

- Якія ў яе прыгожыя грудкі, Джаваньні. Не магчыма наглядзецца на іх.

- Сапраўды, Мікеле. У донны Летыцыі грудзі найсьвяцейшай дзевы. Джаваньні адкінуўся ў крэсьле. Ён сядзеў побач.

- Падыдзі сюды, красуня, - ціха вымавіў ён. Яна падышла да яго, і стала насупраць. На ёй былі апранутыя вузкія сінія джынсы на стрынгі. Да поясу яна была аголенай - ён любіў, калі яна так хадзіла. Яе маленькія грудзі мякка акрэсьліваў цень, танюткая талія нагадвала шыйку келіху, улоньне было шаўкавістым і белым, гладкім. Ён прыцягнуў яе да сябе, і крануў яе сасок вуснамі.

- Трахні яе, Мікеле. Хачу паглядзець, як ты трахаеш сваю дачку. Я сумую па сваёй сястры, а яна так падобная на яе. Імані зараз у Нью-Ёрку. Джаваньні выцягнуў ногі, і разшпіліў шырынку.

- Хадзі да мяне, золатка. Ён разшпіліў гузік, і яе джынсы хутка апынуліся на падлозе. Памарудзіўшы, ён агледзеў яе.

- Якое хараство, - ціха вымавіў Джаваньні.

- Боскае хараство, - пагадзіўся ён.

Ён устаў, і пасадзіў яе ў крэсла.

- Рассунь ножкі, - нягромка вымавіў.

Яна адкінулася на прахалодную скуру сьпінкі. Яе ўлоньне ўжо было вільготным.

- Крані яе, Мікеле. А потым аддзяры яе. Джаваньні глыбока ўздыхнуў.

Ён асьцярожна ўвёў у яе палец, адзін, а потым яшчэ. Яна застагнала.

Яна стаяла да яго сьпіной, трымаючыся за сьпінку, і ён трахаў яе, апёршыся на крэсла нагой. Яго цела высока ўзьнімалася над ёй, чэлес уваходзіў зьверху ўніз, груба, моцнымі штуршкамі. Ёй было балюча, і яна ціха ўскрыквала, ён жа, здаецца, не зьвяртаў увагі. Выходзіў, дакранаўся чэлесам да яе ягадзіц, і ізноў уваходзіў. Яна стагнала, зь яе вачэй ліліся сьлёзы.

Джаваньні глядзеў на яе неадрыўна. Яго рука рухалася.

- Я хачу яе, Мікеле, - нарэшце вымавіў ён.

Ён як раз выйшаў, і па яе сьцёгнах цякла яго сьперма.

- Я не дам табе ўвайсьці ў яе Джаваньні, - нягромка вымавіў. Але ж вусны яе ты можаш выкарыстаць. Павер мне, яны салодкія.

Яна ссала чэлес Джаваньні, а ён рухаўся ў ёй рукой, пакуль не стаў гатовы, і ізноў не ўвайшоў у яе ззаду. Пацягнуў за валасы. Яна адарвалася ад Джаваньні.

- Скажы, хто я табе, дачушка? - хрыпла вымавіў ён.

- Татачка, - выдахнула яна. Татачка мой, родны. Любы мой. Семя Джаваньні брызнула ёй у твар.

Пасьля таго, як такія рэчы адбываліся, ён паводзіў сябе так, быццам бы нічога не было. Гэта быў проста секс, так, як яму падабалася. І ёй – яна магла ў гэтым прызнацца сябе. Яна сама

гэтага жадала, і ён даваў ёй тое, што яна хацела – трахаў. Трахаў так, што ледзь не забіваў. Доўга, вычварна. Трахаў яе зь сябрамі – так, як цяпер з Джаваньні. Яму падабалася, калі яны глядзелі на яе, калі яму зайздросьцілі. Заводзіла, калі яны гублялі розум ад юру. Яго вочы тады станавіліся цёмнымі, амаль чорнымі. Хто з нас не без граху.

Але ж кахаў ён яе па-іньшаму. Гэтага ніхто ня бачыў. Так, як ён кахаў яе, калі яны былі сам-насам, ня мог кахаць чалавек. Так кахаць мог толькі Бог. Яе ўражвала, якая ў ім схаваная глыбіня. Гэта сапраўды палохала. Яго веды ня мог мець сьмяротны, як і яго моц, і яго ўладу – і над душамі, і над сусьветам. Але ж ён грэбаваў ім. Сусьвет яго не цікавіў. У сусьвеце яго цікавіла толькі яна. Калі ён спускаўся сюды, ён пажадаў пакахаць яе, і цяпер яму нічога не было істотна вакол. Хоць ён і насалоджваўся сьветам, без яе, яна ведала, ён стане для яго гульнёй ценяў, і ён разбурыць яго, як ляльку.

Яна суцішвала яго, напаўняла яго душу сьвятлом. Ля яе ўсё для яго зьзяла. Часам ён паўставаў на калені перад ёй, ахопліваў яе, і яна прытуляла яго да сябе, абдымала, гладзіла яго валасы. Яго моцныя рукі крэпка сьціскалі яе, прыціскаючы да сябе яе ідэальнае цела. Яна ўся была беззаганная, чыстая, сьвятая – створаная са сьвятла ім для сябе самога. Ён уклаў у яе ўсё лепшае, што ў ім было, і стварыў адвечнасьць. Увасобіў для сябе прачыстую дзеву, пазбавіўшы яе ўсёй цемры, што была ў ім самім, бо ён быў усім, што ўмешчваў сусьвет. Калі яму хацелася маліцца, ён маліўся ёй, а яна малілася яму. Яе любоў была невычэрпнай, невымернай. Яна была сьціраваная да Бога, і цягнула яго за сабой. Ён павінен быў стаць Богам, каб кахаць яе. Яна ж для самой сябе была ўсяго толькі дзяўчынкай – слабой, маленькай, і ня дужа вумнай, як яна пра сябе думала. Але ж яна адчувала, што кахаць яго яна можа бясконца, і праз гэта каханьне яна разумела ўсё – увесь сусьвет. Яе не турбавалі і не краналі нічыі словы, ні тое, што сьвет скажа пра яе, ні што можа зь ёй адбыцца праз яе да яго каханьне. Яна ведала, што ён заўсёды захіне яе. Ён ніколі не пакіне яе, і гэтага ёй было дастаткова. Яна не магла жыць безь яго, як і ён безь яе ня мог. Жыць безь яго ёй было не магчыма, таму што калі была яна, у яе сэрцы быў ён – жывы, а калі яна ўмірала, яна прачыналася ў

яго руках. Гэта была праўда, і радасьць, такая яркая, як сьвятло, калі ты пакідаеш цёмны пакой. Непадрыхтаванаму воку яно б выпаліла вочы. Яна ж бачыла гэты вышэйшы сьвет яго вачыма, і бачыла, што гэты сьвет прыўкрасны.

- Ты ведаеш, я рана страціў маці, - неяк сказаў ён ёй. Яны сядзелі на канапе, абняўшыся. Яна ляжала галавой у яго на плячы, ён прытуліў яе да сябе рукой.

- Яна была прыгожая. Такая ж, як ты. Яна была сьвятая. А працавала шлюхай. Валютнай. Такія тады былі часы. Спала з чужынцамі, у гасьцініцах. А потым я даведаўся, што яе вымушалі. У іх ёсьць сродкі, як вымусіць чалавека рабіць тое, што ім патрэбна. Яна наогул хацела ў манашкі пайсьці, дзед распавядаў. Ён яшчэ баяўся, што так і адбудзецца. А потым не баяўся, а праклаяў Бога за тое, што адбылося. Я сам чуў, і бачыў, як ён праклінаў яго. Гэта было два разы – першы, калі яна стала рабіць гэта. Пасьля першага кліенту яна ледзь ня ўтапілася. Ён яе выратаваў, нешта падказала, інтуіцыя. Проста пайшоў да возера, як у сьне, і калі ачуняў, убачыў, што яна ўваходзіць у ваду. У адзеньні. Яна ж мовы ведала, і польскую, і нямецкую, і ангельскую вывучыла няблага. І ідыш. І па-літоўску разумела. А сям'я апынулася пад немцамі, ледзь адмыліся, што не супрацоўнічалі. Дзед мой у партызанах быў – толькі ня ў тых, у якіх трэба. Ён жа цыган на палову, гэта лічы што жыд. Колькі разоў ледзь у гета ня трапіў, лягераў пазьбег. Пасьля вайны на бабцы ажаніўся – яна зь Германіі вярнулася, з лягеру. Напаўвар'яткай. Хадзіла па вуліцах, нічога не разумела. Хто кусок хлеба дасі, з тым і … А прыгожая была, як анёл. Валасы залатыя, доўгая каса, вочы – як васількі. Зусім маладая дзяўчына, амаль дзіця. Дзед яе старэйшы больш чым на дваццаць гадоў, гэта ў нас сямейнае. Толькі памёрла яна раней. Бог забраў. Добрыя людзі ўсюды патрэбныя, як у нас кажуць. Яна таксама ў манашкі рыхтавалася, да вайны. А вось як яно адбылося. Ну, затое вось, нарадзіўся я. Ведаеш, усё жыцьцё у нас так – жывем супраціў. Нас забіваюць, а мы – жывем. Жанчынаў нашых гвалцяць, а яны – сьвятыя. Таму іх Бог і забірае рана. У нас жа парода такая, дзед казаў – ваўчыная. Бо мы ад Бога адракліся. Дзед спачатку быў шчыры вернік, і ўсё ж потым адрокся. Крыж свой у возера выкінуў. І я адрокся, на

вайне. Я зразумеў, што Бога ў гэтым сусьвеце наогул няма. Тут – суцэльная цемра, суцэльнае зло. Пакуль цябе не сустрэў, анёлачак мой. Ты выратавала мяне. Ён замаўчаў. Крануў яе шчаку вуснамі.

- А ты – мяне, каханы, - ціха вымавіла яна. Памаўчала таксама, адчуваючы яго цяпло.

- Скажы, любы, ты прыходзіў да мяне ў дзяцінстве? – раптам запытала яна, паварочваючыся да яго, трымаючы рукамі яго твар.

Ён паглядзеў у яе вочы – у іх стаялі сьлёзы.

- Прыходзіў, любая, - ціха вымавіў ён, абдымаючы яе, прытуляючы да свайго пляча.

- Я ведала, што ты – Бог, - ціха прашаптала яна. – Але ж мне ніхто ня верыў. Яны сьмяяліся, і зьдзекваліся зь мяне.

Ён нічога не сказаў, проста сядзеў, і гладзіў яе валасы. Яна адчувала шчакой яго аголеную скуру, гарачую. На ім былі апранутыя джынсы, а майку ён зьняў – было сьпякотна. Яго шырокія грудзі крыху паблісквалі ад поту, і блізка яна адчувала водар яго парфюмы, зьмешаны з пахам яго цела. Яна любіла адчуваць яго пах, ён ахутваў яе нібыта нябачная абарона, ёй хацелася зьліцца зь ім, проста ўвайсьці ў яго, забрацца яму на рукі, каб ён качаў яе, як маленькую. Яна нарэшце гэта і зрабіла – забралася. Ён падхапіў яе рукамі.

- Што ты, птушаня маё маленькае, ускараскалася? – ён усьміхнуўся, гледзячы на яе.

- Ускараскалася, - прашаптала яна. – Ты так хараша пахнеш. Яна прашаптала яму гэта на вуха.

- А як я пахну? – ён усьміхнуўся.

- Як мужчына, - ціха вымавіла яна. – Як ты. Яна правяла носам па яго шыі.

- Памыцца трэба. Жарэнь. Ён абняў, і прыціснуў яе да сябе. Праз

тонкую тканіну летняй сукенкі ён адчуваў яе цела, грудзі, улоньне.

- Ня трэба, - вымавіла яна. – Я хачу, каб ты пах табой.

Ад яе таксама ішоў водар – тонкі, як ад маленькага ягня, мускусны водар мяккай скуркі, шаўкавістых валаскоў поўсьці. Малака, і нечага сьвежага, духмянага. Пах маладога чыстага цела, дарагой парфюмы. Яна заўсёды душылася, любіла водары, ён накупляў ёй цэлую палічку. І адзеньне прыгожае любіла – усё ж, дзяўчынка. Ён усьміхнуўся, і пацалаваў яе.

- Пайду я на возера, акунуся, - вырашыў. – Ты са мной пойдзеш?

- Яшчэ ж халодна! – яна ўзьняла на яго вочы. – Не пушчу.

- Ну, тады не пайду. А хочаш, па лесу пагуляем? – прапанаваў ён.

- Давай, - яна пагадзілася.

Глава 9: Дачка

Яны ішлі па дарожцы рука ў руцэ. Яго вялікая далонь крэпка трымала яе маленькую. Вакол дрэвы застылі, як сьвечкі, гатовячыся брызнуць маладой лістотай. Было надзіва ціха, і цёпла, і ў паветры стаяў ледзь чутны саладкаваты і сьвежы водар – вясновы пах.

- А куды мы ідзем? – запытала яна. – Проста гуляем?

- Хачу табе паказаць адно месца, - вымавіў ён, паціскаючы яе руку. – Дужа цікавае. Там знайшлі рэшткі старажытнага будынку, вялікага сабору, які стаяў прама тут, у лесе.

- А як яго знайшлі? – ў яе голасе пачулася цікаўнасьць.

- Ды вось так жа хадзіў па лесу, як мы зараз з табой, толькі адзін. Ішоў і шоў, быццам мяне цягнула некуды.

Спусьціўся з курганоў, потым прайшоў па дарозе, і выйшаў на паляну. Нейкая яна мне здалася цікавая, круглая, ці што. Нейкая не звычайная, быццам бы яе наўмысна нехта зрабіў. Усюды дрэвы растуць, высокія, крэпкія. Лес тут ня рублены, лічы, што запаведная пушча, а тут – не. Наогул дрэваў няма. Чарніцы, елачкі малыя. Выйшаў, стаў на яе ў сярэдзіне, і адчуваю – нібы нага праваліласся. Саступіў убок, а там – нейкі камень плоскі, апрацаваны. Нешта накшталт плітцы, нават і малюнак нейкі выразаны ўбачыў. Рассунуў мох, гляжу – яшчэ камяні. Я тады ўсю паляну абыйшоў, знайшоў і рэшткі сьценаў – абрыс будынку. Па форме зразумеў, што царква стаяла. Старая царква, бо камяні глыбока ў зямлю ўвайшлі, вялікія, трывалыя – таўстыя сьцены вытрымаць могуць.

Тут я зразумеў, што нешта цікавае знайшоў. Насамрэч, месцаў такіх па краіне шмат, зямля наша старажытная, чаго толькі яна не хавае. Зьвязаўся са знаёмымі архіёлагамі, Алег такі, у вузе працуе, ён прыехаў з хлопцамі. Добры хлапец, хоць і малады. Такі апантаны навукай – усё агледзелі, замалявалі, сфатаграфавалі. А потым студэнтаў прывезьлі, і пачалі капаць.

А вось што яны адкапалі, ты, красуня мая, праз гадзіну ўбачыш. Я нават і зьдзівіўся, што месца зусім недалёка ад жытла, а на яго ніхто не зьвяртаў увагі. Хоць каму тут зьвяртаць – адны алкашы засталіся. Ён махнуў рукой. Яна слухала яго зацікаўлена. Яе ўяўленьне ўжо стварала дзівосныя малюнкі – высокія шэрыя сьцены прама пасярод лесу, арачныя вузкія вокны, гладкая, вылажаная пліткай падлога, і высокі алтар, за якім вісіць расьпяцьце. У будынку было ціха-ціха, і неяк пакойна. Ёй раптам здалося, што яны йдуць у месца, добра знаёмае і яму, і ёй. Месца, якое яна лічыла родным.

Яны ціха шлі па дарозе, ўзьнімаючы маленькія воблачкі белай пяшчанай пылі – у джынсах і гумавых ботах, бо ў лесе было яшчэ макравата, ды і зьмеі пачалі прачынацца. На ёй быў апрануты таўсты мяккі швэдар, на ім – куртка-пыльнік, дзе-нідзе прапаленая, пацёртая. Яго валасы былі забраныя ў хвост, яна запляла доўгую таўстую касу, якую перакінула праз плячо на грудзі. Яе чорныя валасы былі расчэсаны на прабор, абрамляючы чысты белы тварык, румяны ад сьвежага паветра. Ён усьміхаўся, гледзячы на яе. Лялечны тварык, лялечка мая, - думаў. Яна выглядала зусім маленькай дзяўчынкай, крыху старэйшай, чым яна была тады, калі ён упершыню сустрэў яе.

Дзьверы былі зачыненыя. Ён пазваніў у званок.

Праз паўхвіліны дзьверы адчыніліся. На парозе стаяла танюткая высокая дзяўчынка, і зацікаўлена глядзела на яго. А потым усьміхнулася.

- Ты – Бог, - ціха вымавіла яна. – Я цябе ведаю. Ты ўжо прыходзіў да мяне, у сьне. А цяпер я таксама сплю?

- Таксама. Ён усьміхнуўся.

- А ты – насамрэчны? – ціха запытала яна.

- Самы настаяшчы. Можна, я зайду? – запытаў ён нягромка, каб не напалохаць яе, суцішыў голас, які звычайна гучэў, як Іерыхонская труба.

- Канешне, можна. Яна кіўнула, і пасунулася, даючы яму

дарогу.

- Пакажаш, як ты жывеш? – запытаў ён яе.

- Канешне, пакажу … - яна запнулася. … Пан, - успомніла яна.

- Тата, дачушка. Я твой айцец. Называй мяне татай.

- Татачка. Яна кіўнула. – Я ведаю, бо ты – айцец усяму, - вымавіла яна, узьнімаючы на яго вочы.

- А ў цябе ёсьць яшчэ імя? Акрамя таго, што ты – Бог, і мой тата? Мяне завуць Летыцыя. Яна вымавіла гэта сур'ёзна, неяк важна, цягнучы словы.

Ле-ты-цыя.

- Мяне завуць Міхась. Ён крануў яе плячо рукой.

- Міхась! – яна ўсьміхнулася. – Я буду зваць цябе Міхась, мне так падабаецца. Бо ж я ўжо дарослая. Мы будзем з табой сябрамі. Яна павярнулася да яго, усьміхаючыся.

- Будзем, дачушка. Летыцыя. Ён абняў яе за плечы. Яна правяла яго ў вялікі пакой, а зь яго – у маленькі.

- Тут я жыву, - сур'ёзна вымавіла. – Вучу ўрокі. Толькі я блага вучуся. Яна замаўчала, апусьціла вочы.

- А чаму ты блага вучышся? – запытаў ён яе, сеўшы на засланы блакітнай коўдрай ложак.

- Таму, што я люблю маляваць. Яна замаўчала, а потым, успомніўшы яшчэ нешта, дадала – і чытаць люблю. Дужа. Магу паўночы чытаць. А ўрокі вучыць не люблю. Яны не цікавыя. Кніжкі цікавей. Яна апусьціла вочы. Вачаняты. Вялікія, шэрыя, з доўгімі чорнымі вейкамі.

- А што ты чытаць любіш? Якія кніжкі? Ён між волі ўсьміхаўся, гледзячы на яе. Усьміхаўся пяшчотна, мякка. Яе чысты тварык вылечваў яму душу. У ім не было загану, гэта была сьвятая чысьціня дзяцінства, анёльскае чыстае душы, якая ўвачавідкі

бачыла Бога, і размаўляла зь ім. Калі б яна ведала, які ён Бог… Ён махнуў галавой, адганяючы ўспаміны.

- Я люблю дарослыя кніжкі. І казкі. У мамы шмат кніжак пра дарослае жыцьцё, прыгоды. Я “Анжаліку” чытала, і “Катрын”, і Гюго, пра Эсьмеральду, і яшчэ … Дэкамерон. І “Рукапіс, найдзены ў Сарагасе”. І шмат чаго яшчэ. Пра Масьцера і Маргарыту, і “Уладар пярсьцёнкаў”. Яна запнулася, набіраючы ў грудзі паветра. А яшчэ я казкі люблю. Пра Русалачку. І страшныя. Пра халоднае сэрца. Там такі волат, дужа страшны, вялікі. Ён забраў у вуглежога сэрца, і не аддаваў. Ён стаў такім жорсткім бяз сэрца, я моцна плакала. Але ж потым ён яго ўсё роўна забраў. І да яго ўсё вярнулася. Вярнулася яго каханая. Гэта яна вымавіла ціха, нібыта забыўшыся на яго. Яе голас ня быў голасам дзіця. У ім чулася нейкая не належачая гэтаму сьвету мелёдыя, быццам бы нехта зь нябёсаў сьпяваў аб адвечнасьці ў каханьні з Богам.

- Ты шмат прачытала, і ўсе кніжкі – добрыя, - вымавіў ён. – Ты малайчына. Але ж гэтыя кніжкі і сапраўды дарослыя. Пра каханьне. Ён усьміхнуўся.

- Я ведаю. Я ўсё ведаю пра каханьне, - сур’ёзна вымавіла яна. – Я кахаю цябе, даўно. Яго быццам бы ўдарыла па вушах, як громам разарвала паветра.

- І я кахаю цябе, маленькая, - ціха вымавіў ён. – Хадзі да мяне. Яна падышла, і ён пасадзіў яе сабе на калені. Прама ля яго вуснаў была яе мяккая ружовая шчака, чорная пасмачка валасоў, заложаная за вуха. Ужо не дзіця, але ж і не жанчына, у раньняй пары юнацтва, калі дзяцінства толькі што скончылася, але ж жаноцкасьць яшчэ толькі надыходзіць, мякка і павольна, як надыходзіць вясна, распускаючы кветкі і разгортваючы маладую клейкую лістоту. Ён абняў яе рукой, і яна не зьняла яе. Сядзела ціхенька, і маўчала, нібыта прыслухоўваючыся да нечага – здаецца, да таго, як білася яе сэрца. Ці – яго сэрца, якое тахкала так, што пакой нібыта сатрасала ўдарамі.

Ён асьцярожна крануў яе шчаку вуснамі, адчуваючы смак яе скуры. Яна была чыстай, была сьвятой. Ён мог цалаваць яе, як цалуюць статую Найчысьцейшай, прыкладацца да яе, як да

іконы. Раптам яна павярнулася да яго, і яе вусны кранулі яго вусны. Яе вусны былі мяккімі і салодкімі, вуснамі не дзіця, а жанчыны. Пацалунак яе быў ціхім і нясьмелым, але ж па таму, як яна закрыла вочы, і затрымалася сваімі вуснамі на яго вуснах, ён зразумеў, што ёй знаёмая жарсьць. Кніжкі пра каханьне не былі прачытаныя дарма. У сваім уяўленьні яна ўжо кахала яго – ідэальнага, нябёснага айца, Бога, найвышэйшы архетып, які ўяўляла ў сваіх дзявочых марах. Яго быццам бы працінула маланкай. Яе маленькія грудзі амаль краналі яго грудзі ў кашулі пад разшпіленым піньжаком, які ён зьняў, і кінуў на ложак. Яе рукі ахапілі яго шыю.

- Я хачу адчуць каханьне, - ціха прашаптала яна. – Я кахаю цябе. Толькі ня ведаю, ці правільна. Як гэта. Бо ж я нікога яшчэ не кахала.

- А што ты адчуваеш? – запытаў ён яе, абдымаючы яе рукамі.

- Я адчуваю нешта, што нібыта варушыцца ўва мне. Яно такое вялікае, і мяккае. І прыемнае. І калі я бачу цябе, я адчуваю радасьць. Ты такі прыгожы, татачка. Яна правяла рукамі па яго твары. – Самы прыгожы ў сьвеце. Прыгажэй, чым у кніжках. Ты такі прыгожы, самы лепшы, Пан Бог. Яна яшчэ раз кранула яго вусны сваімі. Яго рукі ўздрыгнулі, і ён прыціснуў яе да сябе. Націснуў на яе вусны, і яны рассунуліся, упускаючы яго. Яна адчувальна дрыжэла, хоць у пакоі і не было халодна.

Не адрываючыся ад яе вуснаў, ён нахінуўся, і апусьціў яе на ложак, накрываючы яе сабой.

- Цябе халодна, анёлачак мой? Чаго ты дрыжыш? – запытаў ён.

- Ня ведаю, - ціха прашаптала яна. Яе вочы былі закрытымі. Яна ледзь варушыла губамі, і саму яе нібыта скаваў сон. Ён правёў вуснамі па яе шыі, апусьціўся ніжэй, і разшпіліў сукенку. Яе грудзі былі маленькімі, але ж аформленымі. Ідэальныя акруглыя кубачкі, ледзь прыўзьнятыя над паверхней рэбраў, упрыгожаныя бусінкамі саскоў. Ён кранул вуснамі яе сасок, і яна ціха ўздыхнула.

- Табе прыемна? – запытаў ён.

- Прыемна, татачка. Міхась. Яе голас быў ледзь чутным, быццам бы гучэў з далечыні.

- Пацалаваць цябе яшчэ? – запытаў ён.

- Так, - вымавіла яна. Альбо яму здалося, што яна гэта вымавіла. Ён накрываў пацалункамі яе грудзі, і яна ўдзрыгвала пад яго губамі. Яе цела было прыгожым, ідэальным, быццам бы з палатна Рэнесансу, цела маладой Венеры, грацыі, якая глядзіцца ў люстэрка, любуючыся сама сабой. Яго гарачыя вусны апальвалі яе. Упершыню яе цалаваў мужчына. Дагэтуль ніхто ня бачыў, і не кранаў яе цела. Цяпер жа гэта адбылося – тое, што напісана ў кніжках. Як гэта здарылася, што да яе прыйшоў сам Бог? Казка набыла перад ёй плоць, цуд стаў рэальнасьцю, а Бог – чалавекам. Яе айцом, і яе каханым. Ён прыціснуўся тварам да яе ўлоньня. Калі ён апусьціцца ніжэй, то ўжо ня зможа стрымацца, разумеў ён. А яшчэ ён разумеў, што толькі яе адну кахае, і кахаў усё жыцьцё. Кахае сваю ўласную дачку, каханую, якую згубіў, і знайшоў, кахае ўжо шмат жыцьцяў, знаходзіць, і губляе, і знаходзіць яе ізноў. Недзе там, высока, яны ніколі не раз'ядноўваліся, але ж гэты сусьвет нагадвае бурлівае мора. Як лёгка ён разьбівае ў шчапу самы магутны карабель, і малыя лодкі раськідвае ў бакі - дарма тыя, хто знаходзяцца ў іх, працягваюць адно да аднаго рукі. Сусьвет бязьлітасны, і ў ім пануе ня Бог, а Д'ябал. Ён раз'ядноўвае, і правярае на трываласьць каханьне. У гэтай рэчаіснасьці яму ніхто ня быў патрэбны, акрамя яе, а ёй – ніхто, акрамя яго. Яны засталіся адны, супраціў адно аднаго ў бясконцасьці.

Цяпер яна прыйшла ў гэты сусьвет праз яго. Ён і сапраўды быў Богам, калі здолеў зьдзейсьніць гэта. Але ж што адбудзецца, калі ён працягне далей? У пакоі было ўжо амаль цёмна – сонца заходзіла. Ён узьняўся, і адарваўся ад яе. Яго калаціла. Яна ціхенька ляжала на ложку. Ён асьцярожна захінуў яе сукенку, зашпіліў гузікі.

Нахінуўся, і пацалаваў у шчаку.

- Ты казала, ты яшчэ малюеш, маленькая? А пакажаш мне, што ты намалявала? Ён мякка пагладзіў яе валасы далоньню. Яна нібыта прачнулася, павярнулася, і прыціснулася да яго далоні

ілбом, як кацяня.

- Канешне, татачка. Пакажу. Яна села на ложку, нібыта прачнуўшыся ад сну. Быццам бы нічога і не адбылося. Маленькая дзяўчынка, з доўгімі, як у аленя, ручкам і ножкамі. Што ён ледзь не зрабіў. Яго кінула ў жар, і ахапіў жах. Ён падумаў, што яна хоча яго, як жанчына. Што яна цалуе яго, таму што яго жадае. Яна цалавала не яго, а прынца з чарговай казкі, ідэальную фігуру свайго ўяўленьня. Што б адбылося, калі б яна спазнала плоцкае каханьне? Калі б ён увайшоў у яе тут, на гэтым ложку? Што б адбылося зь яе дзіцячымі казкамі, паветранымі замкамі, у якіх ідэальныя дамы чакаюць ідэальных рыцараў, якія былі далёка не такімі ўжо ідэальнымі? Ён ня мог і ўявіць, як ён уваходзіць у яе. Яго чэлес стаў цьвёрдым, як камень, і ён спадзяваўся, што яна гэтага не заўважыць. Яна і сапраўды не заўважала, нават і не глядзела туды. У прынца з казкі чэлеса не было. Ва ўсякім чыне, у кніжках пра гэта не пісалі. Хіба толькі ў Дэкамероне, але ж наўрад ці яна зьвяртала ўвагу на такія дробязі. Каханьне наогул было цікавей, яно ахоплівала яе, як полымя, распаляла вагонь яе ўяўленьня. Але ж самае інтымнае, што ёй удавалася ўявіць, было тое, як ён, ідеальны, абдымае яе, і прыціскае да сябе. Як яго вусны кранаюць яе вусны. А потым ёй станавілася хораша, так хораша, што яна не магла і апісаць. Гэта было каханьне – калі вы заўсёды разам, калі нечыя рукі ахінаюць цябе, вусны прыціскаюцца да вуснаў. Гэта была суцэльная асалода, але ж дзе і як яна пачыналася і скончвалася, тое был таямніца страшная, закрытая, вядомая толькі Богу. І Бог у яе ўяўленьні нагадваў яго.

Яна ўстала, і дастала з яшчыку сталу папку з малюнкамі. Дастала яе, і працягнула яму. Ён адкрыў яе, і на яго пазірнуў яго ўласны твар. Падабенства было такім, што можна было напалохацца.

- Гэта – ты, - ціха вымавіла яна. – Ты, мой айцец. І Пан. Пан Бог. Я цябе бачыла заўсёды. Я цябе ведаю, даўно. Яна ціхенька села побач. Ён ахінуў яе рукой. Разам яны разглядалі малюнкі, цудоўныя, прыгожыя, нагадваючыя дзіцячыя сны. Дзівосныя краявіды, лясы, сады і замкі, прыгожыя жанчыны з авальнымі

тварамі, зь вялікімі вачыма, у ляцячых шаўковых сукенках, з кветкамі ў валасах. Крыж. Ізноў крыж. Крыж, паўстаючы зь цемры. Цела, расьпятае на ім, доўгія валасы закрываць грудзі, падаючы амаль да сьцёгнаў. Ружы на крыжы. Вязьніца, і ў ёй чалавек, а побач зь ім – яна. Гарашчы горад, і разбураны храм.

- Адкуль ты ўсё гэта ведаеш? – ціха, зьдзіўлена вымавіў ён.

- Я бачыла гэта ў сьне, - адказала яна, узьнімаючы на яго вочы.

- Ты прыгожа малюеш. Ты дужа таленавітая. Не кідай, вучыся. Ты станеш мастачкай, вядомай. А я буду наведваць твае выставы, - вымавіў ён, цалуючы яе.

- Дзвевачка мая. Ён абняў яе, і прыцягнуў да сябе.

- Мне трэба будзе з’ехаць. На пэўны час. Я буду заняты. Але ж вось, - ён працягнуў ёй візітку.

- Калі ты будзеш сумаваць па мне, калі нешта здарыцца, - вось мой адрас. Я тут жыву, і буду жыць заўсёды. Я буду чакаць цябе, калі ты да мяне прыйдзеш. Ён крануў вуснамі яе лоб.

- Я прашу цябе, захавай гэта. Дужа прашу. Ён яшчэ раз ахапіў яе рукамі, узьняўся, і сышоў.

Катаржыне ён перадаў даволі вялікія грошы – яна адразу разьвярнулася, цяпер ужо валодала вялікай сецьцю ралетаў, гандлявала футрам.

- Нічога ёй пра мяне не кажы. Зрабі так, каб яна мяне забыла, - вымавіў ён. Тая ў адказ толькі ўсьміхнулася.

- Ад цябе я другога і не чакала.

- І яшчэ ў мяне будзе просьба. Той касьцёл, вялікі, у цэнтры. Я хачу, каб яна туды хадзіла. Я ведаю ксяндза, і паразмаўляю зь ім. Ён дапаможа. Я ведаю, што яна бачыць, яна распавяла мне. Сны, і ўсё астатняе. Яе ўяўленьне ўжо замяшчае жыцьцё. Я не жадаю, каб мая дачка звар’яцела. Чуеш? Глядзі, выканай. Я праверу.

- Выканаю, не хвалюйся. Яна пільна пазірала на яго.

- Які ж ты … Раптам яна замаўчала.

- Ты ведаеш, хто я. Што я за чалавек. Я не жадаю ёй злу. Хай будзе чыстым, нявінным дзіцём. Яна сьвятая. Ён рэзка разьвярнуўся, і сышоў.

Ніхто яго не паклікаў назад, ніхто не патэлефанаваў яму. Праз некалькі дзён зь ім з’вязаўся ксёндз – яго стары сябар, аднаклясьнік. І сапраўды прыходзіла, усё спадабалася, абяцала, што будзе прыходзіць кожную нядзелю. А яшчэ ў іх сьпектаклі, пілігрымкі, паходы. І шмат дзяцей, яна знойдзе сябе сяброў. Ён жа будзе распавядаць яму ўсё пра яе, акрамя таго, што распавядаць нельга. Што павінны чуць толькі Бог.

Яны стаялі насупраць вялікай паляны, і яна ледзь стрымала громкі ўсклік зьдзіўленьня.

На палянцы стаяў сабор.

Не было толькі даху – дахам яго было неба. Шэрыя, кранутыя полымем сьцены былі таўстымі, трывалымі. Замест дзьвярэй адкрываўся вузкі высокі праём - некуды ў бясконцасьць часу. Ён зрабіў крок наперад, да яго, і працягнуў ёй руку.

- Ідзі за мной, дзяўчынка. Ідзі за мной, каханая, - пачула яна яго голас.

Глава 10: Айцец

- Навошта ты рабіла гэта?

Яна маўчала.

- Таму, што ты кінуў мяне.

- Калі я цябе кінуў? Я заўсёды быў побач, проста ты мяне ня чула. Ня чула, як я цябе клікаў. Не ішла да мяне. Чаму ты да мяне не прыйшла?

Апошнюю фразу ён вымавіў гучна, але ж прагучэла яна неяк слаба, глуха. Нібыта хтосьці сьціснуў яго голас.

Ён адчуваў, як нябачнае лязо працінае яго сэрца. Джала ўваходзіць прама пад рэбры, ледзяніць холадам. Намаганьнем волі ён вырваў яго. Дакрануўся да яе рукой. Яна ўзьнялася, і падышла да яго. Ён ахапіў яе, і прыцягнуў да сябе.

Яна плакала ў яго руках, утыкнуўшыся яму ў плячо тварам. Ён гладзіў яе па сьпіне.

- Дзевачка мая маленькая, лялечка мая. Зачым? Навошта? Ён ухапіў рукамі яе твар.

- Цябе не было, - прашаптала яна. – Я была самотнай. Я так хацела каханьня, любы. Твайго каханьня, і нічыёга іньшага.

- Хіба ж я не кахаў цябе… Ён апусьціў твар у яе валасы, чорныя, густыя, шаўкавістыя. Яны пахлі ружай, і вадой – ап’яняючы чысты, духмяны пах.

- Цябе не было… Мне было дрэнна. Я хацела забіць сябе. Я забівала сябе ўсякі раз, калі рабіла гэта. Але ж я не ўмірала. Кожны раз я ажывала ізноў, і мне было яшчэ больш балюча, бо да папярэдняй болі дадавалася іньшая. Яна шаптала гэта, і ўздрыгвала. Яе тонкія плечы ўпіраліся ў яго далоні, і ён адчуваў, якія яны вострыя, нават косткі калоліся. Але ж яна

была прыгожая – прыгажосьцю, не належачай гэтаму сьвету, ідэальнай, якой ніхто ня мог авалодаць. Ніхто, акрамя яго. Нават і тыя, пра каго яна казала.

Ён адмовіўся ад яе, і тым самым зьдзейсьніў страшны грэх. Бо яна была яму наканаваная. Яму яе паслаў Бог – паслаў ён сам. Таму Бог пакараў яго яе пакутамі, каб ён жыў цяпер, і ведаў, што рабілі зь ёй праз тое, што яго не было побач. Праз яго трусасьць. Яго слабасьць. Ён не павінен быў сыходзіць тады, павінен быў забраць яе. Але ж што зробіш. У гэтым сьвеце ўсё вырашае Бог, ад чалавека ж нічога не залежыць – гэта ён ужо добра вывучыў. Тады ён не папусьціў, а цяпер вось – аб'яднаў іх ізноў. Бог, ці гэта яго ўласная воля пераадолена волю Бога, што яна нарэшце тут, зь ім разам? Ён жа знайшоў яе тады. Ці было гэта па волі нябёсаў, альбо – супраціў? Адказу ён не знаходзіў. Яе цёплае дыханьне грэла яго шчаку, якую ён кранаў вуснамі.

- Я хачу цябе, - прашаптала яна, абдымаючы яго за шыю. - Ты возьмеш мяне, каханы? Увайдзі ў мяне. Я хачу належыць толькі цябе. Родны мой. Татачка. Яна прашаптала гэта слова нячутна, толькі вусны варухнуліся.

Замест адказу ён накрыў яе губы сваімі.

Прастора мянялася вакол, усё мянялася. Іх нібыта ахапіла полымя, праз якое яна бачыла сьвятло: яго сьвятло, а ён бачыў перад сабой яе. Яна была яго жыцьцём, лёсам, подыхам, вадой і віном, хлебам жыцьця, пеклам і раем, і ўсім сусьветам.

Яна ўздрыгвала і ўскрыквала ў яго руках, прыціскаючыся да яго ўсім целам. Ён зрываў зь яе адзеньне, як, ён і сам ня памятаў. Рапранаў яе, і праклінаў Бога, таму што гэта адбывалася ізноў. Ізноў зло сусьвету зьняважала гэтае тонкае цела, зьдеквалася зь яго ўласнай крыві, яго душы. Калі Бога ў гэтым сусьвеце няма, ён сам стане Богам. Сам напіша свае ўласныя законы – адзіны закон – Каханьня. А яшчэ – справядлівасьці, і ўздаяньня. Кожнаму за кожны яго ўчынак. У нейкай гарачцы, сам ня памятаючы сябе, ён узьняў яе на рукі, і аднёс на ложак. Ён так даўно жадаў гэтае цела, узяць яго, пакрыць яго пацалункамі, запячатаць вуснамі кожную яго часьцінку, накрыць яго сабой і адчуць, як яно выгінаецца пад ім, як плача і крычыць ад болі,

аддаючыся яму, калі ён разрывае яе, і якая, ён ведаў, так хутка пераўтварался ў асалоду. Яе ўлоньне было шчыльным і вільготным, але ж ён ледзь рассунуў яго, проста выйшаўшы зь сябе, назіраючы за сабой збоч. Ён стаяў, і бачыў, як магутнае, цёмнае мужчынскае цела накрывала белае дзявочае, як яго вялікія сьцёгны рухаліся над яе тонкімі, якія ахапілі яго, нібы лялечныя на фоне яго цёмных цяглаў. Вочы дзяўчыны былі закрытыя, вусны прыадчыненыя, твар мужчыны апусьціўся ёй на шыю. Ён нешта шаптаў ёй, забароннае, бессаромнае, кранальнае, і яна слухала, і выгіналася яму насустрач, ахапіўшы яго плечы рукамі. Калена мужчыны ўпіралася ў ложак збоч яе, прадавіўшы яго сваім цяжарам, яна ж, здаецца, зусім ня мела вагі. Мужчына кахаў сваю мару, разумеў ён. Жанчыну не зямную – нябёсную, Еву, ня маючую плоці, якая зараз стаяла зь ім побач, чый подых ён адчуваў, як лёгкую прысутнасьць ля свайго пляча.

Нарэшце па яго цяглам прабегла сутагра. Ён застагнаў, яго сьцёгны ўзьнімаліся і апускаліся, як вялікія поршні. Жанчына пад ім ускрыквала, убіраючы вуснамі паветра, жаласна, безабаронна, як аляня, якога ірвуць ваўкі.

Ён выліўся, адчуваючы, як сьціскаюцца яго муды, апусьціўся на яе, накрываючы сабой, і адначасова апынуўся ў целе, з кружачайся галавой, і тахкаючым сэрцам.

Абняў яе. Яны ляжалі побач.

- Чаму ты не зрабіў гэта тады? – прашаптала яна. – Я марыла аб гэтым усё жыцьцё.

- Таму, што ты была маленькая. Ён пацалаваў яе. – Ты не была гатовай.

- А цяпер я гатовая, Пан мой? – прашаптала яна. Ён мякка пацалаваў яе.

- Цяпер ты стала маёй, дачушка. Цяпер, і назаўсёды.

- Кінула яна свайго гэтага прыдурка. З бацькай жыве.

Катаржына паставіла келіх, і аперлася на далонь шчакой.

- А можа, так і лепей, - суцешыла яе сяброўка.

- Мая Карынка дык наогул ні зь кім не жыве. Хоць хлопцы і ёсьць. Нейкі нават і багаты. Рэстаран у яго, ці што. Алена памарудзіла, і ўзьняла келіх.

- А, давай яшчэ па адной. Катаржына ўсьміхнулася, і падставіла пад горлышка бутэлькі свой. Чырвоная вадкасьць палілася ў яго, як кроў з перарэзанага горла.

- А што ён за чалавек? Бацька гэты яе, якога ніхто ня бачыў і ня чуў? - запытала яна крыху зьдзекліва, але ж Катаржына гэтага не заўважыла. Віно разьвязала ёй язык, і словы самі ліліся вонкі, як з перапоўненай дажджом кадушцы бягуць спачатку ручайкі, а потым і сплашныя, як вадапад, патокі.

- Чалавек? Яна крыва ўсьміхнулася. - А хто табе сказаў, што ён - чалавек? Воўк. Жывёліна. Чорт, ці д'ябал, хто заўгодна.

- Як жа ты адпусьціла яе да такога? Алена глянула на яе з жахам.

- А яна - такая ж. Ведаеш, ніколі я не лічыла яе сваёй дачкой. Яна ж - цалкам ён. І зьнешне, і ўнутры. Такая ж дурная, шалёная, халодная нейкая - як сьмерць. Агідная. Яна мне агідная. Верыш? Мая ўласная дачка мне агідная. У яе сэрца чорнае, як ноч. І што ў яе галаве - не пайму. Ніколі яна не абняла мяне, не прыціснула. Мамачкай не назвала ні разу за ўсё жыцьцё. А я столькі ў яе ўклала - шмоткі, цацкі, паездкі. Вучыцца яна ніколі не жадала, хоць жа і спасобная. Самая вумная ў клясе. Гэта Катаржына вымавіла горда.

- Як і ён. Толькі куды ён са сваім умом пайшоў? На што яго выкарыстаў?

- Ён жа мастак, каваль. Карынка казала.

- Аааа, - Катаржына махнула рукой. – Які ён там каваль. Займаецца не паймі чым. Нейкім крыміналам.

- Ты ведаеш, сколькі ён мне грошаў даў, калі ў першы раз прыйшоў? Адразу з кішэню больш за тры тысячы дастаў. І сам ня ведаў, колькі ў яго там. Сказаў, што дзьве.

- А ён прыходзіў? Алёна зацікавілася.

- Прыходзіў, калі яна яшчэ была зусім малая, год трынаццаць ёй было. Прыйшоў, мяне дома няма, зачыніліся зачымсьці. Я ключом - дзвер не адчыняецца. Я яе і так, і так, ні ў якую. Потым ужо зразумела - на сабачку закрытая. Я - званю, стучу. Праз можа хвілін дзесяць мужык адчыняе! Высокі, здаровы, у дарагім касьцюме, шэрым. Рубашка разшпіленая, неяк запраўленая, штаны бяз поясу, нейкі памяты, нібы спаў. Я ўжо падумала - звар'яцела, кватэру пераблытала. На дзверы гляжу - не, мая. Мая кватэра.

А мужык стаіць.

Смотрыць.

А потым мяне як маланка працінула. - Ты?! - кажу.

- Я, - адказвае. І так спакойна запытвае:

- Навошта ты яе ад мяне хавала?

Тут мяне і панесла. Я яму ўсё высказала - і пра яго, і што я аб ім думаю. Як ён мяне з хаты выставіў, як зьневажаў, як напіваўся як скаціна. Пра сяброў яго, бандытаў чарнамазых. І каго там толькі не было. Ён жа ўвесь час то піў, то з бабамі, то з бабамі піў, то нейкія справы рабіў, такія, што валасы ўзьнімаліся. І пасярод ночы з'язжаў, і на некалькі дзён зьнікаў. А потым ... яна махнула рукой. ... Грошы... навошта мне тыя грошы. Я сама сабе зарабіць магу. Я ўсё жыцьцё сама! Ніхто мне не дапамагаў яе расьціць. Што ён толькі са мной не рабіў, і біў, і за касу таскаў, і з хаты голую выкідваў, каб я назад прасілася. Я толькі калі сышла, уздыхнула.

Зажыла вольна, хлопца сустрэла. Пазнаёміліся. Добры такі, выхаваны, габрэй. А потым зразумела, што цяжарная. Думала, Бог мілуе – не ад яго. А апынулася – ад яго. Яна калі

нарадзілася, і я яе ўбачыла, адразу зразумела, што – ён. Ён на мяне глядзіць, ненавісны. Вось сышла, дык сышла, а апынулася – зь яго дзіцём. Ну і шкада гэтае дзіцё, і прыкра. Я ўжо думала – адмоўлюся ад яе, кіну тут, і пайду. Скажу, што хворая нарадзілася. Схлушу нешта. Але ж потым яна вочы свае адкрыла, шэрыя, заплакала. У яго вочы карыя, зь зялёным, а ў яе – шэрыя. Невядома, адкуль. У мяне ж таксама карыя. І заплакала так, жаласна, быццам бы і яна нарадзіцца не жадала. І тут мне яе стала так шкада. Думаю, немаўля, у чым яно павіннае. Хай жыве з бацькамі, а не сіратой. Не змагла я, разумееш? Не змагла.

Праўда, бацька – ну, ойчым, яе любіў. Лічыў, што гэта ягоная. Потым, канешне, здагадвацца пачаў, бо яна ж зусім не падобная, ні на яго, ні на мяне. Чужая кроў – гэта чуеш адразу. Але ж ня крыўдзіў яе, гуляў, вазіўся. А потым неяк стаў выкручвацца, як вуж. Грошы прыхоўваць. То яго абакралі, то згубіў. І раз – у Ізраіль змыўся. На мае грошы прыхаваныя.

Катаржына крыва ўсьміхнулася.

Алена глядзела на яе са сьлязамі.

Тая адпіла віна, і працягнула:

- Ну дык вось, - працягвае ён мне гэтыя грошы, і кажа:

- Я зараз сыйду, а гэта табе – на яе выхаваньне. І за той час, што ты яе адна гадавала. Гэта, я разумею, нешмат, але ж я табе потым болей дам. І яшчэ дам, толькі бачыць яе пакуль ня буду. Яшчэ не гатовы. Ты ж ведаеш маё жыцьцё. Які зь мяне бацька?

- Як ты нас знайшоў? – кажу.

- Знайшоў. Я ўсё магу. І сачыць за вамі буду. Ня дай Божа я ўбачу, што ёй блага. Што ты яе крыўдзіш. Жыць ня будзеш, ты мяне ведаеш. Мне людзі распавядуць, ты не сумнявайся. Можа, і забяру яе. Калі прыйдзе час. Калі жывы буду. Толькі не цяпер.

А прачнецца, запытваць будзе, скажы, што я ёй прысьніўся. Што да яе Бог прыходзіў. Так ёй і растлумач. Яна паверыць. І

ўсьміхаецца так крыва. Сам, бачна, ня радасны. Вочы цёмныя, пад глазамі кругі.

Тут мяне проста накрыла, як халоднай вадой абліло.

- Як – сьпіць, кажу. А ты што, зь ёй спаў? Тут я ўсё адразу зразумела – і рубашка гэтая, і від памяты. Гэта ён дзесяць хвілін апранаўся, у парадак сябе прыводзіў, пакуль дзьверы адкрыў.

Я б яму вочы выцарапала, проста б у горла ўпілася, але ж ён так на мяне пазірнуў, што ў мяне рукі самі апусьціліся.

Ён бы мяне забіў, ты яго ня ведаеш. Яго ніхто ня ведае. Катаржына была ўжо відавочна п’яная, яе язык заплятаўся, біўся аб зубы.

- Я б ёй так і сказала, - працягнула яна. – Што нікога не было, што ёй усё прысьнілася.

Але ж яна нічога не запытвала. Наадварот, сама мне ўсё распавяла, і пра Бога таксама. – А што Бог рабіў, - кажу? Нічога, кажа. Абняў мяне, пацалаваў, і заснуў.

Я ўсё праверыла, ложак аглядзела – крыві няма.

- Я яе да ўрача адвяла, на ўсялякі выпадак. Яна не хацела, упіралася. Я кажу, так трэба, усех жанчынаў глядзяць, табе ўжо час.

- І што? Алёна зацікаўлена глянула на яе.

- Нічога. Катаржына паціснула плячыма.

- Дзевачка. Нічога ён ёй і сапраўды не зрабіў. І слава Богу.

Толькі пасьля гэтага ўсё зусім блага стала. У яе зусім дах з’ехаў. З хлопцамі пачала сустракацца, дамоў вадзіць. А хлопцы – мама мая! Нейкае такое хуліганьнё, страшна проста. Нейкі ў яе быў, перарастак, пасьля школы ў Еўропу з’ехаў, у легіён запісаўся. Дык яго там у першы месяц забілі. Потым, праўда, неблагі хлапец быў, габрэй, як і бацька. Дык той яе сам кінуў. Ну, яны, габрэі, складаныя. Яны толькі са сваімі жывуць, гэта я

ўжо навучаная. Яна плакала, канешне. А потым гэты нарысаваўся, Алекс. Да яго яна адразу пераехала, гэта быў якісьці жах. Звоніць мне вечарам – мама, я ў сяброўкі, не хвалюйся, дамоў начаваць не прыйду. А на фоне музыка такая, ведаеш, не дзяўчачая. Я адразу здагадалася, што там мужчына. Хлопец нейкі. Яна там два дні ашывалася, прыйшла, як падраная кошка. Уся ў плямах, засосах. Я ёй адразу – па твары. А яна рэчы сабрала, хвастом махнула, і толькі яе і бачылі. Ён яе сумку ў машыну кінуў – я з вакна глядзела - нейкі чорт. Чорны, увесь у скуры, у жалезьзі, худы, валасы лахматыя, доўгія. Я толькі рукой махнула. Жыві ты зь кім хочаш! І ні вучыцца, нічога. Толькі мне хлусіла – я на курсы запісалася, а сама пахадзіла месяц, і ўсё. Кінула. Канешне, з Алексам гэтым яна жыла, нічога не рабіла, ён зьнікне на некалькі дней, кіне якіх сто даляраў, яна па кафейнях ходзіць, таскаецца з сяброўкамі, а потым ёй есьці няма чаго. А ў мяне сэрца мяккае, я ёй канешне дапамагала. А потым нешта там у іх адбылося, яна не расказвала. Сабралася ад гэтага Алекса – і слава Богу! – і да яго пераехала. Разумееш? Ён ёй, як апынулася, адрас пакінуў, і ўвесь гэты час яна яго захоўвала.

Я думаю, зь кім яна жыве там? Нейкі мужчына, немалады, багаты. Дом свой, бізьнес, багема. Прыехала да яе – а гэта ён! Я яго спазнала адразу, толькі ён зрабіў від, што мяне не памятае. Уяўляеш? Ну, ён так можа. Гэта ў яго стыле. Бывае, і не разумееш, ці ён жартуе, ці не. Такі ж дурны, як і яна. Вар’ят, і вар’ятка ад яго нарадзілася. Папіла маёй крыві, і сышла да бацькі. Вось такое маё жыцьцё, сяброўка.

- Бедная ты, бедная …. Алена пакачала галавой.

Яны яшчэ пасядзелі, і яна засьбіралася да дому. Ісьці было недалёка – некалькі сотняў метраў. Калі яна выйшла, прыемна падаў сьняжок. Мяканькі, бліскучы. Ноч зачарніла горад, і пакінула толькі сьнег у сьвятле ліхтароў, і гэта было ёй прыемна. Колькі яна тут жыла, а гарадской так і ня стала. Горад не любіла – ён ціснуў, здаваўся халодным, бяздушным. Але ж тут, у ім яна была як рыба ў вадзе. Хутка вывучыла ўсе яго законы і правілы – а яны былі драпежнымі. Тут усім было на ўсіх пляваць, і з грашыма людзі раставаліся лёгка, а гэта як раз

было ёй даспадобы. У сябе ў мястэчку яна б ніколі не зарабіла столькі грошаў, не набыла б элітнае жытло. Працавала ўсё жыцьцё – дзеля яе, каб у дачкі ўсё было, каб не жыла ў старой хаце, як жыла яна. Яна дастала тэлефон, і набрала нумар.

- Прывітаньне, мама.

- Ну, як ты там? – запытала яна.

- Хораша, дзякуй. Кіно гляжу. Мы кіно глядзім. Гэтае “мы” разанула яе, як нажом.

Раптам размаўляць далей ёй расхацелася. Захацела сбросіць званок. Але ж замест гэтага яна запытала:

- Ну і як табе жывецца са старым мужыком? Нічога? Пра родную маці не ўспамінаеш.

- Мама, - пачулася на тым канцы, - … мама, ты ізноў піла?

Яе раптам панесла.

- Ну, піла. І што. А што мне рабіць? Што мне рабіць, калі ў мяне дачка – шлёндра? Патаскуха? Нарадзіла на сваю галаву. Вырасьціла. І для каго – для старога казла. Як там табе з родным бацькай жывецца? Як сьпіцца?

На тым канцы маўчалі.

- У яго ж не стаіць, пэўна, ад п’янак. Ён усё жыцьцё адпіў. Навошта ён табе? Жывеш са старым чортам, абслугоўваеш яго. Ні на што ня годная. Ні вучыцца, ні працаваць. Нейкая ты … як сарняк. Пустазельле. І чаго зямлю топчаш. Лепш бы ты падохла, лепшы бы я цябе ў вядры ўтапіла, чым такое атрымаць пасьля ўсіх маіх трудоў. Я начэй не спала, я сумкі таскала, а ты ўдзячыла.

- Мама, калі ты ня памятаеш, то на шубы ён табе грошы даў. Голас Летыцыі быў спакойным, нейкім стомленым.

- Даў. За тое, што ты зь ім яшчэ ў дзяцінстве пераспала. Ты ўжо тады шлёндрай была. Сапсаваная. Пакуль я па турцыях

маталася, ты дурэла, ад бязьдзельля. Толькі хлопцаў таскала.

- Мы хадзілі да ўрача, ты мяне праверыла. Памятаеш?

Яна ўзарвалася ізноў:

- Праверыла, і што? Ён не такі дурак, каб у турму сесьці. Ён с табой спаў, і не хлусі мне. Я памятаю, які ён выйшаў. Толькі што штаны зашпіліў.

- Мама, ты мяне раўнуеш? Летыцыя запытала гэта проста, неяк абыякава.

- Я? Цябе? Да гэтага прыдурка? Жыві ты зь кім хочаш. Толькі калі ён падохне ці выкіне цябе, як мяне выкінуў голую, я цябе на парог не пушчу. І не прасіся. Усё. Ты там таблеткі п’еш свае? Ты што наогул там робіш? Што ясі? Чым займаешся?

Яна хутка зьмяніла ход размовы.

- Таблеткі ня п’ю, у мяне ўсё добра. Ён мне сказаў ня піць. На прыродзе мне транквілізатары не патрэбныя. І ад іх я сонная ўвесь час. Ем добра. І ня толькі я гатую. Ён гатуе ўсё, і суп, і бабку, і дранікі, і мяса, і рыбу. Тут шмат усяго. А чаго няма, з гораду выпісваем, кур’ерам. Калі што, на машыне да гораду тут час ехаць.

- Час? Ад вас? Па лесу, і потым да Менску? Дык колькі ён гоніць? Дзьве сотні? Ён цябе заб’е, прыдурак стары.

Катаржына не жартоўна раз’юшылася.

- Мама, усё добра. Калі хочаш, прыязжай, і паглядзі. Ніхто ня будзе супраць. Я буду рада. Летыцыя схлусіла – бачыць маці ёй ня дужа хацелася. Але ж – маці, што тут зробіш.

- Не прыеду. Справаў шмат. Я – не гультай, як ты. І не п’яніца, як ён. Думаеш, я ня ведаю? Ён пакуль, мы жылі, наогул не прасыхаў, а цяпер усё пэўна яшчэ горш.

А сёньня я ня п’яная. Я проста адпачываць хадзіла – душой. Да Алены. Вось у яе Карына – дачка дык дачка. Увесь час вучыць

нешта, сама ўжо нейкія курсы вядзе, выкладае. У Італію зьбіраецца – ізноў.

- Можа, і мы паедзем. Летыцыя на тым канцы паціснула плячыма. – У яго там дом вялікі – віла.

- Адкуль яна ў яго? Катаржына зьдзекліва засьмяялася.

- Ён табе хлусіць, а ты паверыла. Ты ж казала, што сябар яго жыць пусьціў.

- А цяпер гэта яго дом. Перааформілі. Мама, усё, хопіць.

- Ведаю я, як гэта робіцца. Гэтую старую рухлядь даглядаць трэба. Рэканструіраваць. Вось ён і павесіў гэты баласт на твайго дурня. Што там за віла? Я такія бачыла ў інтэрнеце, за еўра іх прадаюць. Катаржына зьдзекліва рассьмяялася.

- Добрая віла. Адрэмантаваная. Мама, прабач, але ж я пайшла. Спакойнай табе ночы.

- Ну, раз ты з маці размаўляць ня хочаш, то ідзі. Спакойнай.

Яна адключылася, і ўздыхнула. Спачатку яна плакала, а потым прывыкла. Толькі нешта галава разбалелася ад гэтай размовы.

- Што там, золатка? – пачуўся голас з пакою. – Усё добра?

- Добра. Ужо іду, каханы. Яна выключыла на кухне сьвятло, і саступіла ў акрэсьлены залатой чырваньню квадрат прыхожай. У зале гарэў камін, і ён сядзеў на канапе. Таксама ў тэлефоне. Перад ім стаяў келіх каньяку, і бутэлька – на палову пустая. Ён пахмура чытаў нешта, і хутка набраў адказ. Адлажыў тэлефон, калі яе ўбачыў.

- Хадзі сюды, сонейка. Яна села з нагамі, прытуліўшыся да яго. Ён шчоўкнуў пультам, запускаючы спыненую ленту.

Глава 11: Мярцьвяк

- А хто ён такі? - запытала Медэя.

- Мярцьвяк. Ганна падціснула вусны, нахмурыла бровы. Твар яе прыняў незадаволена-зьдзеклівы выраз.

- А Летыцыя кажа, што ён - Бог. Медэя разгублена пазірала на яе.

- Кажа! Ганна рассьмяялася ў голас. А ты так і верыш усяму, хто табе што скажа. Думаць трэба. І - бачыць. Ганна прыасанілася.

- Хіба ж ты ня бачыш, што ён - нябожчык? Мёрцьвы, не жывы. Яна зрабіла паўзу, насалоджваючыся эфектам.

- Пачакайце, а як такое магчыма? - Медэя зьдзіўлена ўтаропіла ў яе вочы.

- Што магчыма? - нібыта не зразумела Ганна. - Што ён нябожчык, ці што яна зь ім?

- І тое, і тое, - удакладніла Медэя. - Як ён можа быць нябожчыкам, калі ён ходзіць, і як яна можа быць жывая - зь нябожчыкам?

- О, вучыць цябе і вучыць! Ганна задаволена-паблажліва ўсьміхнулася.

Бяры свой сшытак, і запісвай. Па-першае, нябожчыкі ходзюць. І яшчэ як. Пра гэта ты яшчэ даведаешся. А па-другое, хто сказаў табе, што яна жывая?

Медэя ўтаропіла ў яе вочы.

- Як - хто? Яна са мной у школе вучылася. Я яе даўно ведаю. І цяпер - мы ж жывыя. Я - жывая. Ганна ўсьміхнулася, і пакруціла галавой.

- Мы - жывыя. Пагаджуся. Хоць ты і памерла, ... тут яна

прыжмурылася, гледзячы на яе ... але ж ён цябе зьвярнуў. Прыглядзелася пільней, і вымавіла:

- Зьвярнуў, але ж быццам бы не да канца. Ці я нешта пакуль ня бачу... ну ладна. Ва ўсякім чыне, ты - жывая. Я - таксама. А вось яна, Летыцыя, яна не жывая. Прычым даўно. Такая ж, як і ён.

- Яна - ведзьма, а ён - Д'ябал, - вымавіла яна важка.

Медэя ўздрыгнула.

- Як - д'ябал? - запытала яна, адчуваючы, як мароз бяжыць па яе скуры.

- Д'ябал - самы сапраўдны. Ваўкалак, чортава семя з кургана. А тое, што ён хрышчоны, яму яшчэ больш моцы надае. Яны - стары род, зь незапомных часоў. Калі яшчэ Бог па зямлі хадзіў.

- З Хрыстовых? - удакладніла Медэя.

Ганна кіўнула. - Мо, і раней. Толькі калі Бог хадзіў у Палясьціне, яго род ужо быў Крыве. Ды гэта даўно было, і далёка. Казалі, яго нейкі прадзед Яго сустракаў, і размаўляў зь ім, нават і вучыўся. А потым на радзіму зьвярнуўся, і Крыве стаў. Вучыў і лячыў людзей. І дзед яго, і дзедаў бацька, усе лячылі. Моцныя былі каўдуны. Толькі з чортам зналіся. Ну, хто зь ім ня знаўся. Калі хочаш чараваць, дык павінен ведаць чарцей. І ў іх галоўнага дапамогі прасіць. Але ж казалі, што Міхась гэты далей пайшоў. Ён зусім старыя веды хацеў атрымаць. Спарахнелыя, сівыя. І курганы хадзіў адчыняць. Мёрцьвага волата ўзьнімаў. Ня ведаю, што ў яго там атрымалася, і ніхто ня ведае. Дзед яго навучыў. І як перакідвацца, і як у сьвет мёртвых дарогу адчыняць. І вось калі ён туды трапіў - Бог ведае, што там зь ім адбылося. Толькі сышоў у гэты лес чалавек, а прыйшоў - воўк. Душа мерцьвяка ў яго ўвайшла, і нейк там перарадзілася, быццам бы ён, і ня ён стаў. І з гэтага часу дана яму была вялікая моц. Толькі ён яе яшчэ ня ведаў. Хутка пасьля гэтага ён да бацькі паехаў, у гэную, Югаславію. А там як раз вайна пачалася. Ён толькі праз паўгады змог адтуль выбрацца. Толькі людзі кажуць - яго не жывым прывезьлі. У вагоне зь мерцьвякамі. Ён некалькі дзён зь

целамі ехаў. Прыехаў ці то жывы, ці не жывы, не зразумела. Дзед яго адхадзіў, вылячыў. Дзед моцны быў. Казалі, што і ён хадзіў на курганы, і заклаў там сваю душу. І памёр пасьля гэтага хутка. А ён, Міхась, выжыў. І яшчэ мацней стаў. Цяпер жа сіла ў ім нейкая чорная, страшная, такая, якой і я ня ведаю. Ён, калі на той сьвет саступіў, усе свае жыцьці ўбачыў. А ён пахадзіў па сьвету, і ўсюды ліў кроў, як ваду. І ўсё мацней і мацней станавіўся. І апынулася так, што пакахала яго сама Панна Сьмерць. Ды так моцна пакахала, што дзеля яго сама ў гэты сьвет сышла. А яшчэ ён на тым сьвеце сваю жыдоўку знайшоў, чортава семя. Яна таксама колькі разоў не нараджалася, усякі раз была ведзьмай.

Смерць яе пракляла - ня брала, ды толькі ён яе ўзяў, і перад самой Сьмерцю назваў сваёй каханай. І такая ў яго была воля, што і сьмерць, і пекла ён перамог. А разам зь ёй дык яшчэ мацней стаў. І вось, калі ён на гэты сьвет вярнуўся, ён ужо ведаў, што рабіць. Яе душа недзе блукала паміж зямлёй і небам, ды ён яе сам на сьвет нарадзіў. Знайшоў жанчыну, яна і ня ведала нічога, што чарамі яго да яго прыйшла. І ён сваё семя чортава ў яе ўліў, ваўчынае. І як яна ня выкінула тое дзіця. Ды вось, нарадзіла ад яго дзяўчо. Яна ад яго адразу сышла, бо ён жорсткі, люты, як зьвер. Толькі яе любіць - чортаву нявесту, мярцьвячку, што праз яго мёртвыя семя і кроў у жывое цела ўвайшла і на сьвет выйшла. І цяпер яго колькі не забіваюць - не заб'юць. Яму ўсё роўна, бо ён на тым сьвеце як на гэтым. І ёй таксама.

Ганна нарэшце выдахнула.

Медэя ачмурэла глядзела на яе.

- Які жах! - толькі і змагла вымавіць яна.

- Толькі я ведаю яго, і ніхто яго ня ведае, - ціха вымавіла яна.

Медэя сядзела насупраць яе. Пасьля размовы з Ганнай яны сустрэліся ў кавярні - невялікай, сьветлай і ўтульнай, у якой у гэты час зусім не было людзей - ланч сконьчыўся, а працоўны дзень яшчэ працягваўся.

- Я хочу знать - мне это важно. Правда, что он - не Бог, а Дьявол? - запытала яна яе. Яе твар быў заклапочаны, бровы ссунуты.

- Калі я адкажу табе праўду, што ты будзеш рабіць? - ціха запытала Летыцыя. Яе чорныя валасы хвалямі ліліся па плячох, доўгія вейкі ўзьняліся, і апусьціліся, як крыло матылька. Здаецца, ад яе павеяў сьвежы вецер, і запахла кветкамі. - Спакушае! - з жахам падумала Медэя. Ёй адразу ўспомнілся словы Ганны - мярцьвячка, вядзьмарка. Чорная, як і ён, саперніца Панны Сьмерці, дземан, адкінуўшы жыцьцё зямное і нябёснае дзеля вызваленьня зь пекла каханага - такога ж мёртвага, як і яна. Раптам на яе падула холадам склепу, нібы яна стаяла перад чорным правалам ашчэрыўшайся магілы. Ганна адразу здалася ёй цёплай, зямной, прывабнай. За яе хацелася зачапіцца, як за вялікі буй, якар, які зьвязвае з рэальнасьцю. Тут было невядомае, былі холад і сьмерць. Там жа было ўтульна і цёпла, як цыпляню пад курыным крылам.

Таму яна вырашыла трымацца, і не паддавацца чарам. Вядзьмарка адкінула чорную пасму назад з пляча.

- Калі гэта д'ябал, я ад яго адмоўлюся, - строга вымавіла Медэя, сьціснуўшы губы.

- А калі Бог? - запытала Летыцыя.

- Ён ня можа быць Богам, - сувора вымавіла Медэя.

Бо ж ён - распусьнік і ... алкаголік. І - забойца. Бог - не такі. Ён ня мае граху.

Летыцыя ўзьняла на яе вочы.

- Бог - вышэй граху. Ён - Бог. І ён сьвяты. І ўсе яго шляхі - жыцьцё і ісьціна. Няма ў ім нічога, што ня ёсьць ён сапраўдны, ён адзіны. Таму нават і тут той, хто Бог, ня можа грашыць. Чалавек можа, і ўсё жыцьцё яго - грэх, таму што ён ня ведае. Бог жа ўсё ведае, і ўсё прабачае. У ім, у маім каханым, ёсьць і Бог, і чалавек. І я кахаю ў ім чалавека так, як кахаю Бога. І як Бог кахае мяне. Яго каханьне - сапраўды неабмежаванае. І маё

каханьне да яго болей не абмежаванае целам. Яно - сьвятое, адзінае каштоўнае, што ёсьць у мяне. Адзінае сапраўднае.

Яе твар быў мякка акрэсьлены ласкавым сьвятлом, крыху сумны і пакойны. Цёплы і жывы, з ружовым румянцам і яркімі вуснамі, ён не нагадваў твар мяртвячкі, і Медэя на імгненьне засумнявалася ў Ганнавых словах. Але ж ён быў і прыгожы, такі, што не належыў зямлі. Нешта і сапраўды д'ябальскае было ў яго прыгажосьці - ці то чорныя бровы, нагадваючыя стрэльчатыя аркі, ці палымяныя вочы пад доўгімі чорнымі вейкамі, экстатычныя, гарашчыя полымем невядомай жарсьці. Яны жылі сваім, вядомым толькі ім жыцьцём, і сапраўды бачылі тое, што зямлі не належыла. Але ж ці яно належыла нябёсам, Медэя сумнявалася. На яе думку, гэта было полымя пекла, якое апальвала яе шчокі, асьвятляла вочы, і цяпер Летыцыя здавалася ёй праклятай. Адвечна праклятай. Д'ябал кіраваў ёй - яна ўпусьціла яго ў сябе, упэўнілася яна. Але ж тады Летыцыя - моцная вядзьмарка. Неяк яна запытвала ў Ганны на гэты конт, але ж тая рашуча вымавіла, што яна ня знаецца зь Д'яблам, і ёй не раіць. Чаму ж - не ўдакладніла. Здавалася, Ганна сапраўды баялася яго. Бога яна наогул не шанавала, ёй было ўсё роўна. Які-такі Бог? Ганну ён не цікавіў, бо быў далёка. У яе, Ганнавы справы, ня ўмешваўся, яна ж жыла сваім уласным жыцьцём, дзе палагалася толькі на свае сілы. У сусьвеце Ганны Богам сапраўды была яна. Толькі не ўсемагутным, а такім, які заўсёды знаходзіўся ў стане вайны зь нейкімі іньшымі багамі, чарцямі ці абставінамі. У асноўным перамагаў. А калі не - трэба было дазнацца, чаму не выходзіць так, як яна жадае. Яе жаданьне было для яе закон. Яе воля прыроўнівалася да боскай. І ўсё для яе было магчыма. Гэта падабалася Медэі, яна ўсё больш захаплялася Ганнай, яе пярсонай. Як тая лоўка зьмешвала зёлкі, раскладала і тлумачыла карты, чысьціла яйкам і воскам, мармытала на ваду, і яшчэ рабіла шмат такіх рэчаў, ад якіх у Медэі захоплівала подых. Ганна, здаецца, ведала ўсё, знаходзіла адказ на любое пытаньне, і вырашэньне любой праблемы. І таму людзі да яе цягнуліся ланцугом, і пакорліва адкрывалі кашалі. Летыцыя ж яе палохала сваёй незразумеласьцю. І пры гэтым яна здавалася Медэі слабой. Што яна можа ў параўнаньні з Ганнай? Медэя паціскала плячамі. Можа толькі кахаць гэтага страшнога мужыка, і траціць яго

грошы, якія ён зарабляе невядома як. І сапраўды, чорны і страшны, як д'ябал. А ёй назначыў тысячу еўра. Ды тут на гэтыя грошы нават хаты ня здымеш. А ёй яшчэ жыць. І праўда, трэба трымацца за Ганну. Зь ёй хоць будзеш мець і людзей, і грошы. Летыцыя ж на ўсе Ганнавы забабоны толькі качала галавой і паціскала плячыма.

- Ты можаш раскладаць карты? - запыла неяк яе Медэя.

- Магу. Летыцыя кіўнула. Але ж я нікому не раблю расклады. Дужа рэдка.

- Чаму? - пацікавілася Медэя. З гэтага можна зарабляць добрыя грошы.

- З гэтага нельга зарабляць грошы, бо прадасі сваю душу, - катэгарычна вымавіла Летыцыя.

- Я ня згодная. Бо ж Ганна робіць, і ў яе ўсё добра. Медэя пакруціла галавой.

- У Ганны добра? Летыцыя ўсьміхнулася. - Не жадала б я жыць так, як жыве Ганна. І не ў грошах справа. Яна ж сама сябе зьвязала па руках і нагах - чэрці, замовы, вада. Што ёй гэта дае? Міхась калісьці спрабаваў гаварыць зь ёй, ды толькі рукой махнуў. Ня слухае яна нікога. І нічога ня бачыць. Але ж яна жанчына не благая, і ўсё ж, жывы чалавек. Суседка. Летыцыя ўсьміхнулася - мякка, вугалкамі вуснаў.

- Але ж калі ты хочаш сапраўды даведацца пра ведзьмаў, пачытай "Молат", - вымавіла Летыцыя. - Ведзьма ня можа нічога рабіць праз сябе. Бо ёй дае сілу Ён. Той, каго ў гэтым сьвеце клічуць Д'яблам, і каго ведаю я. І хто ёсьць насамрэч Бог сапраўдны, Бог адзіны. Той, хто ідзе поперак, разбураючы яго, і вызваляючы душы. Мой каханы, Медэя. Той, хто прытуліў да сябе блудніцу і мытара. Хто ўзьняў грэшнага чалавека на ўзровень Бога і навучыў нас кахаць чалавека. Ведзьма - жанчына, якая не баіцца кахаць. Ганна ж кахаць ня ўмее - ня ведае нават, як.

Так, як яго кахаю я. Майго любага, у якім уся праўда мая і

жыцьцё.

На гэтым яны разышліся. Медэя з размовы зразумела толькі тое, што яе сяброўка - вар'ятка, і зацыкленая на каханьні, якое Медэю наогул не цікавіла. Але ўсё ж яна вырашыла пачытаць "Молат". Нешта ўнутры штурхала яе, вымушала задумацца. Усё здавалася няпэўным, нетрывалым. А калі яна прыйшла дамоў, яна ўбачыла яго.

- Не пугайся, Ганна мяне ня ўбачыць і не пачуе, усьміхнуўся ён. - А я прыйшоў працягнуць з табой заняткі. Сядай. Ён указаў ёй на ложак побач. Сам ён сядзеў на стуле, і, усьміхаючыся глядзеў на яе.

- Ну і хто я - Бог, ці Д'ябал? - запытаў ён.

- Ня ведаю, - шчыра вымавіла яна, і паціснула плячыма.

- Гэта – добра. Добра, што ты ня хлусіш. Ён шырока ўсьміхнуўся ў чорныя густыя вусы.

- Насамрэч, я – ня той, і не другі. Я – чалавек. Толькі я ведаю і магу значна больш, чым звычайны чалавек ведае, і можа. І, можна сказаць, што я – Бог. Аднак Богам мяне назваць нельга, бо я – тут, з табой. Бог жа ня можа ўвайсьці ў гэты сусьвет. І таму ўсякі Бог, праяўлены тут, заўсёды прыходзіць у выглядзе чалавека. Да кожнага прыходзіць яго персанальны Бог. Запомні гэта.

- Вы – Бог Летыцыі? – запытала яна яго.

- Так. Ён кіўнуў. Менавіта яна поўнасьцю бачыць і асэнсоўвае Яго ўва мне. Яна верыць у мяне так, як ніхто ня верыць на зямлі. Шчыра, як дзіця. А яшчэ я – яе айцец.

- У сэньсе – Бог-айцец? – удакладніла Медэя.

- У сэньсе – айцец зямны. Я забраў яе, ці, дакладней, яна сама да мяне прыйшла. Але ж перад гэтым я яе нарадзіў. Мне трэба было прывесьці яе ў сьвет. Вызваліць зь бясконцасьці. Яна пакутвала безь мяне, клікала мяне, і я вызваліў яе. Шмат жыцьцяў мы былі разам. Цяпер жа мы разам як айцец і дачка. І

як муж і жонка таксама. А яшчэ я вучу яе. Бо яна абудзіла мяне - мёртвага волата з кургана.

- Вы гаворыце супрацьлеглыя рэчы. Медэя пакачала галавой. - Як такое магчыма?

- У Бога няма нічога немагчымага. Ён шырока ўсьміхнуўся – ізноў. - Нават і калі ён – Д’ябал.

Д’ябал, як і Бог – сапраўдны.

Я – Д’ябал, Медэя. І я буду вучыць цябе тым рэчам, якім вучыць Д’ябал. Вазьмі кубак. Ён махнуў галавой у бок сталу, і яна ўбачыла на ім срэбны кубак, упрыгожаны камянямі, чырвонымі, як кроў.

- Царкоўны пацір, - патлумачыў ён. – Налі ў яго вады. Яна ўзьнялася, і наліла чыстай вады зь вялікай бутэлькі, што стаяла побач.

- Хай пераўтворыцца гэтая вада ў кроў маю, чырвонае віно, якім ты цяпер прычасьцішся, каб я ўвайшоў у цябе, - вымавіў ён, узьняўшы руку, і апусьціўшы далонь на кубак. А калі ўбраў яе, вада ў ім была чырвонай.

Медэя прыгубіла яе. Яна мела салодкі смак віна.

- Цяпер ты – мая, і я ўвайшоў у цябе па тваёй уласнай волі. – Глядзі ў ваду, Медэя. Глядзі ў ваду, - вымавіў ён, і яго праглынула цемра.

Яна апусьціла вочы. У кубцы перад ёй была чыстая вада, празрыстая, як крышталь. Але ж раптам яна памутнела, і яна ўбачыла нешта, што нагадвала ёй цені, але ж потым яна зразумела, што гэта – галіны дрэваў. Яны калыхаліся і матляліся, і яна сканцэнтравала позірк, каб убачыць праз іх.

Раптам яны рассунуліся, і яна ўбачыла. На кургане стаяў ваяр. Высокі, чорнавалосы, магутны рыцар глядзеў на луну. І раптам паднёс руку да вуснаў, і гучна завыў. Мароз прабег па яе скуры. Чалавек марудна павярнуўся да яе, і яна ўбачыла яго твар – белы, з чорнымі і сінімі плямамі, скажоны твар сьмерці. Але ж

ён быў і прыгожы – прыгажосьцю такой, што яна высмоктвала душу. Яе нібыта прыкавала да кубка, ад якога яна не магла адвесьці вачэй. І тут рыцар шырока ўсьміхнуўся ёй, паказаўшы драпежныя белыя зубы. Чорная зьмяя засыкала, і ўзьнялася зь яго шыі, на якой яна ляжала, паблiскваючы, як чарнёны срэбны абруч. У жаху Медэя ўскрыкнула, і адштурхнула кубак. Вада вылілася, і відзеньне зьнікла. Яе сэрца калацілася, як у зайца.

Раптам у дзьвярах пачуўся гук - нехта варушыўся, адчыняючы.

- Што здарылася? Ты чаго крычыш? – Ганна ўвалілася ў пакой.

- Ён прыходзіў да мяне. Ён і сапраўды мёрцьвы, - выкрыкнула яна, кідаючыся да яе.

- Хто? – не зразумела Ганна. – Міхал? Ну дык так. Я ж табе казала. А што ён казаў? Што рабіў?

- Ён прычасьціў мяне. Прычасьціў сваёй крывёю. Медэя ўзьняла на яе вочы.

- Крывёю мерцьвяка? – Ганна апусьціла мех з пакупкамі на падлогу.

- І ты піла?

- Піла. Медэя кіўнула.

- Цяпер ты – ягоная. Ганна разьвярнулася, узьняла мех, і панесла яго назад у кухню.

- І вы ня будзеце болей вучыць мяне? – ціха запытала Медэя.

- А чаму мне цябе вучыць? – Ганна ўзьняла на яе вочы.

- Цябе цяпер вучыць Д’ябал. Мне ж ужо час сыходзіць. Ён паклікаў мяне за сабой. Я вяртаюся дадому. Шчыра кажучы, надакучыла мне тут. Неяк моташна, родная зямля цягне. Могілкі. Курганы. Яна раптам ашчэрылася ў вусьмешцы, і Медэе здалося, што на яе пазірае чэрап у аточаньні кудлатых рудых пасмаў, абцягнуты хусьцінай.

Глава 12: Курган

- Татачка, любы мой, родны мой, ня нада піць. Яна ахапіла яго за шыю рукамі. Ён прыціснуў яе да сябе, адчуваючы шырокімі грудзямі яе тонкае цела.

- Ня пі, прашу цябе. Калі ласка. Яна ўзьняла на яго заплаканыя вочы. Ён пагладзіў яе далоньню па шчацэ.

- Ня буду, дачушка. Калі ты просіш, ня буду. Толькі вось – келіх дап’ю. І спаць пайду. А ты лажыся.

- Я не пайду безь цябе, - ціха вымавіла яна. Ён пасадзіў яе сабе на калені. Пагладзіў яе шчаку, і ўсьміхнуўся.

- Шчочкі мае маленькія. Ружовыя. Вочкі мае. Заплаканыя. Чаго ты плачаш, анёлачак?

- Я не хачу, каб ты піў. Яна абняла яго за шыю. Яго валасы былі зблытаныя, вочы апухлі. Ды і піў ён не сказаць, каб доўга. Два дні, а сёньня трэці. Так атрымалася – спачатку суседа лячыў. Потым – сам лячыўся. Потым хлопцы з гораду прыехалі, і зь імі ўвечары пасядзеў. Раніцой папрацаваў, парабіў хатнія справы. Ды нешта стаміўся, і вось, перад сном выпіў ізноў, ня шмат – паўбутэлькі толькі. Ён жа і ня п’яны зусім. Не валяецца, не хістаецца нават… Але ж вось, яна плача. Птушаня… Ягоная дзяўчынка. Родная, каханая, самае дарагое, што ў яго ёсьць у сьвеце.

Ён ня хоча, каб яна плакала, але ж і ня піць ён ня можа. Нейк так ужо прывык, мог і тыдзень піць, але ж ня болей. І розум ніколі не губляў. Ды і што тут такога, яму ж не на працу, сам на сябе працуе. А пэўныя справы на цьвярозую галаву дык і зусім рабіць нельга. Калі такое будзеш рабіць цьвярозым, то звар’яцееш, вумом тронешся.

Ён разшпіліў кашулю: стала жарка. Па сьпіне і грудзях бёг пот. Натапіў печку, а вось – пацяплела, і як нечакана. Дзьверы расчыніць, мо?

Але ж яна прастыне – нельга.

- Жарка мне нешта, дзяўчынка мая. Ён пасунуў яе, здымаючы кашулю з плечаў.

- Якая ты ў мяне прыгожая, - ціха вымавіў, аглядаючы яе. Яна і сапраўды нагадвала анёлачка – маленькага, лёгкага, з празрыстым зьзяючым тварыкам. Густыя чорныя пасмы хвалямі беглі па плячох. Ён адвёў іх назад, і нахіліўся да яе вуснаў. Крануў іх, і зразумеў, што ня зможа ўтрымацца. Яны былі такія мяккія, ружовыя. Салодкія. Ён асьцярожна кранаў яе вусны губамі, мякка, па чарзе верхнюю і ніжнюю губку. Яна закрыла вочкі, і крыху пасунулася ад яго.

- Ад цябе віном пахне, - ціха вымавіла.

- І ты мяне болей не кахаеш? Не любіш мяне, птушаня маё? – ён абняў яе.

- Кахаю, - прашаптала яна. Яго рукі ляглі ёй на грудзі – маленькія, мяккія, ледзь вылучаючыся над тонкай груднай клеткай. Яму раптам захацелася яе – да болю. Захацелася яе цела, адчуць яго смак, яго аксамітнасьць, духмяны пах. Асьцярожна ён пасунуў зь яе плечаў сукенку, разшпіліў гузікі. Тонкая тканіна саслізнула на падлогу, асыпалася грудай пялёсткаў, пышнай, нібы воблачка ля яго ног.

Яна ўздрыгвала ў яго руках – нібыта ад холаду, хоць і было сьпякотна. Ён нахінуўся, і прыпаў вуснамі да яе грудзей, убіраючы маленькія саскі.

- Родная мая, каханая. Я кахаю цябе, хачу цябе. Табе будзе хораша. Я асьцярожна. Я крышачку. Анёлачак мой. Ён цалаваў і гладзіў яе цела – ідэальнае, дасканалае, юнае, якое толькі можа быць у дзевятнаццаць год. А па віду ёй дык ад сілы шаснаццаць. Яе юнае цела кружыла яму галаву, сэрца захоплівала ад асалоды. Ён і сапраўды выпіў мнагавата, але ж ня так, каб не адчуваць сябе мужчынай. Яго плоць узьнімалася, калі толькі ён дакранаўся яе. Ды што там – калі толькі бачыў! Ён, можа, і піў па-гэтаму – каб суцішыць сваю плоць, прыглушыць жаданьне. Але ж нічога ня мог з сабой зрабіць. Ён жадаў яе, як шалёны.

Гэта была яго жанчына, яго каханая. Яго вялікія рукі гладзілі яе цела – усюды, гладзілі яе тонкія шаўкавістыя сьцёгны, яе мяккія грудзі, вузкія плечы і рукі. Нешта прачыналася ў ім – ён ужо памятаў гэта. Ён кахаў яе так – п'яны, і жарка гарэў агонь. Яна сядзела ў яго на руках перад вялікім камінам, у якім гарэлі цэлыя таўстыя дрэвы. У замку было сыра, халодна, але ж у іх пакоі нават і горача. Успаміны накрылі яго, і схлынулі. Тады яна была яго жонкай, а цяпер яна – яго дачка. Але ж і ён і яна - усё тыя ж. Цікава, ці памятае яна, што ўжо была зь ім? Але ж цяпер гэта было для яго не істотна. Яны пражывалі новае, іньшае жыцьцё, і асалода ад іх каханьня была нават вастрэйшай, бо яна ішла супраціў правілаў гэтага сьвету, зьневажала іх і разбурала. Ён быў Д'яблам, а яна была яго каханай. І адначасова ён быў для яе Богам, яна ж была для яго сьвятой.

Яна адчувала, як жарсьць ахоплівае яго. Яго вусны прагна цалавалі яе твар, грудзі, рукі сьціскалі цела. Ён шаптаў ёй ласкавыя словы, і абяцаў, што будзе пяшчотным, але ж ад яго дакрананьняў ёй было балюча. І адначасова салодка, так салодка, што ў яе кружылася галава. Яна робіць блага, яна дазваляе свайму айцу цалаваць сябе. Яна сьпіць са сваім айцом. Яна – яго жонка. І ў той жа час яна яго кахае, так моцна, што прамяняла б увесь сусьвет на адзіны яго пацалунак. Ён такі прыгожы, хоць яго валасы зблытаныя, вусны патрэскаўшыся, і пад вачыма кругі, ад яго пахне віном, і ён ужо сабой не валодае. Яго цяглы напружваюцца, як у льва, які аблізвае яе тонкае цела, і яго дыханьне пахне сьмерцю. Яна скараецца, і зачыняе вочы. Яго рукі ўзьнімаюць яе, і нясуць кудысьці. Яна так жадала гэтага – жадала, калі была маленькая, каб ён прыйшоў, і ўзьняў яе, і ўнёс кудысьці, дзе былі б толькі яна і ён. Яна лічыла яго Богам. Рэальнасьць жа апынулася іньшай. Ну і што, так нават і лепей, думала яна. Цяпер яго ў яе ніхто ніколі не адыме. Яна ахапіла яго за шыю, адчуваючы, як яго вялікае цела апускаецца на яе.

Ён любіць кахаць яе доўга, і па-рознаму, распусна, брудна, як дарослую жанчыну, вопытную шлёндру, якая бессаромна аддае яму сваё цела. Ніхто і ніколі не кахаў яе так. Тое, што было з Алексам, было дзяцінствам. Гэта ж каханьне дарослае, цёмнае,

цяжкое, каханьне вялікага, моцнага, грубага мужчыны, які дзеля яе намагаецца быць пяшчотным. Такога сільнага, вялікага цела яна ніколі ня бачыла. Яно належыла лесу, было амаль зьвярыным. І адначасова яно належыла ёй. Ёй дастаўляла асалоду скараць гэтага вялікага зьвяра, які пяшчотна цалаваў яе ножкі, аблізваючы кожны пальчык. Такім пяшчотным зь ёй ніхто і ніколі ня быў. І ніхто ня быў зь ёй такім жорсткім і грубым, калі ён уваходзіў у яе. Яго плоць была такой жа вялікай, як і ён сам, але ж ён мог атрымаць асалоду толькі ад такога, як у яе, цела – амаль дзіцячага, тонкага, не нагадваючага цела жанчыны. Ён жадаў кахаць анёла, бясплотны дух, найсьвяцейшую дзеву, якой для яго была яна.

Яны ляжалі, абняўшыся, на ложку.

- Ты - Бог, каханы?

- Бог, любая.

- Але ж чаму ты - Д'ябал?

- Таму, што сусьвет скажоны, анёлак мой. І так ён бачыць мяне. Гэтаму сусьвету няма апраўданьня, яго існаваньню - таму, што ён вораг Бога. Усё у ім супраціўна мне, і мне ненавісна. Акрамя цябе - ты вылечваеш маю душу, хворую сусьветам.

Ён абняў яе і прыціснуў да сябе. Яна сядзела ў яго на руках у пакоі старой хаціны, вялікай, зь нізка насунутым дахам. Ён яе перабудаваў, узьняў і расшырыў. І хоць недалёк ад яе па трасе пабудаваў вялікі сучасны дом, хаціна засталася. Не ўзьнялася рука зьнішчыць яе, зруйнаваць. Усё ж - дзедава памяць, успаміны дзяцінства.

Ёй было хораша зь ім - яна яго кахала. Ён адкрываў ёй дзівосны новы сусьвет - сусьвет яе мараў, яе сноў.

І ён кахаў яе - кахаў так моцна, як раней ня мог і ўявіць. Ня мог уявіць, што магчыма такое каханьне, якое суцэльна зьмяняе тваю душу. Каханьне адчыняе ў душы веды. Яно адкрывае ў ёй Бога.

Вечар, мяккі і цёплы, апускаўся на лес. Змазваў фарбы, прыглушаў гукі. Яе твар перад яго тварам набыў мяккі, нерэальны выраз. Быццам бы дзева з малюнка глядзела на яго праз змрок. Яе тут магло ня быць, і тады б ён памёр. Але ж вось яна - прыйшла, і ажывіла яго. Са зьдзіўленьнем ён бачыў свае рукі - яны былі жывымі, рэальнымі. І яны маглі кранаць яе - цёплы камочак плоці. Нібыта ня верачы сабе, ён дакрануўся да яе рукі вуснамі.

- Дзяўчынка мая, ты - рэальная. Ты - тут, са мной.

- С табой, каханы. Яна абняла яго за шыю легкімі, прахалоднымі рукамі.

Аб такой жанчыне ён марыў заўсёды, такую ён жадаў.

Пяшчотна ахапіў яе. Яна прыціснулася да яго, палажыла чарнявую галоўку на яго плячо.

- Пойдзем на курганы, прагуляемся? – прапанаваў. – Вечар такі цёплы, прыгожы.

- Пайшлі, каханы. Яна пацалавала яго мяккімі вуснамі.

Яны выйшлі ў мяккі вечаровы змрок зь цёплай, жарка натопленай хаціны. Хвоі адразу абступілі іх, елкі зашумелі пагрозна. У далечыні чорны бор узьнімаўся густой поўсьцю – як шчаціньне на сьпіне раз’юшанага дзіка. Мяккая жоўтая сьцяжынка бегла ад самага парога хаты, і адразу нырала ў гушчар. Гублялася ў ім, вабіла ў цемру лясную, глыбокую, таямнічую. Там, у лясной чарнаце пачаналася казка, ведала яна. Яна не баялася начнога лесу, як і не баялася яго. Ён ішоў побач зь ёй, упэўнена, крэпка трымаючы яе за руку. І ён мяняўся. Яна гэта ведала – ён ня быў болей яе айцом, знаёмым ёй, любым, але ж чалавекам з усімі яго слабасьцямі, заганамі і недахопамі, чалавекам слабым, якім і павінен быць чалавек, хоць і моцным і крэпкім мужчынай зь вялікім мускулістым целам, якое ўсё ж паддавалася магутнай руцэ часу. Пусьць і ня так хутка і лёгка, як целы больш слабыя, бо ў іх хаваліся

слабейшыя душы. Яго ж душа нікуды не хавалася, і слабой яна не была. Аднак час і смерць скараюць усё, і ўсіх. Нават і магутны дуб падпарадкоўваецца правілу сьмерці. Ён нараджаецца, жыве, і сыходзіць, пераўтвараецца ў пыл, зямны прах. Той жа чалавек, што ішоў побач зь ёй, чалавекам болей ня быў. Ён пераадолеў сьмерць, ведала яна. І ён вызваліў яе, і паклікаў, забраў яе з сабой. Яны саступілі са сьвятла ў змрок, і галіны самкнуліся за іх сьпінамі. Зьдзіўлена яна аглядала сябе. Яе сукенка, белая, ляцела матыльком праз змрок. Шапацелі складкі адзеньня, пышныя рукавы нагадвалі кветкі, кручаны шнурок пад горлам сьцягваў глыбокі выраз, перад сукенкі быў густа вышаты чырвонымі, сінімі, чорнымі кветкамі, якія віліся і спляталіся па ім, з’ядноўваючыся ў чароўны вузор. Яе тонкая талія была перацягнута тканым яркім поясам, на шыі блішчэлі бурштынавыя каралі, на руках шапацелі бранзалеты. Маленькія ногі ў мяккіх скураных ботах ступалі па пяску, валасы ліліся доўгімі, густымі хвалямі. Яна была ёй, дзевай са старажытных часоў, каралеўнай з кургана, якую пахавалі багата ўпрыгожаную бурштынам на грудзях магутнага рыцара, які ў пасьмерці ахапіў яе вялікай рукой. Яна ляжала там і спала, ведала яна. Яе цела, тонкае і крохкае, магчыма, ужо стала пяском, зямлёй, зьмяшаўшыся зь яго магутным целам, якое праглынула яе, яе пясок праглынае час, сыпячыся бясконца з мінулага ў будучае. Аднак і мінулага, і будучага не было, як не было і сучаснага – усё было адзіным. І ізноў яна бачыла сябе – у белым ільняным строі з карункамі, у мяккім кардыгане, перацягнутым скураным поясам, у гумавых боціках на нагах. Яна ішла побач зь ім, і пазірала на яго, і бачыла яго ў таўстым скураным строі – жосткай куртцы-жыпоне, упрыгожанай металам, які рабіў яе яшчэ больш крэпкай, адштурхваючай стрэлы, у ільняной кашулі і вузкіх нагавіцах цёмнага сукна, у высокіх ботах з каванымі насамі і шпорамі, зь вялікімі грубымі кольцамі на пальцах і шырокімі бронзавымі наручамі на запясьцях, яго чорныя валасы грывай спадалі яму на лоб, перацягнутыя скураным рэмнем, упрыгожаным вялікім камянём-знакам, бо ён быў жрэц, Крыве, воўхв, і не хаваў, а падкрэсьліваў гэта. Насельнікі гэтага лесу ведалі, хто ён, і ён ведаў іх – чортава племя, лясных і балотных духаў, якія заціхалі, калі ён праходзіў. Ад яго ішоў холад, і жар, адчувала яна. І яна ішла побач, ахінутая яго полымем. І ў той жа час ён

быў ізноў ён – яе айцец, яе Міхась, яе настаўнік, чараўнік, насельнік лясной хаціны, які атрымаў свае веды ад дзеда, а дзед – ад другога дзеда, і гэтак – бясконца, далёка, глыбока ў мінулае. Ён лёгка ішоў, хоць ад яго яшчэ пахла сьпіртным. Але ж яна ўжо прывыкла да яго гэтага паху. Наадварот, яго крокі былі яшчэ больш пругкія, упэўненыя, вочы пільна пазіралі праз змрок, і рука крэпка трымала яе руку. Яго чорныя валасы і барада зьліваліся зь цемрай, як і цёмная кашуля, і штаны, і боты. Толькі яна была белай, нібыта кідаючай выклік лесу. Але ж яна нічога не баялася, бо была зь ім. Ды і ад каго ёй было хавацца, калі яе вёў Крыве – старажытны жрэц, якому падпарадкоўваліся і час, і прастора, і ўсе істоты вакол, жывыя і нежывыя.

- Не халодна цябе, красуня мая? – ціха вымавіў ён на хаду, нахінаючыся да яе. – Не, не халодна. Каханы, - дадала яна ў думках. Ён пацiснуў яе руку.

- Хутка прыйдзем. Распалім вогнішча. Пасядзім з табой разам. Як даўно я хацеў гэтага. Ён пацiснуў яе руку, асьцярожна. Яе маленькая кісьць нагадвала пялёстак, яе далоньку ён нават і не адчуваў. Веў яе туды, дзе ўсё пачалося, вёў да самога сябе, туды, дзе быў пахаваны ён – другі, той, зь якім яго пазнаёміў яго дзед, калі яны адчынілі курган. Тады дзед таксама запаліў вогнішча. Яны селі насупраць адно аднаго, і дзед укінуў у вагонь зёлкі зь мяшочка, ад якіх з полымя падняўся густы дым, пахнучы палынам і ядлоўцам. І яшчэ нечым, салодкім, ад чаго кружылася галава.

- Глядзі на вагонь, унук. Глядзі на вагонь, - вымавіў дзед. – Ён заберыць тваю душу. Ачысьце яе, і прынясе яе табе новай, больш моцнай, бясконца моцнай. Голас дзеда губляўся ў цемры, якую праглынаў агонь. Полымя ахоплівала яго. Ён гарэў. Ён ляжаў, не варушася, на вялікім памосьце, а на грудзях у яго ляжала жанчына. Яго мёрцьвая рука ахінала яе, прыціскаючы да сябе магутнай плітой. Жанчына была яшчэ жывой, але ж яна спала. Спала крэпка. Ён жа быў ужо мёрцьвы, і мёрцьвы даўно. З тыдзень таму ён загінуў у бойцы, і яго прынесьлі сюды. Доўга ляжаў ён, акураны дымам кастроў, асыпаны духмянымі зёлкамі, на вялікім памосьце, пакуль рабілі ўсе неабходныя трэбы. Ня

змог сыйсьці, як Крыве – бо яго забрала вайна. Агнявы пераход ня быў зьдзейсьнены, і яго душу праглынула цемра, у якой цяпер ён будзе блукаць адвеку. Жанчына на яго грудзях мірна дыхала, ахапіўшы яго грудзі рукой. Здаецца, ён адчуваў яе дакрананьне. Добра, што яна тут. Што яна зь ім. Што яны сыходзяць разам. Яму ня будзе так самотна ў цемры. Да таго ж, яна сыходзіла дабравольна, і яна была жывая. Сыходзіла, як жрыца – па сваёй уласнае волі. І цяпер яна – мацней за яго, і яна вядзе яго праз змрок. Можа, гэта таму, што яна насіла крыж. Маленькі зьзяючы праменьчык у яе на грудзях, які нагадваў сьвятло паўночнае зоркі. Ён любіў цалаваць яго, адчуваючы яго холад на яе пяшчотнай скуры. Гэта было даўно. Ён знайшоў яе ў начным зімовым лесе – адбіў у каравана ваяроў, якія везьлі падарункі князю з далёкага поўдня. Яна нагадвала птушку, яркую, з бліскучым чарнявым пер’ем – шаўкавістымі валасамі. Яна не разумела яго, а ён – яе, але ж яны быццам бы адразу пазналі адно аднаго. А потым прыйшоў пасланец. Князь патрабуе вярнуць назад тавар. І тое, што яму належыла. Апынулася, што яна – нявеста князя. Гэтая прыгожая цір была рабыняй, за якую той заплаціў шмат грошаў. Яна – хрысьціянка зь невядомае паўднёвае зямлі, насельніца манастыра, дачка старажытнага славутага роду, які вёў сваё паходжаньне зь невядомых усходніх царэй. Пасланец казаў яшчэ шмат чаго. Ён ківаў, і слухаў. І людзі вакол слухалі, і ківалі.

- Князь павінен аддаць рабыню, - вынеслі старыя прысуд. – Шмат гора прынясе нам яна. Хрысьціяне і так ужо точаць на нас мячы, бо мы не жадаем скарыцца іх праклятаму Богу, пра якога мы ўсё ведаем. Навошта нам скарацца сыну, калі мы пакланяемся Айцу. Наш Бог – мацнейшы, бо ён – адзін, і найпершы з усіх Багоў. А тут, на зямле, яго ўвасабляе Крыве. Навошта нам расьпяты? Хай жанчыны ўпрыгожваюцца цацкамі зь яго выявай. Мы ж – ваяры, а не жанчыны. Не рабы, і не слабыя, каб пахіляцца крыжу. Жанчыну вывелі, і адвезьлі. Ён сам прыйшоў да яе ў пакой. – Ты паедзеш туды, дзе крыж, - спакойна вымавіў. Паказаў ёй на крыж, што вісеў на яе шыі, на яе, а потым махнуў рукой за вакно, за лес, туды, дзе блішчэла срэбрам лента Рубона.

- Але ж я не пакіну цябе, - спакойна вымавіў ён. – Я прыйду за табой. Памятай гэта. З гэтымі словамі ён уклаў ёй у руку Знак – залатую выяву на шнуры, якую яна сьціснула далоньню. На імгненьне яму здалося, што ў яе руцэ зазьзяла сонца. І сонца тут жа схавалася за хмары. Ён нахінуўся, і ўдыхнуў яе салодкі вабячы пах. Тады цалавацца ён ня ўмеў. Ён ніколі не цалаваў жанчыну, і таму проста дакрануўся носам да яе шыі. Яна адкінула галаву, і яе рука лягла яму на плячо. Блакітная вена пульсавала перад яго позіркам. Можа, яна хоча, каб ён забіў яе? Але ж гэта будзе азначаць, што яна яму належыць, і тады яго народу не пазьбегнуць вайны. Ён скрыгатнуў зубамі.

- Пайшлі. Узяў яе за руку, і вывеў да паслоў. Тыя нізка нахіліліся. Яна апусьціла твар, і сышла ад яго, як цень.

Ён жа стаяў, чорны, як ноч, і праклінаў сябе. Сьціскаў у кулакі далоні.

- Я забяру цябе, - гучна выкрыў ён усьлед, калі яны схаваліся з позірку. – Забяру цябе. Ня ведаю, як, але ж ты будзеш маёй.

- У ёй – маё семя. Вы ўсе гэта бачылі. Ён павярнуўся да натоўпу. Калі яна народзіць, гэтае дзіця будзе маім. Князь майго народу ўзыйдзе на прастол Палтеск'і. Наша кроў. Мы забярэм тое, што яны адабралі ў нас.

- Чакайце, калі нарадзіцца дзіця. Калі заўважыце першыя прызнакі цяжарнасьці. Вы павінны прыняць яго. Я сам прыму яго. Я – Крыве, я – жрэц, хоць я і ваяр, і князь, чаго не павінны рабіць. Але ж так вымусіў мяне лёс. Аднак - досыць, і цяпер лёсам буду кіраваць я. Досыць волі нявядомых багоў, сваіх і чужых. Цяпер я сам стаў Богам. Чуеце? Натоўп зрабіў крок назад, ад яго, бо позірк яго быў страшны. Чорныя маланкі білі зь яго вачэй, валасы зблыталіся, і закрывалі лоб, шырокія плечы нагадвалі магутныя скалы, пліты, якія ляжалі на далёкіх паўночных парогах магутных рэкаў, барада струменілася сівымі бурлівымі патокамі.

- Няможна тое, ісьці супраціў волі багоў, - вымавіў нехта.

Як маланка, ён павярнуўся, і з перарэзанага горла страпціўца

на натоўп ліванула кроў. – Воля багоў – гэта мая воля, - прарычэў над галовамі яго голас. – Я – ваш Бог. Бог сапраўдны, і Бог Адзіны. Я – Адзіны, Айцец Багоў, і Цар над Багамі. Одын. Цяжка дыхаючы, ён спыніўся.

- Одын! – выклікнула некалькі мужчынскіх галасоў. Ваяры ўдарылі ў шчыты мячамі. – Одын! Одын! – няслося далёка над лесам. Нех

та з паслоў павярнуўся, і апасьліва, але ж з пашанай перахрысьціўся, пазіраючы ў насоўваючыяся аблокі.

Ён нібыта прачнуўся, і пазіраў у вагонь. Дзед глядзеў на яго. Яго сівая барада вагалася за полымем, як кусман туману.

- Ты быў там. Ты ўспомніў? – запытаў ён.

Ён жадаў адказаць нешта, але ж зь яго вуснаў сарваўся глухі стогн, крык, нагадваючы рычаньне. – Ты гатовы, - вымавіў дзед. Пайшлі са мной. На паляне ў зямлю былі воткнутыя тры вялікіх нажа – лязамі ўгару.

- Распранайся. Дзед забраў у яго адзеньне, акуратна злажыў побач. Распрануўся сам, а потым яны па чарзе кувыркнуліся праз нажы. Што было далей, ён не распавядаў нікому. На паляне малады і стары воўк сышліся ў бойцы, і стары перамагчы ня здолеў. Калі ён апрытомнеў, то цяжка дыхаў, лежачы на зямлі. Усяго яго пакрывала кроў. Марудна ён прыходзіў у сябе, цяжка ўстаў, знайшоў адзеньне. Дзед ляжаў на зямлі побач, прысланіўшыся сьпіной да дрэва.

- Калі б ты не забіў мяне, я б забіў цябе, унук. Сын. Таму – усё правільна. Ні аб чым не шкадуй. Дапамажы мне ўстаць. Ён працягнуў наперад руку.

Ён узяў моцную старэчую далонь, нібыта пацягнуў на сябе корань магутнага выварачанага дрэва. Нібыта пацягнуў на сябе ўсю зямлю, і гэты лес з курганамі, і самое неба, якое пахіснулася над ім. Дзед устаў, і аперся на яго. Разам яны пайшлі прэч, з кургана – дамоў. Над галовамі ўзьнімаўся золак.

- А што адбылося потым? – ціха вымавіла яна.

- Потым, сонейка, дзед памёр. Хварэў ня доўга, і сышоў. Сышоў так, як і павінен сыйсьці Крыве. Бо ж ён абраў сьмерць па сваёй уласнай волі – ад маёй рукі. Я б ніколі ня здолеў забіць яго. Потым я зразумеў гэта. Ён апусьціў твар у далоні.

Касьцёр дагараў, мяккія водблескі падалі на яго рукі, афарбовалі чырваньню чорныя, як вугаль, валасы.

- А я – я быў яго сынам. Я даведаўся аб гэтым там, ля вогнішча. Ён сказаў мне гэта, каб я не шкадаваў, што забіваю яго. Ён быў з маёй маці. Тады мне чуць гэта было жахліва. Таму яна і з’ехала ад яго, і аддавалася ўсім, за грошы. Таму не змагла быць з тым, каго лічыла маім айцом. Ён не адпусьціў яе – разумееш?

- Яна сама не адпусьціла сябе, каханы, - ціха вымавіла яна, абдымаючы яго. – Твая маці была сьвятая. Сапраўдная жрыца, годная свайго Крыве. Як і я ніколі ня кіну цябе, каханы. Кім бы ты ня быў, і што б вакол не казалі, мы пойдзем сваёй дарогай, любы мой. Наш пуць – ня пуць сьмяротных, ён ляжыць праз цемру. Твой пуць – гэта пуць Бога, а я – толькі цень твая. Як жа можна пазбавіцца цені?

- Ты – мая душа, анёлак мой, - ціха вымавіў ён, прыціскаючы яе да сябе. – Таямніцы мінулага і сапраўды страшныя. Але ж цяпер для нас няма страху. Усё прайшло, і засталіся толькі мы. Мы прачнуліся, і бачым сябе сапраўднымі. Ён мякка пацалаваў яе вусны.

Глава 13: Ваўкалак

Ён цалуе яе, і яна сядзіць у яго на каленях у цемры. Ён - другі, але хто ён, яна ня ведае. Яна разумее, што ён - гэта ўсё ж ён, але ж ні месца, ні час ёй не знаёмыя. Быццам бы нехта трэці стаіць паміж імі - страшны, магутны. Такі магутны, што ў яе захоплівае подых, забірае дыханьне, якое яна аддае яму, і ён п'е яго сваімі вуснамі. На ім цёмная сьвітка і кашуля - белая, ільняная. За вакном шуміць лес, а ў хаце цёмна, і прахалодна, як у склепе.

Яе маці паснула - стамілася. Яна хварэе, і яе тонкая постаць ледзь бачная праміж шэрых ільняных падушак. Хутка яна памрэ - разумее яна. Яна ўжо даўно ня зь імі. Ён ня змог уратаваць яе - кожнаму свой час.

Ён прыцягнуў яе да сябе, апусьціў на рукі. Яго вочы пільна глядзяць ёй у вочы - высмоктваюць душу.

- Ты народзіш мне сына, - ціха кажа ён. - Маю кроў. Мне патрэбны сын. Трэба працягнуць род. Яго вочы цёмныя, амаль чорныя, і яна скараецца яго рукам, якія лажацца ёй на грудзі пад кашуляй.

Вусны яго нахінаюцца, кранаючы яе вусны. Але ж ён ня лашчыць, ня песьціць яе. Яна апускаецца на ложак, і яго цела накрывае яе сабой. Яна чуе яго востры пах - пах поту і семені, пах цела свайго айца, які раптам становіцца ёй агідным, адштурхвае яе. Яна яго не жадае, але ж ён сьціскае яе рукі сваімі, прыціскае грудзямі грудзі. Яго сьцягно пасоўвае яе сьцёгны, і ён навальваецца на яе ўсім целам. Гвалціць яе доўга, задавольваючы сваю жарсьць. Яна ціха ляжыць пад ім, глытаючы сьлёзы, плакаць і крычаць яна ня можа - баіцца патурбаваць маці. Нарэшце ён узьнімаецца, і адпускае яе. Яе спадніца задраная, кашуля ўзьнятая на плечы.

- Апраўся - коратка кажа ён. Ён не глядзіць на яе, нібыта яна яго не цікавіць.

Але ж гэта ня так, і яна і ён гэта ведаюць. Яна ціхенька ўстае, і запраўляе спадніцу. Завязвае хустку.

Звонку ён курыць на ганку, пахмура гледзячы на лес. Бажена памірае. Яна была прыгожай, і ён кахаў яе. Але ж яна не нарадзіла яму сына. Толькі нарадзіла дачку. А цяпер ужо позна, і ён стары. Позна шукаць новую жонку, ды ён і не жадае. А яшчэ ён ведае, што так павінна было адбыцца.

Бажена была сьвятой. Адэля ж - уся ён. Яго дачка - чорная, як ноч, з валасамі ў колер крумкачынага крыла. Яна і сама - чорная. Проста яшчэ ня ведае. Ён усьміхаецца пахмура. Як чараўнік, ён павінен працягнуць род. Нарадзіць сына - ад яе. І яна народзіць яму яго. Чорна, глуха шуміць лес. Цямнее. Ён устае, і ідзе ў хату. Заходзіць у пакой, падыходзіць да ложку, і апускаецца перад ім на калені. Прача ў коўдру твар. Яе цела ён амаль не адчувае - яно быццам бы зьнікае ў пустаце нябыту. Ён жа - здаровы і поўны моцы, і за гэта ненавідзіць сябе. Яна сыходзіць, а яму яшчэ жыць. Жыцьцё працягваецца. Яе лёгкая рука кранае яго валасы.

- Не кідай яе, Міхал, - чуе ён яе ціхі голас. - Ня кіну, ластаўка мая, - кажа ён. Яго голас глухі, нібы са дну калодзежу, ці склепу. - Ня кінеш ... гэта добра... памятай: ты абяцаў. Яе рука падае побач на ложак. Ён кранае яе вуснамі, і адчувае, што яна халодная. Усё на гэтым сьвеце скончваецца. Усё пературваецца ў прах. Адзіная таямніца, не падуладная яму. Можа, сын яе пераможа. Унук. Ён ведае, што яна зацяжарыла. Яна яшчэ ня ведае, але ж ведае ён. Чараўнік - сын чараўніка. Сын свайго ўласнага дзеда і брат сваёй маці.

- Мой дзед быў страшны чалавек, - ціха кажа ён. - І страшны чараўнік. Але ж я - страшней за яго, - дадае, памаўчаўшы. Яна сядзіць у яго на каленях, ён гладзіць яе валасы.

- Я таксама хачу сына, - ціха кажа яна. - Хачу сына ад цябе.

Ён усьміхаецца і качае галавой.

- Не хачу працягваць гэты праклятым род, сонейка. Я вызваліў і цябе, і сябе. Але ж хто ведае, як зьдзейсьніцца лёс. Ён замаўкае.

Цяга плоці за яго мацней. Яна нахінаецца да яго вуснаў.

- Гэта ж былі мы, каханы, - ціха кажа яна. - Але ж чаму я не кахала цябе?

- Ты кахала мяне, любая, - ціха адказвае ён. - Толькі не жадала скарыцца. Твая воля была моцнай, і мне непадуладнай. Ты павінна была захаваць яе, каб нарадзіўся я. Перадаць мне сваю волю, каб я стаў мацнейшым за дзеда. Каб перамог яго.

- І ізноў нарадзіў мяне, - ківае яна, разумеючы.

- Але ж сын забірае моц айца, і айцец гіне, - ціха працягнула яна.

Ён кіўнуў. - Так, каханая.

- Твая маці сышла, бо не жадала жыць безь яго. Без твайго сапраўднага айца. Яна прыціснулася ілбом да яго шчакі.

- Яна сышла раней, любая. Сэрца. Заган ад нараджэньня. Такі ж, як і ў мяне. Але ж, можа, і праз гэта таксама. Я ж не хачу сына, бо не хачу працягваць гэты кляты род. Ужо колькі часу мы блукаем па зямлі, хоць ён даўно ўжо для нас выйшаў. Мы з табой не належым зямлі, любая.

Ён цалуе яе.

- Не належым, каханы. Ізноў яна бачыць цёмную, старую хаціну. Хаўтуры ўжо адбыліся, і ідзе трэці дзень. За вакном шэры мяккі дзень перайшоў у дождж. Яна стаіць перад ім, яе рукі ў яго на плячах. Яго вусны сьціскаюць яе сасок маленькіх грудзей, выпрастаных зь белай кашулі. Яна ўздрыгвае - ёй здаецца, што зь яе грудзей цячэ малако.

- ... сына... гучыць у яе вушах. ... ты народзіш мне сына...

Яна лажыцца на ложак, і пакорна рассоўвае ногі. Ён вызваляе свой чэлес, ўваходзіць у яе, і пачынае рухацца. Цемра з-за вакна сочыць за імі, пазірае ёй у вочы, і яна закрывае іх, каб яе ня бачыць.

- Ты - цяжарная! І цяжарная ты ад мяне. Болей ты яго ня ўбачыш. Ён б'е яе па твары - нясільна, але ж яе носу цячэ кроў. Ён абдымае яе, і яе твар зьнікае на яго грудзях. Кроў пэцкае перад кашулі, але ж яны не заўважаюць гэта - ні яна, ні ён.

- Толькі мне, толькі мне ты належыш, - шэпча ён, гладзячы яе плечы.

- Толькі табе, - пагаджаецца ціха яна. - Табе, каханы, і болей - нікому.

Глава 14: Круг

- Круг у мяне сёньня. Масьцера прыедуць. Цябе, вось, хацела паклікаць. Ты ўсё ж чараўнік, не забыўся? Старога шаноўнага роду. Павінен кругі паважаць. Ганна, насупіўшыся, глядзіць на яго.

- Якія кругі, Ганна. Ён усьміхаецца. - Які я табе чараўнік? Я ж не чарую. Яго вусны рассунутыя в вусьмешцы, ён глядзіць на яе з-пад чорных густых броваў, вочы прыжмураныя, і ў іх скачуць маленькія чарцяняты-агеньчыкі. - Што мне там рабіць? - працягвае ён. - Усялякую лухту слухаць?

- Лухту? Ганна відавочна злуецца. Як так - прынізілі яе калег па цэху, а разам зь імі і яе. Такога яна нікому не прабачыць.

- Дык ня пойдзеш? Яна пагрозна глядзіць на яго.

- Ганна, адчапіся. Ён устае. – Працы шмат. Сапраўднай працы, а ня той бязглуздай, што вы займаецеся. Ну, вось скажы мне, калі вы каго вылячылі? Калі каму вы сапраўды дапамаглі? Што нашкодзілі, гэта я не сумняваюся. А вось якая ад вас карысьць?

- Якая? Ганна таксама паўстае, грудзямі насоўваецца на яго. – Самая сапраўдная! Вялікая ад нас карысьць! А ты не прыкідвайся дурнем. Ты таму на круг ня йдзеш, што нас не шануеш. Узьняўся вышэй высокага – глядзі, балюча будзе падаць! Нельга супраціў сваіх ісьці, ты – чараўнік, і кропка. Калі адмовішся, убачыш, што будзе.

- А што будзе? Што будзе, Ганна? Ён зь цікавасьцю пазірае на яе, але ж у яго вачах ужо зьбіраюцца навальнічныя хмары.

- Тое і будзе! Убачыш. Ганна усьміхаецца пагрозна, і нацягвае на вушы хустку. Думае, і ўсё ж запраўляе яе за вушы.

- Не-пай-ду, - выразна кажа ён. – Мне і апошняга разу дастаткова. Я потым тыдзень піў, каб мазгі прачысьціць. А цяпер мне нельга. У мяне жонка маладая, ругаецца.

- Жонка? Ганна кпіліва глядзіць на яго. – Табе кожная … жонка. Яна дадае бруднае слова.

- Ты мне мазгі ня пудры. Жонка ў яго!

Ты ж ведаеш, хто яна і чаму тут. І я ведаю. Як твой дзед рабіў, так і ты зрабіў, хоць ты і забіў яго, і адрокся. І род свой цяпер сконьчыць хочаш. Толькі не табе вырашаць. Ёсьць над табой дзяды. А што ты лічыш сябе, мо, Богам, ці чортам, гэта твая справа. Адное – кім ты сябе лічыш, а другое – хто ты ёсьць. Загуляўся, ты, Міхал, у гульні. Дужа высока лятаеш. Мы цябе прызямлім.

- Хацела жаба спаймаць бусла, а карова – ваўка. Толькі наадварот атрымалася. Вой, Ганна, ня злуй мяне. Хоць, што ты там кажаш? Добра.

Раптам ён пагадзіўся. - Калі там гэты круг? Дзе, і хто будзе?

- Вось і добра, што пагадзіўся. Ганна адразу палагаднела. – Круг – у мяне. Заўтра, а паўночы. Ды зьбіраемся раней. Ужо а сёмай гадзіне народ падцягвацца будзе. І Піліпаўна, і Вархаламеяўна, і Параска, і Галка, і Снапок, і Чарток, і дзед Мікола, і дзьве Марфы, і яшчэ народ будзе. Стол накрыем, пасядзім. Патрыньдзім. Яна гульліва ўсьміхнулася, і паспрабавала пхнуць Міхася ў бок. Той лоўка ўвярнуўся – нібы яе не заўважыў. Ганна правалілася наперад, але ж ён спыніў яе нявольны рух.

- Тьфу, дурань. Яна выругалася.

- А Мікола яшчэ не памёр? – ён зьдзівіўся. – Яму ж сто дваццаць год!

- Не памёр. Якія яму сто дваццаць? Яму і сотні няма. Чаму яму паміраць? Яна зьнізу ўгару пазірнула на яго.

- Маладзён. Жаніх, - пагадзіўся ён.

- Прама як ты. Ганна ўсьміхнулася кпліва.

- Прыйду. Ён кіўнуў. І раптам дадаў:

- Зь ёй прыду.

- Што?! Ганна ўзьняла на яго вочы. Адкрыла рот.

- На ведзьмаўскі круг? Са шлёндрай гарадской? Нават і ня думай. Калі ты такое зробіш, усіх чараўнікоў раз’юшыш. Гэта – зьнявага. Для таго, каб кагосьці на круг прывесьці, падстава павінна быць важкая.

- У мяне яна ёсьць, - коратка вымавіў ён. – Павер. Я ведаю правілы, Ганна. Бо ж я іх заўсёды парушаю, як ты кажаш. А як можа парушыць правілы той, хто іх ня ведае?

- Ай, ну цябе. Наплёў, як заўсёды. Карацей, я пайшла. Мне яшчэ хату мыць. Сустрэнемся заўтра апоўначы. Ганна разьвярнулася, і пакрочыла прэч па дарожцы, якая ахінала высокі стары дуб. Калі яна праходзіла пад ім, таўставатая галіна з падсохлымі жалудамі з шумам звалілася, і шлёпнула яе па плячы, сьцягнуўшы на бок хусьціну, якая закрыла вока. Ганна нема закрычэла, і спатыкнулася ад нечаканасьці. Ён разрагатаўся.

- Дурань, каб цябе трасца!! Яна павярнулася, і памахала кулаком, сплюнуўшы пад ногі.

Яго высокая постаць на ганку закрывала ўвесь дзьвярны праём – шырокім плячам, здаецца, дзьверы былі вузкія.

- Стары, а дурны! Яна разьвярнулася, пасунула хустку наперад, і рашуча пакрочыла, куды йшла.

Ён таксама ўсьміхнуўся, адкінуў назад валасы, і ўвайшоў у хаціну. Прыгнуўся ў нізкаватым вяршніку, прайшоў праз вялікія чыстыя сені, ладна вымеценыя, у якіх духмяна пахла травой. Усе кадушцы і лары стаялі на месцах, ні сьмецьця, ні рызьзя нідзе не было. Яны зь ёй усё павыцягвалі і павыкідывалі, што – спалілі, а што перанесьлі ў вялікую крытую пуню. Яна так упадабала старую хаціну, што наогул не жадала зьвяртацца ў новы дом – дні стаялі цёплыя, і ён пагадзіўся яшчэ пабыць тут. Яна зь цікавасьцю аглядала пакоі, якія пераходзілі адзін у другі. Некалі гэта былі клеці і гаспадарчыя прыстройкі, але ж цяпер

яны былі пустыя – не было ў яго гаспадаркі, на чорта яна яму. Але ж калі-некалі ён хаціну наведваў, правяраў вокны, дзьверы, нядаўна перакрыў дах – старая дранка зусім прахудзілася. Ён і дах замовіў аўтэнтычны, з чарапіцы ў шэраваты, сівы колер. Атрымалася няблага – амаль не заўважна, што дах сучасны. Высокія дубы велічна стаялі вакол паляны, ахіналі дом галінамі, а за імі прама за сьценамі былой пуні цямнеў густы, глухі лес. Яна зьдзіўлялася ўсяму, і радавалася, як дзіця. А больш за ўсё любіла сядзець зь ім на ганку, прытуліўшыся да яго пляча, піць каву ці гарбату, і пазіраць у гушчар. Дом меў два ўваходы – парадны, і невялікі з высокім ганкам, незаўважны сьпераду – у бок лесу. Ганак жа быў высокі, з разнымі вітымі слупкамі, дзьверы – вузкія, але ж ня нізкія, крэпкія, упрыгожаныя разьбой. Вось і цяпер яны селі зь ёй разам, падсьцяліўшы старую гуньку ад невядома калі жыўшай на гэтым сьвеце лошадзі, і селі на яе, аглядаючы паўстаўшыя зь цемры дрэвы. Маленькая нізкая загародка павалілася і пасела ў траву, і лес, здаецца, наступаў на яе, разіўся прарвацца ў хаціну, але ж спыняўся, быццам бы апасаючыся нечага, і разьбіваўся аб лужайку маленькімі брызгамі елак, якія ён старанна выкарчоўваў, ды яны ўсё расьлі і расьлі, насоўваліся ўсё бліжэй і бліжэй. Лес не жадаў скарацца чалавеку, а чалавек не жадаў скараць яго. Чалавек і лес мірна жылі разам, побач, плячо ў плячо, і было не зразумела, дзе скончваліся зьвярыныя тропы, і пачыналіся чалавечыя сьцяжыны. Толькі тут яна даведалася, што такое лес сапраўдны, глухі, няхожаны. - І як ён тут захаваўся? – зьдзіўлялася яна. Уздоўж вялікіх дарог і паселішч лес быў новы, малады, празрысты, з тонкімі ствaламі і рэдкаватымі кронамі. Тут жа ён быў векавым. Можна сказаць, што і адвечным. Таўстыя ствалы было не ахапіць рукамі, мяккая зялёная цемра глушыла гукі. Крокі танулі ў яго цішыні, словы захлёбваліся. І ўсё ж, ён быў прыгожы, чысты, сухі, з аксамітным сакавітым падлескам і духмянымі буйнымі чарніцамі, грыбамі і суніцамі на сьветлых прагалінах.

Быццам бы іх ніхто не зьбіраў, ніхто пра іх ня ведаў.

Вечар быў прыгожы і ціхі – вясновы вечар. Трава налівалася сокам, маладая хвоя вытачала духмяны пах.

Ён ахінуў яе вялікай рукой, яна прытулілася да яго пляча. Ён быў цёплы, вялікі, і пах прыемна – лесам, і крыху дымам. Гэта месца было дасканалым, і яны ў ім былі дасканалымі, яны належылі яму, а яно – ім, яны ўзаемна дапаўнялі адно аднаго.

- Што, птушачка мая, маўчыш? – запытаў ён яе. – Не шчабечаш, як заўсёды.

- Я слухаю лес, каханы, - ціха вымавіла яна. – Мне здаецца, што ён гаворыць. Толькі я не разумею, што ён кажа.

- Ён расказвае казкі, любая. Казкі на мове такой старой, што на зямлі ўжо не засталося чалавека, які б яе ведаў. Ён нахіліўся, і пацалаваў яе. Яе валасы пахлі духмяна, водарам невядомых кветак, тонкія вузкія плечы ахутваў пушысты белы шаль, белая ільняная блюзка і пышная спадніца надавалі ёй выгляд дзіўны, нерэальны. Нібыта яна і сапраўды выйшла да яго з казачнага лесу, дзівосная русалка, чароўная прыгажуня зь невядомых зялёных глыбіняў.

- Ты ведаеш, што русалкі жывуць у лесе? – ціха запытаў ён.

- Я чытала. Яна пацёрлася шчакой аб яго плячо. – Яны качаюцца на дрэвах.

- І вабяць падарожнікаў сваімі сьпевамі, - працягнуў ён. – Клічуць іх белым целам і чорнымі валасамі. Таму іх завуць зазоўкі. Бо яны зазываюць. І хто пакаштаваў цела такой лясной жанчыны, той ніколі не зможа быць з жанчынай сьмяротнай.

- Так, як я. Ён прыцягнуў яе да сябе.

- Я таксама ні зь кім не змагла б быць, толькі з табой. С табой адзіным. Яна абапёрлася на яго плячо шчакой.

- Пойдзеш заўтра са мной на чараўнічы круг? – запытаў ён.

Яна ўзьняла на яго вочы. – Як гэта? Там будуць сапраўдныя чараўнікі? У яе голасе гучэла захапленьне.

- Будуць. Ён усьміхнуўся. – І сапраўдны – сапраўдныя. Некаторыя зь іх дык нават і небясьпечныя, бо ж яны – розныя,

прыгажуня.

- Але ж ты – самы моцны, - ціха вымавіла яна.

- Я – самы моцны. Ён кіўнуў.

- Ня ведаю, чаго яны запрасілі мяне. Бо я даўно туды не хажу. Людзей я не лякую, ніякае шкоды не раблю, нічога, што яны звычайна робяць.

- А што яны робяць? – пацікавілася яна.

- Хто – што. Хто – лякуе, а хто - усялякую трасцу. Брыдоту. Лечаць словам, толькі толку ад іх лячэньня – аніякага. Што яны там шэпчуць, хто іх ведае. Нейкую лухту. Хто – малітвы перакручаныя, хто – так, ад сябе нешта. Сапраўдных ведаў ніхто зь іх ня мае. Яны сышлі, як вада ў пясок.

- Зусім сышлі? – сумна запытала яна.

- Не зусім. Ён усьміхнуўся.

- Таму ты і ня ходзіш да іх? – запытала яна сур'ёзна.

- Таму і не хажу, сонейка. Бо ж я – чараўнік сапраўдны, а яны лічуць сябе такімі. І што мне там рабіць. Слухаць розную лухту? Хто ў каго карову сапсаваў? А ў гэты раз, я ўпэўнены, яны будуць могілкі дзяліць.

- Як гэта? – не зразумела яна.

- Хто на якой магіле будзе псоты наводзіць. Каб не перасякацца. Ён пацягнуўся. – Яны ўсё дзеляць. Да валуна адзін ходзіць, на возера – другі. Да дубу – трэці. Толькі да сваіх дубоў я іх не пускаю, а болей дубоў тут не засталося. Парубілі на гаспадарчыя патрэбы. Ці цэрквы пабудавалі. А я свае рубіць ня даў. Дзед ня даў, - выправіўся ён. Гэтая дубы тут некранутыя ўжо шмат сотняў год.

- А як адрозьніць, сапраўдны чараўнік, ці не? – пацікавілася яна. – Ніяк. Ён пацiснуў плячыма. – Гэта ж адразу бачна. Вось я – сапраўдны? - ён павярнуўся да яе, зазірнуў ёй у вочы.

- Ты – сапраўдны, - падцьвердзіла яна. – Калі-некалі мне здаецца, што ты – адзіны сапраўдны ў сьвеце, каханы.

Калі яны прыйшлі да Ганны, ужо было амаль цёмна – пераваліла за дзясятую гадзіну. У невялікіх нізкіх вакенцах чырваньню гарэў вагонь – не электрычны, зразумела яна. Гэта быў агонь жывы, той, які высякаюць з камянёў, калі сінія іскры падаюць на сухі трут, і ўспыхваюць, асьвятляючы схіліўшыйся над імі твар. І тады чалавек дуе на вагонь, быццам бы надае яму моцы сваім подыхам, а полымя убірае чалавечае дыханьне, і расьце, буйнее, квітнее чароўнай кветкай-папарацьцю, вымушаючы захапляцца цуду нараджэньня вагня – кожны раз сьцьвярджаючы тым самым літасьць да чалавеку багоў. Бо там, дзе ёсьць агонь, ёсьць і жыцьцё. Жыцьця няма без агня, як вясны – бяз сонца. Агонь існуе ўсюды – і ў небе, і ў зямлі, і ў чалавеку. Толькі з вадой ён не сябруе, і адзінае месца, дзе могуць разам існаваць і вада, і агонь – гэта чалавечае цела, і душа. Ды яшчэ – неба, хмары адвечна змагаюцца з сонцам, ды ня могуць загасіць яго. Крэсівы-хмары высякаюць агонь маланак – вялікая боская рука б’е хмарай аб хмару, каб пасылаць агонь людзям. Хто зьбярэ гэты нябёсны агонь – агонь маланкі, ды не загасіць яго, а здолее зьберагчы, той набудзе моц вялікую, роўную багам.

Разам яны ўзьняліся на ганак, і ён таўкануў вялікай рукой цяжкія дзьверы. Яны адразу ўвайшлі ў хаціну – сенак у Ганны ў яго разуменьні не было, пакой, перагароджаны печкай, пачынаўся адразу за маленькай каморай пры ўваходзе. Хаціна была няярка асьветлена лучынай, і гаршчкамі з вугольлямі, зь якіх курыўся прыемны салодкі дым. Пасярод стаяў доўгі стол, накрыты, на якім якіх толькі страваў не было – і вэндліна, і гародніна, і пірагі, і клёцкі, вылажаныя гарой у шырокай круглай місе. За сталом сядзела некалкі чалавек – ня шмат. Меньш дзясятку. Ганна займала месца збоч, у галаве сталу пасядаў стары дзядок, маленькі, з доўгай белай барадой, у капялюшы, нагадваючым баравік.

- Вечар добры! – паздароваўся ён.

- І табе вечар добры, Міхал. Дзядок кіўнуў, астатнія ж павярнуліся, і моўчкі аглядалі іх.

- Па кім клёцкі ладзім? – запытаў ён старога.

- Па табе. Дзед усьміхнуўся бяззубым ротам.

- А навошта – па мне? Бо ж я - жывы.

Ён шырока ўсьміхнуўся. Ахінуў яе рукой.

- Гэта зь якога боку паглядзець. Мікола пагладзіў бараду. – Як можна назваць жывым таго, хто блукае паміж тым і гэтым сьветам, Міхал? Хто паўстаў з магілы, у якой яму было наканавала ляжаць да страшнога суду, паўстаў самавольна, супраціў усіх законаў, і боскіх, і чалавечых. Ты перайшоў мяжу, Міхал. Ты цяпер – нечысьць. Ваўкалака, нябожчык, які толькі прыкідваецца жывым. Колькі год таму ты памёр?

- Ня ведаю. Я не лічыў. Ён усьміхнуўся. - Там няма часу. Ты ж ведаеш.

- Такіх як ты, прабіваюць калом. Мікола паправіў капялюш, шчоўкнуў пальцамі, і сьвячу на стале задула подыхам ветру. Твары вакол схавала цемра.

- Ды вось вы ня здолелі. Маё цела ня трапіла вам у рукі. Вы нават і ня ведаеце, дзе яно. Тут жа я з вамі ня ў целе. І калом мяне не забіць. Я не баюся ні нажу, ні мячу. Ні агня, ні вады. Няма на сьвеце той сілы, каб мяне зьнішчыць. Бо я перайшоў мяжу, і здолеў зьвярнуцца назад, але ж ужо ня тым, кім я быў. Яна ня бачыла яго твару ў цемры, але ж яна ведала, што ён – цёмны, амаль чорны, і імя яму – сьмерць. Яго моцная рука крэпка трымала яе руку, і была гарачай, хоць яна і адчувала яе холад. Па яго скуры пайшлі сінія плямы. Яе ж далонь была белай, амаль празрыстай, быццам бы ў яе жылах не было крыві.

- Але ж я прыйшоў сюды не адзін. Раптам ён усьміхнуўся.

Сьвяча ўспыхнула ізноў. На гэты раз яе вагонь быў сінявата-белы, і нагадваў балотныя вагеньчыкі.

Прыглядзеўшыся, яна заўважыла, што гэта не сьвяча, а маленькая місачка, у якой, як у вазерцы, плавала кветка – язычок полымя. У сьвятле лямпы твараў бачна не было – толькі

рукі, якія рухаліся, ламалі хлеб, і нібыта казалі нешта. Як могуць казаць рукі, яна не разумела, але ж яны гаварылі зь імі. І мова іх была старой, пагрознай, магутнай, як мова каранёў глыбока ў нетрах зямлі. Пальцы размаўлялі з пальцамі, далоні – з далонямі. Яны раіліся, зразумела яна. Абмяркоўвалі нешта, што яна не разумела, але ж разумеў ён.

- Ты прымеш нас, Мікола? Прымеш яе, і мяне – разам? – гучна запытаў ён, і ярка запалала на стале мноства сьвечаў. Цяпер яна бачыла твары – старыя жанчыны ў простых дзеравенскіх хусьцінах моўчкі сядзелі, пакачваліся, быццам бы сьпявалі бязгучна. Ці гэта яна ня чула іх, раптам зразумела яна. Усё вакол бачылася, як праз ваду, праз густаваты духмяны дым.

- Дзяўчынка, - нягромка вымавіў стары. – Падыдзі сюды. Яго твар наблізіўся да яе, нібыта падплыў у паветры, але ж ён не варушыўся, і зь месца не сыходзіў.

- Маладая, - вымавіў ён нарэшце. – Ты – яго дзіця. Ты ведаеш, што ён мёрцьвы, красуня? Што праводзіш ночы ў абдымках сьмерці? Вусны твае кранаюць мёрцьвыя вусны, і ты прымаеш у сябе плоць нябожчыка? Ты ведаеш яго від сапраўдны?

- Ведаю, - ціха вымавіла яна. – Яго сапраўдны воблік – сьвятло. Яна павярнулася да яго, і ён нахіліўся, і прыпаў да яе вуснаў. Яго твар быў цёмным, і вусны халоднымі. Яна адчула яго подых – подых тленьня, і крэпка ахапіла яго за шыю. Яго рукі самкнуліся вакол яе, як кола – крэпка, не разарвеш. Яна палажыла далоні на яго скроні, і павярнула да сябе яго твар. О, які ён быў прыгожы! Твар мёртвага рыцара, які стаяў перад ёй жывы, набыўшы дзеля яе цела, перамогшы і самое сьмерць дзеля яго да яе каханьня. Як магла яна не кахаць яго, таго, хто прыйшоў да яе зь бездані! Хто ўваскрасіў сваё мёртвае цела дзеля яе, хто кінуў выклік законам гэтага сьвету і нават самому Богу, бо яго воля вяла яго, воля, якую ён паставіў вышэй за Боскую, каб перамагчы гэты сусьвет, і быць адвечна зь ёй.

- Ты – Бог, каханы, - ціха вымавіла яна. – Бог мой сапраўдны, Бог адзіны. Яна апусьцілася перад ім на калені, і прыпала да яго ног, ахапіўшы іх, і прыціснуўшыся да іх тварам. На іх былі халодныя жалезныя паножы, і высокія чорныя боты са срэбнымі

шпорамі. Яна адчула на сваім плячы яго руку – у цяжкай скураной пальчатцы, упрыгожанай срэбрам. Ён узьняў яе, і прытуліў да свайго пляча. На ёй сучаснае адзеньне пераўтварылася ў аксамітную сукенку, чырвоную, як кроў. Яна разумела, што часу тут не было, і яны тут зараз – сапраўдныя. Рыцар, і яго каханая. Ён захіне яе ад усяго, разумела яна. Ад усяго і ўсіх, і на тым, і на гэтым сьвеце. І раптам ізноў яго рука стала цёплай і мяккай. Ён глядзеў на яе, і ўсьміхаўся.

У хаціне прыемна гарэла мяккае сьвятло.

- Сядайце за стол, маладыя, - нягрока вымавіў дзед. – Хаўтуры сконьчыліся, і цяпер мы будзем сьвяткаваць вясельле.

Ён апусьціўся на лаву побач, і яна села ля яго.

- Ня часта тое было, каб я вянчаў мёрцьвага рыцара зь яго каханай. Мікола ўсьміхнуўся ў бараду.

- Таго ніколі не было. Ён кіўнуў. – Павянчай нас, Мікола. Ты ж – сьвятар.

- Калісьці быў. Дзядок махнуў рукой, кранаючы яго і яе лоб. Начарціў на іх нейкія знакі – быццам бы напісаў нешта.

- Ну, што там у цябе, Ганна? – нарэшце вымавіў ён, павярнуўшыся. Ганна важна надзьмулася і пракашлялася.

- Марфа чорнае робіць, - незадаволена вымавіла яна. – А дазволу ў яе няма. Яна можа толькі на ваду чытаць ад суроку, які сама навяла. На прывароты ў яе дазвол адзін раз у квартал. А яна робіць кожны тыдзень. Я ўсё ведаю.

- Адкуль ведаеш? – вызьвярылася Марфа, маленькая сухаватая кабета ў белай хустцы ў сінюю кветачку.

- Варона на хвасьце прынесла, - гаркнула Ганна. – Я перад тваёй хатай усю нядзелю сядзела. Народ да цябе, як у царкву ішоў.

- Тое па ваду! – візгліва выкрыкнула Марфа.

- Ага. Маладзіцы ўсе як на падбор, навошта ім тая вада. Хіба я

ня бачу. Ты мяне за дурную не лічы. Прывароты мая справа. Я чорнае раблю, і рабіла, у мяне безьліміт! – важна вымавіла Ганна, выпяўшы вялікія грудзі.

- А хто табе яго даў? Га? – Марфа прыжмурыла вока.

- Чорт! Чорт мне яго даў! А ты перабіваеш, мыш царкоўная! Ганна пасунулася да яе – праз стол, наперад.

- Вып’ем, Міша? – запытаў сумна стары, тузануўшы сябе за бараду.

- Вып’ем, дзед Мікола. За сустрэчу! Ён узьняў чарку, адной рукой ахінаючы Летыцыю за плечы. Узяў яе талерку, і палажыў туды дзьве вялікія клёцкі. Паліў сьмятанай. Дадаў яшчэ салёных грыбоў.

- Еш, сонейка. А тое глядзець на цябе балюча. Як сьвяты дух.

Сам узяў зь яе талеркі грыб. Дзед, не закусваючы, пацёр вусы рукой.

- Добрае віно, - нарэшце вымавіў ён.

- Гэта маё, я сам рабіў. У мяне – прыбор. Дыстылятар. Я ж ня Ганна, зь вядром вошкацца.

- А я ў бочцы – па-старому. Мікола прыжмурыў вочы.

Глава 15: Дульсінея

- Олег, ну слушай, будь ты, наконец, мужиком. Ну что ты киснешь. Что тебе, баб мало? Ну, каких тебе нужно подогнать? Я те любых подгоню. Вот, смотри. Вадзім адкрыў галерэю ў смартфоне, працягнуў яму. – Видишь? Какие хочешь! И блондинки, и брюнетки. Ён зарагатаў, нібыта вымавіў добры жарт.

- Ня трэба, дзякуй. Алег пасунуў яго руку, памахаўшы адмоўна галавой. Вадзім не пакрыўдзіўся, і ладней уладкаваўся ў крэсьле, выцягнуўшы караткаватыя ногі. Яго вочы, татарскія, з прышчурам, хітра глядзелі на яго.

- Слушай, ну ты ж умный мужик. Без пяти минут кандидат. Видный. Денег, правда, у тебя немного, но в целом для Минска достаточно. Ты не думай, они не такие дорогие, как кажутся. Это они прикидываются – у них тактика своя. А за твою квартиру они тебе ботинки языком мыть будут, про остальное я и не говорю. Ён ізноў зарагатаў, радуючыся сам сабе.

- Да ты глянь, глянь. Неужели никто не нравится? Ён пасунуў яму смартфон прама пад нос. Алег глянуў, пазіраў з хвіліну, а потым ізноў пакачаў галавой.

- Слухай, ну, шчыра кажучы, не жадаю я цябе, Вадзя, пакрыўдзіць, але ж яны нейкія … сяляначкі. Калгасьніцы. У мяне такіх усё завочнае, і палова вочнага аддзяленьня. Я ад такой ледзь пазбавіўся – учапілася, як клешч. Ад успамінаў ён уздрыгнуў.

- Ну, тебе не угодишь. Вадзім разьвёў рукамі. – А по мне – девочки просто класс! Кляс, як ты кажаш. Цудоўныя дзяўчынкі. Я их тщательно отбирал, у них и санкнижки у всех имеются. Они ж в общепите работают, - ізноў састрыў ён.

- Ну, так. Ты ж дарэктар, табе лепш бачна, што там у іх ёсьць, і дзе. Толькі ўсё роўна, ня трэба.

- Ну, ня трэба, так ня трэба. Сходи ты ко мне в клуб хоть раз, посидим нормально, отдохнём. Адпачнеш. И познакомишься там с кем-нибудь. Пазнаёмішся. Вадзім працягнуў руку, каб хлопнуць яго па плячу. Алег ухіліўся, лоўка.

- Каб не былі мы з табой сябры дзяцінства, Вадзік, дык я б цябе і на парог не пусьціў, - падумаў ён. Вадзім ужо парадкам надакучыў яму, і распуснай, нахабнай манерай паводзінаў, і сваімі шчырымі парадамі, ад якіх Алегу хацелася ванітаваць.

Але ж ён толькі крыва ўсьміхнуўся, і вымавіў:

- Ты ж ведаеш, што клюбы – ня мой фармат адпачынку. Я лепш дома, з кнігай. Ці – з вудачкай на возеры. На працы стамляюся, галава баліць, цішыні хочацца, а ня гвалту. І жанчыну хочацца спакойную, - памаўчаўшы, дадаў ён. – Не каб таскала ў клюбы. А каб паразмаўляць можна было. Пагуляць разам. На прыроду з'езьдзіць.

- Да тебе кореш нужен, а не женщина. Вадзім шырока ўсьміхнуўся. – Ну и что, твоя баба, по которой ты сохнешь, она – такая? Вот прям такая – гулять, книжки обсуждать? С удочкой, может, сидеть? Слушай, ты её себе нарисовал, но она ведь не такая совсем. У тебя бы с ней ничего не получилось. Я тебе говорить не хотел, но я её знаю. И, как это тебе сказать, в не совсем приличном смысле. Ну, я сам её не … того, короче, ты понял. Но в целом наслышан. Ты ж посмотри, какая она. Воскреси в памяти её светлый образ. Обычная шалава.

Гэта ён вымавіў лёгка, нібы сплюнуў праз зубы, і Алегу захацелася яго забіць. Вот так, проста. Узяць, і пракнуць мячом – кароткім, такім, якім дабіваюць на полі бойкі, які носяць на баку пад плашчом. Мізэрыкордыя называецца. Вось быў бы ў яго такі меч-джала, ляжаў бы цяпер Вадзім на канапе, і зьдзіўлена пазіраў у паталок. Ці, лепей – на полі, і глядзеў бы шклянеючымі вачыма ў неба. А ён бы схіліўся над ім зь вялікім мячом. Кіньжал – гэта неяк па-злачынску. Не шляхетна. Ён жа не забойца. Ён – рыцар. Заўсёды сябе такім уяўляў у сваіх дзіцячых марах, як ён змагаецца з мельніцамі і драконамі, як вызваляе прыўкрасную даму з зачарванай вежы, і зьздейсьняе ў яе імя ўчынкі. Яна была такой дамай – прыўкраснай ледзі зь яго

мрояў. Словы Вадзіма абразілі не яе – яго, быццам бы яго хлопнулі па твары бруднай рукой, пакінуўшы чырвоную агідную пляму. Ён яшчэ памятаў смак яе вуснаў, яе лёгкі подых на сваёй шчацэ, шоўк яе цяжкіх валасоў, закрываючых коўдрай белыя плечы. Перад ёй хацелася паўстаць на калені і цалаваць яе ногі. Шлёндра! Для такіх, як Вадзім, яна ёю і была – прыгожай даступнай дзяўчынай, трафеям, самкай, на якую можна і трэба паляваць, а потым пахваліцца заваяваным, павесіць памяць аб ёй недзе у далёкім пыльным куце, і пайсьці паляваць на іньшых. Што ён ведае, што разумее, суценёр грэбаны. І яшчэ паказвае яму свой прастытуцкі каталёг. Зьдзекваецца, ці што? Але ж Вадзім, было бачна, ня зьдзекваўся. Спакойна глядзеў на яго, скрыжаваўшы рукі на грудзях.

- Слушай, может, тебе и больно, но ты послушай всё равно. Я её видел несколько раз. Она ко мне в клуб приходила. Да, высокая такая, стройная. Красивая. Яркая такая баба. И приходила не одна. Парень с ней был один, специалист по … веществам. Ну и разные другие дела вертел. Ну, ты понял. Она при нём была, как бы тебе это сказать прилично … короче, его ручная блядь. Он её везде таскал с собой, для статуса. Для компании. Ну, знаешь, такая красивая девочка, сидит, улыбается. А когда нужно … ну, ты понял. Создавала настроение. Знаешь, она, конечно, интересная. Что-то в ней есть. Но по мне, так весьма и весьма средне. Худая для меня слишком. И, честно, блаженная какая-то. Застенчивая. Вид – как у монашки, глаза коровьи, только ресницы моргают. Такая, не от мира сего. Ну да, не глупая, даже слишком. Разговор могла поддержать. Для бабы, может, так и не надо. Ну и молодая, видно, совсем. Я подростков не люблю, а в ней что-то такое детское есть. Что-то извращённое. Даже для меня. По мне, женщина должна быть такая, ну, как дорогая тачка – гладкая, отшлифованная до блеска. Тюнингованая. С буферами, фарами. Сиденьем. Чтобы как вдавил в … педаль, и – фрррррр, полетела душа в рай со скоростью две сотни в минуту. А эта какая-то – бледная, не знаю. Такая, как модели – томно-отсутствующая. По мне, совсем не секси. Но вот я видел – да, мужики на неё реально залипали. Знакомый один мой вообще крышей съехал из-за неё. Тоже Олег, кстати. И нахера она ему – была у него нормальная

баба, и не одна. Он всё её выебать мечтал, только Алекс этот ебанутый ему чуть челюсть не вынес, и на этом всё кончилось. По мне так из-за бабы драться – последнее дело. Не знаю, вроде бы он потом её всё-таки отпёр. Я как-то не вникал. В общем, ничего особенного в ней нет. Поверь мне. Бывают и получше бабы. А эта – богиня, с такой намаешься. Богини только мозг выносить могут. О, это у них получается отлично! Выдатна.

- Ведаеш, зь кім яна зараз? – Алег пахмура глянуў на яго.

- Она? Не знаю. Давно не видел её, кстати. А что?

- Яна зь Міхалам. Міхаілам. Можа, чуў пра такога? Скульптар быў. Але ж ня дужа вядомы. Вучыўся добра, ды адразу ў андаграўнд сышоў. На хутары жыве. Мячы робіць. Куе рознае – гістарычнае, дасьпехі, зброю.

- Погоди, в смысле? С Мишкой живёт? С хутора? У которого – кузница? Вадзім зацікаўлена ўзьняў твар.

- Этот Мишка ж знахарь. Воду заговаривает, типа. И много чего ещё. Он же известный… чёрт, - раптам дадаў ён. – Такой – чертила. Мефистофель просто. Там биография – мама моя. Он же в Боснии воевал, ты в курсе? В партизанах. Ну, война всё списала. Он вообще товарищ опасный. Блин, а как это она? Ничего себе. Слушай, я честно не знал, он вообще одинокий жил всегда. Как-то ни одна баба не прижилась с ним рядом. Скульптор… каваль … Вадзім усьміхнуўся крыва.

- Но она совсем молодая, слушай…Так ему ж уже лет. За пятьдесят точно. Слушай, я вот думаю … блин… Ну, она ж реально ему подходит. Похожая на него, как сестра. Тьфу, какая сестра… как дочка. Блин, точно. Вот прям копия. Бывает же такое… Мишка бабу нашёл. С бабой живёт. Вадзім пакруціў галавой.

- Я чуў, яны расьпісаліся. І павянчаліся ў касьцёле. Так што ніякая яна яму не дачка, а жонка. Афіцыйная. Алег паморшчыўся, як ад болю.

- Да? Ну, тогда точно не дочка. Просто его типаж, видимо. И

как они познакомились? Интересно даже. В клубы он не ходок. Погоди, Олегу он для ресторана делал что-то. Какой- то большой сложный проект. Целый арсенал ему сковал, и рыцарей – прямо как живые. Может, через него? Ну, ясно … бедная девочка, - раптам дадаў ён, памаўчаўшы. – Я тебе одну вещь расскажу про него. Только ты никому ни слова. Хотя, ты и так ни с кем не общаешься, отшельник грёбаный. Ён ізноў рассьмяяўся.

- Короче. Стрёмный он тип. Больше того я тебе скажу – на моих руках крови нет, а вот на его – есть. И случилось мне как-то общаться с бабой одной, подруга моей первой жены. Так вот, она от него чуть ноги унесла. Он её чуть нахрен не забил. Не знаю, что там было, но она про него вспоминать даже не хочет. Да, денег у него – до хрена. Может, и побольше, чем у меня. Огромные деньги, не все – его, ну, так бывает. Только, как бы тебе это сказать, Олежка. В общем, он – извращенец, садист. Ну, таким, видимо, на войне стал. А как выпьет, так совсем крышу сносит. Он и не соображает, где он, кто он. Чушь такую несёт. Олега один раз мечом нахрен чуть не зарубил. Тот с ним помахаться решил, ради смеху. Ну, ты ж знаешь, Олег – он рыцарь, тамплиер, блядь, печального образа. Ну, каждый сходит с ума, как хочет. Короче, выпили они и решили помахаться. И этот Мишка за полсекунды его чуть пополам не развалил. Я не шучу. Олег долго отходил потом – пил месяц не просыхая. Между жизнью и смертью побывал. Слушай, а она тогда уже с ним была – с Мишкой этим. Блядь, они ж из-за бабы подрались. Точно. Только Олег пошутил, а тот – ни хера. Ну и чуть не завалил его. А что ему? Лес рядом, закопал бы где, и всего делов. Или б озеро кинул. И твоя эта дульсинея, любимая твоя идеальная, с таким мужиком живёт. Ну, поздравляю. Замуж за него вышла. А ты знаешь, вот у меня иногда такое впечатление складывается, что бабы любят, когда их пиздят. Насилуют. С говном мешают. Они таких тогда ещё больше любят. Мазохистки. Нет у нас нормальных баб, Олег. С достоинством. Вот только такие – подстилки.

- Ня ведаю, Вадзім. Мне здалося, ён яе любіць. Ды і не благі ён чалавек. Вумны, цікавы, выхаваны. Я зь ім у яго на зямлі раскопкі рабіў – там яго родавы маёнтак, стары. Ня ведаю

нават, колькі і год. Першы прыклад готыкі ў краі. Самы старажытны. І ён усё так распавядаў, з захапленьнем. І яна мне здалася шчасьлівай, ведаеш. Хай будзе шчасьлівая. Хоць і зь ім. Мне ўсё роўна. Давай, яшчэ па адной, і разыходзімся. Мне заўтра ўставаць рана. На рыбалку дамовіўся ехаць. Адпачну душой. Прырода лечыць. Яны звонка стукнуліся келіхамі.

Глава 16: Праца

- Якая табе работа? Ты што, звар'яцела? Я што, жанчыну трымаць не змагу? Каб ні пра якую работу я нават і ня чуў. Адкуль у цябе ўзяліся такія думкі? Хіба ж табе што патрэбна, што я табе не даў? Можа, ня даў, дык ты скажы. Толькі ты мяне ня крыўдзі, каханая. Птушаня маё. Ты наогул уяўляеш, што такое работа? Гэта ж ты сабе наогул не належыш. Гэта як рабства, толькі горш. Бо раба і кормяць, і апранаюць. А работа - калі на гэта яшчэ і трэба дадаткова зарабіць. Бо грошы за работу ня плацяць. Толькі каб ня здохнуць і да яе дапаўзьці. А работа - яна бясплатная. Кожнага раба і кормяць, і апранаюць гаспадары па яго занятку. Калі трэба моц, мясам кормяць. Калі трэба відам ураЖваць, апрануць у золата. А на рабоце толькі работу дадуць выконваць, а пра астатняе ты сам дбаеш. Я цябе буду карміць, апранаць, бо ніякае працы табе ня хопіць, каб апранацца і жыць так, як ты любіш, а ты будзеш марнаваць час - на работу езьдзіць. І думаць будзеш толькі пра яе. Яна цябе ўвесь мозг затлуміць. Ды і наогул, тут, дома - ты ў мяне каралева. А на работе ты кім будзеш? Не, нават і не прасіся. І ня думай пра гэта.

Ты не апранутая, галодная, ці што?

- А можна тады, каханы, я на цябе папрацую? Можа, табе дапамагчы што трэба? Яна робка паглядзела на яго.

- Кім? Ад зьдзіўленьня ён нават спыніўся.

- Кім ты на мяне будзеш працаваць? У кузьне? Ён раптам зарагатаў. - Сонейка, ад цябе толку, ты мяне, канешне, прабач, ня многа. Ну, я ня тое меў наўвазе - ты, канешне, разумная, і дбайная, акуратная, я нічога не кажу. Але ж хлеб нам баба Нюра пячэ, градкі Іван капае, а мне шмат ня трэба - я і каве рады з бутэрбродамі. Ты ў мяне не для таго. Не для працы.

- А для чаго я? - пацікавілася яна.

- Для душы. Для каханьня, - патлумачыў ён. - Найдзі сабе

занятак, які хочаш. Хобі нейкае. Толькі пра працу каб я болей ня чуў. Нада ж такое прыдумаць - праца! Ён усьміхнуўся і пакачаў галавой, праходзячы ў дзьверы. Працы насамрэч было шмат - не да таго, каб слухаць дзіцячую лухту.

Шмат, але ж ня той, пра якую магчыма было падумаць, аглядаючы вялікі будынак кузьні і немалую гаспадарку, утрымоўваць якую і сапраўды было ня проста. Былі яшчэ і іньшыя справы, пра якія ёй крый божа ня трэба было ведаць, якія былі асноўнай крыніцай яго даходаў, а ня кузьня і ўсе гэтыя выставы і выкладаньне, якія насамрэч былі хобі, накшталт таго, якое ён ёй прапанаваў займець. Ён разумеў, што ёй сумнавата было сядзець тут зь ім у лесе. Хацелася нечага, у чым яна магла разьвівацца, атрымаць пэўны сацыяльны статус у сваіх вачах. Бо ж таго, што яна насамрэч мела, было ёй недастаткова. Яна была прыгожай, якой толькі можа быць прыгожая жанчына. Прыгажосьць яе сапраўды ўражвала, нават палохала, вымушала слупянець. Толькі праз яе яна магла б зь лёгкасьцю набыць якую заўгодна працу – мадэлі, актрысы, рэферэнта ці адміністратара, кансультанта. Гэткую прыгажуню ніхто б не разьвярнуў на парозе. Можна сказаць, што ёй усе дзьверы былі адчыненыя. А пра працу накшталт эскорту дык нават можна і не казаць. Такая жанчына магла б зарабляць вялікія грошы. Яна была дарагая, вытанчаная, элегантная, вумная, шляхетная. Усё, што толькі можа быць у жанчыне каштоўнага, было ў ёй. Прыгажосьць адчыняе усе дзьверы, адкрывае любую дарогу. Таму з працай у яе б праблемаў не было. Толькі зрабіла б яе гэтая праца шчасьлівейшай? Сьвет унушае жанчынам, што яны павінны нешта рабіць, павінны працаваць на ўзроўне з мужчынамі, і быць нават лепей за іх. Тое, што яны проста ёсьць з мужчынамі побач, нібыта не дастаткова. Але ж сапраўдная праца жанчыны – быць жонкай, быць каханай, падтрымліваць мужчыну ўва ўсім, даваць яму радасьць, суцяшаць душу, узьнімаць яе сваёй прыгажосьцю, хараством. Мужчынскі сьвет і так ня просты, і жыцьцё у ім ня сахар. Канкурэнцыя, адказнасьць, задачы такія, аб якіх жанчына нават і не здагадваецца ў сваім маленькім утульным сьвеце, які для яго самога нагадваў сьвет дзіця. І адзінае, што ён хоча, гэта мець прыгожую, лагодную жанчыну побач, якая будзе чакаць

яго, калі ён прыйдзе дамоў, падтрымае яго, суцішыць яго душу, выслухае, змые з яе бруд і чарнату, якія ён прынёс звонку. У жанчыне мужчына жадае бачыць анёла. Не другога мужчыну, не дабытчыка дабрабыту ў хату. Гэта, наадварот, мужчыну зьневажае, калі яго жанчына вымушана зарабляць грошы, сутыкацца зь іньшымі мужчынамі, якім яна будзе вымушана ўсьміхацца, выконваць іх загады, служыць ім значна больш, чым яна магла б служыць яму. Калі жанчына ідзе ў сьвет, значыць, што ў яе няма таго, хто б мог паклапаціцца аб ёй. І тады якое права мае на гэтую жанчыну такі мужчына, пры якім яна вымушана зарабляць грошы на свае, і крый божа, на яго патрэбы? Калі ж мужчына можа забясьпечыць жанчыну ўсім неабходным, і нават болей, то навошта ёй працаваць? Хіба ж дома працы не хапае? Недзе ён чуў такое слова – самарэалізацыя. Быццам бы самарэалізавацца можна толькі праз працу на кагосьці, праз зарабленьне грошаў. А калі жанчына прысьвячае сябе каханьню, сям'і, і самой сабе, і проста жыве, квітнее, як ружа ў райскім садзе, то яна не самарэалізуецца? Хто і калі вырашыў, што жанчына павінна канкурыраваць, змагацца за месца пад сонцам, спаборнічаць, каб атрымаць прызнаньне? Калі ёй падабаецца нешта рабіць, хай робіць, што хоча. Хай вывучае штосьці, займаецца мастацтвам, музыкай, чытае, стварае нешта прыгожае – робіць жаданае для душы. Не для іньшых, каб даказаць штосьці камусьці. Хіба ж ён кахае яе за яе дасягненьні? Ён кахае яе за тое, што яна ёсьць – такая вось прыгожая, дасканалая, мудрая, добрая, пяшчотная, ласкавая, і наіўная, як дзіця. За тое, што яна – анёлак. Ну навошта ёй праца? Праца патрабуе абавязкаў, выгады, рэнтабельнасьці. Адное – сабраць кветкі ў прыгожы букет, а другое – гандляваць такімі букетамі. Ці прыгатаваць ежу для сваёй сям'і, альбо працаваць поварам.

Да таго ж, ён быў Бог раўнівы, аб чым не раз казаў ёй, не жартуючы. І ў яго сьвеце яна павінна была належыць толькі яму аднаму. Належыць яму, як Богу. І гэта было правільна, бо душа вольная абіраць паміж зямным і нябёсным, бляскам гэтага сьвету, і каханьнем да Айца. І калі душа сапраўды мудрая, і жадае набыць жыцьцё адвечнае, і можа адрозьніць золата сапраўднае ад бліскучых цацак, то яна перад сусьветам абярэ каханьне, якое адзінае ў ім магчыма: каханьне яе да Бога, бо

Бог кахае яе заўсёды неабумоўлена, як яе самую кахаў, і кахае ён. Але ж сьвет вабіць і цісьне, вымушаючы душу сумнявацца ў тым, што яна годная Айца, годная Бога. І зло ў ім нашэптвае душы, што сапраўдная яе каштоўнасьць ня ў тым, як яна служыць Богу, а як служыць сьвету. - Бог не цікавіцца табой. Бога няма. Каханьне Бога трэба заслужыць. Ты ня годная яго каханьня, - шэпча ціхі зьмяіны голас. - Ты, душа, не дастаткова прыгожая, не дастаткова годная яго. Ты мала працуеш, і бавіш час у бязьдзельлі, ты кажаш, што прысьвечваеш сябе каханьню – суцэльна і поўнасьцю, але ж насамрэч праз сваю ляноту ты Богу агідная. Сусьвет прапануе душы шмат справаў, каб заняць яе, адцягнуць яе ад думак аб сваім каханым. Бо ж толькі ў каханьні сэнс існаваньня душы, а сэнс існаваньня жаночай душы – у каханьні да таго, хто яе стварыў, ад каго нарадзілася яна - да нябёснага Адама, Айца сусьвету, праяўленага для яе мужам. Ён мог сказаць, што бездакорна кахае яе, і будзе кахаць і ў здароўі і ў хваробе, і ў любым стане, так, як кахае Бог, ад яе ж ён жадаў аднаго – яе да сябе каханьня. Ён ня мог яго патрабаваць – ён проста яго жадаў, маліў Бога, што яна адкажа на яго найвялікшую любоў такой жа любоўю, і яна адказвала, бо гэтай любві ў ёй было шмат, так многа, што яна напаўняла яго бясконцай моцай. Але ж як на неба находзяць хмары, так і на яе душу находзілі сумненьні. Ёй здавалася, што яна павінна быць нейкай іньшай, не такой, якая яна ёсьць, якой ён яе пакахаў. Што яна ня годная яго, што скора яму надакучыць. Што ён насыціцца яе прыгожым целам, і стаміцца ад яе каханьня да яго, пачне грэбаваць ёй, стаміцца задавольваць яе жарсьць. І тады яна павінна рабіць нешта, каб апраўдаць сваё перад ім існаваньне – набыць якуюсьці іньшую, незалежную ад яго персанальнасьць, мець сваё уласнае жыцьцё, за якое ён будзе паважаць яе, бачыць яе годнай сабе, цікавай. Якая недарэчная лухта. Ён горка ўсьміхнуўся. Няма той персанальнасьці, якая б магла ўзрушыць у ім згаслае каханьне, пераўтварыць яго адсутнасьць у прысутнасьць. Кахаюць не за штосьці – кахаюць проста так, так, як кахаюць Бога. За самое існаваньне, за хараство адвечнае, нязьменнае, тое, што ўласьціва душы ад нараджэньня. Няма таго чалавека, які б не адчуў каханьне да немаўля, хоць яно і нічым яго сапраўды не заслужыла. Няма ў яго яшчэ ні дасягненьняў, ні талентаў, ні тытулаў, ні узнагарод. Няма нічога, акрамя яго самога. Але менавіта да дзіця чалавек

адчувае самае чыстае, шчырае каханьне. Мала такіх вырадкаў на сьвеце, якія б не аддалі дзіцю апошняе, не ахвяравалі сваім жыцьцём, каб выратаваць яго. Так і ён кахаў яе – кахаў шчыра, як кахаюць дзіця. Безумоўна і адвечна, бо ж душа адвечна з'яўляецца дзіцём для Бога, якой бы сталай і мудрай яна сябе не лічыла.

Ён пагаворыць зь ёй вечарам, вырашыў ён. Тое, што ён так груба адмовіў ёй, вісела каменем на яго сумленьні. Раз яна загаварыла аб гэтым, гэта яе сапраўды турбуе, і ў сваім малечым сьвеце яна заблукала ў складаных дарослых пытаньнях. Усё ж яна – дзіця, зусім маладая. Каму, як не яму, цярпліва вучыць яе?

Калі ён прышоў з працы, быў ужо зусім позьні вечар. У кухні прыемна сьвяцілася залатым сьвятлом вакно, было чыста і прыбрана. Яна прыгатавала вячэру, і сядзела з нагамі на канапе, глядзела нешта ў смартфоне. Ён увайшоў на парог, і, пачуўшы, яна паўстала, падыйшла, і працягнула рукі, каб абняць яго.

- Пачакай, маленькая. Я – у душ. Зараз прыйду. Накрывай пакуль на стол. Ён асьцярожна крануў яе шчаку вуснамі, каб не запэцкаць яе. Прайшоў у душ, і доўга мыўся пад гарачым пругкім струменем, намыльваў валасы шампунем. Ён стаміўся за дзень, і цяпер наліваўся новай моцай, якую ў яго ўлівала вада, разганяючы кроў па жылах. Нарэшце выключыў ваду, выцерся палаценцам, апрануў хатняе адзеньне на гарачае крыху вільготнае цела, брызнуўся парфюмай, і пайшоў да сталу. Яна накрыла на стол, паставіла ежу, што прыгатавала – аладкі зь мясам, кіслае малако – нічога надзвычайнага. Ён любіў простую ежу: бульбу, мяса. Працаваў шмат, і пад'есьці любіў добра. Еў толькі раніцай, і вячэраў, таму за дзень мог і добра прагаладацца. Сеў за стол, яна села насупраць.

- Як прайшоў дзень, каханы? – запытала, як заўсёды.

- Добра, сонейка. Працы шмат – рабілі замову на складаную аградку. Там многа мелкіх дэталяў, нейкія нават і гербы – усё прыйшлося прамалёўваць, адліваць асобна. Ну, затое прыгожа атрымалася. Я такую работу люблю – калі шмат возішся, затое

бачыш рэзультат. Не халтура. А яшчэ мне замовілі статую адліць – жаночую. Плачучы анёл.

- А як ты? Як дзень прайшоў? Званіў хто, можа?

- Маці толькі, каханы. І Агнеса званіла. Яны з таго разу, калі Глеб без штаноў знайшоўся, добра пасварыліся. Але ж цяпер усё добра. Неяк яны дамовіліся, што гэта было непаразуменьне. Ён ёй так нічога толкам і не рассказаў – толькі тое, што яго нейкія бандыты выкралі і пагражалі, але ж ён неяк дамовіўся зь імі. Быццам бы ён улез кудысьці, куды ня трэба, але ж усё абышлося.

- Ага. Абышлося. Ён кіўнуў, і ўсьміхнуўся – успомніў тую размову з Джаваньні, калі ён Хрыстом Богам прасіў яго адпусьціць дурня, і пакляўся, што бярэ ўсё пад сваю поўную адказнасьць. Шкада была небараку-зямляка, шчыра кажучы. Дурань насамрэч не заўсёды злодзей. Хлапец і так напалохаўся страшэнна, дрыжэў, як ліст. Мараць рукі крывёй такога недарэкі проста не хацелася.

- Але ж насамрэч Агнеса яму не паверыла. Яна ўпэўнена, што ён быў у прастытуткі, - усьміхнулася яна.

- Ну, можа ён там і быў. На гэты раз усьміхнуўся і ён. – Хто яго ведае, дзе ён быў, сонейка. Без штаноў. Ён пакачаў галавой, прыкрыўшы вочы рукой. Яму было сьмешна.

- Слухай, любая, я тут наконт працы з табой хацеў пагаварыць.

Яна ўзьняла на яго вочы.

- Ты мне шчыра скажы: навошта яна табе? Толькі праўду. Не хлусі. Грошы я табе на рахунак асабісты кожны месяц кладу. І яшчэ табе на картку даю на расходы – колькі мы дамовіліся, табе трэба. Ежу, адзеньне, кнігі – усё я табе пакупаю. Калі што хочаш, ніколі не адмоўлю, ты ж ведаеш. На кавярні, салоны, сяброўак даю. Можа, табе сумна, дык на працы табе цікавей ня будзе. Апрануцца прыгожа ты і так можаш – ты ж у горад езьдзіш, дома я цябе не трымаю. Так навошта табе праца? Ён глянуў на яе, і ізноў зьдзівіўся, якая яна была прыгожая. Проста

балюча было глядзець. Нават і тут, у хатнім аточаньні, у простым зручным адзеньні. Простым, але ж элегантным – мяккі дамашні касьцюм малочнага колеру зь вялікім выразам, адкрываючым плечы, тонкія рукі упрыгожаны вузкімі кольцамі і бранзалетамі, на высокі белы лоб спадае чорная пасмачка, кранаючы шчаку, валасы вольна ўзьнятыя, закручаны і заколаты бліскучай вузкай заколкай. Яе твар быў мяккім, зусім юным, і нейкім адвечным у сваім чыстым, нявінным характве.

- Мне сорамна проста сядзець дома, каханы. Баюся, што, можа, я табе надакучыла – які ад мяне толк. Мне хацелася б дапамагаць… раптам яна спынілася.

- Золатка маё, я не стары немашч, і не дзіця, каб мне дапамагаць. Я – мужчына. Твой муж. І каб я гэтага болей ня чуў – што табе сорамна. А вось што надакучыла – гэта адкуль? Адкуль у цябе нават і думкі такія – што ты мне можаш надакучыць?

- Агнеса сказала, - ціха вымавіла яна, шчыра. – Мы размаўлялі, і яна мяне пачала стыдзіць, што я нічога не раблю, не жыву поўным жыцьцём. Ну, так, няпрама, як яна ўмее. Што я дома сяджу, што губляю час, запытвала, дзе я вучуся, ці зьбіраюся, і чаму не, і што я буду ў жыцьці рабіць, і … што ты мяне кінеш, калі я буду табе не цікавая, калі я толькі дома буду завіхацца. Што мужчыны такімі грэбуюць. І я падумала, што можа і праўда, што ты мне ня кажаш, але ж я нічога не раблю, толькі карыстаюся … тваімі рэсурсамі… скончыла яна сумна.

- Маім каханьнем, - паправіў ён яе. – Не рэсурсамі, бо любыя рэсурсы абмежаваныя, а маім каханьнем да цябе, якое неабмежаванае, і безумоўнае. Я цябе кахаю проста за тое, што ты ёсьць. А не затое, хто ты ёсьць. А вось Агнеса нікога не кахае, і яе ніхто не кахае. Я сумняваюся, што нават і яе бацькі калісьці сапраўды кахалі яе. Бывае такое, што людзі зусім ня могуць, ня ўмеюць кахаць. А тым, хто можа, зайздросьцяць. Агнеса проста зайздросьціць табе, таму, як цябе кахаю я. Ніякай працы табе непатрэбна, сонейка. І нічога не патрэбна рабіць, каб я цябе кахаў. Ты – маё жыцьцё. Скажы, ці ёсьць такі чалавек, што не любіць жыць? Сапраўды, нават самагубцы ў сьмяротны час, калі ведаюць, што губляюць, жадаюць жыцьця, як і ўсялякі

іньшы. Таму – не бывае такіх людзей. Праз працу я ня буду цябе кахаць больш. Ня буду кахаць цябе і меньш. Але ж мне будзе балюча, прызнаюся. Я хачу бачыць цябе тут, побач. Ты мне патрэбная, як паветра. Я – твая праца. Ён усьміхнуўся. – Ці, можа, я табе надакучыў, сонейка? Ён запытаў яе сур'ёзна. Яго вочы раптам пацямнелі, нібыта іх завалакла хмара.

- Не, каханы, - ціха вымавіла яна. – Мне хораша побач з табой. Я цябе кахаю так, што ніхто ня можа і ўявіць. Ты – усё для мяне. Я рада быць тут, рабіць хатнія справы, гатаваць ежу. Гэта, насамрэч, такая маласьць, што я падумала … я хацела больш…

- Гэта – не маласьць, любая. Гэта так шмат, што ты і ўявіць ня можаш. Для мяне гэта дужа істотна. Ты ўсё маё жыцьцё зьмяніла, у мяне нібыта крылы вырасьлі. Калі я ведаю, што ты – тут, што завіхаешся на кухні, гатуеш мне, проста знаходзішся побач, чытаеш ці робіш нешта, я адчуваю тваё дыханьне, дзе б я ня быў, у любым месцы. Ведаю, што я прыйду, а ты мяне чакаеш. Ты – са мной, і мая. Калі ж ты будзеш дзесьці на працы, я буду хвалявацца. Думкі ўсялякія палезуць у галаву – што цябе пакрыўдзіць нехта, што ты ў небясьпецы, я ж ня ведаю, якія людзі сустрэнуцца. Я, прабач, не магу дапусьціць, каб мая жанчына адна ехала ў метро, у электрычцы. Такая прыгажуня. Ці мала вакол дурняў. Ты насамрэч робіш дужа шмат – для мяне шмат. Ты для мяне сусьвет. Ты ж ведаеш, калі ты хочаш прагуляцца, я заўсёды цябе важу, ці машыну замаўляю. Прабач, але ж адна ты хадзіць ня будзеш. Гэта выключана. Ты ж мяне кахаеш, любая?

- Кахаю, родны мой. Болей за жыцьцё, - ціха вымавіла яна.

- Тады навошта табе праца?

- Ні навошта. Яна кіўнула.

- Але ж, глядзі. Я тут падумаў – ты ж маляваць любіш. Можа, табе мастацтвам заняцца? Паспрабуй. Малюнкі можна і прадаваць. Калі хочаш, я б цябе павучыў. Цікава табе? Ты ж любіла маляваць, я памятаю.

- Цікава, каханы. Я б магла прыроду маляваць. Тут так прыгожа,

сапраўды. Толькі я ня ўпэўнена, што я таленавітая. Што ў мяне атрымаецца нешта годнае.

- Золатка маё, у цябе абавязкова атрымаецца, - упэўніў ён яе. – Толькі трэба практыкавацца. Ты падумай, што табе цікава. І мы з табой абмяркуем, як гэта можна зрабіць. Намарэч, жанчына шмат чаго можа рабіць дома, жаночага, і для гэтага ёй наогул ня трэба хадзіць некуды і сядзець там колам. Ці, прабач, дарыць сваё хараство прагным вачам. На такую прыгажуню, як ты, кожны глядзець ня можа. Гэта асаблівы прывілей. Карацей, ты яшчэ падумай, што табе б такога хацелася, што б не абцяжарвала, не абмяжоўвала твой час, але ж прыносіла б табе задавальненьне, і раскажы мне. Дамовіліся, любая?

- Дамовіліся, каханы, - вымавіла яна. – Пайшлі мы адпачываць, красуня. Заўтра прыбярэш. Ён узьняўся. Яна таксама ўзьнялася, падышла, і абвіла рукамі яго шыю. Ад яе ішоў цёплы, духмяны пах. Пяшчотны, салодкі, нібы ад смачнай выпечкі, цукровы. Ён палажыў рукі ёй на талію.

- Вось для гэтага ты мне патрэбная. Яго пальцы асьцярожна пагладзілі яе аголеную скуру, вусны кранулі шчаку.

- Як жыцьцё, патрэбная. Як я сам сабе. Хачу цябе. Заўсёды і ўсюды. Ты – маё цела, і мая душа. З табой я поўны, без цябе ж – палова чалавека. Яго вусны накрылі яе вусны. Раптам ён узьняў яе, падкінуў, і ахапіў рукамі.

- Трахаць цябе хачу. Кахаць цябе. Кожную ноч, і кожны дзень. Як піць, як есьці. Дурніца мая. Ён дакрануўся да яе шыі. Яна адкінула галаву. – Для чаго патрэбая жанчына? Толькі для аднаго – для гэтага. А такая, як ты, гэта рэдкі скарб. Мець такую красуню – прывілей, годны караля. Бога. Што табе яшчэ рабіць, акрамя гэтага? Што ты яшчэ не зрабіла? Ты ж сэрца маё скрала, прывязала да сябе ланцугамі. Я ля цябе як пёс. Раб твой. Ён павярнуўся, і раскрыў рукой дзьверы. Цемра пакою ахінула іх. Яго рукі лашчылі яе, калі ён апусьціў яе на ложак, вусны вывучалі цела. Раптам яна адпусьціла ўсё – усе думкі. Ёй проста было хораша зь ім – яна была зь ім сабой. Гэтае шчасьце не было абумоўленым, яно было сьвятым, чыстым, сапраўдным, і яна мела на яго поўнае права. Яна не павінна была быць некім

іньшым, некім лепшым. Для яго яна проста павінна была быць сабой, як і ён для яе – сабой сапраўдным. Яна застагнала, і ахапіла рукамі яго галаву, паглыбляючыся ў густыя чорныя валасы пальцамі.

- Я зраблю для цябе што заўгодна, мой каханы. Што зрабіць мне для цябе, бо ўсяго зробленага не дастаткова. Я ведаю гэта, любы мой. Бо любая мая ахвяра згарае ў незьлічоных праменях твайго сьвятла. Яна прытулілася да яго, яе вочы пазіралі яму ў вочы, зьзяючы, як дзьве вялікія зоркі, разрываючыя нябыт няіснаваньня. Чалавеку было ня вынесці таго каханьня, якое лілося зь іх на яго. Такое каханьне магчыма вынесьці толькі Богу, падумаў ён, абдымаючы яе, і прыціскаючы. Яго рукі самкнуліся вакол яе, як кола. Самое тела яго было шчытом, ахінаючым яе, і не было той пагрозы, якую гэты шчыт ня мог бы вытрымаць.

- Толькі існуй для мяне, каханая, - ціха вымавіў ён. - І гэтага будзе для мяне дастаткова. Ён нахіліўся, і іх вусны сустрэліся. Кожны раз, цалуючы яе, ён адчуваў, што сьвет вакол мяняўся. Ён цалаваў яе дзіцём і жанчынай, і аголенай душой, лунаючай у адвечнасьці, і Шхінай, найвышэйшым стварэньнем, роўным яму, у якое ён глядзеўся, і бачыў самое сябе. - Існаваньне тваё - найвялікшая для мяне радасьць, бо, ствараючы цябе, я ўвасобіў найлепшае, што меў сам. Ты ня можаш і ўявіць, якая асалода бачыць твой прыгожы твар, цалаваць тваё дасканалае цела, але ж найбольшая асалода - глядзець у тваю душу, любая. Бо прыгажосьць яе робіцца тым мацнейшай, чым больш разгараецца ў ёй полымя каханьня, на якое пазірае ў захапленьні сам Пан-уладар сусьвету. Дзівосныя скарбы адкрывае мне твая душа.

- Але ж ты ведаеш іх усе, і ўсе яны для цябе малыя, - ціха вымавіла яна, прытуляючыся да яго шчакой. - Яны для мяне бясконцыя, каханая. Як ты і я бясконцыя, - вымавіў ён, крэпка абдымаючы яе.

Глава 17: Жыцьці

- Хадзі сюды, прыгажуня мая. Вакол густа пахне травамі. Праз крыху мутнаватыя шыбы прабіваецца цьмянае зялёнае сьвятло.

- Ты будзеш вучыць мяне? - ціха запытвае яна, становячыся перад ім.

- Я буду цябе кахаць, - нягромка кажа ён. Яго вочы ўсьміхаюцца, яны ласкавыя, цёмныя і глыбокія, як лясны гушчар. Ён такі вялікі, і пахне лесам. Яго чорныя валасы пабліскваюць, калі паламаныя промні дакранаюцца да іх, і ёй хочацца накрыць іх далонямі. Ён ахоплівае яе сьцёгны, і яна кладзе рукі яму на плечы. Ён прыціскаецца тварам да яе грудзей, рукі яго ўзьнімаюцца ўверх, узьнімаюць яе блюзку, якую яна ськідвае праз галаву. Ён таксама здымае кашулю, і яна бачыць яго шырокія грудзі, гладзіць плечы, адчувае подых. У хаціне цёмна і прахалодна, гукі леса ледзь кранаюць яе, сьлізгаць па даху.

- Ты - чараўнік? - ціха запытвае яна.

- Я - чараўнік, - адказвае ён. Ківае, ледзь заўважна. Усьміхаецца. Усё у яе ўнутры замірае.

- Што гэта адбываецца, каханы? - запытвае яна яго.

- Чараўніцтва, любая. Яно бывае і такім. Ты зачаравала мяне, а я - цябе. Ён нахінаецца, і бярэ вуснамі яе сасок. Яго шырокія плечы рухаюцца, і яна адчувае яго подых на сваіх грудзях.

- Вазьмі мяне, - ціха шэпча яна. - Вазьму, - адказвае ён. Яго подых робіцца глыбокім, цяжкім, вусны балюча сьціскаюць яе скуру. Яе грудзі баляць, перапоўненыя. Здаецца, зараз яны брызнуць малаком прама яму ў твар. - Ты - маці, - ціха кажа ён. - Маці, маленькая. Дачушка мая. Ён пяшчотна цалуе яе грудзі. - Ты зачнеш ад мяне, - шэпча ён. - Народзіш ад мяне. Ён яшчэ нешта кажа, але ж словаў яна ня чуе. Яны быццам бы сьлізгаюць па ёй, шапацяць хвоямі і чаротам, віруюць глуха, як вада ў чорным віры.

- Пакажы мне сябе, - кажа ён, і яна апускаецца на ложак. Адкідваецца перад ім, рассоўвае ногі. Ён распранаецца, і яна бачыць яго плоць – вялікія, як у быка, муды, яго чэлес таўшчынёй зь яе руку дакранаецца да яе сьцёгнаў. Яна ўздыхае, і апускае вейкі. Праз іх яна бачыць, і адчувае цяжар яго цела, грубага, цяжкога, вялікага. Адчувае, як у яе ўпіраецца яго плоць, і калі ён націскае і ўваходзіць, яна ўздрыгвае. Яе ўлоньне вузкае і шчыльнае, дзявочае. Ён жа вялікі, моцны. Але ж яму падабаецца кахаць яе так, груба, глыбока, прагна. Яго муды труцца аб яе ягадзіцы, якія ён сьціскае рукамі. Усё больш і больш моцны вір ахоплівае яе зь яго дыханьнем. Там, унутры, яна адчувае, як яе семя яднаецца зь яго семенем. Яна зачынае ад яго, разумее яна. Ён моцна штурхае яе ўсё далей і далей, так, што яны крычыць, і тады ён закрывае ёй пацалункам рот, убіраючы яе язык, пакуль яго хер уздрыгвае і пульсуе, выліваючыся ў яе. Яна прыціскаецца да яго, ахоплівае плечы рукамі. Яе вочы мокрыя ад сьлёзаў, якія ўвільгатняюць яе скуру.

- Ты мой? - шэпча яна.

- Твой, галубка. Як і ты мая. Мая назаўсёды. Памятай, дачушка. Я прыйду за табой. Мая, дзе б ты ні была, і дзе б ня быў я. Іх целы праглынае адвечнасьць.

Успаміны аб мінулым ірвалі яму душу. Ён заблукаў у бясконцасьці жыцьцяў, якія паўставалі перад ім адно ярчэй другога. І ў кожным зь іх была яна. Была зь ім побач, праходзячы яго шлях аж да сконцу – яго, ці яе, ці проста мімаходам кранала, як анёл кранае крылом, вымушаючы заміраць душу, якая потым памятае пра гэтае дакрананьне ўсё жыцьцё. Не было такога жыцьця, у якім бы не прысутнічала яна. Нават калі ён не сустракаў яе ў фізічным целе, яна была побач зь ім як мара, як боскае сьвятло ў яго душы. Ён пазнаваў яе ў вобразах, створаных майстрамі, у выявах багіняў, у жаночых тварах, вачах, якія пазіралі зь іх на яго. Але ж яны не былі ёй. Яна была значна большай, чым асобная жанчына. Яе прыгажосьць ня мела вымярэньня, яе каханьне было вышэй за любое іньшае каханьне, магчымае ў сьвеце. На полі бойкі ён памятаў пра яе, у вязьніцы ён бачыў яе вобраз, і піў ваду і віно

жыцьця зь яе вуснаў, у катавальні, на лобным месцы, у палацы, за сталом зь сябрамі, залiваючы вiном смагу няўтоленае душы – i днём, i ў начы, усюды побач зь iм была яна. Як туга, як смутак, як адчай. Як шчасьце бязьмернае, бязьмежнае, як веды аб тым, што чакае яго ў пасьмерцi. Бо яна адразу сустракала яго за сьмяротным парогам, i там iх рукi змыкалiся, i вусны сутыкалiся, i целы з'ядноўвалiся, каб iзноў раз'яднацца ў наступным жыцьцi, дзе ён адчайна шукаў яе, заваёўваў дзеля яе гарады, руйнаваў краiны, i будаваў новыя. Забiваў, i быў забiтым, i ўваскрасаў iзноў – дзеля яе, каб яе знайсьцi, бо ведаў, што яна – тут, побач. Недзе ў гэтым сьвеце, праз якi ён прабiваўся, як зубр праз сьнег, ён ведаў – была яна. Чакала яго. Яе трэба было толькi знайсьцi, выратаваць, i прытулiць да сябе. Але ж калi ён яе знаходзiў, нешта адбывалася, i ён нiбыта губляў розум. Страх, што ён iзноў згубiць яе, кiдаў яго душу ў пекла. Ён так жадаў яе, што накiдваўся, як галодны на ежу, цi сасьмяглы на ваду, насалоджваючыся яе целам i яе душой. I яна не вытрымлiвала жару яго каханьня, i iзноў сыходзiла, гублялася, каб вабiць яго здалёк. Але ж яна спазнавала яго – ён бачыў гэта ў яе вачах. Нават калi яны пазiралi на яго ў жаху, калi ён браў яе ў зруйнаваным горадзе, пакрыты пылам i крывёю, калi катаваў яе тонкае цела сваiм, гвалцячы яе ў немагчымасьцi атрымаць яе поўнасьцю, вылiваючыся ў яе зноў i зноў, закрываючы яе ў высокiм замку, забiваючы з-за яе на двубоях, зьдзейсьняючы дзеля яе самыя страшныя злачынствы, парушаючы законы боскiя i чалавечыя. I ў гэтых вачах, гледзячых на яго, было каханьне. Такое вялiкае, неабсяжнае, каханьне Бога. Толькi яно давала яму моцы рухацца далей. I вось, цяпер ён атрымаў яе, i яны разам апынулiся па адзiн бок, а сьвет – па другi. Сьвет быў iм варожы. Бог быў iм варожы, бо яны пайшлi супрацiў яго законаў – бязьлiтасных законаў унiверсуму. I тады, каб захiнуць яе перад iм, бязьлiтасным i ненавiсным яму Богам, Богам стаў ён сам. Ён быў вымушаны – iньшага шляху ў яго не было. I калi ён прыняў на сябе гэтую адказнасьць, боскую адказнасьць за яе цяжарам памерам у сусьвет, тады Бог i сапраўды сышоў у яго. Ён успомнiў – успомнiў усё. I як падаў у сусьвет Лючыпарам, i як сыходзiў у яго сынам, i цяпер усьвядомiў сябе – Мiкаэля, i адначасова Дракона, якiя няспынна змагаюцца адзiн з другiм, бо сыходзячы ў сьвет, Бог адзiны распадаецца на дуальнасьць: Сатану i

Хрыста, д’ябла і Бога, Адама і Еву - калі ад яго адыходзіць яго уласны подых, набываючы сваё асобнае жыцьце. Уваходзячы ў сьвет, ён бачыў Шхіну, і ў адчаі цягнуў да яе руку, у якую лажылася яе маленькая далонька. І тады яго рукі змыкаліся, і ён ахінаў яе, трымаючы яе крэпка як мог толькі трымаць ён сам. А потым усё адбылася ізноў па законах сьвету. І Д’ябал, Дракон заўсёды быў побач зь ім. Ён думаў, што адрокся ад чараўніцтва, што аддаў сваё сэрца Богу, Хрысту, крыж якога ўзьняў і нёс на Ўсходз , хрысьцячы непакорныя народы. Але ж раптам недзе ў глухіх лясах ля халоднага мора ён сустрэў самога сябе – моц, якую ён ня мог пахіснуць. Ён сустрэў Айца – мудрэйшага і старэйшага, чым ён сам. Сустрэў самога сябе такога, які прайшоў праз бездань вякоў. Бога-чараўнік, Бога-ваяр, Айца, які спазіраў на сына зь мяккай сумнай вусьмешкай. І сувора вучыў яго. Так, як яго вучыў стары, у хаце якога яны цяпер знаходзіліся. Трапіўшы туды, ён апрануўся ў адзеньне Крыве, уваскросіў і яго плоць, і розум, і душу. Айцец-дзед увайшоў у яго, і ўладна завалодаў ім – нібыта нябёсы расшырыліся, і ў іх ён убачыў сапраўдныя твары багоў. А над ім – Адзінага. Імя гэта гучэла, вібрыравала ў яго вушах, і ён ізноў убачыў у сябе ў руцэ меч-маланку. Яна ж была Марай, яго нябёсным агнём, ідэальнай каханай Бога, які служыць самому сабе на сваім уласным алтары.

Яна ляжала на яго грудзях, і ён марудзіў уставаць, насалоджваючыся яе целам. Дзень хіліўся на вечар, на двары было цёпла і зацішна. Трэба было б сабраць на стол, павячэраць, а потым абыйсьці гаспадарку. Можа – схадзіць на возера. Прагуляцца зь ёй. З раніцы да яго цягнуўся народ за вадой, замовамі. Як яны яму, шчыра кажучы, надакучылі – але ж куды дзявацца. Пачэсная “доўжнасьць” чараўніка дасталася яму разам зь дзедавым домам, спачатку ён адсылаў прэч, ругаўся, але ж людзі цягнуліся, і ён проста махнуў рукой. Жадаеце казку – будзе вам казка. Нельга пазбаўляць народ надзеі, веры ў тое, што існуюць сілы, вышэйшыя за бязьлітасны сьвет вакол. А яны і сапраўды існавалі, і ён быў адной зь іх. Пакуль ён ляжаў, ахінуўшы яе рукой, пачуў, як на ганку спыніліся нечыя крокі. Патапталіся, і нешта грукнула ў дзьверы.

- Хто там? – гучна выкрыкнуў ён.

- Гэта я, сусед. Прабач, калі ня ў час, - пачуўся знаёмы голас.

Ён узьняўся, яна нацягнула блюзку і спадніцу.

- Уваходзь, суседка, - гучна гаркнуў ён, так, каб у дзьвярах пачулі.

Але ж Ганна, ўжо не чакаючы, ўвальвілася ў хату. Летыцыя толькі пасьпела аправіць адзеньне, яе валасы, зблытаныя, вольна віліся па плячох, падалі да таліі. Яна была басанож, у мяккім ільняным строі з аборкамі – стыль кантры, які здаваўся ёй пасуючым да аўтэнтычнага мястэчку.

Ганна незадаволена, амаль грэбліва зьмерыла яе вокам, падціснула вусны. Гарадская. Ні вады прынесьці, ні печ вытапіць, толькі і можа, што каву варыць, ды аладкі смажыць. А бульбу ён сам на аладкі чысьціць, і трэ нават. Яна рукі псаваць баіцца. Паскудзёнства. Сядзіць увесь дзень у тэлефоне сваім, ці чырыкае нешта ў нейкім вялікім блакноце. Ці ў ноўтбуку тырчыць. Дзеля гэтага варта было на прыроду прыязжаць. А ён, дурань стары, ня ведае, як ёй дагадзіць. Знайшоў сабе лялльку маладзей на трыццаць гадоў, і гуляецца. Хай гуляецца, пакуль можа. У іх парода такая. Дзед яго да дзевяноста год года не дажыў, моцны быў мужык. Гэты ж стацьцю ды ростам у дзеда, ды яшчэ і мацней, і вышэй на галаву, а нутром – невядома ў каго. Дурны, шалёны, нікога не паважае. Проста нячысты нейкі. І дзеўка гэтая яго - невядома што. Чорная, гэта было Ганьне бачна. Але ж прыкідваецца звычайнай гарадской фіфай. Было і яшчэ нешта, аб чым Ганна здагадвалася, і ад гэтага вараціла яе нутро. Такія ўжо яны – чортаў род. Даўмонты. Веды і моц толькі па роду перадаюць, і чужога нікога да сябе не падпускаюць. Дзяўчына гэтая і стацьцю і тварам, і валасамі чорнымі, доўгімі, была падобная на Міхася. І на старога Даўмонта. І на дачку яго. Усе яны аднолькавыя, быццам бы адлюстраваньні ў люстэрку.

Яна пераступіла нагамі, аправіла заложаную за вушы хусьціну, абцёрла рот, і стала, усунуўшы рукі ў бакі.

- Што табе трэба, Ганна? Чаго прыпёрлася? – няветліва запытаў

ён яе.

- А зараз даведаешся. Яна з прышчурам глянула на яго. – Стаіш? Сядай, бо звалісься. Магіла пад камянём раскапаная. Я толькі што зь лесу. Да крынічкі хадзіла – мне вада трэба была, хату ад псотаў памыць.

- Ты што, са сьвятой крыніцы бярэш ваду падлогу мыць пасьля сваіх чарцей? Ён узьняў на яе вочы. Ухват ля печы гучна абваліўся ў яе ззаду.

- Дурань з дурняў. Я што табе, правіл ня ведаю? Я папрыскала толькі. Абмыла, абцёрла начыста.

- А што з магілай? – вымавіў ён, нібыта ня чуў.

- Што што. Дзірка пад камянём раскапаная. І там – нікога няма. Ганна раптам замаўчала.

- А куды ён дзеўся? – запытаў ён яе.

- Я адкуль ведаю. Ганна паціснула плячыма. – Я яму не сторож. Адкапаўся, ды сышоў.

- Значыць, хутка да цябе прыйдзе. Чакай. Ён адвярнуўся ад яе, пацягнуўся, гледзячы ў вакно.

- Не да мяне, а да цябе. Бо ж гэта ты яго забіў. Ганна злосна ўсьміхнулася, але ж яе шчака ўздрыгвала – ад страху.

- Вось таму ён да мяне і ня прыйдзе, бо я яго забіў. Каб не забіў другі раз.

Раптам на парозе пачуліся гукі – ізноў. Яны абодзьва павярнуліся, нават і Летыцыя, якая сядзела ў тэлефоне, узьняла галаву.

На парозе стаяла мажная, высокая кабета.

- Прывітаньне, цётка Ганна. Прывітаньне, дзядзька Міхал. Я тут да вас.

- Да абодзьвух? – пацікавілася Ганна кпліва.

- Не, да гаспадара. Кабета робка, але ж рашуча зрабіла крок наперад.

- Пасядзі ў пакоі, - махнуў ён Ганьне галавой убок. – Альжбэта, праходзь. Расказвай.

Кабета, павагаўшыся імгненьне, і зьмерыўшы вачыма Летыцыю, асьцярожна села на край стула.

Глава 18: Чорны волас

- І вось гляжу я, дзядзька Міхал, а на палічцы шчотка ляжыць. Такая вялікая, як у парыкмахерскіх. Як лапата. Бліскучая, я адразу яе заўважыла. Нават і не зразумела, што гэта. Я ж дзіця нарадзіць ад яго жадала, усё да таго ішло. Іду да яго, і адчуваю – у мяне вот тут, прама пад сердцем – дзіця. Мне сон прысьніўся, маці Божая прыйшла з Хрыстом збаўцай, маленечкім, на руках, і кажа: “Дзіця ў цябе будзе, Альжбэта. Ад яго”. – Ад Алега, - патлумачыла яна. Высмаркалася ў хустку, і ўцёрла ёй вочы. І працягнула:

- Я да яго адразу пайшла. Пазваніла, ён адчыніў. Стаіць. – Што табе трэба, - кажа. Я яму адразу і пра дзіця, і пра сон распавяла. Я, кажу, ад цябе цяжарная.

- А ён … тут яна снова заплакала. Памаўчала, і працягнула:

- … кажа:

- Ты ў доктара была? Тэст рабіла? Я яму кажу – які тэст! Мне маці Божая ў сьне прысьнілася. А ён толькі галавой пакачаў, і кажа:

- Бяз тэсту і медыцынскага заключэньня, дзе будзе дакладна ўказаны срок, прашу мяне не турбаваць. – Да таго ж, я, - гаворыць, - засьцярагаўся, і ніякага дзіця ня можа быць. Нешта мне, - кажа, - ня верыцца, што яно ад мяне. Калі яно і сапраўды ёсьць. Потым, праўда, неяк палагаднеў. – Хочаш, кажа, пасядзі. Адпачні. А я ў краму схаджу, і ў аптэку. Куплю нечага да чаю. І тэст табе куплю. А потым мы паразмаўляем.

І пайшоў. А я ў прыбіральню пайшла, і шчотку гэтую заўважыла. У яго такой ніколі не было. У яго толькі расчоскі, а гэтая – жаночая. І ў ёй волас – чорны. А ў мяне ж белы. Вой, дзядзька Міхал, тут я ўсё і зразумела. Разлучніца гэта. Яна яго ў мяне забрала. Зачаравала яна яго, падпаіла ці падкарміла. Во, і волас чорны, глядзі! Вось яна, шчотка гэтая, будзь яна няладна. З гэтымі словамі яна дастала з глыбокага кармана вялікі

завёрнутую ў хусьціну скрутак. Разьвярнула, і Летыцыя са зьдзіўленьнем убачыла, што Альжбэта трымае ў руках яе згубленую расчоску. Дарагую, брэндавую, прафесыйную расчоску, лепш за якую яна потым нідзе не магла знайсьці. Ёй і выцягваць валасы было зручна, і расчэсваць, яна не зьбірала статыку, і выглядала стылёва і акуратна, як яна любіла. І каштавала каля 50 еўра. Дык вось дзе яна яе забыла! У Алега. Яе рука ледзь сама не пацягнулася наперад, і яна стрымалася ў апошні момант. Альжбэта, заўважыўшы, зь цікаўнасьцю глянула на яе, сьлізганула вачыма, і адразу адвяла позірк.

Насамрэч, яна схлусіла. Шчотку гэтую яна і сапраўды знайшла ў Алега, але ж прыйшла яна, калі яго дома не было. Гэтая размова адбылася раней, да таго, як Алег сустрэўся зь Летыцыяй, і пакуль ён хадзіў за тэстам, яна ціхенька сьцягнула і палажыла ў кішэню яго запасныя ключы. Сама ня ведала, навошта. Хай будуць. Насамрэч яна лічыла яго дом сваім, наяўна ўяўляла, як яна жыве ў кватэры зь відам на плошчу, жонка паважанага кандыдата навук, а потым і прафесара, закупаецца ў вялікай краме насупраць з вывескай “Каравай”, гуляе з кошыкам па “камароўцы”. І, канешне ж, становіцца цяжарная, і нараджае дзіця. І не адно. А потым прыязжае дамоў, на вёску, і з пагардай, але ж паблажліва, глядзіць на сяброўак. Яны дагэтуль у навозе пэцкаюцца, а яна – гарадская пані замужам за інтэлегентным хлопцам.

Тады Алег і сапраўды прыйшоў з тэстам, але ж яна адмовілася яго рабіць прама тут, і ўпэўніла яго, што зробіць дома, і адразу яму прышле рэзультат. Але ж праклятым тэст быў, відавочна, сапсаваны, бо ніякіх дзьвух палосак не паказаў, і яна так Алегу і напісала ў месенджары – сапсаваны, прасрочаны нейкі. І таму яна пойдзе да доктара, і зробіць УЗД. А потым ёй сказалі, бачылі яго з дзяўчынай. Быццам бы ён размаўляў зь ёй пасьля пары, і яны нават пайшлі разам дамоў. Болей дакладнай інфармацыі не было, і, кіруючыся сваёй інтуіцыяй, памаліўшыся перад іконай Дапаможніцы ў тузе і смуце, яна накіравалася да Алега, сама ня ведаючы, чаго, і што яна яму скажа. Проста пайшла, адчыніла ключом дзьверы, бо на званок ён не адказаў, і стала, аглядаючыся, у хаце. І адразу ўбачыла гэтую клятую шчотку. Прама ў прыхожай на палічцы збоч ад яе. Яна схапіла

яе. Яе сэрца тахкала. Шчотка разлучніцы! Доказ таго, што ў яго была жанчына. А яна, Альжбэта, цяжарная. Яна і бяз УЗД ведае. Сама ня памятаючы як, яна апынулася на вуліцы. Сабрала наскора сумку, і адразу пабегла на вакзал. Яшчэ пасьпела на цягнік дамоў. Гэта было ўчора, а сёньня яна ўжо бегла па лясной сьцяжыне да кавалёвай хаціны. Бабка Ганна жыла бліжэй, ды пра яе казалі ўсякае, што яна з чортам знаецца, чорная і брудная, як сажа. Да яе хадзілі па порчы, шкоды, прывароты, і Альжбэта крыху пабойвалася такой цяжкой артылерыі. Пра Міхала ж наогул нічога не казалі. Яго проста ведалі. Людзей ён адкрыта не прымаў, але па вялікай патрэбе не адказваў. І ён быццам бы і ня быў чараўнік. Лячыў замовай і малітвай, ды яшчэ, казалі, маліўся старым багам, такім, якіх ужо ніхто ў краі і ня ведаў. Гэта ў яго было ад дзеда, а дзед атрымаў у спадчыну ў свайго дзеда. Іх род, казалі, некалі быў Крыве, паганскія жрацы, ваўхвы, ды тое было даўно, ніякіх ваўхвоў тут не было ўжо добрую сотню год. Апошняе капішча народ яшчэ пры саветах разрабаваў, а балвана-піруна і каменныя крыжы-бабы забралі ў музей. Толькі вось засталася жывая памяць, якую для народу ўвасабляў Міхал. Ня істотна было, што ён і ня жыў тут большую часьць жыцьця, што нарадзіўся і жыў у Менску, і толькі з год - у дзеда, калі памерла яго маці, што потым з’ехаў некуды, казалі, аж на Балканы, што вярнуўся праз час ужо не юнаком, а сівым мужыком з парэзаным зморшчынамі тварам, пахаваў дзеда, і стаў жыць на яго хутары, а потым пабудаваў вялікі дом і кузьню, і стаў займацца кавальствам. Змрочны быў Міхал чалавек, і, можна сказаць, што і страшны. Але ж водкі ня піў, так, як пілі астатнія – да чарцей, працаваў шмат, і жыў адзін, без жанчыны. Неяк яны ў яго не затрымоўваліся, можа, была пара, ды і тыя хутка зьніклі, з’ехалі ад яго. Ды і праўда, хто ж з гарадскіх захоча на хутары жыць. Альжбэта і сама не жадала, і таму жанчынаў гэтых разумела. Да таго ж, характар у Міхала быў цяжкі, і від такі, што наўрад ці закахаешся зь першага погляду. Наадварот, напалохаешся. Хоць ён і быў прыгожы мужчына, статны, высокі, але ж надта цяжкім быў яго позірк, змрочным, надта ён быў чорны, цёмны, як цыган, надта маўклівы, а калі казаў, то грубаты, рэзкі, хоць і нікога не пакрыўдзіў, але ж неяйкай падыхала ад яго небясьпекай, нечым драпежным, палохаючым, як ад дзікага зьвяра, які рухаецца праз нетры. Здаецца, ён цябе

ня бачыць, але ж усё роўна стыне ў жылах кроў, і баішся сутыкнуцца позіркам з позіркам палаючых жоўтых вачэй.

І цяпер, схлусіўшы, Альжбэта ўнутры ўся сьціснулася, і працягвала Міхалу шчотку з воласам разлучніцы ў ім – чорным, доўгім, крыху хвалістым, бліскучым і гладкім, як шаўковая нітка.

- Зрабі нешта, дзядзька Міхал. Зрабі, каб Алег забыў яе, каб са мной быў. Ты ж можаш, я ведаю. Паглядзі, які волас – чорны, доўгі. Яна ж няруская нейкая, я зло вялікае ад яе чую. Маці Божая мне сказала, што яна – вядзьмарка, каўдуньня. Гэта яна Алежку майго зачаравала. Пачысьці яго, дзядзька Міхал, спалі ты гэты кляты волас, ці яшчэ што. Як ты можаш, як умееш. А я табе ўсё жыцьцё ўдзячная буду.

Альжбэта пазірала на яго шчыра, са сьлязьмі ў сініх прыпухлых вачах, вялікіх, круглых, як у барана. Нос яе быў кірпаты, шыракаваты, вусны ж, наадварот, вузкія, круглыя чырвоныя шчокі палалі, хусьціна зьбілася на патыліцу, і з-пад яе вылезьлі валасы ў колер сьпелага збожжа. Плотная, шчыльна зьбітая, высокая і крэпкая дзяўчына, ладная гаспадыня, якая і вады прынясе, і хлеб вымясіць, і за быдлам і птушкай хадзіць будзе. Толькі дурная, як авечка, - падумалася яму. – Бываюць жа такія бабы – ёй жа гадоў можа дваццаць, а выглядае і паводзіць сябе, як Ганнава сястра. Проста ўвачавідкі ён бачыў, як яна расплываецца пасьля першых родаў, а пасьля другіх ужо не ўваходзіць у дзьверы, прасоўваючыся бокам. І голас яе з просячага і тонкага пераўтвараецца ў нахабна-візглівы. Ён паморшчыўся ў думках, і махнуў галавой, каб адагнаць непрыемнае відзеньне.

- А чаму ты вырашыла, што я табе дапамагу, Альжбэта? – зь цікаўнасьцю запытаў ён.

- А чаму – не, дзядзька Міхал? Яна зьдзіўлена спынілася, нават адкрыла рот.

- Таму, што ты мне хлусіш, - хацеў сказаць ён. – А хлусьню я наскрозь бачу. Ды толькі ўсьміхнуўся ў вусы.

- Ты ж іконам молішся, кабета. Да іх і ідзі. Ідзі да Пана, хай ён табе дапаможа. А ты замест Бога да старога чараўніка з'явілася. Я што табе, Бог, каб у мяне дапамогі прасіць? І, калі і так, і магу табе дапамагчы, ты ўпэўнена, што мая дапамога табе патрэбная? Бо ж ходу назад ня будзе, - нягромка вымавіў ён.

- Дзядзька Міхал, няма мне ходу назад, так я яго кахаю – Алежку майго ненагляднага. Альжбэта ізноў пусьціла сьлязу, якую ўцёрла рукавом разам з вільгацьцю, якая выступіла з носу.

- Рабі, што трэба. Я на ўсё згодная, - вымавіла яна, аддана гледзячы на яго.

- Прама такі на ўсё? – ён усьміхнуўся. Сітуацыя пачала яго ўжо не раздражняць, а забаўляць.

- На ўсё, што скажаш. Толькі б Алежку зьвярнуць. Альжбэта цяпер глядзела на яго аддана, і сапраўды, як на госпада Бога.

- Дай мне расчоску, - вымавіў ён. Працягнуў руку. Яна ўлажыла ў яго руку шчотку, і ён некалькі імгненьняў пільна глядзеў на яе. Глядзеў, і сыходзіў кудысьці. Гэты волас быў яму знаёмы. Гладкі, бліскучы, доўгі. Чорны, як вугаль. І ад яго, здаецца, ішоў танюткі ружовы пах. Шчотка пахла дарагой парфюмай, знаёмай. Нават пах Альжбэцінай коўты ня мог перабіць яго. Гэта быў яе волас – сумненьняў тут не было. І Алег гэты яму знаёмы. Малады бялявы хлопец. Раптам ён яго ўспомніў. Архіёлаг, яны яшчэ вывучалі камяні ў лесе на яго ўчастку. Там, дзе, як апынулася, быў маёнтак і старая царква, фундамент якой яны знайшлі.

Вось як паварочваецца ўсё – сьвет і сапраўды круглы. Ідзеш у адзін бок, і вяртаешся туды, адкуль прыйшоў.

- Расчоску гэтую я пакіну сабе, - спакойна вымавіў ён. Альжбэта кіўнула.

- А ты пабудзь пакуль тут. Я табе ваду зраблю.

- Пайшлі, дапаможаш мне. Ён кіўнуў Летыцыі. Тая ўзьнялася.

Ён узяў яе за руку, і разам са шчоткай яны прайшлі ў пакой.

Зачыніўшы дзьверы, ён крэпка ўзяў яе за плечы рукамі.

- Адкуль гэта ў яе? Расказвай. Яна са страхам пазірала ў яго твар, па якім, здаецца, праходзілі сутаргі. Яго вочы быццам бы кідалі маланкі, вусны, сьціснуліся, абазначыўшы скулы.

- Я адзін раз сустракалася з Алегам. Гэта быў мой настаўнік на курсах. Я схадзіла зь ім на выставу, а потым мы павячэралі. І ўсё, - ціха вымавіла яна.

- Зусім – усё? – глуха запытаў ён. – Праўду кажы. Раптам ад яго вачэй ёй стала жудасна.

Ён паводзіў сябе ня так, як звычайна, і такім раз’юшаным яна яго яшчэ ніколі ня бачыла.

- Між намі нічога не было, - ціха вымавіла яна.

- Як – нічога? А што між вамі было? Ён цябе кранаў, цалаваў? Адказвай.

Яна маўчала.

- І я, як дурань, сядзеў зь ім, і з табой. Што ён пра мяне падумаў, нават цікава. Сядзеў, і ўспамінаў, як мацаў маю жанчыну. Разглядаў цябе. І шмат ён цябе бачыў?

Яна пакачала галавой.

Ён прайшоўся па пакоі, і, здаецца, зь цяжарам узяў сябе ў рукі.

- Сядзі тут, - нягромка вымавіў. Узяў стакан вады – зачарпнуў зь вядра, якое раніцой прынёс з крыніцы, стаў перад ім, накрыўшы далоньню, і ціха пачаў чытаць нешта.

Прачытаў, узяў стакан, павярнуўся, і выйшаў з пакою.

- Пі, - працягнуў Альжбэце. Тая моўчкі выпіла, залпам.

- А цяпер – пайшлі абодзьве вон, - раптам вымавіў ён.

- Прыйдзеш праз тыдзень. У нядзелю. За тыдзень нешта

адбудзецца. А потым паглядзем, што з табой рабіць.

Альжбэта раптам пачала асядаць на стул. Ганна падхапіла яе, і пацягнула да дзьвярэй.

- Пайшлі, пайшлі, дурніца, - ціха шаптала яна. – Міхал раз’юшыўся. У шалёнства ўпаў. Я яго такога ведаю, яму лепей пад руку не пападацца. Разам яны выкаціліся на двор, і хутка пакрочылі, амаль пабеглі па лясной дарозе.

Ён павярнуўся, і пайшоў у пакой. Яна ўстала са стула, і моўчкі глядезла на яго.

- Выходзь, - глуха вымавіў ён, пацягнуўшы яе за руку. Выцягнуў на сярэдзіну хаты. Яго вусны ўздрыгвалі.

- Стой тут. Ён павярнуўся, і зьняў са сьцяны кароткую скураную пугу. А потым ён яе ўдарыў – ня сільна, па нагах. Яна ўскрыкнула, і закрыла твар рукамі. Другі удар прыйшоўся ёй па плячы. Па сьцягну. Па ягадзіцах. Па твары ён яе ня біў, біў ня сільна, толькі зьлёгку рассякаў скуру. Хутка па ёй пабеглі струменьчыкі крыві. Яна апусьцілася на калені, і заплакала. Ён піхнуў яе на падлогу, разарваў сукенку, сьцягнуў спадніцу. Удары, як языкі полымя, ахутвалі ўсё яе цела.

Здаецца, яго ніхто і нішто не магло спыніць. Зараз ён яе заб’е, зразумела яна. І раптам ёй стала ўсё роўна. Б’е – значыць, ёсьць за што. Насамрэч, яна – шлёндра, патаскуха. І сапраўды, зь кім яна толькі не была. І пра Алега нічога яму не расказвала. Нават і калі яны сустрэліся разам. Яна разумела, як гэта было яму балюча. Ён адначасова згубіў і сябра, зь якім болей ніколі ня зможа мець шчырыя адносіны, і давер да яе. Усё ў яе жыцьці адбывалася, як заўсёды. Хай бы ён яе забіў, ёсьць за што. Яна скурчылася, і закрыла твар рукамі. Струменьчыкі крыві збіраліся пад ёй у вялікую мокрую лужыну, беглі з рассечанай сьпіны, са сьцёгнаў.

Яна не супраціўлялася, толькі ўздрыгвала. І раптам пачула, як ён апусціўся побач зь ёй. Абняў яе, нахінуўшыся над яе целам, і заплакаў. Яго плечы ўздрыгвалі, і з горла вырываліся гукі рыданьняў. Яна ніколі ня чула, як плача мужчына – адчайна,

горка, наўзрыд. Гэта зусім не нагадвала жаночы плач. Раптам ёй стала страшна. Страшна, што ён зробіць нешта і з сабой, і зь ёй. Але ж ён толькі ўздрыгваў, і абдымаў яе.

- Любая мая, каханая, што ты са мной робіш, - ціха прашаптаў ён. – Што я з табой зрабіў. Прабач мяне, прашу. Ты мяне ніколі не прабачыш.

Здаецца, яна страціла прытомнасьць. Прыйшла ў сябе ад таго, што на яе лілася вада. Ня сільна, струменьчыкамі. Вада са сьвятой крыніцы, зразумела яна. Яна ўносіла яе боль, нібыта яна ляжала на мяккім пяшчаным крынічным дне, і па ёй беглі ласкавыя струмені.

Ён абмываў яе, і шаптаў нешта. Яго вялікія рукі гладзілі яе цела, і пад імі суцішваўся боль. Змыўшы зь яе кроў, ён узяў рушнік, чысты, і агарнуў яе.

Асьцярожна прыўзьняў. Яна ўскрыкнула. На белым рушніку адпячаталіся чырвоныя палосы, але ж кроў, на дзіва, амаль адразу перастала бегчы.

- Я ўмею замаўляць кроў, - ціха вымавіў ён. – Ідзі да мяне, сонейка. Ён узьняў яе, і асьцярожна давёў да ложку, на якім гадзіну назад яны ляжалі побач. Падсьцяліў рушнік, і яна лягла на яго. Ён накрыў яе яшчэ адным рушніком. Яе вочы закрываліся, і ён шаптаў нешта. Яго словы падалі на яе сьняжынкамі, прахалоднымі, мяккімі. Хутка яна паснула. Ён яшчэ пасяджеў крышачку, а потым устаў, і выйшаў на двор. Знайшоў пад страхой клешчы, узяў іх, і вярнуўся ў хату. Зьняў з шыі вялікі жалезны крыж, убраў шнурок, узяў крыж кляшчамі, і ўсунуў у вуглі. Марудна глядзеў, як крыж разгараецца, чырванее. А потым узьняў яго, і прыціснуў да грудзей. Вакол запахла паленай скурай і валасам. Некалькі імгненьняў ён назіраў, як крыж утопліваецца ў скуру, уваходзіць у мяса. А потым убраў клешчы, і кінуў яго ў ваду. Над вядром узьнялася воблачка пары.

Тое, што ён зрабіў, ён ведаў, для чараўніка было непапраўным. Ён сам зачыніў сябе. Бо ж шмат рэчаў ён мог рабіць, толькі зьняўшы крыж. Цяпер жа ён яго ніколі ня здыме. Толькі хіба

зрэжа з кавалкам скуры. Яна спала, а ён стаяў на каленях побач, і маліўся. Маліўся шчыра, голы па пояс, у простых чорных партах, якія ледзь трымаліся на сьцёгнах. Крыж на яго грудзях запякаўся, сачыўся крывёй, і жог яго шалёна. Быццам бы яго грудзі працінала палаючая рука Бога. Быццам бы яго перст уваходзіў у яго цела.

Раптам ён пачуў яе ціхі голас:

- Каханы!

- Што, сонейка? Анёлачак мой. Ён нахінуўся да яе. Яна абняла яго за шыю. Ён лёг побач, і яна схавала твар у яго на грудзях. Яе мяккія вусны асьцярожна кранулі яго рану. Ён схаваў твар у яе валасах, ахапіў далонямі плечы.

- Табе балюча? – ціха прашаптала яна.

- Так, сонейка, - вымавіў ён, цалуючы яе. – Але ж гэта нічога. Гэта пройдзе. Яна ўздыхнула, прыціснулася да яго, і заснула. Ён жа яшчэ доўга ня спаў, гладзіў яе плечы, думаў. Памяць накрывала яго, сцэны, якія ён жадаў забыць. Заставалася толькі маліцца Богу - маліцца шчыра. – Чалавек ня можа бяз Бога, - падумаў ён. Ён толькі што ледзь не забіў яе, біў страшна, але ж нехта ўтрымаў яго руку. Бог заўсёды побач з намі, толькі мы яго ня бачым, ня чуем. Як хутка чалавек забываецца пра Бога ў сваёй апантанасьці і гардыні! Як гэта страшна, калі чалавек катуе чалавека. Калі сільны зьдзекваецца са слабога. Яна была слабой, і яна была сільней за яго. Перамагла яго, не варухнуўшы і пальцам. Ён спадзяўваўся, што яна прабачыць яго. Ва ўсялякім чыне, ён будзе маліць аб гэтым Госпада. Бо яму ня жыць безь яе. З гэтымі думкамі ён паснуў, адчуваючы на грудзях яе цёплае дыханьне. Бог прабачыў яго, ён яго прабачыў, білася ў яго скронях адна думка, пакуль ён сьціскаў у руках яе цела. Зь ёй нічога не адбудзецца, і раны загаяцца. А яе душа, як заўсёды, прабачыць яго. Прабачыць яго так, як прабачае Бог. З гэтымі думкамі ён, нарэшце, паснуў – мірна і спакойна.

- А чаго ён раз’юшыўся, цётка Ганна? – запытвала Альжбэта на хаду.

- А хто яго ведае. Зь ім бывае. Зьвярэе, пэўна, і сам ня ведае, ад чаго і пачаму. І тады яму лепш пад руку не пападацца. Івану неяк скулу вынес. І ня толькі. Чаго толькі не бывала. А тут накрыла яго нешта. І што ты яму за расчоску такую прынесла. Ён яе як убачыў, аж зьбялеў. Ганна пацiснула плячыма.

- А што гэта за дзяўчына зь ім, цётка Ганна? – раптам запытала Альжбэта, спыняючыся.

- Дачка яго зь Менску. З маці жыць ня пажадала. Цяпер зь ім жыве. Хлопец быў, казалі, кінула.

- Які хлопец? Кінула? І даўно? Альжбэта пазірала на Ганну шырока адкрытымі вачыма.

- Нейкі. Адкуль мне знаць. Ганна таксама ўтаропіла на яе вочы.

- Валасы ў яе прыгожыя - як у русалкі, чорныя, доўгія. Аж да поясу, - раптам вымавіла Альжбэта.

- Так гэта я на дачку яго яго праклён зрабіць прасіла… Раптам твар Альжбэты набыў зусім зьдзічэлы ад страху выраз.

- Пачакай. Можа гэта не яе расчоска. Чаму ты так вырашыла? – Ганна паспрабавала супакоіць яе.

- Вой, ня ведаю, цётка Ганна. Ня ведаю… а калі так? Што ж ён мне зробіць, дараженькая?

- Табе – нічога. А вось ёй – нават і ня ведаю. Ганна змрочна ссунула бровы.

- Каб не забіў, - раптам вымавіла яна.

- Стой тут. Яна павярнулася да хаты, пацягнула носам паветра. Прамармытала нешта.

- Нічога, ён ужо супакоіўся, - патлумачыла яна. – Але ж дасталася дзеўке, пэўна. Баюся і ўявіць. Яна сумна пакачала галавой.

- Вы думаеце, ён яе … пабіў? – запытала Альжбэта з жахам.

- Думаю, што ледзь не забіў. Але ж спыніўся. Здолеў спыніцца. Ён жа ваўкалака. Ты што, ня чула? Яны як у ярасьць упадаюць, дык іх ніхто спыніць ня можа. Акрамя Госпада Бога. Таму ён адзін заўсёды жыве, і ад людзей наводшыбе.

Глава 19: Нябожчык, які ходзіць

- Насамрэч, Альжбэта была не такая ўжо і ня правая. І Алега яна сапраўды зачаравала. Гэта атрымоўвалася ў яе паміма яе волі – чараўнічы дар быў даны ёй па роду, як праклён. Так, як і яму. Таму яна была і вінаватая, і не вінаватая адначасова. Яна сапраўды была для мужчын горам, разумеў ён. Да таго, як сустрэла яго, яна між волі разбурала жыцьці. Нават і забіць магла. Гэты дар быў зь ёй ад нараджэньня – яго пракляты дар, які сапсаваў, скалечыў яму ўсё жыцьцё. Але ж праз яго, праз гэты дар пракляты, ён знайшоў яе. І цяпер яны зь ёй разам – супраціў усіх, усяго сьвету, з'яднаныя каханьнем страшным, пякельным і нябёсным, сьвятым і праклятым. І – дарам, які ў іх адзін на дваіх. Ад гэтага яму было і салодка, і балюча, нібыта ён пазіраў уніз са скалы, зь якой рыхтаваўся зрабіць апошні крок. Зь ёй на руках, разумеў ён. Бо ж ён ніколі яе не пакіне, як і яна не пакіне яго. Скала гэта была мінулае, ўсё яго жыцьце, шмат жыцьцяў. Наперадзе ж было невядомае, і адзінае, што ён ведаў, што ён павінны даверыцца боскае волі. І тады ў яго вырастуць крылы, і ён не загіне, і тады не загіне і яна. Адчаяўшыся, ён зрабіў крок наперад, і прачнуўся. Ён ляжаў на ложку, і яна ляжала на ім, мерна дыхала, прыціснуўшыся да яго шчакой.

У пакоі было цёмна і ціха. Луна сьвяціла праз невялікае вакно, і яе сьвятло падала на падлогу вузкімі палосамі, у якіх матляліся скрыжаваньні галінаў. У такія ночы найбольш востра ён адчываў прысутнасьць – подых лесу, і нечага ў ім, што жыло сваім асобным ад усяго жыцьцём. Нейкая таямнічая сіла, не зьвяры і не расьліны, не чалавечая, але ж разумная, мудрая, старая. Напэўна, гэта былі багі. Багі, якія паўставалі з багністай цемры і ў начы цягнуліся да жытла. Набліжаліся, і пазіралі ў вокны, і бачылі вялікага мужчыну на ложку, на грудзях якога ляжала танюткае жаночае цела. Жанчына абдымала яго рукамі, прыціснуўшыся галавой да яго шчакі. Яго вялікая рука крэпка трымала яе – нават і ў сьне. Срэбнае месяцовае сьвятло

песьціла белыя плечы, лашчыла скуру, на якой чырванелі тонкія прыпухлыя палоскі – нібыта адмеціны кагцей вялікага зьвяра.

Чалавек у ложку нічога вакол ня бачыў. Спаў мірна, і блукаў у сваіх сьненьнях. Яго вусны ў сьне ўздрыгвалі, твар раз-пораз перакрыўляла грымаса – болю, апантасьці, ярасьці, і тады яго бровы ссоўваліся, ськівіцы сьціскваліся, а скулы абазначваліся вастрэй. Але ж нібыта адчуваючы яго боль, пяшчотная жаночая рука між волі, таксама ў сьне, гладзіла яго скуру, і яго твар разглажваўся, рысы рабіліся прыгожымі, як у дасканалай выявы бога, і ён мацней прыціскаў да сябе яе тонкае цела.

Ноч пазірала на іх, але ж яны яе ня бачылі, закалыханыя адно ў аднаго ў абдымках. Раптам нешта быццам бы штурханула яго – ён прачнуўся, сам ня ведаў чаму. Мышцы яго скавала нейкая стома, нібыта яны сталі ледзянымі. Са зьдзіўленьнем ён адчуваў, што яго цела ледзь слухаецца яго. З аграменным намаганьнем волі ўзьняў руку, і паглядзеў на сваю далонь. Яна была празрыстая. Ці, дакладней, далонь была звычайнай – гэта рэальнасьць вакол набыла нейкія іньшыя, не ўласьцівыя ёй якасьці, быццам бы прастора расступілася, адчыніўшы нешта – цёмнае, глыбокае, ня маючае вымярэньня, і таму ня маючае межаў. І з гэтай бязьмежнасьці на яго пазіралі вочы. Яго сэрца забілася, як шалёнае, і цяпер усплеск адрэналіну ледзь не падкінуў яго. Толькі яе галава на яго руцэ вымусіла яго спыніцца – ён не жадаў яе палохаць. Ахінаючы яе рукой, ён пільна ўглядваўся ў цемру, у цемру гэтых мёрцьвых, пустых вачэй, зразумеў ён. На яго пазіралі вочы сьмерці – выедзены да бляску чэрап, правалы-зрэнкі, ськівіцы ашчэраліся ў нейкай злавеснай, вар’яцкай вусьмешцы. Твар сьмерці быў блізка насупраць яго – нябожчык ушчыльную наблізіўся, і прама глядзеў яму ў вочы. Так блізка ён яшчэ ня бачыў сьмерць – тварам у твар. Яна проста дыхала на яго магілай, тленам, густым, захопліваючым подых смуродам.

- Хто ты? – хрыпла запытаў ён, ужо ведаючы адказ.

- Я? Ці ж ты мяне ня памятаеш? Ня можаш мяне спазнаць? Мерцьвяк усьміхнуўся, наколькі аскал мёртвай косткі можна было назваць вусьмешкай. Словы яго гучэлі ў яго галаве

балючымі хвалямі, ад якіх пульсаваў мозг: здаецца, зараз выплесьнецца вонкі. Калі жывое гаворыць зь мёрцьвым, а мёрцьвае – з жывым, то мёрцьвае цягне да сябе жывое, і мала хто здолее вытрымаць халодныя абдымкі сьмерці. Нябожчык прыходзіць, каб забраць, ведаў ён. І моц яго страшная. Несупакоенная душа, страшэнна пакутуючая, якую не прымаюць ні зямля, ні нябёсы. І ў пекле ёй няма месца, бо такое блуканьне – катаваньне, значна горшае за пекла. Бо ж пекла набліжае душу да Бога. Трапіць туды – гэта прывілей. Гэта значыць, што грахі душы будуць рана ці позна выкупленыя, і яна, хоць і праз бясконцасьць часу, але ж сустрэне Айца, і будзе прабачана і вызвалена ім. Душы ж, якімі пагарджае і Д’ябал, гэта проста нежыць, сьмецьце, якое пэцкае сьвет, як камары – гарашчую лямпу. І жывуць яны за кошт таго, што п’юць сокі з жывых, і тыя марнеюць, губляюць розум, і паміраюць, выпітыя да дну такой вось пачварнай істотай. Мярцьвяк жадаў есьці. І піць. Гэта было ўсё, што ён жадаў. А яшчэ ён быў моцны, такі, што нават і яму было цяжка вытрымаць яго націск.

- Спазнаю. Цябе.

Словы яго падалі з вуснаў цяжкімі, глухімі кроплямі.

Яна ляжала на яго руцэ, і ня варушылася. Спала мірным, пакойным сном. Яе твар у змроку нагадваў каштоўны мармур, ідэальны, высячаны зь месяцовага сьвятла.

- Ты мяне пахаваў, - падытожыла зданьне, безэмацыйна, прашапацеўшы, як сухі шэпт пяску, падаючага з абрыву ў бездань.

- Я цябе пахаваў, - пагадзіўся ён, успамінаючы. І сапраўды – пахаваў. Ці, дакладней, закрыў. Зачыніў на замок. Бо той, каго хаваюць, набывае спакой. Гэтая ж душа спакой не набыла. Гады заточаньня ў земляным склепе толькі ўзмацнілі яе, узьнялі яе нянавісьць да неймаверных памераў. Яе і яе голад. Колькі ж год ён знаходзіўся пад камянём? Больш за пяць стагоддзяў. Хапіла, каб перадумаць мноства думак.

- Ну і як яно? – пацікавіўся ён. – Спадабалася?

- Дужа. Чэрап кіўнуў. – І я табе ўдзячны. Ты ня ведаеш, якую моц можа набыць чараўнік, які пяцьсот год заклікае ўсіх падрад – усіх дземанаў пекла, і багоў, і самую бездань. Я набыў такія веды, што ты і ўявіць ня можаш. Я прайшоў так далёка ў сваім розуме, што няма тых таямніц, якія б я ня ведаў.

- Але ўсё ж, яны ёсьць, - вымаціў ён. Неймаверны ціск ужо пачаў яго адпускаць. Доўга трымаць яго мярцьвяк ня здолеў. Моцы яго хапіла можа, на якіх хвілінаў дзесяць, калі ён пасьпеў спаймаць яго на мяжы паміж сном і явай.

Раптам ён успомніў, ці, хутчэй, адчуў – крыж на яго грудзях. Рана балела і гарэла, пякла. І ў той жа час гэтая боль не давала яму сыйсьці туды, куды яго цягнулі. Цягнулі моцна і адчайна. Нацельны крыж яго б не ўтрымаў. Бо крыж трэба насіць не на снурку, а ў душы. Выпалены ў сваёй уласнай плоці, выразаны на сваім сэрцы. І менавіта такі крыж цяпер выратаваў яго. Між волі ён палажыў руку на грудзі. Яго далонь адразу запульсавала, напоўнілася сьвятлом.

- Усё ж, Завея, ты не даведаўся Бога, - нягромка вымавіў ён, паціраючы грудзі рукой. – Нешта ты высядзеў у сваёй яміне – тое безумоўна так. Але ж аб якіх ведах можа ісьці гаворка. Тая цемра, якую ты бачыў – гэта не сапраўдная цемра, а безьліч твайго граху, які ніхто ня можа адпусьціць, нават і сам Пан-Бог. Бо ты трымаешся за грэх моцна, як камень за зямлю. Хіба ж можа камень узьляцець? Ён асуджаны паглыбляцца ў глебу, пакуль яго ня выверне землятрусам. Ня ведаю, які землятрус вывярнуў цябе, і хто цябе вызваліў. Але ж я яму не зайздрошчу. Аднак, такія рэчы ня робяцца бяз волі Пана. А гэта значыць, што час пакутаў тваіх прайшоў, і надыйшоў час расплаты. Цяпер, на зямлі, ты ўсё ж можаш абраць тую, ці іньшую старану. У апошні раз я запытваю цябе: ты гатовы пакаяцца?

Чэрап зарагатаў, і раптам на ім зьявілася плоць. Агідныя рэшткі мяса пакрывалі яго, чэрві сыпаліся са з’едзенай да костак плоці, а потым яна пачала раздувацца, вільгатнець, чарнець, затым - сінець, нібыта цячы сьлязамі. Хутка сіні колер пераўтварыўся ў белы, а белы – у чырвоны. На яго з цемры глядзеў сьпіты, апухлы твар, з лахматымі адрослымі кудзерамі і кучаравай барадой-лапатай.

- А я ўжо абраў! – хрыпла вымавіла галава, у якой паступова з'яўлялася цела. Каржакаватае, моцнае, голае, а потым – і ў сатлелай кашулі і спарахнелых партах, якія хутка сталі зрэбнымі.

- Я чорту прадаў душу. Ён прыходзіў да мяне, і мы дамовіліся аб умовах. Ён мяне вызваляе – я на яго працую. А што чорту зьвярнуць камень – адно імгненьне.

- Чорту, значыць. Ён кіўнуў. – Ну то і ідзі … да чорта. Прападзі пропадам. У імя Айца, Сына, і Сьвятога Духа. Ён узьняў руку, і перахрысьціў агідны твар. Завея раптам скурчыўся, змарнеў, і зьнік – нібыта пад пол праваліўся. У пакоі нікога не было. Яго сэрца моцна тахкала – быццам бы было гатовае выскачыць з грудзей. Ён сеў на ложку, пацёр далонямі галаву. Устаў, прайшоўся, выпіў вады. На вуліцы пачаў займацца золак.

- Ну і прысьніцца ж такое, - падумаў. – А ўсё гэтая Ганна. Трэба і праўда будзе наведаць той камень. Што там такое адбылося? Можа, зямля асела, асыпалася. Можа, трэба яго падладзіць. Засыпаць тую яміну – хай стаіць далей, як і стаяў. Ня добра, калі сьвятыя камяні сыходзяць у зямлю – гэта значыць, што дзяды злуюцца, насылаюць на нашчадкаў праклёны. Спаць ужо не хацелася, і яе ён турбаваць не жадаў. Хай высьпіцца. - Пайсьці на возера, сеткі закінуць? – падумаў. З раніцы, пакуль не сьпякотна. А калі прыйдзе, яна ўжо прачнецца. Ён як раз пасьпее да сьняданку.

Ён выйшаў на двор, пацягнуўся, узяў сеткі, і хуткім крокам пайшоў на возера, якое плёскалася ў пары сотняў метраў за хвоямі. Пасеў у маленькі човен, і паплыў праз волглы бялёсы туман, які хутка разыходзіўся пад яркімі, але ж яшчэ мяккімі праменямі. Сонца ўставала, і праганяла ўсе начныя жахі. Ярыла-Бог каціўся па небу, радасны і румяны, і чорны бог ночы саступаў у лясны гушчар, чапляючыся за галіны густой імшыстай барадой. Неба гуляла блакітным, залатым, ружовым, як шчокі прыўкраснай дзевы, што мые сьветлыя, нібы лён, валасы, у чыстай вадзе на ранку, пакуль ніхто ня бача яе спакусьлівае цела.

Ён закінуў сеткі, праплыў уздоўж чароту, які захінаў ад яго

бераг, прыстаў на водмелі, вылез і прывязаў човен, які мякка закачаўся на хвалях. Па мелкай празрыстай вадзе прайшоў на высокую траву, абцёр боты, і ўжо накіраваўся да хаціны, як раптам пабачыў нешта. Хтосьці бег па дарозе, так, нібыта за ім гналіся. Бег, наколькі мог, бо быў не малы, тоўсты, але ж хуткі. Ён спыніўся, узьняўшы ад сонца руку, і паглядзеў у пыл.

- Міхал, Міхал, гэта я! – пачуўся крык. – Ганна!

- Што табе, шаноўная, з ранку трэба? – запытаў ён, спыняючыся. Вясло ён забраў, і цяпер абапіраўся на яго, чакаючы. Яго высокая постаць у расьхінутай кашулі і забрызганых вадой штанах выглядала супакойваючай, моцная, надзейная, за шырокімі плячыма якой не было месца ніякім пачварам і прывідам.

Ганна падышла, цяжка дыхаючы, стала перад ім, і узьняла на яго вочы. Просячыя, разгубленыя, шалёныя.

- Гэта я яго вызваліла. Я чорта выклікала, - вымавіла яна на адным подыху.

- А цяпер ён да мяне прыходзіў.

- Хто – ён? – ён не зразумеў. – Чорт?

- Мярцьвяк. Завея. Я яго адкапала. Ганна выгаварылася, і стала, сумна гледзячы на яго з-пад ілбу, з-пад хусьціны, якая амаль закрывала вочы.

- Навошта? Ён аслупянуў.

- Таму, што ў мяне нічога не атрымоўваецца, - раптам вымавіла яна. – Не чаруецца нешта. Колькі я прываротаў не рабіла, усё дарма. Псоты не працуюць. Лекі не лякуюць. Куры падохлі. Певень зьнік. Кот сышоў, а сабака вые ўсю ноч. Дах абваліўся, ганак пагніў. Людзі ня йдуць. Толькі тутэйшая алкашня цягаецца. А каб з грашыма, ды сур'ёўная справа – то: нічога! Вось я і пайшла да камяня – прасіць. Каб Ён мне справу сапраўдную паслаў.

- Хто – Ён? Камень? Ён зь цікавасьцю глядзеў на яе.

- Чорт! Які камень! Там чорт пад камянём – кравец ды шавец. Я яму пахілілася, краюху пад камень сунула, па камяні пастучала, і папрасіла тры разы – каб мне, каб мне, каб мне. Ну і просьбу дадала – хачу працаваць, надаела колам сядзець. Ні туды, ні сюды. Ну, і каб мне чорт дапамог, якая б тая справа ні была. Каб усе дарогі да мяне адкрыліся, і праз гэты камень на мяне людзей цягнула. Камень цягне, прывячае, да мяне напраўляе. Ну, пахілілася, краюху сунула пад ніз. А там – дзірка. Я ў дзіру яе прапіхнула, яшчэ і парадавалася – камень узяў. А гэтая дзірка пачала раптам расьці – ды ўсё больш і больш. Гляжу – там яміна, пустая. Толькі дзёранам прыкрытая. І як я не ўвалілася – дзіва. Ну, гэта я табе ўчора распавяла.

- А сёньня да цябе мярцьвяк прыходзіў, - падытожыў ён.

- Ну, так. Яна нахіліла галаву.

- І да мяне – таксама. Значыць, гэта ня сон быў. Ён усьміхнуўся, змрочна.

- Ня сон! Які там сон! Ганна схамянулася.

- Ён мяне як за цыцку схапіў – а рука халодная! Я адразу прачнулася. Стаіць, глядзіць, нахіліўся. Штаны здымае, - прашаптала яна, аглядзеўшыся.

- Сумаваў я за табой, кажа, Ганна. Пяцьсот год.

- І што? – пацікавіўся ён.

- Што – што? Я закрычэла, нема, ён і зьнік. А я – да цябе. Захіні мяне, Міхаська, зрабі што-небудзь! – залямантавала яна. – Я дамоў ісьці баюся.

- Зраблю я табе дах, і ганак пачыню. Ён махнуў галавой. Падыйшоў да рукамойніка, абмыў твар, фыркнуўшы ў рукі.

- Пасядзі тут, пачакай. Ці ты сьнедаць хочаш?

- Ды якое – сьнедаць. Я тут цябе пачакаю, пад страхой. Ганна выцягнула ногі, расправіла спадніцу.

- Каханы, дзе ты быў? – пачуўся з хаты танюткі, як срэбны званочак, голас.

- На возеры, любая. Сеткі паставіў. Ты мне хуценька зрабі штосьці, я хачу да Ганны схадзіць. Дах ёй, і ганак падправіць трэба. Да абеду вярнуся.

- А можна, я з табой пайду? – запытала яна.

- А што табе там рабіць? Ён паціснуў плячыма. - Я працаваць буду.

- А я магу дапамагчы. Магу дапамагчы ўбрацца, - вымавіла яна.

- У мяне чыста. Ганна надзьмулася. – Ну, мажа, толькі градкі прапалоць. У мяне сьпіна баліць, і калені. Бо ўжо ня маладая.

- Дамовіліся, - вымавіў ён. – Мы табе дапаможам, і можа, калі парадак будзе, ты і нябожчыкаў бачыць перастанеш. Фэн-шуй, чула такое? Энергетыка ў цябе благая. Застаялася. Ганна ў зьдзіўленьні вылупіла на яго вочы.

- Ачмурэў? – вымавіла яна нарэшце. – Які хрен суй? Ты ў сваім вуме? Я што табе, дзірка ў заборы, каб у яе саваць? Ты яшчэ не насаваўся, гляджу. Блага працуеш, маладзіца, - гаркнула яна ў бок Летыцыі. Тая анямела глядзела на яе, а потым пачала сьмяяцца. – Фен-шуй, - гэта такая навука, Ганна. Гэта значыць, што ўсё павінна быць чыста, сьмецьце выкінутае, дзіркі заробленыя. Мы гэтым і займемся, ты не хвалюйся.

- Дзіця і тое разумнейшае за цябе. Ён дастаў з-пад страхі тапор, падумаў, узяў мяшочак зь вялікімі цвікамі. – У цябе ж цвікоў няма? – запытаў.

- Адкуль! Ганна надзьмулася. – Кажу ж, людзей няма - грошаў таксама няма.

- Хоць дошка якая ёсьць? – пацікавіўся ён.

- Сарайчык стары. Яго можна разабраць, і на дах і ганак дошкі пусьціць. А накрыць у мяне шыферына была, я зь фермы прыцягнула. Як адчувала, што спатрэбіцца.

- Ну, хоць так, то і добра. Ён уздыхнуў. – Пайшлі, красуня. Што ты там прыгатавала? Зьбяры ты нам з сабой на траіх, бо ж у яе чорт павесіўся і мыш з голаду падохла, я ўпэўнены.

Глава 20: Дзед

- Усё ж, ты прыйшоў да мяне, унук. І дзяўчынку сваю прывёў.

Стары стаяў насупраць яго, на невялікай адлегласьці, паміж дзьвух пакасіўшыхся вульляў, шэрых ад дажджу і часу. Яго высокі сілуэт у ільнянай белай кашулі, нагадваючай па колеру бялюткія лупіны бярозавай кары, глядзеўся роднасным гаю зь вялікіх дрэваў, густеючым у яго за сьпіной.

Валасы яго, калісьці чорныя, а цяпер сівыя, спадалі на шырокія плечы, вусы ж і барада былі зусім белымі, як сьнег.

- Я пастарэў, таму што набыў моц ты, - нягромка вымавіў ён, нібыта прачытаўшы яго думкі.

- Дзед ... ён спыніўся - ня мог болей працягваць, губляючы словы. Столькі хацеў яму сказаць. Гаварыў зь ім бясконца ў думках, увесь час. Спрачаўся, скардзіўся, і нават праклінаў яго. Але ж не чакаў увачавідкі сустрэць ізноў. Ды вось, апынулася, зрабіў кола па сьвету, і прыйшоў ізноў да самога сябе.

Дзед стаяў, і маўчаў, усьміхаючыся ў густыя вусы.

- Што, унук? - нарэшце запытаў ён. У вуглах яго вачэй зьзялі праменьчыкі-зморшчынкі. Цяпер такія зьявіліся ў яго самога.

- Айцец. Слова гэтае сарвалася ў яго з вуснаў, нібыта цяжкі дукат упаў у траву. Выкаціўся і зьнік, не падбярэш, ня знойдзешь, як не намагайся. Тое, што сказана, ня ўбярэш назад у вусны. Слова гэтае вырвалася зь яго душы, як крык. Як заклік - хлопчык, які згубіўся ў лесе, і, ужо страціўшы ўсялякую надзею, нарэшце ўбачыў знаёмую постаць у гушчары.

- Сын, - ціха вымавіў дзед, і працягнуў рукі. Ён зрабіў крок да яго, і апынуўся ў яго абдымках. Моцна прыціснуў да сябе, адчуваючы шчакой шчаціньне на яго скуры.

Цяпер, побач, ён бачыў сябе ў рост зь ім, і нават крыху

вышэйшым. Можна было б не заўважыць, бо ж вочы яго амаль уровень пазіралі дзеду ў вочы. Яны калыхаліся, як чашкі шаляў насупраць. І яго чашка апынулася лягчэйшай. Самую крышачку, так яму здалося.

Рукі старога моцна сьціскалі яго цела. Што-што, а моцы ў ім было з запасам. Ён такой яшчэ не набыў - але ж усяму свой час. Ён жа яшчэ не сівы.

- А ты вырас. Мой хлопчык. Дзед адсунуўся, і глядзеў на яго зь любоўю.

- Ты стаў вялікім. Ён замаўчаў. Яго вусны ўсьміхаліся.

- Вось, бачыш, усё адбылося так, як і павінна быць. Ты ўсё зрабіў правільна. Як у свой час зрабіў я. Ты нарадзіў яе, і прыйшоў сюды зь ёю. Я бачу сваю кроў - тваю кроў. Ты працягнуў род. Стары кіўнуў, нібыта нешта сьцьвярджаючы.

- Я ня мог не зрабіць гэта. Ня мог яе не знайсьці. Яна пакутвала, і мяне чакала. Яго голас стаў глухім.

- Але ж яшчэ больш пакутваў, і чакаў ты. Ты знайшоў жанчыну, і вызваліў сваё семя. Яно прарасло ў глебу. Не магло не прарасьці, бо яно моцнае: я рады, што пражыў жыцьцё не дарма. Выгадаваў цябе як сябе самога.

А цяпер паглядзі - якая буйнее ружа. Ева, створаная з твайго рэбра, якая бачыць адзінага цябе. Яна квітнее і жыве для цябе, я гэта ведаю. Адзіная твая ўцеха і радасьць.

- Дзе мая маці? - ціха запытаў ён.

- Яна - побач з табой. Яе душа ўвайшла ў яе. Летыцыя - твая дачка. Мая дачка. І адзіная наша каханая. Я бачу яе душу, ты ж трымаеш цела. Каханьне не заўсёды ёсьць цялеснае, унук. Сын. Ён памаўчаў. - Там, дзе цяпер я, межаў няма, і ўсё магчыма. Ты яшчэ прыйдзеш туды. Вы прыйдзеце туды разам. З гэтымі яго словамі цела старога пачало таяць, нібы прывід, і хутка ў яго руках была пустэча. Толькі пчолы гулі над вульлямі - зьбіралі старанна пыльцу, рабілі мёд недзе глыбока ў нетрах чорнага

дрэва.

- Адкуль тут пчолы? Колькі год прайшло. Ён зьдзўлена пакачаў галавой.

Яна падышла да яго па полю - трава ціха прашапацела ззаду ад дакрананьня яе доўгай спадніцы. Кветкі нібы асыпалі яе - па падалу буйнелі васількі. Сама вышывала доўгімі вечарамі - не магла сядзець марна бяз працы. Яе маленькія рукі ляглі ў яго далоні. Ён сьціснуў яе тонкія, але ж крэпкія пальцы, якія здаваліся дзіцячымі ў яго руцэ.

- Я знайшла цябе, - ціха вымавла яна. - Трава была прымятай, я бачыла, куды ты сышоў.

- А я і не хаваўся, - ціха вымавіў ён, усьміхаючыся. Яго вусны нахінуліся да яе. Яе губы мелі смак мёду. Ён ласаваўся імі, ня могучы ад яе адарвацца. Яна ціха ўздыхала, ахапіўшы яго рукамі. Неба засмуцілася, і было душна - зьбіраўся дождж. Водар кветак вакол зрабіўся адуренна духмяным.

Ён апусьціўся на калені, і прыціснуўся тварам да яе сьцёгнаў, адчуваючы праз тканіну яе тонкі пах. Яго рукі ўзьняліся разам з вышытым ільняным покрывам яе сукні, і ён уздыхнуў, убіраючы яго - водар, які стаў громкім, як іерыхонская труба, гонячы кроў у яго сэрца. Ён мякка пацягнуў яе ўніз, і яна апусьцілася ў траву. Яе косы віліся зьмеямі-вужамі, тоўстыя, чорныя, бліскучыя.

Белы твар усьміхаўся, гледзячы на яго, вочы былі прыкрытымі. Ён цалаваў іх і ня мог спыніцца, яе вейкі казыталі яго вусны, яны рабіліся вільготнымі і нагадвалі стрэлы гатычных вакенцаў пад вострымі дахамі броваў. Яе цела было храмам - яно было касьцёлам, над якім лунаў яе твар - сьвяты дух, гледзячы на яго зь любоўю, пераўзышоўшай чалавечую. Тут, на полі, не было іх целаў - былі іх душы, з'яднаныя адвечнай прагай каханьня, зьліцьця ў бязьмежнасьці, якой яны былі адно для аднаго.

Яго жарсьць да яе была саромнай і плоцкай, і яна была сьвятой. Тут, дзе іх ніхто ня бачыў, далёка ад усіх, ён даваў волю сваім пачуцьцям. Яе цела ап'яняла ягосваёй прыгажосьцю

спаборнічаючы з кветкамі, якія хіліліся на да яе, асыпаючы пялёсткамі.

Хутка яе адзеньне апынулася на траве вакол. Ён кранаў яе цела рукамі, быццам бы агладжваючы гліну статуі. Ваяў Еву у раі - ваяў яе для сябе. Стаў на імгненьне Богам, Богам сапраўдным, не належачым самое сабе - належачым толькі ёй, якую цяпер цалавалі яго вусны.

- Ты - як Багародзіцца ў травах, такая ж прыгожая, любая. Яўленьне прачыстай для мяне.

Ён нахінуўся да яе грудзей, і ўзяў вуснамі ружовы сасок. Апусьцўся побач, і ўбачыў неба. Яна нахілілася над ім, абдымаючы, і неба пераўтварылася ў яе вочы. Ён ведаў, што стары недзе тут, і глядзіць на іх. Цёмная рука мужчыны лашчыла дзявочыя грудзі, вусны гулялі па мяккаму тонкаму целу. Ён адчуваў яго ў сабе - старога ваўхва, і ўсіх - сваіх продкаў, якіх была безьлічь. Усе яны жылі для таго, каб нарадзіўся ён. Каб цалаваў гэтае пяшчотнае тонкае цела, гэтыя мяккія грудзі, гэтае ўлоньне і ружовую ружу пад ім, пялёсткі якой вільгатнелі, пакрываліся расой.

- Рассунь ножкі, каханачка мая, - ціха шаптаў ён. Вакол адурэнна пахла мёдам, палявымі травамі. Яна ўся дрыжэла пад яго далонямі. Гэта ўсё было, як упершыню. Зь ёй кожны раз быў як першы. Ён нахінуўся над ёй і асьцярожна ўвёў у яе сваю плоць, рассоўваючы яе тонкія сьцёгны сваімі шырокімі. Мужчына нахіліўся над жаночым целам. Яго шырокія плечы рухаліся, сьцёгны ўзьнімаліся, зблытаныя валасы віліся па шыі. Яна ўскрыквала, і нябёсы хмурыліся. Крыве выклікаў дождж - нарэшце на яго сьпіну ўпалі буйныя кроплі. Бліснула далёка бліскавіца, а потым і гром прагрымеў. Ён накрыў яе сабой. Лівень амываў іх, яго і яе твар, мокрыя вусны адно насупраць другога, і яны пілі нябёсную ваду друг у друга з губ імгненьне ад началу ліўня, а потым ён узьняўся, і ахінуў яе. Яна хутка надзела сукню, а ён узяў кашулю. - Хай абмые, - люблю адчуваць дождж, - усьміхаючыся, вымавіў, і накінуў кашулю на яе. Разам яны пайшлі лугам напрасткі. Хаціна шарэла праз сьцяну ліўня, які сконьчыўся, як раз калі яны былі на парозе.

- Ты - Пярун, - прашаптала яна, абдымаючы яго. - І сапраўды, дождж пайшоў.

- Нештачкі магу, любая. Ён агарнуў яе, і яны ўвайшлі ў хаціну.

Глава 21: Пакора

- А якім ты хочаш, каб я быў, сонейка? - ціха запытаў ён. Яны сядзелі на вярандзе, і залатая восень шчодра раськідвала лісьце, радуючы сваёй прыгажосьцю ўсякае сэрца, нават і самае балючае, і самотнае. Восень гаіла сваім хараством раны, і ўвесь боль саступаў у мінулае, зьняты мяккай рукою апошняе цяплыні.

Яго вочы пільна пазіралі на яе, чакаючы, нібыта вывучаючы яе думкі. Яна ведала - цяпер ён бачыць яе сэрца, усю яе, і жадае адказу. Шчырасьці, якая так была яму патрэбная. І, найперш за ўсё, гэтая шчырасьць была патрэбная ёй перад самой сабой.

Яна глядзела на яго, і думала, які ён прыгожы. Яе вочы вывучалі яго твар - высокі лоб, закрыты чорнымі пасмамі, прамыя густыя бровы, пранізьлівы позірк. Складка паміж іх. Ёй так хацелася крануць вуснамі гэтую складку, каб яна разгладзілася, як у спакойным сьне, калі яго галава ляжала на яе плячы, і грудзямі яна адчувала яго дыханьне. Яны былі так блізка, што даўно сталі адным. Яна любіла яго цела, як сваё цела - яго твар, яго вочы, яго душу.

Яго вусны ўсьміхаліся мякка, але позірк яго быў сур'ёзным. Ён чакаў адказу, і сьвет вакол чакаў. Нават лісты перасталі падаць, і прамені, здаецца, застылі, толькі пара струменілася з чашкі, лашчачыся да яго, як пухнатае белае кацяня, гуляючы.

- Я хачу, каб ты быў такім, які ты ёсьць, каханы, - ціха вымавіла яна, пазіраючы яму ў вочы.

- Няма такога, што я б хацела ў табе памяняць, нават і ў думках. Я ня бачу цябе іньшым. Ты - гэта ты, і я кахаю цябе.

Кахаю ў табе Бога, бо ты для мяне Пан, Бог мой і Гасподзь, і няма нічога ў табе заганнага, і ўсё - сьвятое.

Яна дадала гэта ў думках, але ж вусны яе вымавілі:

- Будзь такім, якім ёсьць, каханы. І іньшага мне ня трэба. Ня трэба мне і лепшага, бо лепшае ўжо я маю. Гэта - ты, любы мой. Яна працягнула да яго руку, і ён накрыў яе сваёй.

- Дзякуй, - ціха вымавіў. Яго вочы сумна пазіралі ў яе вочы. У іх быў боль, і ў іх была ўдзячнасьць. Яго пальцы мякка краналі яе руку.

- Дзяўчынка мая, - ціха вымавіў ён.

Яна ўзьнялася, і падышла да яго. Абняла рукамі за шыю.

Яго вялікія рукі абдымалі яе, прыціскаючы, пакуль яна абдымала яго - моцныя, крэпкія, як з жалеза.

- Ты - бясконцасьць, - ціха вымавіў ён. - Бясконцасьць майго каханьня.

- Я - адлюстраванае сьвятло, любы, - вымавіла яна. - Бо я існую толькі тады, калі ты ёсьць. І пакуль ты кахаеш мяне. Калі ты спыніш кахаць мяне, я зьнікну. Пагасну, як іскарка, адляцеўшая ад кастру. Выпаруся, як кропля з мора. Мяне ня стане - гэта так проста. Бо ня будзе твайго каханьня, якое пітае мяне, і надае мне жыцьцё. Без каханьня твайго я - сьмерць. Мяне няма.

- Гэта не магчыма, любая, - вымавіў ён, прыціскаючы яе. - Я не магу ня быць, і не кахаць цябе. І таму ня можаш ня быць ты. Сонейка маё. Ён адчуваў ля сваёй шчакі яе мяккі подах.

- І ўсё ж, я быў жорсткім, - ціха вымавіў ён.

- Я быў ня правы.

- Ты быў самым любячым і пяшчотным, каханы, - вымавіла яна, прыціскаючыся да яго. - Калі б ты быў жорсткім, ты б пакінуў мяне. Але ж пакуль ты са мной, усё ад цябе - радасьць. Яна ўзьняла яго руку, і пацалавала яе. Ён апусьціў яе сабе на калені. Лісты ізноў ціха падалі, радуючыся свайму першаму і апошняму вольнаму танцу.

- Я так хацела знайсьці цябе, татачка, - вымавіла яна. - Я клікала цябе, хоць я цябе і ня ведала. І ты прыйшоў.

- Я ня мог не прыйсьці, дачушка. Ён пяшчотна ахінуў яе.

Яны сядзелі, прытуліўшыся адно да аднаго. З вакна цягнула прахалодай, але яна ўгрэлася ў яго руках. Ціха кранула яго шчаку вуснамі.

- Мне так хораша з табою, - прашаптала. Замест адказу ён накрыў яе вусны сваімі. Ім ня трэба было словаў, бо бяз словаў яны разумелі адно аднаго. - Любая, - ціха вымавіў ён. ... каханы..., - прашаптала яна.

Яго рукі былі грубымі і вялікімі, яго цела - цёплым, нават гарачым. Ён пах дымам, лісьцем і мяталам - прыйшоўшы з кузьні, прыбіраў двор. Паліў вецьце і лісьце, якое яна зьмятала ў кучы, парэзаў рэшткі сьпілаванага сухога дрэва, і таксама спаліў. Калі ж навялі парадак, яны пайшлі на веранду сьнедаць, як і заўжды, у адзінаццатым часу, бо ён не любіў есьці рана. Казаў, што сьняданак трэба заслужыць. З ранку ж толькі малако піў, ды мог нейкі халодны дранік перахапіць на хаду. І цяпер яны паелі, і пілі чай. Стол быў чыста прыбраны, посуд вымыты, у чайніку дымілася духмяная заваранная гарбата - кенійская, прыгожага чырванаватага колеру. Ён задумліва курыў, страхваючы попел у попельніцу. Яна яму не забараняла. Ёй падабалася ўсё, што ён робіць. Усё у ім было для яе сьвятым, было дзівам. Яна не магла наглядзецца на яго - ён быў для яе самы прыгожы, самы каханы. Усё было ідэальным, дасканалым - як ён глядзеў, як рухаўся, як гаварыў і маўчаў, думаў, і тады яна ступала ціха-ціха, рухалася незаўважна, каб не патурбаваць яго. І як яна яго жадала! Яна ўздрыгвала ад кожнага яго дакрананьня, калі яго вялікія рукі ахоплівалі яе, яна губляла і розум і волю, аддаючыся яго губам, яго рукам, яго жарсьці, якой бы дзікунскай, драпежнай яна не была. Ён быў пяшчотным зь ёй, але ж мог быць і грубым, уладным. Калі ён жадаў, то звычайна яе не запытваў. Мог узяць прама тут, на стале, ці калі яна рабіла нешта, мыла ці прыбірала. Глядзеў на яе, усьміхаючыся, а потым расшпільваў штаны, браў яе за сьцёгны, ці валіў на ложак, і ўсаджваў у яе свой чэлес так, што яна ўскрыквала. І нават і тады яна яго кахала - бо яна ведала яго сапраўднага. Як ён кахаў яе! Як ведаў яе цела, лепш чым яна сама. Так як ён, яе ніхто ня ведаў. Толькі зь ім яна зразумела,

што такое жарсьць, і каханьне найвышэйшае за нябёсы, якое зямлі не належыць.

І таму яна прабачала яму ўсё - і пабоі, і гвалт, і бясконцыя каньяк ці віскі, і цыгарэты ў хаце, і шалёную рэўнасьць, і права на яе, якое меў толькі ён адзін - на яе душу і цела. І тое, што ён быў яе айцом. Таму - што ён быў Богам. Быў адзіным яе каханым, адзіным, хто існуе. Яна гатовая была ногі яму цалаваць. Яе пачуцьці сапраўды ня мелі межаў. І яна ведала, што так жа бязьмежна яе кахае ён. Усё было дзеля яе - усё яго жыцьцё, і рэўнасьць, і гнеў, і боль, і жарсьць, і радасьць, і пакора перад ёй, калі ён цалаваў ёй ногі і рукі, насіў і калыхаў у абдымках. І што такога, што ён амаль зачыніў яе, адгарадзіў ад усяго сьвету, ад маці і ад сяброў, пазбавіў права на адукацыю, сацыяльнае жыцьцё, вонкавае асяродзе? Яна нічога гэтага не жадала. Усё гэта ўжо ў яе было. І яна ведала гэтаму цану - марнасьць. Для яе жывым быў толькі ён. Усё іншае памёрла, спарахнела і рассыпалася перад яго позіркам, бо яго позірк быў адвечнасьць. Ён меў над ёй неабмежаваную ўладу, і яна і ён гэта ведалі. Але ж адзінае, што ён абраў для яе - гэта яе кахаць. Нават і праз боль, якую ён наносіў сабе. Бо калі ён біў яе, ён катаваў сябе, лічачы сябе ня годным яе, сьвятой, і такога найвялікшага яе каханьня. Ён думаў, што яна сыйдзе, і тым самым вызваліцца, бо сам ведаў сябе - страшным. Забойцай, пякельнікам, д'яблам ва плоці. Яна ж лічыла яго Богам. І ён сам абагаўляў яе за гэта. Яна б ніколі не сышла, і ён бы яе ніколі не адпусьціў. Ні жывой, ні мёрцьвай. І яна суцішала і цалавала яго, гаіла яго раны, якіх мелася шмат у яго душы. Ён плакаў, як дзіця, у яе руках, а калі яна раскрывала яму душу, ён жадаў зьнішчыць сусьвет.

Неяк Агнеса запытала яе, чаму яна дазваляе яму ўсё гэта.

Некалькі разоў яна бачыла сінякі на яе целе, і чула страх у яе голасе, калі яна хутка абрывала размову, бо ён прыходзіў і клікаў яе.

- Ты должна уйти. Так не может продолжаться, - рашуча вымавіла яна. - Найди в себе силы. Он же тебя убьёт. Он опасный, это же очевидно. У него - диссоциативное расстройство личности! - важна вымавіла яна, радуючыся, што

ўспомніла складаны тэрмін.

- Ты яго ня ведаеш. І яго ніхто ня ведае, - ціха вымавіла яна. - Але ж я ведаю яго. Таму, што яго кахаю. Ён - не такі, як ты яго бачыш. Ён - сьвяты. А ўсё гэта - дробязі. Хвалі на вадзе і хмары на небе. Але ж яны не мяняюць суці ні мора, ні неба. Мора - яно мора, бурнае ці лагоднае. І неба заўжды неба, а не зямля, хоць з хмарамі, хоць не. І хоць хвалі марскія і маланкі нішчуць зямлю, заўсёды надыходзіць сонца. І сонца ў ім я кахаю так жа моцна, як і буры ў яго душы, бо сонца - гэта сутнасьць неба, і мора такое прыгожае, магутнае і вялікае, што нават і буры робяць яго яшчэ больш прыўкрасным. Ён - мора, сонца і неба, ён велічны і падарыў мне жыцьцё, і выратаваў мяне ад сьмерці. Як я магу не кахаць яго? Ня быць зь ім да апошняга подыху, які - толькі крок у адвечнае жыцьце. Бо дзе спыняецца дыханьне цела, пачынае дыхаць душа. І па-за сьмерцю ён сустрэне мяне. Так чаго ж мне баяцца сьмерці, калі ён сустрэне мяне там - сапраўдны, бяз болю і ранаў, не абцяжараны грахом? А тут, на зямлі, я перавяжу яго раны, і прабачу яму яго грэх.

Агнеса з жахам глядзела на яе.

- Ты ж вянчалася з Глебам? Ці ты б кінула яго, калі б ён цябе пабіў? - запытала яна яе.

- Конечно. Агнеса паціснула плячыма. - Но он так никогда не сделает. Ведь у него нет расстройства. Яна з пагардай глянула на Летыцыю.

Тая хацела нешта адказаць, але ж толькі пакачала галавой. Раптам у яе сумцы раздаўся званок.

- Ты ўсё? Я за табой заеду. Пачакай дзесяць хвілінаў.

- Добра, каханы. Яна палажыла тэлефон на стол, дастала шчотку, і прыгладзіла валасы.

Гледзячы на яе, Агнеса паціснула плячыма, а потым схавала позірк у сумачцы, робячы выгляд, што яна шукае там нешта, засяроджана сьціснуўшы бровы.

Яны дапілі каву, як раз, калі ён прыехаў. Выйшаў з машыны і шырокім крокам прайшоў праз фудкорт, дзе сядзелі яны.

Стылёвы, высокі, у дарагой скураной куртцы і новых чорных джынсах, з бліскучым вялікім гадзіньнікам на шырокім запясьці. Яго фігура між волі прыцягвала позірк. Хацелася скруціць галаву ўсьлед, каб разбачыць гэтага чалавека, які ішоў праз рэальнасьць, быццам бы сыйшоўшы з постэру гістарычнага серыялу. Яго рост быў значна вышэйшы за сярэдні і вышэй за высокі, плечы – значна шырэйшыя, чым нават і ў атлетычна зложанага мужчыны, на іх ляжалі чорныя густыя валасы. Ён выглядаў чужынцам, як звычайна, і – ўсюды. Не было на зямлі такога месца, якому б ён належыў. Не магчыма было вызначыць, колькі яму год. Прыгожы, але ж не юначы твар, крэпкая постаць, і позірк, які выдаваў чалавека сталага, і бачаўшага ў сваім жыцьці шмат. Калі прыглядзецца, можна было заўважыць і зморшчыны ў вугалках вачэй, і рэзкія рысы ад носу да вуснаў, і глыбокія барозды, перарэзаўшыя чысты лоб.

Пругкай хадой ён лёгка прайшоў між столікаў, і апусьціўся на стул вялікім целам.

- Нешта я стаміўся, каханая, - вымавіў. – Дай ты мне адпачыць крышачку, і пойдзем. Тут кельнеры ёсьць? Падобна, што няма. Ён аглядзеўся.

- Няма. Купіць табе нешта, каханы?

- Калі ласка, купі, сонейка. Ён адкрыў партманет, дастаўшы зь яго купюру. – Заадно і грошы разьмяняй. Яна з сумненьнем глянула на банкноту. – Добра, паспрабую. Што табе купіць, любы? Кавы?

- Не, сонейка. Так, нешта папіць. Калі ёсьць квас, квасу купі. Ці – на твой густ. Толькі колу ня трэба. Нешта сэрца прыгае.

- Разумею, я зараз. Яна кіўнула, і сышла – накіравалася ў бок стойкі, ля якой стаяла чарга падлеткаў. Тут прадавалі звычайны асартымент для такіх месцаў хуткага перакусу – бургеры, кола, бульба, дэсэрты, салата. Квасу не было, і яна вырашыла ўзяць махіта – яму, а сабе – нейкую ваду з ружовымі

пялёсткамі.

Але ж стаяць трэба было доўга, хвілінаў дзесяць, ня меней. Яна ўладкавалася ў канцы чаргі, і стала пазіраць вакол. Раптам яна ўздрыгнула ад нечаканасьці – прама перад ёй у чарзе мільгануў знаёмы сілует у куртцы. Алекс. Што ён тут робіць? Звычайна ён не хадок па такіх месцах. Але ж не пасьпела яна асэнсаваць яго блізкасьць, і напалохацца, як сьлед, да таго раптам падышла дзяўчына. Невысокая, пухлявая бландзінка у сініх джынсах і вольнай байцы, хаваючай абрысы яе цела. Было бачна, што ў дзяўчыны даволі прыкметныя грудзі і шырокія сьцёгны, але ж яна была ладна зложаная, з доўгімі густымі сьветлымі валасамі і тварам, не пазбаўленым прывабнасьці. Алекс звычайна не звяртаў увагі на такіх дзяўчат – яны былі для яго дужа простыя, не цікавыя. Не зьвяртаў, але ж вось зьвярнуў. А можа, проста нейкая знаёмая, падумала яна. Але ж назіраць зь ім побач некага было значна спакайней, чым ён стаяў бы тут адзін, і, крый Божа, зноў бы прычапіўся да яе. Дзяўчына між тым прыціснулася да яго рукі, і нешта заклапочана шчабятала.

Чарга ж, здаецца, паснула. Касірша некуды адышла, і яе зьмяніў малады хлапец, які блытаўся ў назвах і цэнах. Яна павярнула позірк у бок сталу. Ён казаў нешта Агнесе. Тая сур’ёзна пазірала на яго, нібыта вывучаючы рэдкую заморскую істоту. Ці – нейкі паталагічны случай. - Хай паразмаўляюць, ёй палезна, - падумала яна. – Яна такое любіць – вывучаць і ставіць дыягназы. У яе на ўсё у сьвеце ёсьць адказ – на любое пытаньне, нават і на такое, на якое наогул адказу быць ня можа.

Як жыць? Як жыць правільна? Чаму адбываецца тое і гэта? Чаму людзі робяць пэўныя ўчынкі? Адзіны адказ, які можна было пачуць ад Агнесы – таму, што яны вар’яты. Яна казала гэта неяк ня так, ня прама, але ж для кожнага падбірала нейкія словы, абазначаючыя яго дыягназ. Вось і цяпер яна нешта тлумачыць яму. А ён слухае, і, хоць і сядзіць сьпіной, нават і са сьпіны яна бачыць, як ён усьміхаецца.

- … дыссацыятыўнае расстройства персоны, - пачула яна, падыходзячы.

… Людзі з такім растройствам сьхільныя на самыя нечаканыя

ўчынкі. І яшчэ ў іх залішне высокі ўзровень агрэсіі.

- Як у вас, - ледзь не працягнула яна яе словы ў думках. Падышла, і паставіла перад ім бакал. – Я вырашыла махіта, - вымавіла. – Астальное ўсё салодкае, кола, фанта, малочныя кактэйлі. А квасу няма, канешне ж.

- Нічога, каханая. Махіта, дык махіта, - вымавіў ён, падымаючы запацеўшы бакал. Яна палажыла перад ім рэшту грошаў. Ён злажыў купюры ў партманет. Яна села побач за стол, і адпіла са свайго бакалу.

- Мы тут на цікавыя тэмы размаўляем, - патлумачыў ён ёй, усьміхаюся.

- Агнеса кажа, што ў мяне нейкае расстройства.

- Ну что вы, Михаил. Я так не говорила. Агнеса пачырванела, і закруціла галавой. – Не говорила, что у вас, - выправілася яна. – Не у вас, а у людей, которые склонны на необдуманные поступки. На импульсивные агрессивные действия. Только что он был один, а потом – другой. И всегда это вспышка агрессии. Агрессию нужно контролировать, - сур’ёзна вымавіла яна, гледзячы на яго.

- Ня згодны. Ён сур’ёзна глянуў на яе. Пакаў галавой. – Кантраляваць агрэсію немагчыма.

- Почему? – Агнеса зьдзівілася.

- Таму, што механізм выработкі агрэсіі разьвіўся эвалюцыйна так, хуткасьць дзеяньня апярэджвала хуткасць думкі. Пакуль ты будзеш думаць, што табе рабіць, цябе проста заб’юць. Бей, альбо бягі – так гэта, пэўна, называецца.

У пэўных абставінах гэта проста ўключаецца, і работае. Хуткасьць, зь якой мозг робіць разьлікі, неймаверная. І ніхто ў здаровым вуме ня будзе выкарыстоўваць агрэсію дарма – мозг не дазволіць. Бо ў яго ўкладзены пэўныя настройкі, якія падказваюць яму, як рэагаваць у той, ці іньшы момант. Нічога нематываванага няма – усё мае пад сабой рацыю.

- Но если ум нездоровый, то вспышка агрессии будет немотивированной. Агнеса сур’ёзна глядзела на яго.

- Менавіта. Ён кіўнуў. – Тут я з вамі згодны. Напрыклад, калі ў чалавека шалёнства. Тады ён можа нават і пакусаць, бо ж нярвовая сістэма разбурана хваробай. Але ж у здаровага чалавека агрэсія будзе таксама праяўляцца спантанна. Ці, дакладней, калі зложацца ўмовы, адпавядаючыя пэўным настройкам. Напрыклад, маці будзе бараніць сваё дзіця нават і перад значна пераўзыходзячым яе праціўнікам. Гэта – эвалюцыйны механізм, і нармальная маці заўсёды так паступіць. Яна ня будзе думаць, прыстойна гэта, ці не, ці не запэцкае яна сукенку, альбо зламае каблук, ці атрымае ў вока. Так і ва ўсіх іньшых выпадках: закраніце тое, што чалавеку дорага, і вы атрымаеце ўсплеск агрэсіі. Чым болей дарагая рэч, тым больш горача чалавек будзе яе бараніць. Для кагосьці гэта – дзеці, маці, ці жонка, радзіма, яго годнасьць і чэсьць, маёмасьць. Залежыць ад чалавека, ад таго, як ён выхаваны. Некаторым на радзіму зусім пляваць, яны і ня ведаюць, што гэта такое. Мне ж – не. Можна сказаць, што ў мяне гэта – адчувальнае месца. Лепей на яго не наступаць. У мяне ёсьць і яшчэ адно, дужа адчувальнае месца. Можна сказаць, што самае адчувальнае. Ня тое, што можна падумаць. Ён усьміхнуўся, прасачыўшы за яе позіркам. – Хоць і там – таксама. Маё адчувальнае месца – гэта яна. Ён палажыў руку на яе сьцягно. Яна сядзела ціха на стуле, нібы прыдаўленая яго вялікай далоньню.

- Калі нехта спакусіцца на яе, ці яна апынецца ў небясьпецы, я гэтаму чалавеку, ці не чалавеку, не зайздрошчу. Можна сказаць, што ў датычаньні да яе я – маці. І нават больш за маці. Я - яе айцец. Да таго ж, яна – мая жанчына. А гэта значыць – мая маёмасьць, мая радзіма, мая зямля, мая душа, мая чэсьць і мая годнасьць. Маё усё. Таму яе абараняць я буду найбольш шалёна. Агрэсіўна. І думаць я ня буду.

- А как вы считаете, мужчина может бить женщину? – запытала Агнеса, ссунуўшы падфарбаваныя бровы.

- Лічу, што можа. Але ж ня проста так, і не безкантрольна. Першае пытаньне – навошта? Ці, у якім выпадку? Калі жанчына

ня слухаецца, не паважае, тады наогул біць ня мае сэнсу. Навошта яна такая патрэбная? Ад такой проста нужна пазбавіцца. Але ж бывае так, што жанчына проста не разумее. Ведаеце, Агнеса, жанчына – як дзіця. Яна можа, скажам так, весьці сябе непатрэбным чынам. І, каб растлумачыць ёй гэта, прыходзіцца прымяняць моцныя сродкі ўздзеяньня. Каб ёй было сормана, і каб надаць ёй разуменьня. Але ж гэта – крайні выпадак. Ніякі мужчына, калі ён сапраўды мужчына, ня будзе проста так біць ці катаваць жанчыну, якую кахае. Але ж ёсьць слова “нельга”, і калі яно парушана, то трэба ўздзеяньне, якое гэтае нельга замацуе. Напрыклад, хлусіць нельга. Не паважаць мужа нельга. Весьці сябе непатрэбным чынам нельга. Пэўнымі ўчынкамі жанчына можа асраміць і сябе, і свайго мужчыну перад іньшымі. За гэта, канешне ж, трэба наказваць. Як я і казаў, біць – гэта зусім ужо край. Учынак павінен быць дужа сур’ёзным. Найперш жа трэба растлумачыць, выкарыстаць слова, звычайна, гэтага дастаткова. Можна і іньшыя сродкі выкарыстаць – усе мы ведаем, якія.

- Женщину нельзя бить совсем. Никакую, и никогда. Я с вами не согласна. Это запрещено законом. Агнеса вымавіла гэта строга, амаль сувора.

Ён таксама пільна глядзеў на яе. Нарэшце, усьміхнуўся.

- Шаноўная, я ня ведаю, пра які закон вы кажаце. Законаў шмат, і ў кожным часе яны – розныя. Я ўжо стаміўся, і заблытаўся іх усе вывучаць. Таму, каб ня блытацца ў законах, я напісаў іх сабе сам. Для мяне існуе адзіны закон у гэтым сьвеце – гэта я. Я ёсьць Закон, і няма іньшага. І, паверце, мой закон найбольш справядлівы і чысты з усіх зямных законаў. Згодна яму не магчыма пакараць невінаватага. Яго нельга выкарыстаць для рабаваньня беднага, і забойства слабога. Яму не ўласьцівая подласьць, і ён дужа просты і прамы. У ім – усяго два галоўных пункта: найпершы, і найгалоўнейшы – гэта Любоў. Каханьне, якое заўсёды з’яўляецца апошняй кропляй на шалях, узважаючых учынкі. А другі – гэта справядлівасьць. За ўсё павінна адбыцца аплата. Няма такога ўчынка, дзеяньня, думкі, якія б прайшлі проста так, не пакідаючы сьляда. За добрыя ўчынкі – плата добрая, за злыя, ці памылковыя – адпаведная. А

паколькі я кахаю яе, то за яе ўчынкі я абіраю меру аплаты сам. Хай гэта проста будзе невялікае пакараньне зь любоўю, чым яна панясе ўсе страшныя вынікі таго, што яна зрабіла праз сваё няведаньне, праз свой нядбайны дзіцячы розум, праз благія паводзіны, якія для мяне сапраўды балаўство, свавольствы. Ён павярнуўся да яе.

- Так, любая? – ціха запытаў.

- Так, каханы. Я ня крыўджуся на цябе. Ты мяне ніколі не караў бяз важкае на тое прычыны. Такой, што я б сама ахвотна пакарала сябе. Для мяне найбольш страшна – гэта зрабіць табе балюча. Яна замаўчала. Агнеса глядзела на іх з нейкай агідай, як на пачвараў, дзіўных, якіх яна раней ніколі ня бачыла.

Нарэшце, яна вымавіла:

- Вы говорите про неё, как про вещь. Женщина – не вещь. Это субъект законодательства. Это гражданин, имеющий права. А телесные наказания запрещены.

- Памыляецеся. Яна – мая. І болей – нічыя. Няма ніякага закону над маёй жанчынай, найпершага і найбольшага за мяне. Бо я ўсклаў на яе сваю руку, а яна пагадзілася. Ён дапіў махіта, і ўстаў. Яна таксама ўстала. Яны разьвіталіся, і кожны пайшоў у сваім накірунку.

Яны моўчкі шлі, ён трымаў яе за руку.

- Чаму вы сталі размаўляць пра гэта, каханы? – ціха запытала яна.

- Я проста пацікавіўся, што яна любіць рабіць. Што ёй падабаецца, можа, нейкае хобі. Мне цікава было назіраць за ёй.

- Апынулася, псіхалёгія. Мы размаўлялі пра апошнюю тэму, якой яна цікавілася.

- Люблю правакаваць. Ён усьміхнуўся, сьціскаючы яе далоньку.

- Мне здаецца, яна не пагадзілася з табой, каханы. Ні ў чым не пагадзілася. Яна таксама ўсьміхнулася.

- А ты, сонейка? Ты пагадзілася? Ён сур’ёзна глянуў на яе.

- Так, каханы. Пагадзілася. І нават жадаю, каб ты мяне пабіў. Яна вымавіла гэта шчыра, так, што ён нават спыніўся, гледзячы на яе.

- За што? – памарудзіўшы, запытаў.

- За ўсё, - ціха адказала яна. – За тое, што я забывалася на цябе. Не памятавала пра цябе. Што жыла, нібыта ў сьне. Што ня толькі табе належыла. Менавіта за гэта мяне можна караць бясконца. Бо я не захавала для цябе сваёй цноты – ні ў розуме, ні ў целе. І цяпер я адчуваю сябе бруднай, і нягоднай цябе.

- Каханая, кахаюць не за цноту, - ціха вымавіў ён, глядзячы на яе. Абняў, і прыцягнуў да сябе. – Я кахаю цябе проста таму, што ты – ёсьць. Што ты – гэта ты, і што я зараз трымаю цябе ў сваіх руках. Гэтыя рукі ніколі не разамкнуцца, і ня кінуць цябе, любая.

- Усё роўна я хачу, каб ты мяне пакараў, так, каб я ачысьціла перад табой сваю душу, - вымавіла яна, прыціскаючыся да яго шчакой.

- Вось прыедзем дамоў, і я цябе пакараю, абяцаю. Ён усьміхнуўся, кранаючы яе валасы вуснамі.

Глава 22: Лялька

Мужчынскія рукі крэпка трымаюць яе за сьцёгны. Брудныя, цёмныя ад уеўшайся пад скуру змазкі. Ня надта ён намагаўся падтрымліваць іх чысьціню. Калі матацыкл зламаўся у чыстам полі, то дзе іх мыць? Ды і навошта? Абцёр аб штаны, і добра. Ну, можа крыху пляснуў з бутэлькі. Пярсьцёнкі на яго пальцах балюча колюць цела, як і наручы, утыканыя заклёпкамі. Ён увесь брудны – пахне бянзінам і потам, і нечым яшчэ, жывёльным, вострым, так, што яна адварочвае ў бок твар. Яна ляжыць перад ім на стале, і пад сьпіной у яе мокра, і нейкія крошкі ўпіваюцца ў цела. Ён усьміхаецца, і рассоўвае яе ногі ў бакі. Яна не варушыцца, замірае ад страху, які робіць яе цела мяккім, бязвольным. Ранка пад падбародкамі ціха жжэ, але ўжо не крываточыць. Яе шыя і скура між грудзямі чырвоныя, і кроў размазалася ад рук, якія ціскалі яе цела, узьнімаючы, каб палажыць сюды, дзе яна ляжыць цяпер. Яна не супраціўлялася, анямеўшы ад усяго, што адбывалася. У яе і думкі такой не было. Жах настолькі скаваў яе, што і імкненьня варухнуцца, вырвацца яна не зрабіла.

Ён прыціскае яе да сталу, навальваючыся, трымаючы за запясьці, і выпрамляецца.

- Слушай, прямо как лялька. Кукла. Вообще не шевелится. Молодец, малышка.

- Да она хочет, чтобы ей засадили. Крэпкі чорнавалосы хлопец побач гаворыць гэта лянiва, нібыта ўсё, што адбываецца тут, яго ня дужа цікавіць.

- Ну да. Ён сьмяецца. Імгненьне глядзіць на яе – туды. Яна адчувае яго позірк, як склізкага чорнага гада, які прабіраецца між яе сьцёгнаў.

- Гляди, и правда – лялька. Целлулоидная. У неё там всё гладкое, совсем волосков нет. Розовая какая. Слушай, а может она целка? Он её вообще трахал?

- Не сомневаюсь. У голасе цёмнавалосага таксама чуецца вусьмешка.

- Может, в задницу? Ён сьмяецца, праводзячы пярсьцёнкамі па яе шчацэ, і ніжэй, націскаючы на сасок, так, што яна ледзь ня ўскрыквае. Сьлёзы цякуць зь яе вачэй, але ж гэта іх толькі забаўляе.

І ўзрушвае, разумее яна. Мажа, калі яна ня будзе плакаць, яна ім надакучыць? Але ж ня плакаць яна ня можа. Толькі б не ўсхліпнуць, не заплакаць у голас, каб іх не раззлаваць. Яны могуць зрабіць зь ёй усё, што заўгодна, разумее яна. Тут – яны гаспадары, яна – іх лялька. Цела, якое яны зьбіраюцца выкарыстоўваць так, як пажадаюць. Пакуль яны толькі думаюць, як выкарыстаць яго.

Яе словы яго палохаюць, сэрца калоціцца, і яшчэ ёй прыкра і сорамна. І халодна, і мокра, і колка. І брудна, і звонку, і ўнутры.

- Целка, не целка – што говорить? Проверим. Ён падцягвае яе да сябе, і яна адчувае, як ён упіраецца ў яе прамежнасьць.

- В глаза мне смотри, блядь. Смотри, как я тебя трахаю. Ён рыўком паварочвае яе твар да сябе.

- Сюда смотри. Вот так. Ён з сілай уганяе ў яе чэлес, і яна ўздрыгвае ад вострага болю, ледзь стрымліваючы крык, калі ён пачынае рухацца.

- Не целка, братан. Всё нормально. Ён сьмяецца. – Ебать можно. Очень даже рекомендую. Ён выходзіць зь яе, пакідаючы ў ёй галоўку, і ізноў глядзіць, уваходзіць і выходзіць некалькі разоў – марудна, глыбока, назіраючы, як яго чэлес рассоўвае яе похву.

- Блядь, малая совсем, - кажа ён. – Как будто сеструху трахаю. Я такой пизды ещё не ебал. Узкая, маленькая, просто щёлочка.

- Классно? – запытвае другі.

- Да пиздец вообще. Супер. Не жалею. Ён хутка рухаецца яшчэ некалькі разоў, і выходзіць, выліваючыся ёй на жывот. Другі

займае яго месца. Той трахае яе доўга, здаецца, бясконца. Манатонна рухаецца, як поршань, нарэшце, узьнімае яе сьцёгны, і ўсоўвае чэлес ёй меж ягадзіц. Яна ўскрыквае, і громка плача. Яны сьмяюцца, і па чарзе маюць яе туды. Яна губляе прытомнасьць, яе бьюць па твары. Одзін вылівае на яе стакан вады. Яна кашляе.

- Задом становись, - кажа ён. Яго сябар становіцца перад ёй, і бярэ яе за валасы рукой.

- Блядь, сколько её ебаць можно? Слухай, у меня не спадает. Тебе нравится? Нравится, когда тебя ебут вдвоём? Скажи, что нравится, - запытвае ён яе. – Ну!

- Нравіцца, - шэпча яна ледзь чутна.

- Вот и молодец. Скажи – засади мне.

- Засадзі мне, - ціха шэпча яна, так, што сама ледзь чуе.

- Не слышу. Громче. Не услышу – выебу в зад. Поняла?

- Засадзі мне, - кажа яна грамчэй, цяпер гэта громкі шэпт, аднак ім дастаткова. Яны трахаюць яе ззаду, потым кураць, адпачываючы. Яна ляжыць на стале – ціха. Адпачыўшы, трахаюць ізноў. Сыходзяць пад утра. Усё яе цела ў сіняках, похва баліць, проста жжэ вагнём, сьцёртая да крыві, якая адпячатваецца на яе пальцах.

Ён цалуе яе, мякка, пяшчотна, лашчучы грудзі, мякка дакранаючыся, апускаецца на яе, і яна ўзьнімае сьцёгны яму насустрач, трымаючы яго рукі сваімі. Яго чэлес дакранаецца да яе. Яна кахае яго, але ж чаму ёй так хочацца плакаць? Чаму на яе вачах ізноў сьлёзы? Яна – тут, зь ім, але ж раптам ізноў бачыць сябе там – на стале. Моцныя штуршкі разрываюць яе цела, вялікая мужчынская плоць расьцягвае похву. Ён амаль рычыць, рухаючыся, і яна адчувае, якія жалезныя яго цяглы пад яе рукамі. Яго чэлес вялікі, значна больш, чым у кагосьці зь іх, і ён таксама атрымлівае асалоду ад яе цела, працінаючы яго глыбока, да самай маткі, так, што ў яе баліць жывот, цяжка

дыхаючы ёй у скронь, калі ён нахінаецца. Яна аддаецца яму па сваёй волі, зь вялікага да яго каханьня. Аддае яму сваё цела пакорліва і ахвотна. Але ж чаму ёй так хочацца плакаць? Чаму яна ўспамінае іх? Сьлёзы цякуць па яе шчоках ізноў, але ж ён іх ня бачыць у цемры. Цяпер яна – толькі плоць, прылада для яго асалоды. Яна – пакорная, яна – лялька, яна ўся для яго, мяккая гліна ў яго руках. Ён вылівaецца ў яе з гукам, нагадваючым рык ільва, і ніз яе жывату сьціскае сутарга. Апускаецца побач, і абдымае яе.

- Чаго ты плачаш, анёлачак? – запытвае ціха, кранаючы рукамі яе твар.

- Ня ведаю, - шэпча яна. – Проста мне хораша, любы. Проста я цябе кахаю.

Ён качае галавой, і абдымае яе. Яна хавае твар на яго плячы.

- Ты не пакінеш мяне, каханая? – ціха запытвае ён, абдымаючы яе.

- Што ты такое кажаш, любы? Яна ўздрыгвае, ахоплівае яго плечы рукамі. Гладзіць яго зблытаныя валасы, цалуе мокры лоб, бледны, на які падаюць чорныя пасмы. – Як магу пакінуць цябе? Жыцьцё маё, адзіная мая радасьць. Я цябе ніколі не пакіну. Бо ж ты – мой айцец. Ты – мой Бог. Ты ўсё для мяне. Яна цалуе яго вочы. Яго рукі ахопліваюць яе, прытуляючы. Цяпер ён слабы ў яе руках, а яна – моцная, і яна трымае яго, суцяшае яго душу. – Чаму ты кажаш так? – ціха запытвае яна. – Ці можаш ты сумнявацца ў маім каханьні?

- Не, любая. Але ж ноша яго цяжкая. Ён абдымае і цалуе яе, трымаючы рукамі яе твар. Пазірае ў вочы.

- Ты – сонейка маё, ты – жыцьцё маё. Навошта табе гэты крыж – я? Я ўжо стары. Табе трэба жыць. Ён качае галавой.

- Апошні раз запытваю – ці хораша табе са мною? Ці ж гэта тое, што ты сапраўды жадала?

- Любы мой, - яна ціха плача, абдымаючы яго. – Як пакіну Бога

майго, і куда ад яго пайду? Бо ты – усюды, і ўсюды буду бачыць твой твар. Гэта ты мяне не пакінь, каханы мой. Не пакінь мяне праз маю слабасьць і нядасканаласьць, праз мае чалавечыя заганы, і маё глупства. Бо табе цяжка трываць мяне, я ведаю. Я так хачу быць годнай цябе, любы. Яна абдымае яго, і плача. Ён прытуляе яе да грудзей.

- Калі так, каханая, і словы тваё шчырыя, а сэрцайка тваё стучыць так, што ілгаць ня можа, памятай, я ніколі не пакіну цябе, як ніколі і не пакідаў. Даверся мне, і вер, але ж ведай, што рука мая цяжкая. І я буду трымаць цябе ўладна, трымаць ля сябе самога, і ніхто ніколі ня ўстане паміж намі. Толькі ты і я, любая. Што б не адбылося. Памятай.

- Памятаю, каханы. Трымай мяне крэпка, утрымай мяне назаўсёды. Яна абдымае яго, і ён сьціскае яе ў абдымках. Яна ня ведае, якой цяпер час, ці месца. На ім – ільняная кашуля, і яго валасы зблытаныя, яна ж сябе ня бачыць, толькі адчувае яго рукі. Яе вусны цалуюць яго, горача, пяшчотна. Яна прачынаецца, і адчувае, што яго вусны кранаюць яе ўва сьне. Яна адкрывае вочы, і бачыць яго твар, нахінуўшыйся над ёю. Ён нібыта прачнуўся пасьля цяжкой хваробы, і цяпер па-новаму бачыць сьвет, які пераўтварыўся ў сьвятло. – Крыж, любая. Крані яго. Ён кладзе яе далонь сабе на грудзі. – Ты болей ня крыве, каханы? – ціха кажа яна.

- Не, любая. Я – чалавек, і я абудзіўся ад сну. Крыве сышоў туды, дзе яму і належыць быць. Ён – глыбока ўва мне. Ён – гэта я мінулы. Але ж я будучы – тут, разам з табою. Цяжка цісьне гэтая хаціна. Гэта быццам бы апынуцца ў мінулым, якое жадаеш забыць. І забываць яго нельга, і памятаць яго цяжка.

- Нічога нельга забываць, каханы, - ціха шэпча яна, цалуючы яго. – Бо гэта ўсё – ты, такі, якім ты стаў, калі знайшоў мяне. Калі я прыйшла да цябе. Памятаешь? Хаціна, лес, люстэрка? Наша з табой гісторыя? Чараўнічая?

- Памятаю, золатка. Ён усьміхаецца. – І ўсё ж, ты – Бог, - ціха шэпча яна.

- Так, я – Бог, любая. Бог, д’ябал, чалавек – усё адразу. Як і ты –

і Шхіна, і Мара, і мая маленькая любая дачушка. Мая каханая.

- Мы ізноў пойдзем з табой у вандроўку? – запытвае яна, прыціскаючыся.

- Мы пойдзем, куды ты пажадаеш, анёлачак. Ён ціха цалуе яе. – І ў любым месцы мы будзем разам. Нема той сілы, што можа раз'яднаць нас. Дзе ты – там і я. Дзе я – там і ты.

- Так бывае? – ціха шэпча яна.

- Так бывае, дзяўчынка мая, - ён сьхіляецца, гладзячы яе плечы. – Канешне, так бывае. Мае гісторыі – самыя рэальныя. І акрамя іх, болей няма нічога. Сьпі, мая любая. Сьпі, анёлачак. А раніцой надыдзе новы дзень, і новая казка. Яна кладзе галаву яму на плячо, і пакорліва сьхіляецца, засынаючы ў яго абдымках.

Глава 23: Другія

- Вот не пойму я тебя, Мишаня. Всё равно не пойму. Ты вот говоришь, что все люди – одинаковые. Нет никакой разницы – ни наших, ни ихних. И англосаксов нет, и немцев. И черномазых. Просто люди – куда не иди, все то же самое. А я вот не согласен. Фёдар адкінуўся на сьпіну, закусіў саломінку, і паглядзеў у неба – высокае, блакітнае. Па небу плылі маленькія пухнатыя воблачкі, рэдкія, і блакіт хутка праглынаў іх, і ізноў рабіўся чыстым, і глыбокім, такім, што вачам было балюча ў яго глядзець. Сонечныя прамені сьвяцілі па ускоснай, блыталіся ў лісьці вялікага дуба, пад якім яны разьмесьціліся. Фёдар прысланіўся сьпіной да дрэва, Міхась паўляжаў на локце збоч. Возера ціха плёскалася насупраць, і ў ім плёскалася русалка. Чорныя валасы дзяўчыны плылі канцамі па вадзе – доўгія, да сьцёгнаў. Яна недалёка адышла ад берага, і стаяла на пяшчанай водмелі, сярод маленькіх жаўтаватых кубышачак, якія ласкава трогала рукой.

- Намаляваць бы яе, - падумалася яму. – Жалка, што нататнік ня ўзяў. Ды зь Фёдарам памалюеш, глядзі ты! Бутэлька белага віна перад імі была ўжо напалову пустая, і настрой Фёдара зрабіўся благасным, летуценным. Цяпер жа Фёдар хацеў пагаварыць, і ён быў ня супраць. Хай гаворыць. Нават і цікава паслухаць, што ён выдасьць. Якія там навіны, якія настроі. Маскоўскі госьць жа, прытуліўшыся да дрэва, працягваў:

- Вот ты, Мишаня, ты – прости, чистый пшек. Ты не обижайся, это я так, любя. Ён крануў сябра па плячу рукой.

- А чаго мне крыўдзіцца на пшэка? Пшэк, да. На чвэрць. Ён сеў, пацягнуўся, і наліў сабе ў келіх крыху белага. Наліў і Фёдару. Той выпіў, і паставіў келіх на рушнік побач.

- Не, Мишаня. Не в том дело. Я не про предков там, родителей. Я про образ мыслей. Вот ты – не такой. Не русский ты, ну согласись.

- Пагаджуся. Ён кіўнуў. – Чаго мне быць рускім? Я – чалавек, ды

і ўсё. Як і ты, Фёдзя.

- Ну вот я говорю – пшек ты, Мишаня. Ну, это не плохо. Это, можно сказать, даже – комплимент. Чистенько тут у вас, красиво.

- Прыгожа, - пагадзіўся ён. Сонца сьвяціла мякка, лашчыла твары. Нягромкае тутэйшае сонца, не балючае, ні для вачэй, ні для цела, не сьпякотнае, як сонца поўдня.

- Прыгожа… Фёдар вымавіў, як рэха.

- И бутылок не накидано. И пьяные не орут. Шашлыками не воняет. Тихо, как в сказке. И русалка вон, твоя, плавает.

- Плёскаецца. Ня любіць яна плаваць. Неяк вужа ўбачыла, дык цяпер толькі па калена заходзіць. Ён усьміхнуўся.

Фёдар пацягнуўся.

- Ты, Мишаня, меня с мысли не сбивай. О чём это я? А, о том, что ты – не русский. Ну, ты хоть и не русский, а свой. Ты ж понимаешь? Брат ты мне. Словно родной, Мишаня. Вот в вас, белорусах, это есть – близкое. Понятное. Другое, а – понятное. Потому что вы – народ дружественный. А пшеки – они уже нет. А дальше вообще – англосаксы сплошные. Вот так и живём, Мишаня – кругом враги. А что делать? Богатств у нас много, все их хотят. Ну, мы ж просто так ничего не отдадим. Ты ж в курсе, историю ты знаешь, как оно там было – они на нас, а мы – на них, и всё: Париж – наш, Берлин – наш, Крым – наш. Вот я думаю, хорошо было бы, если бы вся земля была наша. Вообще – вся. Все бы были русские. Мир бы тогда по всей земле стоял, Мишаня. Войн вообще бы не было. Мы ж – справедливые. Мы – за мир. За дружбу. За равенство. Убрать бы англосаксов, и всё б было хорошо. Всё зло от них. Все на нас прутся.

- Не было б міру, Федзя. І нікому ніколі не ўдавалася і ня ўдасца падпарадкаваць столькі розных народаў пад адной крышай. Усе б пачалі дзяліць усё, што можна, ізноў. Любую імперыю разьдзіраюць войны і паўстаньні. Дужа супрацьлеглыя інтэрэсы там сутыкаюцца. Ні Вавілон, ні Рым, ні асманы, ні

манголы - ніхто ня здолеў аб’яднаць народы за кошт падпарадкаваньня іх аднаму цару. Александр Македонскі дайшоў аж да Інда, а гэта – далёка. Аднак - ўсё. Асманы захапілі ўвесь паўднёвы ўсход Еўропы. І – нічога. Ды і расійскае царства, глядзі, як зьменьшылася.

- Это из-за большевиков, Мишаня. Будь они неладны, гореть им в аду. Фёдар сплюнуў у траву.

- Те империи, старые, они развалились, потому что справедливости в них не было. А Россию развалили враги. Внешние и внутренние. Вот если бы не было врагов, мы б уже и до Инда дошли, и дальше. Как Вольфович говорил – мы б в Индийском океане ноги мыли.

- Вітаўт у Чорным моры ногі мыў, і Крымскі хан яму падпарадкоўваўся. Але ж цяпер – Крым ваш. А Вольфавіч твой чарвей корміць. І Інд цячэ, як і цёк – праз Індыю. А не праз Індыйскі федэральны вокруг.

- Вось, ты гаворыш, што добра было, калі пшэкі пад вамі былі, і фіны. І мы, і ўсе астатнія. Толькі ты вось кажаш, што чыста тут, ціха. Шашлыкамі не ваняе, п’яных няма хістаючыхся. Бутэлек. Людзі добрыя, дзяўчаты прыстойныя. Па мне, дык у гэтым нічога асаблівага няма. А як у чалавека дома павінна быць? Чыста, спакойна, жонка добрая прыгожая завіхаецца. Я тут – дома, Федзя. Усюды дома. І тут, ля возера, і ў Менску, і ўсюды. Я і ў Польшчы дома. І ў Італіі. І ў Расеі я дома. Толькі дома я на падлогу не плюю, сьмецьце вакол сябе не раськідваю, і паводжу сябе з хатнімі прыстойна. Калі і вып’ю, дык чалавечы воблік намагаюся не губляць, а калі адчуваю, што губляю, дык спаць лажуся. А па вуліцы дык наогул п’яным не хістаюся. Навошта мне на возеры ці ў лесе піць, ці пасярод гораду? Каб мяне дзеці палохаліся? Ці вадзянік за ногі пацягнуў, альбо лешы за каршэнь схапіў? Яны хутка такога прымуць пад белы рукі. Прырода – гэта храм, Федзя. Нельга ні шумець, ні пэцкаць, ні п’яным таскацца. У лес заходзіць трэба з павагай. Тут усюды свае гаспадары – і ў лесе, і ў полі, і ў кожным ручаі ці вазерцы. І да ўсіх трэба адносіцца з пашанай.

- Вось яны, Федзя, другія. Ад людзей адрозьніваюцца, і законы ў

іх іньшыя. Не такія, як у нас. Толькі ў адным мы падобныя: калі ты з павагай аднясешся да іх, то і яны – да цябе. Ёсьць у іх, Федзя, гонар, і слова яны трымаюць. Нават значна мацней, чым людзі. Яны ж тут, на зямлі, даўно. Раней за нас. А мы – нядаўна. Гасподзь Бог нас з раю выпяў, калі ўжо зямля была. Рай для чалавека быў, як калыска. Вырасьлі мы, Федзя, і атрымалі ў спадчыну зямлю. Каб мы галоўнымі на ёй былі над усімі, хто прыйшоў сюды да нас. А над намі, Федзя, толькі Бог – цар. А не Масква, ці нехта іньшы. Вось так: я – галоўны на сваёй зямлі, і вышэй мяне тут нікога за Пана няма, а ўсе астатнія – пад маім апекаваньнем. Я за ўсё адказваю, і за лес, і за гэтае возера, і за жонку сваю. Каханую. Каб ёй тут добра было, прыгожа, чыста, бясьпечна. Бо ж жанчына – як дзіця. Яна мужчыне дана, каб ён яе ахоўваў, бярог, даглядаў. Адказнасьць за яе нёс. Каб яна яго слухалася праз гэта. На мужчыне – вялікая адказнасьць. Ён замаўчаў.

- Это точно, Мишаня. Ответственности на нас много. Просто ужас, сколько. Вот я – уже и не знаю, куда кидаться. На меня даже округ какой-то хотели повесить. Малоненецкий, что ли? Я чуть отбрыкался. На фига он мне? А фирм на мне сколько, я все и не упомню. И рестораны эти были – хорошо, что продал. И какие-то торговые. Всё надоело. Девелопинг вот сейчас тема. Районы новые строим. Чтоб – как у вас. Чисто, красиво, и – за высоким забором. И охрана кругом. Это тоже тема, Мишаня. Ребят же пристраивать нужно, патриотов. А остальное … ён махнуў рукой.

- А красивая она у тебя, Мишаня, - вымавіў, углядаючыся перад сабой – Татарочка … Фея прямо… русалка.

Летыцыя выйшла з вады, і накіроўвалася да іх. Сонца сьвяціла ў яе з-за сьпіны, робячы яе тонкі сілуэт яшчэ больш тонкім, зьзяючым.

- Эй, русалочка! – крыкнуў Фёдар, і памахаў ёй рукой з-пад дрэва.

Яна падышла, асьцярожна ступая па мокрай траве, абстросваючы доўгія валасы, зь якіх на іх паляцелі брызгі.

- І сапраўды русалка! Ён узьняўся, і накінуў ёй на плечы палаценца. Завярнуў, прыціснуў вялікімі рукамі. Яе сьпіна амаль зьнікла пад яго далоньню.

- Накупалася? – яго вусны кранулі яе лоб.

- Накупалася, каханы. Яна кранула яго вуснамі ў адказ.

- Як вада? Не замёрзла? Ён сур’ёзна агледзеў яе.

- Не, вада цёплая. Ужо можна плаваць.

- Табе яшчэ не. У такой вадзе сутарга можа зусім проста схапіць. Ды і наогул - ня трэба табе пераахлаждацца. Ты ж – жанчына. Табе нельга. А вось я пайду, акунуся. Ён сьцягнуў кашулю, зьняў штаны.

- Эх, Мишаня, приятно на вас смотреть, - раптам вымавіў Фёдар, які ляжаў, прытуліўшыся галавой да дрэва.

- Такие вы … настоящие. Вот смотрю на вас, и верю – есть она, любовь, на свете. Ён летуценна прыкрыў вочы, пазіраючы то на іх, то – у неба, якое зусім ачысьцілася ад аблокаў.

- Ёсьць, Федзя. І сапраўды, каханьне ёсьць. Насамрэч, толькі яно і ёсьць, а ўсё астатняе – сон. Так, каханая? – ён павярнуўся да яе.

- Так, любы. Яна прытулілася да яго, ён крануў яе шчаку вуснамі.

- Эээх, романтика… А хорошо-то как! Божья благодать! Фёдар пацягнуўся, і наліў сабе яшчэ келіх, адкаркаваўшы другую бутэльку.

- Пайду, акунуся. Пасядзі, пагрэйся пакуль. Ён кінуў ёй яшчэ адно палаценца – сухое. Павярнуўся і пайшоў да вады. Сонца стаяла зусім высока, нават і прыпякала. Май быў цёплы незвычайна – сапраўднае лета.

Яна глядзела, як ён ішоў, як стаў перад вадой, падставіўшы ветру шырокія грудзі. Яго постаць на беразе нагадвала грэцкага

бога – шырокія плечы, густыя валасы, крэпкія сьцёгны і ногі, моцныя рукі. Ён быў ідэальным – найпершы чалавек на зямлі, Адам, створаны Богам з самога сябе, такім, якім Бог жадаў сябе бачыць. А яна – Ева, і яе Бог стварыў такой, якой яе жадаў бачыць ён – яе каханы. Каб адразу, зь першага позірку яна б увайшла ў яго сэрца, і засталася там назаўсёды. Такі вось падарунак Адаму ад Бога праз яго найвялікшую міласьць і шчодрасьць. Такі вялікі, што Адаму было б і ня зьнесьці, калі б яму не дапамагаў сам Бог. Бо ж кахаць Еву – тое яшчэ выпрабаваньне. Запытай кожнага Адама, ён раскажа.

Пастаяўшы, ён увайшоў у ваду, і адразу паплыў, расьсякаючы моцнымі ударамі рук бліскую паверню.

Яна павярнулася, паправіла палаценца на плячах. Узяла з рушніка яблыка.

- Чистая Ева! Фёдар сам зьдзівіўся сваёй думцы. Яна прыйшла ў яго галаву нечакана. Наогул да такіх паэтычных метафараў ён ня быў сьхільны, ды і да адцягненых разваг таксама. Але ж уся гэтая атмасфэра, цёплы дзень, блакітнае неба і разныя цені на траве і белым рушніку, якія пакідалі дубовыя лісьты, шэпат маладой травы, ужо высокай, зрабілі яго настрой паэтычным, нават узьнёслым.

- Слушай, а классный у тебя мужик, - раптам вымавіў ён, гледзячы на яе.

- Любишь его?

- Дужа, - ціха адказала яна. – Больш за жыцьцё. Ён – усё для мяне, і зрабіў для мяне шмат.

- Вот классно, когда баба благодарная. Фёдар задаволена кіўнуў. – Мая – вообще не такая. Ей только давай, давай. А от неё хер чего дождёшься. Она думает, что меня заарканила, только вот нихера. Я её в любой момент послать могу. Вообще она мне нахер не нужна. Только вот привык как-то. Ну, я её знаю, что ей нужно. Она знает, что мне. Сосёт хорошо. В люди её можно вывести, она видная, я её приодел, подрезал ей, что нужно, где нужно, надул. Короче, оттюнинговал под себя. А у

неё благодарности – ни на грамм. Думает, что это я ей должен, хер пойми почему. Да не должен я нихера, ни ей, ни кому-то там ещё. Только вот, Мишане должен. За помощь его, за поддержку. За то, что человек он хороший. Да, другие вы.

Ён памаўчаў.

- И ты другая. Не такая, как моя баба. Вот я свою так оставить с другим мужиком не могу. Она б сразу заигрывать начала, в штаны к нему лезть. Может, ей там ещё что-то обломится. Ну и просто, такая вот она – ебливая. Сколько раз я ей рожу бил, всё без толку. Вечно ёбаря себе втихаря найдёт.

- Ты – не такая. Ты – чистая. Это сразу видно. Не современная ты. И правда, как из прошлого. Как сто лет назад. Или даже тысячу – хер его знает. Но это и хорошо. С вами душой отдыхаешь. Фёдар уздыхнуў, і наліў сабе яшчэ келіх.

Успомніў, і наліў ёй. Яна ўзяла келіх, і яны стукнуліся праз рушнік.

- Красивая ты … тебя и бабой назвать язык не поворачивается. Фея. Слушай, а сколько тебе лет? – запытаў ён.

- Дзевятнаццаць. Яна паднесла бакал да вуснаў – ружовых, мяккіх, якія асьцярожна прыльнулі да празрыстага шклу.

- Дваццаць будзе восеньню.

- Да ты совсем молодая…. Фёдар пацягнуўся. – Блин, бок отлежал. Ён прыўстаў, і сеў па-турэцку насупраць яе. Адрэзаў нажом яблык, палову працягнуў ёй.

- Искушаю тебя, как змей. Ён усьміхнуўся, крыва.

Яна ўзяла, усьміхаючыся.

- Слушай, а не старый он для тебя? Я честно спрашиваю. Ты говори, не бойся. Я вот – моложе. Ему сколько? Лет пятьдесят? А мне – тридцать пять.

Яна зьдзіўлена пазірнула на яго.

- А, тебе что пятьдесят, что тридцать – всё равно. И то и то для тебя – даль дальняя. Я сам таким в твои годы был. Дурак дураком. Ну, ты не обижайся, это я про себя. Ты-то совсем не дура. Ты – умница. Ён працягнуў руку, каб пагладзіць яе валасы. Між волі яна пасунулася.

- Да не бойся ты. Я ж шутя. Вон, мужик твой плавает. Я что, при нём тебя завалю? Не бойся.

- Я не баюся. Яна насьцярожана глядзела на яго.

А без него, может быть, и завалил бы. Точно бы завалил. Прямо тут, в траве.

Гэта ён падумаў, а ўслых вымавіў:

- Классная ты. Сними полотенце, посмотреть на тебя хочу. Не чакаючы яе адказу, ён сьцягнуў рушнік уніз зь яе плечаў.

Яе белая скура пакрылася мурашкамі, станік прыліп да цела, абазначыўшы маленькія грудзі, саскі якіх праступалі праз намоклую тканіну.

- Слушай, чего ты в мокром сидишь? Сними ты его, пусть высохнет. Ён пацягнуў за завязку на яе шыі, нібыта ненаўмысна дакрануўшыся да грудзей.

- Нічога, мне так добра. Яна ўзняла палаценца, і закруцілася ў яго шчыльней.

На гэты раз ён супраціўляцца ня стаў, бо адчуў нечаканую эрэкцыю, якую ад яе хаваў кошык, стаяўшы між ёй і ім.

- Слушай, а расскажи мне что-нибудь. Чем он тебе так понравился, кроме денег? Просто интересно, почему молодые бабы со старыми мужиками спят. Ну, он классный, конечно. Это я и как мужик вижу. Только ж старым станет, что ты делать с ним будешь?

- Я буду яго кахаць заўсёды, - ціха вымавіла яна.

Памаўчала, і дадала:

- Таму, что ён – мой айцец. Я заўсёды буду зь ім разам. І мне ніхто болей не патрэбны.

- Как – отец? В смысле? Фёдар узьняўся на локце, дзіка гледзячы на яе.

- Айцец – той, хто нарадзіў мяне. Яна глядзела некуды праз яго. Яе вочы былі шырока адчыненыя, нібыта яна бачыла нешта, што чалавек не павінны бачыць.

- Родной отец? Прости, я не понял. Отец твоей матери? Тьфу… муж твоей матери… в смысле, спал с твоей матерью? Фёдар разумеў, што загаворваецца, што кажа нейкую лухту, але ж язык ня слухаўся яго, словы блыталіся, і ніяк не жадалі складацца ў сказы.

- Мой родны айцец. Тата. Яна кіўнула.

Ён ня жыў з намі. Толькі прыходзіў некалькі разоў. А потым я прыйшла да яго. Бо мне ўсё надакучыла. Я зразумела, што шчасьлівая буду толькі зь ім. Ніхто не кахаў, і не пакахае мяне, як ён. Таго, што зь ім, я ні зь кім болей не адчувала. Я памятавала яго ўсё жыцьцё, хоць яно было і ня доўгім. Яго рукі, яго вусны. Як ён цалаваў, гладзіў мяне. Я думала, што я яго забуду, але ж не атрымалася. Я жадала яго, толькі яго – увесь час. І я б проста забіла сябе, калі б не прыйшла да яго. Ён быў маім каханкам, Фёдар. Ён кахаў мяне яшчэ ў дзяцінстве. Мне было зусім мала год, калі ён першы раз прыйшоў да нас, але ж я ўжо перастала быць дзіцём. Мне сьніліся сны, і ў снах да мяне прыходзіў Бог. Ён кранаў мяне, цалаваў, гладзіў – усюды. А потым ён прыйшоў да мяне ўяве. І тады я адчула жаданьне. Жаданьне яго, якое не праходзіць дагэтуль. І толькі ён можа яго спатоліць. Але ж спатоліць яго назаўсёды ня можа ў гэтым сьвеце нават і ён. Толькі ў тым, іньшым сьвеце, дзе мы зьліемся найбольш поўна, я ведаю, я атрымаю яго поўнасьцю, як і ён – мяне.

- Слушай, не понял. Раз он твой отец … Тебя что, твой родной отец трахает? Трахал? Фёдар дзіка глядзеў на яе, ссунуўшы бровы.

- Как Лолиту, что ли?

Яна маўчала, узьняла келіх, і адпіла зь яго ізноў.

- Слушай, ну, если он – твой отец, то у меня есть шанс. Раптам ён рассьмяяўся.

- Не. Яна пакачала галавой. – Я толькі яму належу. Яна сядзела перад ім, як намаляваная. Цені падалі на яе скуру карункавым покрывам, доўгія вейкі прыкрывалі вочы, чорныя валасы хваляй сьцякалі па шыі да грудзей.

- Наверное, я слишком много выпил, - падымаў ён. – И что-то тут не так понял. Или девочка так прикалывается. Отшить она меня хотела! – раптам прыйшла на вум яму думка. Ён усьміхнуўся, разумеючы.

Ён з шумам выйшаў з вады, і падыйшоў да іх. Фёдар храпеў, прываліўшыся да дрэва. Яна сумна сядзела побач, захінуўшыся ў рушнік.

- Чаго сумуеш, любая? Ён пацалаваў яе.

- Нічога, каханы. Яна прытулілася да яго пляча. Ён сеў на пакрывала, абматаўшыся палаценцам. Яна апусьцілася, палажыла галаву яму на сьцягно, і глядзела ў неба.

Ён нахінуўся, і крануў яе вусны.

- Хачу цябе, - ціха вымавіў. – Прама тут, і зараз. Яго рука лягла ёй праміж ног, пагладзіла, адсунула трохкутнічак тканіны. – Фёдар сьпіць, - ціха вымавіў ён, апускаючыся на яе, рассоўваючы яе сьцёгны. Высокая трава вакол хавала іх, дрэва кідала цень. Месца было зацішным, і на многія кіляметры вакол нават і жытла не было. Так, некалькі хат далей ў лесе, на хутары, ды вёсачка ля дарогі, да якой было з паўгадзіны на аўтобусе.

Ён рухаўся ў ёй, моцна штурхаючы яе сьцёгнамі, і яна бязгучна ўскрыквала, ловячы губамі паветра, выгінаючыся. Нарэшце, ён скончыў, і апусьціўся на яе, апіраючыся на локці. Яна ляжала

пад ім, прыкрыўшы вочы, прыгожая, як сон. Фёдар раптам захрапеў, нешта прамармытаў, але ж не прачнуўся.

- Хай сьпіць. Задаўбаў ён, шчыра кажучы. Імперскасьцю сваёй. Імперац хрэнавы. Ён адкінуўся на пакрывале, падлажыўшы пад галаву скрутак з рушнікоў і кашулі, і глядзеў у неба. Яна лягла побач, выцягнуўшыся, адчуваючы яго руку на сваёй. Неба было высокае і чыстае, і зь яго на іх глядзеў Бог, а яны глядзелі ў яго твар.

Глава 24: Начныя казкі

- Як хораша! – нягромка вымавіла яна. – Мне с табой хораша, - адказаў ён, нахінаючыся да яе. Яго вусны пяшчотна кранулі яе шчаку, накрылі губы. Яна адказала, ціха, мякка, як праз сон. Прыкрыла вочы. Яе галава ляжала ў яго на руцэ, прытуліўшыся да пляча, ён ахінаў яе. Вялікія часы на яго руцэ паблісквалі ад кропелек вады і сонца, якое перараблівала іх у дыямантавую пыль.

- Не абдзярэшся? Можа, зняць? – заптыў ён.

- Не, каханы. Ня трэба. Не абдзяруся. Яна пасунулася да яго бліжэй. Цяпер яе шчака прыціснулася да яго мокрых валасоў, якія чамусьці пахлі морам.

- Морам пахнеш. Ты – як марскі цар, - ціха вымавіла яна, усьміхаючыся. – А ты – німфа. Ён глядзеў на яе зьверху ўніз, і вочы яго былі хітраватымі, вусны выгнуліся ў вусьмешцы.

- Не магу паверыць, што ты са мною. Што я такую німфу здабыў. Русалку. Я ж нягодны, грэшнік. І за што блаславіў мяне Бог? Спадзяюся, што цябе ня дужа пакараў. Ва-усякім чыне, я раблю ўсё, каб гэтае пакараньне не было для цябе цяжкім, сонейка.

Ён глядзеў на яе сур’ёзна, такім позіркам, якім глядзець мог толькі ён – позіркам караля і жабрака, сьвятога і вар’ята, рыцара, які забыўся пра зямлю з-за Бога, і палымянага каханка, што насалоджваецца тварам любай, на якую ён прамянуў бы ўвесь сьвет.

- Бог ня можа пакараць каханьнем, любы, - ціха адказала яна. – Каханьнем ён можа толькі ўзнагародзіць. Але ж мы ўсе – грэшныя, і ўзнагароды не заслугоўвае ніхто. Ні ты, ні я, ні хтосьці іньшы з жывучых у сьвеце. Веліч Бога ў тым, што ён яўляе нам, грэшным, сваю літасьць, якую мы не заслугоўваем. Яўляе нам сябе. Не годным, бо Бога нельга быць годным. Хто з жывучых можа сказаць, што ён годны бачыць Бога, адчуваць яго

ласку, выкарыстоўваць яго дары? Няма такіх, але ж дары Бога сапраўды каралеўскія, і незьлічоныя. І дае ён іх не тым, хто іх заслугоўвае. Ён дае іх абраным, якіх абірае сам. І часта гэтыя абраныя – ніжэйшыя зь нізкіх, самыя горкія і страшныя грэшнікі і грэшніцы на ўсёй зямлі. Праз гэтыя свае сьвятыя дары Бог яўляе ім сваю веліч, і яны радуюцца, і праслаўляюць яго, як ніхто б з годных яго не праславіў, бо яны б успрынялі гэтыя дары, як даннасьць, як пацьверджане сваіх заслугаў перад ім. Але ж няма такіх заслугаў, якія могуць заслужыць Бога. Таму ён прывёў мяне да цябе, бо я – самая грэшная, найграшнейшая з усіх на зямлі, самая нізкая, і Бога я зусім не заслугоўвала. Але ж ён быў да мяне літасьцівы, і аддаў мяне табе.

- Каб я цябе кахаў, - ціха вымавіў ён, прытуляючы яе да свайго пляча.

- Каб ты мяне кахаў, як Бог, - адказала яна.

- Вечар ужо зьбіраецца, любая. Халодна, і камары прачынаюцца. Давай мы з табой зьбірацца. І гэтага яшчэ абудзіць трэба. Вось разаспаўся, хоць з пушкі страляй у его над галавой – і ў вус ня дуе. Ён зацікаўлена паглядзеў на Фёдара, які храпеў на зямлі пад дубам, раськінуўшыся, як зарубленае ў бойцы цела. Гэта нечакана прыйшло яму на вум, і яму стала і сьмешна, і жудасна. Толькі стралы, тырчашчай з грудзей, не хапае. Яны сабралі ўсё ў кошык, яна апранулася ў лёгкі ільняны сарафан, расчасала валасы, запляла касу. Стаяла перад ім з кошыкам у руках, і глядзела на яго зьнізу ўверх, аддана, вялікімі прыгожымі вачыма. Паслухмяная дзяўчынка, якая сабралася на пікнік. Яго сэрца заліла цяплыня.

І сапраўды, анёлак. Анёлачак. Маленькі і прыгожы.

- Пастаў кошык, красуня. Фёдара яшчэ ўзьняць трэба. Ён штурхануў яго ў бок. – Уставай, брат!

Брат павярнуўся, і захрапеў, салодка прычмокваючы. Што ж рабіць? Раптам яму прыйшла на вум адна думка.

- Дай ты мне, золатка, які посуд, - запрасіў ён. І ўдакладніў:

- Паболей.

Яна заглянула ў кошык, і дастала даволі вялікую міску-кантэйнер, у якім яны прынесьлі смажанае мяса. Шашлыкі ён нарабіў дома, загадзя пасмажыў на рашотцы ў печы.

- Заадно і апаласну, - вырашыў. Пайшоў да вады, абцёр міску травой, прапаласкаў, зьліў. Набраў туды поўна вады, і зьвярнуўся. Стаў перад Фёдарам, шырока расставіўшы ногі, і выліў ваду прама яму на галаву. Той крутануўся, і ўскочыў, як ашпараны, хоць вада і была халодная.

Ну, як ускочыў. Сеў, праціраючы вочы, і зьнізу пазіраў на яго.

- Мишаня, а что это я? Спал? Ну я и даю. И дичь снилась всякая, не поверишь. Уже и не помню, что. Что-то про Бога, и про русалок. Будто бы они меня на дно тянули, а Бог меня спас. Вытащил. Вот прям как ты, Мишаня. Копия, на тебя был похож Бог. Не шучу. Ён паглядзеў на яго, прыжмурыўшы вочы.

- Піць меней трэба табе, Федзя. Гэта ня Бог і русалкі, і чэрці ў тваёй п’янай галаве. Ён працягнуў яму руку.

- Уставай.

Фёдар узьняўся, хістаючыся. Яна адвярнулася.

- Что случилось? – вымавіў ён разгублена.

- Плаўкі папраў. Здарылася ў цябе тое, што і заўсёды. Ён нахінуўся, і працягнуў Фёдару штаны і кашулю. Той неяк апрануўся.

- Блядь, Мишаня. Это у меня Буратино в штанах. Ты только Мальвине не говори. Отвлеки её … как-нибудь. Пойду, поссу, - нарэшце вырашыў ён, і схаваўся ў лазьняку ля берагу. Яны пачакалі яшчэ некалькі хвілінаў, пакуль, Фёдар, задаволены, выйшаў з кустоў, ён узьняў кошык, і яны пакрочылі па дарозе да дому. Хаціна хавалася за хвоямі ў гушчары. Хоць ісьці не далёка, але ж дарога ішла праз лес. Кілометр, ці меней – ён не вымяраў. Гэта возера было дальняе, не яго, але ж тут людзей не было наогул. Благое, гіблае месца, казалі. Вужы, віры, ды ён не

баяўся.

Вакол было ціха і прыгожа.

- А тут вось хата чараўнічая стаяла, - вымавіў ён, абдымаючы яе. – Зараз ля гэтага месца пойдзем – ля берага, на касе.

- А чаго стаяла? Дзе яна дзелася? – пацікавілася яна.

- Згніла, і зьнесьлі. Разабралі яе на дровы. Яе нават рыбакі не жадалі выкарыстоўваць, бо там такое творылася – ні божа ж мой. Па начох нябожчыкі ў вокны глядзелі, дзевы мёртвыя, што патапіліся, на ганку плакалі, ды ў дзьверы нехта грукаў, страшна, і казаў грамавым голасам:

- Адчыняй, старая! Бо сьмерць твая прыйшла! Ніхто ў гэтай хаціне і ночы ня вытрымаў. Таму – разабралі на дровы. Туды ёй і дарога.

- Ну ты, Мишаня, хорош байки сочинять. Фёдар зморшчыўся – пачынала балець галава.

- Якія табе, Федзя, байкі? Чыстая праўда. Магу табе і чортаў камень паказаць, і волатаў курган, і ваўкалачы лог, і ведзьмін круг. Што табе больш цікава?

Ён павярнуўся да яго, усьміхаючыся.

- Цікава мне, Мишаня, до дома дойти. И, прости, полежать тихонько. Я завтра от вас поеду? Можно?

- Можна. Ён пацiснуў плячыма. – Паляжы, калі блага. Толькі я з табой вазіцца ня буду і забаўляць цябе. Дамовіліся? Справаў шмат. Вульлі хацеў пачыніць. Вось, па халадку зараз пасяджу. Сьмецьце папалю, як раз дым камароў адгоніць.

А ты нам вячэру зробіш, любая. Ён павярнуўся да яе. – Шмат ня трэба. Звары якой бульбы, ды і хопіць. Сала парэж. Зь яйкам пасмаж. Яйкі ёсьць у нас?

- Ёсьць, каханы. Ганна раніцой цэлы кошык прынесла. Вось думаю, трэба іх прыгатаваць, пакуль сьвежыя.

- Вось і добра, золатка. Ён адкінуў рукой валасы з ілбу, пачасаў бараду. Камары ўжо пачалі джаліць.

- А вось і месца тое – праклятае. Там вадзянік апоўначы загараць любіць. Ён павярнуўся, махнуўшы рукой, паказваючы кудысьці між елак. Раптам Фёдар ціха ўскрыкнуў, і папяціўся.

- Што такое? Ён прыглядзеўся. Праміж елак на пяшчанай касе ляжала цела.

- Блядь, Мишаня! Труп! Гляди, как раздуло его! Блядь!! Водой вынесло. Жмур, точно. Пошли, Мишаня. Пошли, посмотрим. Может, ментов? Точно, Мишаня. Или … погоди. Почякай. Пусть его кто другой найдёт, а мы – типа не заметили. Зачем нам это. Вечер портить. И я блядь, бухущий в жопу. Как всегда, но это сути не меняет.

Фёдар папяціўся ад елак у бок дарогі.

- Пагадзі. Зараз паглядзім, што там. Нешта мне здаецца, гэты труп мне знаёмы.

Ён зрабіў ёй знак ня рухацца, і асьцярожна прайшоў да касы. Ціха, незаўважна, падыйшоў, і нахінуўся.

- Ганна! Уставай! Згарыш! Ён мазануў веткай, якой адганяў камароў, ёй па твары.

Ганна схамянулася, павярнулася, адкрыла вочы, і дзіка закрычэла.

- Чорт! Сыдзі прэч! Не чапай! Яна села, абапіраючыся рукамі на зямлю, ашалела пазіраючы на яго.

Ён зарагатаў, задаволена. – Чорт? Ну, не анёл, прабач. Каго заслужыла, даражэнькая. Ганна залыпала вачыма.

- Мішка? Ты? Дурань, тьфу на цябе. Я тут на пясочку прыкарнула. Прыснула, відаць. Ціха, добра. І тут ты з’явіўся. Управы на цябе няма.

- Я цябе, можна сказаць, жыцьцё выратаваў. А тое б цябе

вадзянік за нагу ў возера зацягнуў. Ці вужыны кароль кудысьці б запоўз. Падумаў бы – пячора. Цёплая, утульная. Разьмесьціўся б. А ты б і не заўважыла. Ён засьмяяўся, ізноў, сам давольны сваім жартам.

- Чаму гэта я б не заўважыла? Караля б вужынага заўважыла. Ганна надзьмулася. – Гэта цябе б, можа, не заўважыла. Бо ты стары, цябе толькі твая пігаліца заўважыць, дзе і палец ня ўсунеш. А табе і добра.

- Дык дарма будзіў? – ён пакачаў галавой.

- Не дарма. Я бялізну мыла. Заўсёды сюды хаджу. Тут ціха, і вада чыстая. Мяккая. Вось – ручай ля берага бяжыць, я ў ім мыю. Яна паказала рукой на кошык. А заснула я, таму што стамілася. Сюды ісьці дарога ня блізкая. І яшчэ дамоў. А вадзяніка я не баюся. Я нікога на сваёй зямлі не баюся, бо я крыжом не размахваю, як ты. Ты – адрачэнец. Вось ты ўсіх і баішся.

- А каго я баюся, Ганна? Ён прыжмурыўся.

- Каго? Найперш за ўсё – самога сябе. Бо ты крыж надзеў, а істота ў табе пакутуе. Крыж твой ёй агідны. Ты жваўкалачае семя, пярэварацень. Я цябе як аблупленага ведаю. І дзеда твайго, і дзеда яго дзеда, і ўсіх вашых дзядоў. І могілкі вашыя ведаю, дзе яны. Вы ж сваіх нябожчыкаў асобна хаваеце, не як усе, на асьвянчонай зямлі.

- Якая табе справа, хто дзе каго хавае? Вось жа цікаўная баба. Бабінае племя. Ён сплюнуў, узьняў кошык зь бялізнай – цяжкі, мокрая бялізна набыла вагу такую, што аж ён кракнуў.

- Давай, паднясу табе да паварота. А далей ўжо сама неяк сьцягнеш. Чаму тачку ня ўзяла?

- Кола адвалілася. Ганна вымавіла, як сплюнула ў пыл.

Ён уздыхнуў. – Добра, прылажу. Прыцягнеш неяк? Можа, хто падвязе?

- Няма каму, - адрэзала яна. – Усе алкашы, на чым? Хоць,

пагадзі. Дзімка, можа, на трактары. Я яго запытаю. Ён гной заўтра павязе на ферму, і на зваротным шляху я яго падкаравулю.

- Ну, вязі зь Дзімкай. Ён махнуў галавой, узьняў кошык, і яны пайшлі да дарогі, дзе засталіся Фёдар і Летыцыя.

Убачыўшы яго, выходзячага з кустоў, у кампаніі, Фёдар ад нечаканасьці прысьвіснуў.

- Ух ты, женщина! Настоящая! – раптам вымавіў ён, шырока ўсьміхаючыся. – Живая! А я подумал – труп!

Ганна спынілася, гледзячы на яго. Потым павярнулася да Міхася.

- Дзе – труп? Хто – труп? – запытала яна падазрона. – Вы каго тут прыкапалі?

Фёдар громка зарагатаў.

- Мишаня, козырная у тебя баба! Я думал, ты только нимфеток любишь. А ты – человек широких взглядов! Ён разьвёў рукамі. - Уважаю!

Ганна сувора глянула на Фёдара, потым павярнулася да яго.

- Хто гэта? Сябар твой? Такі ж, як і ты? Алкаш дуркаваты?

- Ганна, гэта паважаны чалавек. Дэпутат маскоўскага крэмлю. Правая рука. Ты тут дужа не выстаўляйся, прадэманструй манеры. Ты ж дама шляхетная. Ён лёгка хлопнуў яе рукой. Хацеў па сьпіне - атрымалася па заду. Прыдаў ускарэньня.

Ганна падскочыла, і выляцела наперад.

Але ж сказаць нічога не пасьпела.

- Фёдар, гэта – Ганна. Мясцовая славутасьць. Яна – патомная вядзьмарка, знахарка, шэпты і замовы ведае, малітвы чытае, і можа адвадзіць любога нячысьціка. Летыцыя вымавіла гэта на адным дыханьні.

Фёдар, які трымаў у руках адданы яму часова кошык, паставіў ношу на зямлю, і разьвёў рукамі, робячы нешта накшталт рэверанса разам з паклонам. – Ни хрена себе! – пры гэтым вымавіў ён. Гэта зрабіла на Ганну ўражаньне. Яна прыасанілася.

- Не толькі адводзіць, але ж і – прывабіць. Ганна злавесна усьміхнулася. – Я многа што магу. Тое, што гэты дурань ня можа. Ён – слабы, ты яго ня слухай. Не чараўнік, а так. Прасраў усё радавое сваё. Праз крыж. Цяпер боўтаецца, як лайно ў палонцы. А я – захавала. Я – жрыца старых багоў, - раптам вымавіла яна, выпраміўшыся, выставіўшы грудзі, на якія Фёдар між волі пазірнуў з павагай.

- Якіх такіх, можна патлумачыць? Удакладні. Ён зьдзіўлена глянуў на яе. – Гэта было нешта новае. Раней на жрыцу Ганна не прэтэндавала, задавольвалася званьнем самай моцнай вядзьмаркі ў акрузе.

- Самых сапраўдных. Усіх. Ганна сказала, як адрэзала.

- Пойдзем, ці не? – павярнулася да яго. – Кошык паднясеш? Ён мне ўсе рукі адарваў, калі сюды несла. А цяпер і ня зрушу.

- Канешне, паднясу. Фёдар, трымай. Ён указаў на іх уласны кошык на дарозе. Фёдар уздыхнуў, і нахінуўся. – Не жалееш ты меня, Мишаня, - сумна вымавіў.

- А хто панясе? Яна? Ён кіўнуў на Летыцыю.

- Давай, часу няма, ужо цямнее. Ён пачаў злавацца.

- А месца тут благое, - дадала Ганна, злавесна жмурачы вочы. – Тут чортаў курган недалёка, хто міма яго ў начы пройдзе, таго дарога на той сьвет завядзе. Выйшаўшы жыўцом, прыйдзе мерцьвяком. Праз некалькі дзён змарнее, і памрэ. Такога трэба апоўначы пахаваць тварам уніз за клодаўем, галавой да царквы. Каб звон чуў. А тое вылезе, гуляць будзе. І з сабой людзей забіраць. Спачатку – радзіну, а потым – і іньшых.

Летыцыя ўздрыгнула ад жаху, нібыта яе кранула халодная мёрцьвая рука.

Ён узьняў кошык, і хутка пакрочыў па дарозе. Летыцыя ішла прыбегам збоч, Ганна зь Фёдарам адсталі, і цягнуліся ззаду.

- Насьланьнё нейкае! – паскардзіўся ён. – Прынесла ж яе на маю галаву. Нібыта Фёдара не хапала.

- Затое яна яго разьвесяліць, каханы. Яму цікава будзе, набудзе новыя ўражаньні.

- Менавіта. Уражаньні. Ён кіўнуў. – Такая каго хочаш уразіць, нават і Фёдара зь перапою.

Астатні шлях прайшоў без прыгод, і хутка яны апынуліся перад хацінай, якая ў паўпрыцемках стаяла суворая, з насунутым на вочы вакенцаў капялюшом-дахам.

- Аутентично у тебя, Мишаня. Фёдар задаволена пакруціў галавой.

- Нічога, стараюся. Ён паставіў кошык на зямлю. Нават і яму руку адарваў – і як бы яна яго несла? Дзіва. Дзіўная баба. Магла б жыць, як усе. Прыбрацца і зьнешне, і ў хаце, мужыка завесьці. На працу ўладкавацца. Не, не жадае. Няўжо падабаецца ўсё самой цягаць? Хата пакасілася, цвік забіць няма каму. Засранства адно. Затое – вядзьмарка. Жрыца. Паміж гэтым і тым сьветам. Ён усьміхнуўся. А можа – так і трэба. Хай весяліць народ. Мясцовая славутасьць!

Ганна, нібыта пачуўшы яго думкі, павярнулася да яго.

- Дзякуй, што данёс, - вымавіла. – Хоць на нешта вы, мужыкі, годныя – цяжкое цягаць. Але ж я лепей адна пражыву, дзякуй. Навошта мне мужык? Ён работы столькі ня зробіць, сколькі вакол яго работы рабіць прыйдзецца.

- А для кошыка я ў цябе ёсьць. І для кола. І для крышы. Дзякуй Богу. што не для чаго іньшага. Там бы я ня справіўся, адразу кажу. Ён зарагатаў.

- Ня справіўся б. Ганна сказала, як адрэзала. – Табе б са сваім дзіцём справіцца, з баранка весам. А ў мяне быў мужык, добры. Сапраўдны.

- І куды дзеўся? – кпліва запытаў ён.

- Ты ж яго сам прыхаваў, а яшчэ запытваеш. Завея быў ня роўня табе каўдун. Ня тое, што ты – дзікі і дурны. Той вумны быў. А ведаў колькі!

- Пойдзеш у хату? Ці тут будзеш балясы разводзіць?

Не чакаючы адказу, ён рашуча прайшоў у сенкі.

Летыцыя ўжо была там, пераапранулася, прыбрала рэчы, адзела белы чысты фартушок з вышытымі ружамі. Фёдар сядзеў на нізкай шырокай лаве, і задаволена пазіраў вакол.

- Блядь, Мишаня, я как в сказку попал! У тебя прямо – дворец! Дворец Бабы-Яги, - падумаўшы, вымавіў ён.

- Ой, прости, красавица! Как у Морозко! Точно, ты и на актрису ту похожа. Богатые палаты, царские. Так, наверное, князья жили. Фёдар прытуліўся сьпіной да сьцяны, і ізноў захрапеў.

Пакуль Фёдар спаў, у цішыні яна начысьціла бульбы, паставіла каструлю на пліту, нарэзала сала, нагрэла патэльню, палажыла на яе белыя гладкія лустачкі, і, калі па хаце пайшоў прыемны смажаны пах, убіла туды некалькі вялікіх жоўтых яек. Дастала зь вядра салёныя грыбы, прамыла, заліла алеям, падрэзала цыбуліну. Дастала жбанок са сьмятанай. Нарэзала хлеб, хрусткі, сама пякла ў печы. Атрымалася няблага. Ёй падабалася сялянкая праца. Да таго ж, якая гэта была праца – так, гульня. Яна рабіла толькі тое, што жадала. Ні гароду, ні працы ў полі, ні сенакосу, ні жывёлы. Толькі прыбраць, прыгатаваць ежу, ды і ўсё. Траву злажыць, якую ён касіў. Суцэльныя канікулы. Інтэрнет тут лавіў блага, толькі ў адным вуглавым пакоі, дзе на стале стаяў яе ноўтбук з пауэрбанкам, ды ёй хапала. Яны схаваліся на лета ад усіх, закупіліся прадуктамі. Халадзільніка ў хаце не было, затое была вялікая лядоўня. Яны рана лажыліся, рана ўставалі, гулялі па лесу, хадзілі на возера, дзе ў яго быў човен, на якім ён плаваў, глядзеў сеткі, ці катаў яе, ці рабіў нешта ў хаце і вакол. Працы было шмат, усё патрабавала дагляду, мужчынскае рукі. Пасьля таго, як дзед памёр, хата занябала, але ж прысутнасьць гаспадара нібыта ўдыхнула ў яе

новае жыцьцё. Яна зьдзіўлялася памерам гэтай хаціны, якая зусім не нагадвала звычайныя сялянскія пабудовы на камянях, зь нізкімі вокнамі, пасеўшыя, зь сенкамі і пакоем, у якім стаялі ложкі, упрыгожаныя падушкамі ў вышытых навалачках, з маленечкай кухняй і печчу, якая займала амаль усю яе. Гэтая хаціна была, здаецца, бясконцая. Магутная, пабудаваная на каменным падмурку, з высокім ганкам з казырком, чорнымі таўстымі сьценамі і вольным чардаком пад вялікім, калісьці крытым камышом дахам, яна выглядала сівым волатам, чараўніком, пакрытым ваўчынаю шкурай, які неяк забыўся на час і год, і застыў, слухаючы шэпт старое дубровы, ды бясконцыя казкі глухога гушчару, які цягнуўся далёка, зрэдку перасечаны лугавінамі, дарогамі ды жытлом. Калісьці гэты лес даходзіў да самага мора, але ж цяпер ён толькі дасягаў мяжы, затое на поўдні пераўтвараўся ў дзікую пушчу – рэшткі першабытных еўрапейскіх лясоў. Аднак тут, у самай лясной глыбіні, зусім не адчувалася рука часу, які бязьлітасна пасек, прарэдзіў лясны гушчар. Здавалася, што тутэйшы бор ня мае ні канцу, ні межаў. І старая хаціна хавалася ў яго сэрцы, далёка ад жытла і вялікіх дарог, дабрацца сюды можна было толькі сецьцю вузкіх сьцяжынак, якія уводзілі ня толькі ў густэчу, але ж і ад сучаснага – у мінулае. Таму, апынуўшыся тут, яна хутка забылася на тое, які цяпер час, які год, і дзе яна, наогул. Цэнтрам зямлі была хаціна, а вакол яе разьлівалася бясконцае мора лесу, у якім, як востравы, узвышаліся храбціны курганоў, густа парослых хвоямі. Гэта была зямля, якой ніхто ня ведаў, казка, якая яшчэ мела быць расказаная. Гэта была яго зямля, яго дом, у якім ён дыхаў прывольна, дзе быў каралём і ўладаром, паганскім князем, чараўніком, ступаючым патаемнымі тропамі, якія невядома адкуль выходзілі, і невядома куды зьнікалі, зь мінулага – у сучаснае, з сучаснага – у будучае, і ізноў – у мінулае. І недзе на скрыжаваньні гэтых сьцяжынаў знаходзілася старая хаціна, а ў ёй – яна.

Ён жа цяпер быў на падворку – размаўляў з Ганнай, якая ўпёрла рукі ў бакі, навісшы над кошыкам. Нарэшце, ён махнуў рукой, паказваючы ёй убок, на высокі плот, на які яна пачала разьвешваць свае прасьціны, рушнікі і ўсё астатняе, што было ў кошыку – глыбокім, здаецца, бяз дну.

Пакуль Ганна разьвешвала бялізну, ён набраў дроваў для печы, і, трымаючы іх перад сабой, зайшоў у хату.

Палажыў дровы збоч ля сьцяны.

- Вячэра гатова, каханы, - вымавіла яна, узьнімаючыся ад печы.

- Накрывай на стол, сонейка. Я абмыюся, і зараз. Ён павярнуўся, узяў з цвіка вялікі рушнік, і выйшаў вонкі, на двор. Прайшоў да лазьні, ля якой стаяла вялікае вядро з нагрэтай за дзень вадой, намыліў валасы, пацёр сьпіну і плечы, узьняў вядро, і выліў на галаву. Фыркнуў, і ўцёр рушнікам твар. Абцёрся сам, і, як быў, мокры і голы па пояс, прайшоў у хаціну. Сьцінуў адзеньне, і ўкінуў яго ў карыта, сам пераапрануўся ў чыстае і сухое – простую ільняную кашулю і штаны, мо, яшчэ дзедавы, зь нейкай трывалай тканіны, нагадваючай грубае сукно. На стале ўжо стаяла ежа, і сьвяча ў падсьвечніку, якую ён запаліў ад доўгай запалкі. Фёдар прачнуўся, і лупаў вачыма, зьдзіўляючыся, як усё вакол зьмянілася.

- Ну и диво! – толькі і вымавіў. – А ты – волшебница, татарочка. Наколдовала, как Василиса Прекрасная.

- Сядай за стол, - падштурхнуў яго ён. – Няма чаго час на размовы губляць. За сталом пагутарым.

Адначасова ў пакой увайшла Ганна, абцёрла ногі і памыла рукі ў рукамойніку на сьцяне.

- Стамілася я, - вымавіла. Прайшла, і цяжка плюхнулася за стол, так, што зэдлік пад вялікім задам зарыпеў.

- Глядзі, не паваліся. Ён усьміхнуўся. – Такімі цялесамі мае лавы яшчэ не выпрабоўвалі.

- На сябе паглядзі, - агрызнулася Ганна. – Сам як мядзьведзь у хаце. Месца табе ў лесе пад елкай. І як ты зь ім сьпіш, ён жа цябе, як мыш, задавіць. І не заўважыць нават. Яна кпліва глянула на Летыцыю.

- Усё добра, Ганна, не хвалюйцеся за мяне. Летыцыя паставіла перад ёй місу.

- Гэта яна мяне з ложку бывае, выпіхвае. Ён усьміхнуўся. – Як ляжа поперак, дык і сапраўды страшна і руку адкінуць, каб не прыдавіць. А бывае наадварот, як мыш заб’ецца ў шчыліну, паміж сьцяной і ложкам. Я – раз, а яе няма. Колькі разоў так ад жаху прачынаўся – хто жонку скраў пасярод ночы?

Усе зарагаталі, нават і Ганна ўсьміхнулася. Пад’еўшы, палагаднела, і яе пацягнула на гісторыі, якія яна звычайна любіла распавядаць у такім благасным стане.

- Дзед яго быў – чысты чорт! – раптам вымавіла яна ў поўнай цішыні, калі ўсе толькі выпілі па стопачцы, і ўзьнялі відэльцы.

- Чый дзед? – пацікавіўся Фёдар.

Ён узьняў на яе вочы, цёмныя, пасураевеўшыя, але ж нічога не пасьпеў сказаць: Ганна яго апярэдзіла.

- Твой, чый жа яшчэ, - выскалілася яна. – Міхал стары – чысты быў чорт. І ваўкалака. Ён жа са славутага роду. Чорнага, - кіўнула яна Фёдару. Той пазіраў на яе з жахам, утрымліваючы на відэльцы грыб.

- У нас тут усе – чараўнікі. Хто – чаруе, а хто, так, падчароўвае. Мясьціны такія – глуш, лясы. Многа што захавалася. Ад дзядоў. Яна памаўчала. – Вёска нашая так і называецца – Дзяды. Тутака, недалеча, мо, зь кіломятраў пяць па пушчы.

- Так это вы оттуда корзину несли? – удакладніў Фёдар.

- А што мне. Пайшла, прагулялася. Ганна паціснула плячыма. – Рухацца трэба ў маім узросьце, каб не падохнуць. Я – дама ў летах. Але ўсё ж маладзей за яго. На год. Ён – стары хер, а толькі маладым прыкідваецца. Вунь, і маладзіцу сабе завёў, каб час падмануць. А час не падманеш. Ужо нашто дзед яго быў хітры, моцны чараўнік, ды і той час абхітрыць ня здолеў. Памёр, як і ўсе. Проста сышоў у нішто, змарнеў за які месяц. Быў мужык, як дуб, а пахавалі ў палову меней. Худога, як чарот.

З гэтымі яе словамі твар гаспадара стаў зусім змрочным, цёмным. Было бачна, што ўспаміны даюцца яму цяжка – нават

ськівіцы захадзілі пад чорнай барадой. Бровы ссунуліся, вялікая рука на стале сьціснулася ў кулак. Летыцыя са страхам глядзела на яго, але ж нічога не казала.

- Ганна, навошта вы гэта кажаце? – нарэшце прашаптала яна. – Не хвалюйце яго, калі ласка. Яму хвалявацца нельга, вы ж ведаеце.

Яна вымавіла гэта ледзь чутна, шэптам, але ж ён, відавочна, пачуў.

- Ня трэба. Хай кажа, - вымавіў. Голас яго быў густы, нізкі. Усе прыціхлі. Раптам сьвяча на стале ўздрыгнула, і згасла. Засталася гарэць толькі маленькая лампадка пры іконе ў чырвоным куце. І ў гэтым змроку ўсе заўважылі, як у гаспадара нечакана зьмяніўся твар. Здаецца, ён быў тым жа самым, але ж цяпер яго твар выклікаў жах. Нешта ў ім было страшное, нечалавечае. Вочы набылі незвычайны бляск, чырванаваты, можа, з-за цьмянага сьвятла, скулы абазначыліся вастрэй, ськівіцы сьціснуліся, на шыі ўздуліся жылы.

Кашуля на грудзях расьхінулася, і раптам на ёй праступіла кроў.

- Мамочки…, - прашаптаў Фёдар, але ж ніхто не зьвяртаў на яго ўвагі. Усе глядзелі на гаспадара, а гаспадар глядзеў прама перад сабой. Здаецца, бачыў нешта, што не належыла гэтаму сьвету. Нешта ў самом сабе, што нарэшце здолела вырвацца зь яго вонкі. Тут не было ні да жартаў, ні да сьмеху і кпінаў. Той, хто сядзеў цяпер перад імі, быў сапраўды нечым, што не належыла роду чалавечаму. Яно належыла лесу, гушчару, дзікім неабсяжным абшарам. Перад імі сядзеў ваўкалак, які перакінуўся, але ж толькі знутры. Звонку ён яшчэ заставаўся чалавекам. У ім дзіўным чынам пераблытваліся і жывёльныя, і чалавечыя рысы, і было незразумела, хто пераможа ў гэтай жахлівай бойцы самога з сабой – чалавек, альбо старажытны зьвер, страшнейшы за зьвяра, бо ў яго быў чалавечы розум, і моц, значна большая нават і за зьвярыную.

- Працягвай, Ганна, - спакойным, глухім голасам вымавіў ён. – Раскажы ўсё. Усё, што ты ведаеш. Што бачыла на курганах, і

што распавёў табе стары. Раскажы, як я яго забіў. Як выпіў яго сілу, яго кроў. Як забраў яго жыцьцё, таму, што ён сам яго мне аддаў. Толькі ты не раскажаш, чаму. Таму што ты гэтага ня ведаеш. Гэтага ніхто ня ведае, і гэтыя веды ірвуць мне сэрца. Чый я сын, Ганна? Паглядзі на мяне. Чый я сын? Хіба ж я сын чалавека? Ён горка рассьмяяўся. Раскажы, як працягваецца чорны чараўнічы род.

Мая бабка памірала. Яна ня здолела вытрымаць яго семя. Яна была цяжарная, і гэтае дзіця, хлопчык – чалавекам яно не было. Яе цела не прымала яго. Ён ведаў, што гэта адбудзецца. Але ж ён кахаў яе. Моцна. І цяпер у яго застаўся адзіны выбар. Здагадайся, які.

- Ён узяў сваю дачку - тваю маці, - нягромка вымавіла Ганна. – І перадаў сваё семя ёй. Многа разоў ён намагаўся зачаць цябе, але ж усё не атрымоўвалася, Міхал, бо яна была мацнейшай. А потым яна сышла ад яго, і сустрэла чалавека, ад якога панесла дзіця. І адразу, як дзіця з’явілася ў яе чэраве, гэта праклятае семя, што захоўвалася там, ўвайшло ў яго. Ты нарадзіўся сапсаваным, Міхал. Ня зьвер, як твой дзед, але ж і не чалавек. Сярод ваўкоў ты чужы, і сярод людзей – агідная пачвара. Я ж – проста дзеравенская бабка, цётка-шаптуха. Дзякуй Богу, што мой род не запэцканы зносінамі з Д’яблам так, як запэцканы твой. Шмат вякоў таму твой прадзед забіў жыда, і забраў яго дачку. Узяў яе за сябе, і разам зь ёй – усіх дземанаў, якія ёй служылі. Гэта было даўно, і з тых часоў уцякло шмат, шмат вады. Пракляты касьцёл, дзе вы служылі чорныя месы, згарэў. Згарэў і д’яблаў маёнтак.

- Памыляешся, - нягромка вымавіў ён. – Тое, што не належыць зямлі, згарэць ня можа. Належачае пеклу не бярэ вагонь. Ты ўбачыш гэта, як толькі выйдзеш за парог. Ніхто не адважыцца ў гэты час пакінуць сьцены маёй хаціны. Нават і ты, і ты гэта ведаеш. Таму ты і не пайшла ноччу праз лес. Толькі раніцой, калі закрычыць певень, лес ачысьціцца ад сну, і брама на той сьвет зачыніцца. Цяпер жа пераступаць парог я нікому ня раю.

- Блядь, Мишаня… а мне до ветру трэба. Нужно мне. Обосрусь счас со страху. Голас Фёдара дрыжэў, як полымя нямоглай сьвячы на ледзяным вятру.

- Там у сеньках вядро, - булькнула Ганна, махнуўшы галавой. Летыцыя ж паўстала, і ціха, як белы тонкі цень, абышла стол. Падышла, і ахапіла яго галаву рукамі. Яе мяккія вусны пяшчотна кранулі яго лоб, пакрыты іспарынай.

- Ты гарыш, каханы, - прашаптала яна, гладзячы рукамі яго шчокі. – Цішэй, цішэй. Ня думай. Проста ня думай аб гэтым. Ты – тут, толькі тут. І ты – са мною. А я – з табою, любы мой. Яе вусны шапталі яшчэ нешта, словы нейкай малітвы, якую ніхто ня ведаў і ня чуў. І з гэтымі яе словамі ён супакойваўся і суцішваўся. Яго твар зрабіўся мяккім, спакойным, прыгожым і высакародным чалавечым тварам.

- А што ты стаіш тут, каханая? – раптам вымавіў ён. – Што здарылася? Чаго вы ўсе маўчыце? Ён зьдзіўлена агледзеў стол.

- Блядь, Мишаня! Напугал ты нас до усрачки! Мне до ветру трэба. Живот прихватило у меня! Выйти мне нужно! Выпусти! Па твары Фёдара было бачна, што ён не жартуе.

- Дык ідзі. Адхожае месца праз двор – направа ад пуні, і адразу будку убачыш. Ці цябе правадзіць?

- Не нужно!! Я сам! Сам найду! Господи, спаси и сохрани!!! Фёдар маланкай кінуўся ў дзьверы.

- Што гэта зь ім? – запытаў ён зьдзіўлена.

- Нічога. Абасраўся ад тваіх казак, - змрочна вымавіла Ганна. – Хоць бы штаны да нужніку данёс.

- Каханы, ён проста шмат выпіў. Ты не вінаваты. Летыцыя абняла яго. – Пайшлі спаць, любая. І сапраўды, позна ўжо. За паўночы пераваліла. Ён цяжка ўстаў.

- Я тут лягу, на лаве, - вымавіла Ганна. – Там кажух які вазьмі ля печы, - махнуў ён. – А Фёдару вунь – той пакой пакажаш, як прыйдзе. Я пайшоў. Пашлі, золатка. Ён ахінуў яе, і ў спальні зачыніліся дзьверы.

Паступова ўсе разьмесьціліся па сваіх кутах, і ў хаце наступіла цішыня.

А ноччу Фёдар прачнуўся, і ўбачыў, што ў яго на грудзях сядзіць мярцьвяк.

Стары мужык з доўгай сівой барадой скурчыўся на кукішках над ім, і злавесна пазіраў у яго твар. З доўгага языка капала сьліна, казьліная барада лезла Фёдару прама ў вочы. Ад жаху ён нема завыў, намагаючыся ськінуць пачвару. Біўся і выкручваўся, але ж ваўкалака не сыходзіў, учапіўся за яго, і поперак болтаўся, худы і доўгі, як жардзіна. Фёдар раптам страціў голас, і толькі хрыпеў, і вішчэў, нібыта ў жудасным сьне. І ў той момант, калі апошнія сілы пакінулі яго, і розум зусім адмовіўся змагацца з ахопліваючым яго вар'яцтвам, дзьверы расчыніліся, і яго асьляпіла электрычнае сьвятло.

- Што ты крычыш? Што здарылася? – пачуў ён знаёмы, да болю і да жаху, голас.

- Каханы, глядзі, а што гэта на ім? – раптам пачуўся голас пяшчотны, жаночы. І побач – таксама жаночы, але ж густы, басавіты.

- Палка нейкая на ім ляжыць. І кажух.

Міхась нахінуўся, і ўзьняў тое, што накрыла Фёдара, паглядзеў зьдзіўлена хвілінку, а потым пачаў рагатаць.

- Каза! Ды глядзі, якая спраўная. Як сапраўдная.

- Каза калядная, - патлумачыў ён. – Пудзіла. Галава на палцы. І кажух. Стаяла ў куце. І як ён яе ськінуў.

- У цябе толькі чорта лысага ў кутах не хапае. Ды і той ёсьць! Ганна злосна сплюнула. Два часы ночы! Цемра кругом! Яна павярнулася, і сышла, плюхнулася на лаву.

Ён зьняў зь Фёдара казу, і паставіў у вугал.

- Жывы? – запытаў.

- Жывы, Мишаня. Еле живой. Полечиться мне нужно. Сердце

колотится. Ты иди, а я посижу. У тебя там нет ничего больше? Чтобы заснуть.

– Пачакай. Зараз. Ён адкрыў шафу, дастаў вялікую цёмную бутэльчыну, і стакан. Фёдар прыпаў да яго, ляскаючы зубамі.

Хутка сьвятло ліхтара згасла, і на хаціну апусьціўся мірны, спакойны сон.

Глава 25: Паданьні старога хутара

Яны сядзелі ў дваіх на ганку. Ён курыў, Фёдар, прыжмурыўшыся, аглядаў навакольле, ахапіўшы сябе рукамі. Яго відавочна калаціла, і на сьпіртное ён глядзеў з агідай. Ад стопкі за сьняданкам адмовіўся, як чорт ад ладана. У яго наступіла тое, што ён звычайна называў “завязка”. Праўда, гэтая завязка заўсёды потым разьвязвалася, але ж на тое яна і завязка – каб завязваць разьвязанае, каб яно потым разьвязвалася ізноў.

Збоч ад яго стаяла карчажка з вадой – лядзянай, з крыніцы за лугам, якая булькатала па маленькіх каменьчыках, захаваная ў зарасьлях зьверабою і чабору. Казалі, што там, дзе яна цяпер цякла, стаяў стары крыж – каменная баба. Каб народ не хадзіў да яго, і ня кланяўся, нейкі поп загадаў яго зьнішчыць – выцягнуць, і прынесьці ў царкву. Але ж толькі гэта зрабілі, у царкву ўдарыла маланка – прама ў самы крыж, які пачарнеў, як вугаль, і з таго часу утрымоўваў адбітак маланкі ў сярэдзіне. Усё згарэла ўшчэнт, акрамя крыжа, які потым таямніча зьнік, як яго і не было. Поп Васіль звар’яцеў, і пачаў піць, як шалёны, а потым у зімку замёрз пад плотам. А на месцы, дзе стаяў крыж-каменная баба, пачала біць зь зямлі крыніца. І такая ў ёй была смачная вада, гаючая, што народ здалёк да Міхасёва хутара прыходзіў. Хутар так і звалі – Міхасеў, бо стары Міхась, дзед яго, жыў тут ужо невядома, колькі часу. Ён і ў вайну ўжо быў немалады, а памёр ажно пры начале трэцьцяга тысячагоддзя. Мо, яму і з тысячу год было, хто яго ведае – усялякае шаптаў народ пра стары хутар. Розныя байкі хадзілі з вушэй у вушы, з вуснаў у вусны – чаго толькі не бывае на сьвеце, асабліва – у месцах такіх глухіх і таямнічых, старых, што і ня ведаеш, на тым яны ўжо сьвеце, ці яшчэ на гэтым.

Раніца была пахмурай, але ж цёплай. Густы туман сьцяліўся над логам, абвіваў зьмяінымі кольцамі плот, і зьнікаў, хаваўся ў лесе. Прыемна і духмяна пахла травой, сенам і смалой,

вазёрнай вільгацьцю, якую даносіў ласкавы вецер.

- Пэўна, да абеду нацягне дождж, - падумаў ён. – Хоць бы распагодзілася. Вульлі ж ня зробленыя, а ён бачыў у лесе на ліпе рой пчолаў. Злавіць бы яго, і пасадзіць у новую хацінку, каб быў свой, уласны мёд. Трэба аднавіць дзедаву пасеку. Многа што яшчэ зрабіць трэба. З'язжаць яму не хацелася. Тут, у хаціне, ён адчуваў сябе дома – быццам бы раптам знайшоў самога сябе. Ды і дзеда свайго ён прабачыў. Прабачыў ужо даўно, як апынулася. Пасьля таго, што перажыў, і нарабіў сам. Дзеду такое нават і ня сьнілася ў страшным сьне. Ён махнуў галавой, адганяючы ўспаміны, павёў плячыма, распраўляючы, раўняючы сьпіну.

- Ну, як табе? – запытаў Фёдара. – Блага?

- Плохо мне, Мишаня. Просто пиздец, - адказаў Фёдар шчыра. – Башка болит, сердце колотится. Вот, водичку твою пью – целебную. Ей и спасаюсь. Лечуся.

- Лячыся. Ён кіўнуў. – Гэта вада добрая, за ёй здалёк людзі прыходзяць. Я не забараняю, яны мяне не турбуюць. Там сьцяжынка да яе ідзе, праз лес. Але ж далёка ісьці трэба, ня ўсякі дойдзе. Да таго ж, ваду гэтую трэба браць апоўначы. Толькі тады ў ёй самая сіла. Днём жа яна сьпіць, адпачывае. Тут – усё наадварот, у гэтым месцы. Я калі сюды зьвярнуўся, то адразу зразумеў – гэта як да сучаснага сьпіной павярнуцца, і ў мінулае зазірнуць, якое цяпер – наперадзе.

- И далеко ты зашёл в прошлое, Мишаня? – запытаў Фёдар сур'ёзна.

- Ня ведаю. Мне здаецца, глыбока. Я дзеда свайго прайшоў, а што далей, яшчэ ня бачу. Толькі мінулае цяпер, Федзя, у мяне наперадзе. Як усё прайду, то кола зраблю, і ізноў у сучаснасьць выйду. Толькі вось дзе, і як – самому цікава.

Ён зацягнуўся цыгарэтай. Фёдар паліў з коўшыку на далонь, і абцёр твар.

Маленькі шэры каток скокнуў на ганак, і прыладзіўся ля яго

нагі. Пацёрся ласкава.

- А у тебя кот есть, Мишаня? – зьдзівіўся ён.

- Няма ў мяне ката. Ён зацягнуўся, прыжмурыўшыся, углядаючыся ў далечыню лесу.

- Как нет? А это кто? Фёдар зьдзічэла паглядзеў на яго, а потым паказаў на жывёлу.

- Гэта? Ён глянуў уніз, дзе ля Фёдаравай нагі ўладкавалася кацяня.

- Можа, за Ганнай прыцягнуўся. Дзе яна, там і каты. Яна і сама ня ведае, колькі іх у яе. Нейкае кацяня, можа, учапілася за ёй зь вёскі, а яна і не заўважыла. – Кіс-кіс, - вымавіў ён, асьцярожна накрываючы рукой жывёлу. Кацейка скурчыўся недаверліва, але ж потым выгнуў сьпіну, і лагодна замурчэў.

- Забяру яго, - вырашыў ён. – Хай яна гуляецца. Будзе яго няньчыць. Жанчынам патрэбна кагосьці песьціць, а я для яе надта вялікі.

Ён усьміхнуўся.

- Я – яе буду песьціць, а яна – ката.

- А ты не будеш ревновать, Мишаня? Фёдар усьміхнуўся таксама.

- К кату – ня буду, - сур’ёзна адказаў ён.

Яны памаўчалі.

Туман разышоўся, але ж неба зрабілася яшчэ больш пахмурым, шэрым.

- Слушай, а правда, что она – твоя дочка? – раптам запытаў Фёдар, павярнуўшыся. Яго твар выглядаў неяк жалка, разгублена. Валасы тырчэлі, пад вачыма былі кругі.

- Ты – хороший мужик, Мишаня. Слушай, я никому не скажу.

Только ты мне скажи – правда это?

- Што – праўда, Федзя? – ціха запытаў ён яго.

- Ну, всё, что я вчера услышал. Что ты сам вечером расказал. Про деда, про волков. И то, что она – твоя дочка. Раптам ён замаўчаў. Прагаварыўся, але ж ня трэба было. Цяпер ён шкадаваў аб гэтым.

- А хто табе сказаў, што яна – мая дачка? – ціха запытаў ён.

- Не помню, Мишаня. Фёдар пачаў выкручвацца. – Что-то я такое слышал, мне показалось. Слушай, ну, не важно это, честно.

Ён павярнуўся да яго, і сьціснуў яго руку сваёй. Ад яго дакрананьня Фёдар войкнуў – яго рука была нібыта жалезнай, ціснула яго кляшчамі.

- Слушай, ну, она сама мне сказала. Я, Миша, приставал к ней вчера, пока ты плавал. Каюсь, некрасиво получилось. Пьяный был, нёс всякое. Что ты старый, и всё такое. А она мне сказала, что ты – её отец. Это чтобы меня отшить, Мишаня? Правда? Это ж не так? Или – так всё-таки? Фёдар запытальна глядзеў на яго, сумнымі, напоўненымі жалем вачыма.

- Мишаня, ты её не ругай. Ты её прости. Я её напугал. Она такая стала … далёкая. У меня сразу член опал, обтух. Она точно меня отшить хотела. Ты прости, что я спросил, Мишаня. Пьяный я до сих пор, ничего не соображаю. Само вырвалось. Ты не обижайся. Подумаешь, разница, возраст. Ну она молодая, а ты – не совсем. И что? Вон, англосаксы и не такое выкидывают. Я помню, одна баба молодая с девяностолетним дедом поженилась. Я ещё охренел тогда. Анна Николь Смит. Сиськастая такая, я ещё фанател по ней. И ещё по Памелке. Ну, мы тогда все по ним фанатели, помнишь?

- Я – не, - адказаў ён коратка. Яны замаўчалі ізноў..

- Так простишь меня, Мишаня? – запытаў Фёдар шчыра, засмучана.

- Бог табе прабачыць, Федзя. Як і мне. Ён ізноў замаўчаў.

- Не фанацеў я, Мішаня, па Аньне Ніколь, і па Памэле, ніколі, - вымавіў ён задумліва. – Я па Венере Бацічэльлі фанацеў.

- Это такая безрукая? – Фёдар пазірнуў на яго.

- Амаль. Па той – таксама. Толькі тая высячаная, а гэтая – намаляваная. Яна з ракушкі выходзіць, ты, пэўна, бачыў.

- Из ракушки – это русалка! Фёдар задаволенна зарагатаў.

- Вот любишь ты русалок, Мишаня, правда. А ты знаешь, что-то в них есть. Колдовское. Они красивые, и – страшные. Я б такой бабы боялся, Миша. Всё время б боялся. Мне б казалось, что Мадонна на меня глядит. Вот прикинь, просыпаюсь я утром с будунила – а на меня икона смотрит ожившая. Или эта, твоя, с картины. Ботичелли. Да я б откинулся сразу. От стыда и горя. А Памелка – она ничего, нормальная. У неё сиськи как подушки – на одну лёг, второй накрылся. И – ничего. Живую бабу любить надо, Мишаня, а не бесплотную. Эфемерный идеал. И как тебе повезло, что ты такую встретил, удивляюсь.

- Я і сам дзіўлюся. Ён памаўчаў.

- Праўда гэта, Федзя, - раптам вымавіў ён, паварочваючыся да яго.

- Что – правда? Фёдар не зразумеў.

- Тое, што яна – мая дачка. Гэта праўда. Ты што, ня бачыш? Ці ў цябе вачэй няма?

Фёдар аслупянела глядзеў на яго.

- Как – правда, Мишаня? Ты что, свою дочку трахаешь, что ли?

- Трахаю.

- Родную дочку? Фёдар вытарапіўся на яго зьдзічэла.

- Родную. І ня толькі трахаю. Я яе кахаю больш за жыцьцё. Я за

яе заб’ю, Федзя. І цябе заб’ю – лёгка. А пра іньшых дык і не кажу наогул.

- Да ты шутишь, Мишаня. Ты так не шути. Фёдар, нарэшце, рассьмяяўся, і пакачаў галавой.

Не нужно меня убивать. И никого убивать не нужно. Ну у тебя и шутки. Ты вот и правда – чистый волк. Я помню, тётка эта, толстая, рассказывала, вчера. Я ж не весь мозг отпил.

- А толькі яго палову. Ён усьміхнуўся.

- А раскажи мне, Мишаня, про деда твоего. Сказки какие-нибудь, легенды. Мне вот вчера понравилось – прямо вечера на хуторе близ Диканьки. Ведь есть ещё что-то такое, таинственное, загадочное. Вот то, что ты – волк, правда? Оборотень. Ты знаешь, я чуть не обосрался вчера. Честно. Вот прямо тебе поверил.

- Праўда, Федзя. Ён зацягнуўся ізноў. – Прадзед мой, ня памятаю, у якім калене, конюхам у багатага пана быў. Ну, і закахаўся ў яго жонку. Ну, такое бывае – панна была прыгожая, як сон, з Італіі аднекуль. А ён – мясцовы, ліцьвін. Вялікі быў мужык, моцны. Наш род сюды з Прусіі прыйшоў, калі тэўтоны пачалі ціснуць. Ён ужо тут нарадзіўся, і бацька яго быў і сапраўды, крыве – жрэц. Мне гэта дзед усё распавёў. Ну дык вось, адбылося неяк так, што на піру пан гэты ўпіўся, ці што, і жонку гэтую сваім сябрам аддаў на забаву. Яны зь яе зьдзекваліся, як маглі – ледзь жывая засталася. А ён што мог зрабіць? Нічога. Толькі на наступны дзень паляваньне было, і там адбылося, што апынуліся пан гэты і прадзед мой у гушчары адны. Пан – на кані, са зброяй, а дзед быў пешшу. Адкуль у яго конь? Конь вялікіх грошаў каштуе. Каштаваў. І тут адбылося нешта такое, што потым дзед дзеду распавёў, а той дзед – наступнаму дзеду. Раптам конюх гэты чалавечы воблік згубіў, і ў пачвару перакінуўся. У ваўка. Проста сьцягнуў пана за нагу з каня, і разарваў на кавалкі. І каня прыдушыў, кроў усю выпусьціў – і з каня, і з пана. Гэта пан усё, паміраючы, распавёў. Шукалі гэтага конюха ў лясох, ды знайсьці не маглі. Так рукой і махнулі. А калі пана пахавалі, то ён сам з’явіўся. І адразу к паньне на двор. А яна багатая была, грошаў і сваіх, і пасьля

мужа засталося - шмат. Яна яго прыняла, і перад усімі сьведчыла, што не вінаваты ён, а пана жывёліна нейкая невядомая задрала. Казалі, зубр звар'яцеў, а хто казаў, што дзік. Такім чынам, зьнялі з гэтага конюха віну, і працягнуў ён паньне служыць. Яна яго потым да сябе наблізіла, зрабіла сваёй правай рукой. А сын іх ужо і шляхецтва пры Вітаўце атрымаў. Толькі яно яму на пользу не пайшло. Загінула праз яго яго жонка, а ён самагубствам жыцьцё сконьчыў – сам сябе ў пахавальным кастры спаліў. З таго часу гэты род стаў пракляты. А калі яго сын адпомсьціць вярнуўся, то гэта ўжо другая гісторыя была. У сына сына таго конюха былі дачка і сын, дачку ён у Італію выдаў, за нейкую далёкую радзіну, а сын тут застаўся. Жыў сабе ціха на хутары, землямі валодаў. Ад яго мой род і пайшоў, і зямля гэтая – мая ад веку. Тут, дзе хаціна, недалёк маёнтак стары быў, які пагарэў у д'яблаву ноч ад перуна, як і касьцёл стары. Пасьля таго, як касьцёл пагарэў, сын той да старой веры зьвярнуўся. А потым – час так абярнуўся, што і багацьце сышло, толькі вось, землі засталіся. Але ж усе гістарычныя буры неяк нас абыходзілі бокам. Мой дзед і пры саветах выжыў, хоць яго і раскулачылі, і ў Сібіры пабываў, але ж – зьвярнуўся, і потым партызанам дапамагаў, і ў палон трапіў, ледзь лягера пазьбег. Пашанцавала, што вайна скончылася. Ажаніўся ён на дзяўчыне, з Польшчы – сіраце. З-пад Беластоку аднекуль. Сюды яе прывёз, сталі жыць. А астатняе ты ўсё, Федзя, учора чуў. Так што даўно я жыву на сьвеце, можна сказаць і так. Праз дзядоў сваіх жыву. Праз сваю памяць.

- Ну ты и даёшь, Мишаня! Фёдар зьдзіўлена пакруціў галавой, палыпаў вачыма.

- Вось так вось. Ён кіўнуў у адказ.

- А пра тое, як ён зь д'яблам спазнаўся, калі яшчэ тым конюхам быў, ён сам табе раскажа. Як ён чорта ў сябе пусьціў, як жыда забіў і жыдоўку ў Гішпаніі за сябе ўзяў, як нарадзіў на сьвет божы антыхрыста – д'ябла-сатану, які царкву папаліў, і старую вядзьмарку зарэзаў, якая яго пракляла, тое ён табе ніколі не распавесьць. Ганна, пракашляўшыся, плюхнулася разам зь Фёдарам побач.

- Прачнулася? Ён павярнуўся да яе. – Як спалося, суседка?

- Спалося мне блага. А як у тваёй чортавай хаціне спацца можа? На той лаве, дзе труна твайго дзеда-нябожчыка стаяла. Ён мне ўсю ноч сьніўся, за нагу мяне цягнуў. Ганна сплюнула ў пыл. Кацейка, на якога трапіла яе сьліна, ускочыў, але ж убачыўшы яе, замурлыкаў, і скокнуў ёй на калені.

- Кыся-кыся-кыся. Ганна пачасала яго за вушкам вузлаватым пальцам памерам зь невялікую сардэльку.

- Дай сюды. Гэта цяпер мой кот. Ён асьцярожна ўзьняў кацяня пад лапы, пасадзіў сабе на сьцягно, і прыкрыў далоньню. – Маёй аднясу. Хай гуляецца.

- Што там яна, спіць? – запытала Ганна сварліва.

- Сьпіць, - кіўнуў ён. – Яна рана не ўстае.

- Бо ты ёй спаць не даеш. Ганна фыркнула. – Стары чорт.

Ён не пасьпеў нічога адказаць, як з хаты пачуліся крокі, і знаёмы голас:

- Каханы, ты тут? Сьняданак гатовы! Я ўчорашнюю бульбу пагрэла, і рыбу пасмажыла, што мы ўчора налавілі.

- Вой, вы ўсе тут. Яна выйшла на ганак, захінаючыся ў доўгую сарочку, на якую была накінута мяккая вязаная кофта.

- Я думала, што Ганна ўжо сышла. А Фёдар яшчэ сьпіць, - выбачылася яна, прыкрываючы грудзі рукой.

- Садись, красавица, кофейку попей, отдохни. Фёдар хлонуў па ганку далоньню. – Не спеши, есть что-то не хочется.

- Дзякуй, любая. Зараз, пакуру, і пойдзем. Ты рыбу будзеш? – ён павярнуўся да Ганны.

- Ня буду. Мне да хаты сьпяшацца трэба, - рашуча вымавіла яна. – Бялізна ўжо падсохла. Я зараз тачку да цябе прывязу.

- Давай, я табе рыбіну ўкручу ў пакет. Зьнясеш дамоў, там пасмажыш. А тое сядзіш на адной гародніне. І як цябе зь яе так

разьнесла?

- У мяне ўсяго шмат, мне людзі нясуць. Ганна фыркнула. – Я і табе яшчэ прынесьці магу. Давай тваю рыбіну, - нарэшце вымавіла яна. – Складай ў пакет. Я пакуль бялізну складу. Яна не цяжкая, данясу неяк. І з тачкай буду да абеду, калі Дзімку Бог пашле. З гэтымі словамі яна накіравалася да плоту, і пачала сьцягваць у кошык рызьзё, якое прасохла, і палохала сваім жудасна парэпаным выглядам, і вялікія бялюткія прасьціны, зацьвярдзеўшыя, нагадваючыя сьвежасадраную бярозавую кару.

Яна схадзіла ў хаціну, і прынесла тры вялікіх кубка з растварымай кавай – сябе, яму, і Фёдару. – Прабачце, машыны няма, - выбачылася.

- Нічога, - ён кіўнуў.

- Не жалееш ты моё сердце, красавица. Фёдар з асалодай прыгубіў кавы зь вялікага глінянага кубку.

- Маўчы ты. Алкаш. Раз у жыцьці пап’еш і растварымай. Ён пацягнуўся, устаючы.

- Можа, вам малака ўліць? – запытала яна заклапочана.

- Нет, спасибо, красавица. Ничего, это я так. Хороший кофе, ароматный. Фёдар, прыжмурыўшыся, пацягнуў з кубка гарачую чорную вадкасьць.

Глава 26: Школа жыцьця

- Карацей, так. Калі ты сваю мужычку не ўтаймуеш, я яе сама ў розум прывяду. І размаўляць буду зь ёй ня я. Знайдуцца людзі, павер мне. Ты мяне ведаеш, я не жартую.

Катаржына стаяла рукі ў бакі. Агрыпіна злосна глядзела на яе, прама ў вочы.

- А што мая такога зрабіла? Ну, хлопца не падзялілі – тое бывае. Пасварыліся. А ўтаймаваць я яе не магу. Прайшлі тыя часы. Яна раптам махнула рукой, і яе твар са злоснага стаў сумным.

- Яна мяне ня слухае, што хоча, тое і робіць. У тваёй хоць бацька ёсьць, а наш як сышоў у дзяцінстве, дык і не паказваўся. Казаў – на поўнач паедзе, рабіць, грошы зарабляць, а апынулася – у суседні район. Да бабы нейкай, зь якой сьпіўся ушчэнт, і памёр, як сабака, пад плотам. А яна ўся ў яго. Я яе сама ледзь цярплю. Дурная нейкая, зь дзяцінства такой была.Дралася, як певень, у футбол ганяла з хлопцамі, па дрэвах лазіла. Потым, праўда, як падрасла, дык ужо ня стала з хлопцамі лётаць. А наадварот – за імі. Твая ціхая, паслухмяная. І што маёй такое ў галаву прыйшло, чаго яна да яе прычапілася? Хлопец гэты, будзь ён ня ладзен. А мая такая – яшчэ, помню, малая была – ляльку ў яе нейкую дзіця на плашчадцы схапіла. Дык яна кінулася – мамачкі. Аж вішчэла. Я яе схапіла, а яна крычыць, выдзіраецца, за руку мяне ўкусіла, як сабака. Ну, я ўзяла прут, адхадзіла яе. І што ты думаеш?

- Што? – запытала Катаржына. – Нічога. Агрыпіна паціснула плячыма. – Яна таго прута і не заўважыла. Вырвалася, і да таго дзіця ізноў. Я яе дамоў занесла, закрыла ў пакоі, дык яна як пачала выць, крычэць – проста мамачкі. Потым, праўда, змоўкла праз якую гадзіну. Ужо і суседзі запытвалі, што гэта. Я кажу – васьпітаніе. Ну, яны прывыкшыя ў мяне былі. Яна так з самага маленства крычэла, як нарадзілася. А твая ціхая, як анёлак. Не дзяўчынка – золата. І вучыцца добра.

- Магла б лепей. Катаржына падціснула вусны.

Пасьля размовы з Агрыпінай ёй было зразумела, што сама яна з гэтай бядой ня справіцца. Да таго ж, Летыцыя была і сапраўды дзіцём беспраблемным, ціхім, паслухмяным – можа, і надта. Ніколі нават голас не ўзвышала, калі плакала, то толькі ціхенька, а потым наогул хавацца пачала. Зь ёй праблемаў не было – не перашкаджала, была самастойнай. Сядзела, чытала кніжкі – усе запар, малявала нешта. І адну яе можна было пакінуць, і ў школу яна хадзіла ахвотна. Толькі вось калі з гэтай Вольгай сутыкнулася, праблемы пачаліся. Пакуль яны дзецьмі былі, неяк на гэта ніхто не зьвяртаў увагі – пасварыліся, памірыліся, і забыліся. Гулялі разам, бегалі, і ў хованкі, і ў мяч. Праўда, у мяч яна гуляць не любіла – баялася. Дзіва – баялася мяча! Ні лавіць, ні-ні. Стане, як стоўб, і стаіць. Ці ўцякае ад яго. Яна болей скочыць любіла, праз скакалку, у гумкі гэтыя, у бадмінтон гуляць. Ну, яна маленькая была, худзенькая. А потым як вырасла за лета, дык зусім станьчэла. Ростам з дарослую жанчыну, а сама – аж празрыстая. Ветрам хістае. Які тут мяч! Яна гуляць палюбіла, апранацца прыгожа – вось тое была забава, Катаржына ёй шмоткі прывозіла розныя, з Польшчы, адусюль. Самыя дарагія, самыя модныя. Апранала яе, як ляльку, касьметыка, парфюмы – усё у яе было. Бывала, выйдзе зь ёй, дык мужчыны галовы скручваюць – і на яе, і на дачку. Яна ж тады выглядала няблага. Яна і цяпер ня дрэнна выглядае, хоць ужо пяты дзясятак пайшоў – грошы справу робяць. А на Летыцыю дык наогул рты адкрывалі. Зьнешнасьць у яе была мадэльная, валасы – да попы, ручкі-ножкі танюткія, грудзей, праўда, няма, ну дык гэта яшчэ наперадзе. Здаецца, дзяўчо як дзяўчо. І вумная, і прыгожая, і выхаваная. Але ж толькі праблемы пачаліся. Можа, Катаржына была сама вінаватая – ня ўсе дзеці маглі сабе дазволіць так апранацца, і вучыліся так добра ня ўсе. І прыгожыя дзяўчаты былі не такія – куды ім. Ну, прывабных было шмат, але ж такіх прыгожых – ніводнай. Ад яе, Летыцыі, нібыта сьвятло ішло. Ціхае, як ад кветкі. Як ад званочка. У яе і вочы такія былі – як званочкі, ліловыя. Як навальнічнае неба. Ну, хлопцы яе ніколі ня крыўдзілі, з гэтым праблемаў не было. А вось дзяўчыты яе не любілі. Большасьць адносілася роўна, абыякава. Былі і такія, хто сябраваць намагаўся, але ж Катаржына гэтых сябровак

хутка адвадзіла. Галеча, што зь іх узяць. Ведае яна тое сяброўства, толькі будуць папрашайнічаць – дай апрануць тое, падзяліліся гэтым. Няма чаго і дамоў чужых таскаць. Выглядзяць, што ў хаце ёсьць, а там і да бяды недалёка. Ды вось бяда прыйшла нечакана – праз гэтага хлопца. І што ён ёй даўся. Зразумела ж было, што такому кабяліне сучка патрэбная, каб на яе залазіць. А ён чамусьці да яе кветачкі прычапіўся. Ну, пахадзіў вакол, зразумеў, што нічога яму не абломіцца, і да Вольгі гэтай сышоў. Але ж потым яе кінуў, ды яшчэ неяк нахабна, насьмяяўся. Праўда, да яе дачкі зьвярнуцца не рашыўся. Катаржына б яму ўсе валасы павыдрала, вочы б выцарапала. Толькі Вольга гэтая цяпер Летыцыю ненавідзець пачала. І ўсю сваю злосьць, упартасьць на яе абрынула. Здаецца, у яе цяпер толькі адна мэта была – сжыць тую са сьвету. Спачатку яна некалькі дзяўчат нацкавала, яны таксама на яе бок перайшлі, але ж потым спалохалі і адсталі. Навошта ім праблемы. Вольга ж гэтая сама была праблемай. Не сказаць, каб дурная, але ж не вучылася наогул, усё болей з хлопцамі таскалася. Ну і цяпер – гэта ж дадумацца трэба да такога, таблетак у сок насыпаць. Праўда, яна неяк выкруцілася, і яшчэ Летыцыю абвінавацiла. Нават і ў клініку паклалі. Катаржына толькі праз тыдзень яе вызваліць змагла – выкупіць. А тое праляжала б яна там невядома сколькі. У яе адразу дыягназаў нашлі – і шызафрэнію, і расстройства нейкае – дыссатыятыўнае, і дэпрэсію, і аўтызм. Чаго толькі не нашлі, яна па ўсім параметрам падыходзіла. Хоць студэнтам паказвай. Запугалі дзіцё сваімі тэстамі, яна наогул загаворвацца пачала, а потым зусім маўчаць стала. І пасьля шпіталю амаль ня размаўляла. Катаржына яе ў Турцыю звазіла, у самы дарагі гатэль, ўсё, што адкладвала, патраціла. Ну і гэты дапамог. Гэты. Катаржына сплюнула. Ён дачкой цікавіўся, толькі калі грошы даваў. Даваў, праўда, ня мала. Так, што і на дачку, і на Турцыю, і на новыя ралеты хапіла. Аднак болей – нічога. Нібыта не было ў яго гэтага дзіця. Ён тады калі прыйшоў, і зь ёй паразмаўляў, быццам бы з катушак з’ехаў. Яна яму прапаноўвала – хочаш, будзе да цябе прыходзіць. Прыязжаць. Ён пагадзіўся быў, ды хапіла яго на раз, а потым – ні-ні. Заняты, не яго гэта, у яго ўмоваў такіх няма. Ён лепей грошы дасі. Адкупіўся. А яна зусім у сабе замкнулася. - Дзе тата? – запытвае. – Чаму ён да нас не прыходзіць? Чаму ён мяне ня любіць?

- Таму, што дурань. Бальны, вар'ят, і памрэ скора. А табе няма чаго цікавіцца і да яго цягацца. Ты яму ня трэба. Ён ад цябе адкупіўся, і сказаў, што бачыць цябе не жадае. Катаржына памахала перад яе тварам пачкай даляраў. У цябе толькі маці ёсьць, запомні. І ўсё на гэтым. Цяпер жа Катаржына разумела, што ня справіцца. Не з усім можа справіцца жанчына, нават і такая загартаваная ў жыцьцёвых бойках, як яна. І таму яна набрала знаёмы нумар, як бы прыкра ёй не было яго чуць ізноў.

- Слухаю. Голас на тым канцы быў тым жа, але ж халодным, чужым.

- Слухаеш? Дзіцё ў цябе ёсьць, напомніць хачу. А ў яе – праблемы. Катаржына коратка вылажыла ўсё, што ведала. І пра Вольгу, і пра цкаваньне, і пра пагрозы. На тым канцы маўчалі.

- Яна ёй таблетак падсыпала – вось да чаго дайшло! – выкрыкнула Катаржына ў тэлефон.

- Зь ёй вучыцца? Разам? – гэта ўсё, што ён запытаў.

І адключыўся.

Наступным днём Вольга прыйшла ў школу ціхая-ціхая, нават незвычайна. Да Летыцыі не чаплялася, і наогул сядзела адна, неяк нярвова грызла ручку, ад усіх адбрэхвалася. А потым яе як падмянілі. У школу яна прыходзіла толькі адсядзець, пасьля заняткаў зьнікала кудысьці. Усіх сябровак сваіх кінула, акрамя Карыны, зьвязалася зь нейкімі байкерамі, перакрасілася ў белы, выгаліла скроні, татуіровак набіла. Дзяўчаты, яны ж, як сарокі цікаўныя, – да Карыны прыставалі, у чым справа. Тая доўга аднеквалася, крыўлялася, а потым распавяла, што Вольгу пасьля заняткаў да нейкага мужыка ў машыну ўкінулі. Твара яго яна ня бачыла, бо перагародка была, але ж голас чула. І гэты голас сказаў, што калі яна яшчэ раз да Летыцыі прычэпіцца, то зь ёй адбудзецца шмат прыемных рэчаў, такіх, што яна аб сьмерці сама маліць будзе. Пасьля гэтага яе адвезьлі некуды на трасу, распранулі, і голую выкінулі, а шмоткі – ззаду. Яна частку знайшла, а частку - не. Так напаўадзетая да гораду па кустах і дабіралася, і за гаражамі сядзела, пакуль не сьцямнее, а потым Карына ёй шмоткі вынесла, ніз, бо яна ў

адных панчохах і куртцы была. Ніхто ня ведаў, колькі ў гэтым усім праўды, але ж Вольга і сьціхла, і азьвярэла адначасова. Летыцыя ж, калі са шпіталю выйшла, паводзіла сябе, быццам бы нічога не адбылося. Толькі яшчэ цішэй стала, і зусім размаўляць перастала – прывітаньне, да пабачэньня, вось і ўсё. Потым яе Катаржына ў Турцыю зьвезла, а потым – у іньшую школу перавяла, беларускамоўную. Там ужо да яе ніхто не чапляўся, і яна спакойна давучылася. Толькі Алекс гэты з’явіўся, і ўсё ізноў кувыркам пайшло. А потым – нечаканасьць адбылася. Яна, як апынулася, з бацькай усе гэтыя гады сувязь падтрымлівала, і бывала ў яго некалькі разоў – хлусіла, што з сяброўкай на возера едзе, што са школай на экскурсію, ды час выбірала, калі Катаржына была ў раз’ездах, і праверыць не магла. А часам і наогул нічога не казала. Ён да яе прыязджаў, вазіў яе некуды, гуляў зь ёй – і ўсё цішком. Калі ж яна з гэтым Алексам пасварылася, то неяк сабрала рэчы, і з’ехала да яго. А ўсіх іх проста паставіла перад фактам. А потым зусім дзікая рэч здарылася. Ён зь ёй ажаніўся, і нават у царкве. Фаміліі ў іх былі розныя, і ніякіх ДНК тэстаў Катаржына не рабіла. А цяпер бы на іх ніхто наогул згоды б ня даў. Яна спачатку ня ведала, у якога такога мужыка яна жыве, а потым калі прыехала, думала, з катушак з’едзе. Ён яе сустрэў, як быццам бы і ня ведаў, пaздароваўся, як зь незнаёмай. Акцёр! Такога гульца б у Галівуд, вялікія б грошы зарабляў бы. А гэтая дурніца проста зь яе зьдзеквалася – казала, яны на выставе пазнаёміліся, бо ён вядомы скульптар, і яна наогул не разумее, пра што маці гаворыць. Які-такі бацька. Бацька ў яе адзін – Юзаф, і той яе кінуў. А Міхась – яе каханы, зь якім яна абвянчалася, і хоча пражыць усё жыцьцё ў міры і згодзе. Катаржына тады сама ледзь умом ня тронулася, на таблетках супакойваючых зь месяц сядзела. А потым – махнула рукой. Плюнула на іх. Ён на яе імя такую сумму перавёў, што яна б за ўсё жыцьцё не зарабіла. А потым Вадзік сустрэўся – сапраўдны мужык, дзелавы, гаспадарчы. Яна толькі зь ім жаночае шчасьце спазнала. Ён просты быў, не мудрагелісты, вясёлы, і кампаніі любіў, і пагуляць, і ў Турцыю з’езьдзіць. Праўда, за яе кошт, ну гэта нічога – яна можа сабе дазволіць. Працаваў ён, канешне. Круціўся. Гандляваў тым-сім, і ёй падсабляў. Карацей, махнула яна на непуцёвую дачку рукой.

Што атрымалася, тое атрымалася. Трэба жыць цяперашнім, а не мінулым. А будучае – хто яго ведае, ці яно наогул будзе, тое будучае, ці не.

Глава 27: Праўда

- Ці ёсьць на сьвеце праўда, акрамя каханьня? - ціха запытвае яна яго.

Яна сядзіць, аголеная, у яго руках, і зеленаватае сьвятло падае палосамі з вокнаў. Лісьце на дрэвах разгарнулася неяк хутка - адна цёплая ноч, і гарачы сонечны дзень, і яно стрэліла моцна, буйнеючы. Пакой заценены, і ў ім стаіць паўзмрок. Яго вялікая рука гладзіць яе грудзі, пальцы лашчуць саскі, барвовыя на белай скуры ў паўцемры.

Ён лёгка закрывае яе грудзі далоньню, ахопліваючы ледзь ня ўсю яе, зьдзіўляючыся пяшчоце яе скуры. - У жанчынаў такіх грудзей не бывае, - думае ён. Маленькіх, шаўкавістых, з пругкімі кропачкамі саскоў. Гэта і сапраўды грудзі Венеры, багіні, толькі што народжанай для яго ім самім, бо яна выйшла да яго з-пад кісьці яго ўяўленьня. Раскрылася перад ім дзівоснай ракавінай, у якой зьзяе пярліна яе цнотаў - яе адвечная душа. Яе любоў да яго - свайго творцы, да якога яна цяпер прытулілася, народжаная з улоньня яго сэрца.

- Нічога няма, акрамя каханьня, любая, - ціха кажа ён, абдымаючы яе. - Нічога няма акрамя нас. Яго вусны кранаюць яе саскі, якія, разумее ён, дасканалыя. Цёмна-ружовыя на белай скуры, якая ўзьнімаецца дзьвума маленькімі мяккімі бугаркамі, лёгкімі хвалямі слізгаючы пад яго руку.

- Цалаваць твае сасочкі - такая асалода, - ціха кажа ён. Яго голас робіцца хрыплым ад ахапіўшай яго жарсьці. Ён прагна ўбірае яе грудзі, і яна стогне, закрываючы вочы, і тады яго рука апускаецца праміж яе сьцёгнаў, паглыбляючыся. Яна сьціскае яго руку нагамі, але ж ён рассоўвае яе, раскрывае, адкідваючы на сьпіну. Ён ня можа болей трымацца. Яго чэлес сутыкаецца зь яе ўлоньнем, сьлізгае па вільгаці, але ж яна шчыльная, і ён ня можа ўвайсьці ў яе, і тады раскрывае яе рукой. Яму ўжо ўсё роўна, ці хоча яго гэтае тонкае цела, бо яе хоча ён, і гэта цяпер галоўнае. Нарэшце ён здольвае прабіць перапону, усунуцца ў яе

на паўгалоўкі, націснуць, і вось ужо яго сьцёгны рухаюцца, і ён глыбока ўнутры, і яна ўскрыквае і закрывае вочы. - Я кахаю цябе, дзяўчынка мая, як я кахаю цябе, - шэпча ён горача, узьнімаючыся над ёю. Яе цела амаль хлапечае, вузкае - ідэальны гермафрадыт, німфа са стройнымі сьцёгнамі і ледзь бачнымі грудзямі - алебастравае на чорным супрацiў яго жывату, парослага густым воласам. Ён трахае яе, проста ірве плоцьцю, усаджвае ў яе свой хер, выходзіць і усаджвае поўнасьцю. Яго заводзіць гэты кантраст - мужчыны і дзіця, юнасьці і сталасьці, грубасьці і пяшчоты. Гэта не жанчына, не, гэта анёл, ён трахае анёла, ябе сваю бясплотную душу, усаджвае хер у свае мары. Яна тонкая і маленькая, яна - сьвятая, яна - прыгожая, якіх не бывае ў сьвеце. Гэта блюзьнерства - ірваць гэтае кволае цела, нібы шаўковы покрыў, агаляючы яе нервы, слёзы і боль, і піць яго вуснамі разам зь яе ўздыхамі. Ён бачыць, як наліваецца, чырванее яго плоць, як шчыльна і туга ахопліваюць яго яе губы, і яго галава кружыцца. Лісьце, неба і вецер. Навальніца. Дождж. Нябыт. Шэпты ў цемры.

- Каханая ... каханы... Акрамя каханьня няма праўды. Акрамя яе няма сьвету. Усё у ёй. І ўсё у ім.

- Слухай, Федзька, давай на возера сходзім. Апоўначы. Віхрасты Саўка глядзеў на яго загаворніцкі хітра. Яго зялёныя вузкія вочы зрабіліся проста шчылінамі, вусны раз’ехаліся, агаліўшы рэдкія зубы.

Яны сядзелі на ахапцы сена каля толькі што накіданай ськірды, і палуднавалі. Аднак палуднаваць прыйшлося неяк пазнавата – бо насамрэч за палову дню пераваліла ўжо добра. Хацелася дацёмна дарабіць працу, скідаць апошную застаўшуюся паласу, каб заўтра ехаць на далёкі луг – заліўны, дзе высілася густая таўстая трава. Якую яшчэ пакасіць трэба, а там – і багна, і карані нейкія – усяго хапае. Цяпер жа сонца ўжо хілілася на захад, неба цнатліва ружавела, як дзявочыя шчокі, і ўсталяваліся мяккая прахалода і ціхае, празрыстае паветра. Траву яны скасілі нават раней, чым планавалася, і цяпер распраўляліся з боханам хлеба з салам і агуркамі, запівая яго квасам.

- Звар’яцеў, шалёны?

Шыракаплечы высокі Федзька, ужо поўны Фёдар, якому толькі што стукнула васемнаццаць год, нават зь бялявай барадой, хоць і рэдкаватай, неадабральна паглядзеў на яго. - І што гэты малы вярзе? – падумалася яму.

Возера, якое знаходзілася побач, і за якім як раз і быў той самы заліўны луг, карысталася благой славай. Казалі, што ў начы ў ім бачаць русалак, якія сядзяць на камянях ля вады – вялікіх, як жораны, чэшуць валасы, ды сьпяваюць свае сумныя песьні. Вабяць да сябе, у ваду, якая толькі здаецца на паверхні чыстай і празрыстай, а ў глыбіні – суцэльная багна і ціна, якая засмокча ўраз, не пасьпееш і слова сказаць.

Вось гэтых русалак, пэўна, і хоча паглядзець Саўка, якому толькі споўнілася пятнаццаць год, і ён мастак глядзець, і вывіжоўваць усіх, хто хоць нейкім чынам адносіцца да жаночага полу ці яго нагадвае. Ён нават і за старой Ганнай назіраў, якая лахманы свае ў возеры мыла, калі правалілася па пояс у гразкую нізінку на полі. І што ён там выглядзеў? Федзька аж скалануўся ад агіды. Але ж Саўку было не ўтаймаваць.

- Пайшлі, Федзька. На русалак паглядзем. Як раз ноч хутка. Адпачнем надвячоркам, да зорак. А потым пакуль дойдзем, схаваемся – глядзіш, і сапраўды іх убачым. Я веру, што яны ёсьць, - горача зашаптаў ён. – Мне сон прысьніўся: што сядзіць красуня, якіх у сьвеце няма, на камяні ля вады, валасы свае доўгія чэша. А косы ў яе – у колер месяцовага сьвятла. І цела – белае, аж зьзяе. Пайшлі, а?

- Калі табе так цікава, то ты і ідзі. Федзька запракінуў рукі за галаву, і адкінуўся на стог за сьпіной. – А я не пайду. Я – хрышчоны, на мне крыж. Ня тое, што ты. Ты крыжа ня носіш. Піянер. А я нашу. Мне маці забараніла яго здымаць. Ні ў якім чыне, сказала, нельга. А тое нячыстая сіла адразу прычэпіцца, і – памінай, як звалі.

- Ну і дурань. Саўка сплюнуў у траву. Лоўка, так, што зьбіў пух зь дзьмухаўца насупраць.

- А я вось нічога не баюся. Я б пайшоў. Толькі дарогі ня ведаю. Тут жа балоты паўсюль. А ты кажаш, хадзіў. Сеткі ставіў у камышах. Ты ж абяцаў на луг правесьці. Ну што табе - правесьці на возера?

- Пайшлі, Федзька. Ну пайшлі. Ён працягваў канючыць, і Федзька махнуў рукой.

Да таго ж, выглядаць трусам у вачах малечы яму зусім не хацелася. Ды і самому раптам стала цікава. А можа, праўду пра тых русалак кажуць? Толькі з крыжом іх ня ўбачыць.

А што рабіць?

- Ладна, пойдзем, - вымавіў ён. – Адтуль як раз да луга недалёка. Там востраў ёсьць невялічкі, і брод ля берага. На ім схаваемся, перасядзім да раніцы. А раніцой пойдзем на той бок. На луг. Толькі крыж …

- А што табе той крыж? – зьдзівіўся Саўка.

- Ды перашкаджае ён. Ня ўбачыш зь ім нічога. Федзька пакачаў галавой.

- А ты яго выкінь. Утапі ў возеры, - раптам прапанаваў Саўка. – А маці скажаш, што згубіў. Абарвалася вяровачка. Яна пакрычыць, і забудзе. Дзе цяпер набудзеш той крыж? Болей такіх лавак няма. Табе ў камсамол трэба ўступаць, а не крыжы насіць. Я вось лётчыкам хачу быць, а на неба з крыжом не бяруць. Я ж ня старая бабка, якая пасьля сьмерці марыць узьляцець да Пана на калені. Я лятаць хачу па-сапраўднаму. Жывым.

- Добра. Дамовіліся. Федзька пацягнуўся. – Лажыся. Пасьпім, і пойдзем. Як раз у прыцемках. Праз хвіліну яны храпелі, а яшчэ праз гадзіну прачнуліся разам, нібыта іх хтосьці падштурхнуў. Вакол гучна сьпявалі цвыркуны, і духмяна пахла травамі. Неба стала сінявата-ліловым, з-за небасьхілу напаўзаў змрок. Яны ўзялі загадзя захопленыя косы, пакінулі граблі ля стогу, каб забраць на абратным шляху, і выдзьвінуліся ў падарожжа. Ішлі лугавой нізінай, у якой ужо згушчаўся туман. Ён віўся,

лашчыўся вакол ног, расступаўся бялюткім кіселём, круціўся ў кольцы-пасмы, то нагадваючы доўгую бараду, то дзявочыя вольныя косы. Нічога на шляху ім не замінала, і хутка яны дайшлі да возера, якое сталі абыходзіць па ледзь заўважнай сьцяжынцы ля берага ў густым іўніку. Сьцяжынка была цьвёрдай і высокай, і толькі некалькі разоў ныралa ў багну, але ж там былі ўкінутыя вялікія камяні, якія хтосьці, пэўна, нарачна прынёс, каб аблегчыць ход.

- Якая сьцяжына дзіўная! Колькі тут хадзіў, а яе ня бачыў. Не заўважаў! – дзівіўся Саўка.

- Ты шмат чаго яшчэ ня бачыў, шчанюк, - ласкава вымавіў Федзька, даючы яму лёккі штурханец. Саўка ішоў крыху перад ім, а Фёдар, высокі, нахінаючыся, крочыў ззаду, несучы на плячы косы і граблі, каб малой не зачапіўся імі, і не ўваліўся ў возера разам з усім скарбам. Цягні яго потым з балота. Хай ужо ідзе вольны. Так яны прайшлі ўздоўж берагу, і сапраўды, збоч ад іх прама над вадой зьявіліся сосны. Фёдар спыніў яго, і зрабіў крок у бок. Хлюпаючы па вадзе па пояс, яны прабраліся на доўгую касу, якая даходзіла амаль да супрацьлеглага берагу. Насупраць пяшчанай касы, парослай хвоямі, узвышаліся вялікія, плоскія, як стол, камяні. На касе стаялі ля вады рэшткі нейкай пабудовы – нешта накшталт сарая з абваліўшымся худым дахам. У гэтай пабудове яны і вырашылі чакаць апоўначы, схаваўшыся ля праваліўшагася прарубленага вакну, ніжнія вянцы якога пагнілі, і яно болей нагадвала нізкія дзьверы з высокім парогам.

- Крыж! – раптам вымавіў Саўка. – Крыж здымі! Фёдар кіўнуў, зьняў снурок, і хацеў ужо была кінуць яго у возера, як раптам вяровачка зачапілася за кавалак дрэва, і крыж сасьлізнуў, зваліўшыся некуды пад ногі ў сьмецьце са шчапы і травы.

- Ну і пёс зь ім, - вымавіў Федзька. – Хай ляжыць тут. Яны ўладкаваліся ля вакну, і пачалі чакаць. Хутка сьцямнела, і на неба выкаціўся месяц, які халодным срэбрам заліў навакольле. У яго прызрачным сьвятле сілуэты здаваліся больш тонкімі, дасканалымі, прамаляванымі на цёмнай сіняве ночы. Вазёрныя хвалі плёскаліся, як ртуць, і на іх качаліся кубышкі. Хараство было такое, што нават і ў дзьвух дзеравенскіх хлапцоў захапіла

подых.

- Ноч якая … сьветлая, - ціха прашаптаў Саўка, але ж тут Фёдар нечакана піхануў яго локцем у бок. На камяні стаяла жанчына. Ці, дакладней, дзяўчына, маладая. Гэта было бачна нават здалёк. Яна была апранутая ў кароткую, да каленаў, ільняную кашулю, якая не хавала, а больш падкрэсьлівала яе тонкае стройнае цела. Чорныя валасы дзяўчыны былі доўгімі, ніжэй за сьцёгны. Яна ўзьняла рукі, расправіла іх, і нібыта плыла над возерам, сама нагадваючы танюткі белы крыж, ад якога Федзька толькі што пазбавіўся, каб пабачыць русалку. І гэта спрацавала, бо русалка, насамрэч, з’явілася. Але ж ці русалка гэта была? Саўка, між тым, ціха заскуліў, і сапраўды, як шчанюк, ад жаху.

Схаваў твар у далоні, але ж потым убраў іх, узьняў вочы, і зачаравана пазіраў у цемру. Дзяўчына між тым апусьціла рукі, і асьцярожна ступіла ў ваду. У белым месяцовым сьвятле Фёдара ўразіла яе далікатнае, дасканалае цела, абазначыўшаеся пад намоклым адзеньнем, якое зрабілася амаль празрыстым – вузкая талія, стройныя сьцёгны, маленькія грудзі, якія шчыльна аблягла тканіна.

- Федзька, русалка, сапраўдная! – вымавіў Саўка ў жаху. – Вось раскажам, дык раскажам! Вось схадзілі, дык схадзілі! Ён учапіўся ў рэшткі шыбіны так, што пабялелі пальцы.

- Ніякая гэта не русалка, - рашуча вымавіў Фёдар, і раптам шырока ўсьміхнуўся. – Дзеўка гэта. Пакупацца вырашыла, і думае, яе ніхто ня бачыць. Зараз праверу, якая яна … русалка. Тут ён усьміхнуўся драпежна.

- Сядзі, чакай, - кінуў. – А калі ўсё атрымаецца, то плыві да мяне. Саўка з жахам паглядзеў на яго. – Што атрымаецца? – запытаў ён. – Тое. Калі яна зьбегчы ня здолее. Убачыш. Фёдар асьцярожна высьлізнуў з хаціны праз вакно, прабраўся да берагу, нырнуў, і паплыў пад вадой.

А потым адбылося нешта, што Саўка запомніў на ўсё жыцьцё.

Калі Фёдар усплыў побач зь дзяўчынай, і абхапіў яе рукамі, яна

громка ўскрыкнула. Намагалася адштурхнуць яго, але ж куды там. Ён быў і вышэйшы, і, можа, ўдвая цяжэйшы, мацнейшы за яе. Пасьля нядоўгай барацьбы ён скруціў яе, заламаўшы рукі, падхапіў пад пахі і пацягнуў на бераг, дзе кінуў на чысты белы пясок ля самай вады. У сьвятле месяца яны працягвалі бароцца, ён – моўчкі, дзіка і страшна, яна – ускрыкваючы, голасам тонкім і слабым ад жаху. Саўка не разумеў, што адбываецца, а калі зразумеў, то раптам яму стала і жудасна, і прыкра, і плыць куды-небудзь нешта расхацелася зусім. На яго вачах адбываўся самы звычайны гвалт, і не над русалкай, а над нейкай мясцовай дзяўчынай, якая абавязкова аб усім распавесьць, і тады ім не мінуць бяды. Калі толькі … тут ён пахаладзеў. Гэтае возера, казалі, глыбокае – зусім бяз дну. І чаго варта згвалціць і патапіць тут гэтую прыгажуню. Нават калі яе і знайдуць, вырашаць, што вадзянік у каторы раз абраў сабе новую жонку, вось і ўсё.

Пакуль ён глядзеў, учапіўшыся ў раміну і калоцячыся зубамі, ня ведаючы, што яму рабіць, раптам убачыў, што бялюткі пясок быццам бы накрыў чорны цень. Вялікая хмара найшла на месяц, і далёка ў лесе пачуўся ваўчыны вой. А тое, што адбылося потым, ён, як не намагаўся, забыць ня мог. Гэта прасьледвала яго ў снах да самой сьмерці, і калі ён спрабаваў гаварыць пра гэта, яго язык блытаўся, і рука сама цягнулася да гарэлкі, якую ён стаў піць, як ненажерны, заліваючы балючыя ўспаміны.

Дзяўчына неяк здолела выкараскацца з-пад прыдавіўшага яе цяжкога мужчынскага цела, і закрычэла нема, здаўлена, так, што было чутна далёка над вадой. – Тата, татачка, - чуўся звонкі дзявочы голас. – Тата! Нібыта на яе крык, лес раптам адгукнуўся ветрам, зашапацелі дрэвы, месяц зьнік, а калі віхура ўлягласся, Саўка ўбачыў, як вялікі чорны цень, нагадваючы мужчынскую постаць, лёгка схапіў Фёдара рукой за плячо, уськінуў угару, прыцягнуў да сябе, і далёка адкінуў ў ваду цела, зь якога фантанам забіла кроў. Галавы ў цела не было, і яно было разарванае на паловы. Разваліласся, як ад удару вялікага ляза. Выпушчаныя вантробы боўталіся, і плылі па вадзе, як жудасныя водарасьці. Забурліла, завіравала вакол, і з жахам Саўка ўбачыў, як адусюль да цела пацягнуліся вялікія, таўстыя вужы. Яны ірвалі мяса, утыкаючыся ў яго галовамі, плёскаліся, і

білі хвастамі. Хутка тое, што засталося, з шыпеньнем апусьцілася на дно, праглынутае багнай. І тут цень узьняла галаву, і пазірнула прама Саўцы ў вочы. На яго праз ваду глядзеў вялікі чорнавалосы мужчына з густой чорнай барадой, шырокімі плячыма і тварам, які Саўка ня мог абазначыць, бо ён адначасова быў і жывёльным, і чалавечым. І страшным, і прыгожым, і жудасным. За руку мужчыны чаплялася тонкае дзяўчо, з мокрымі валасамі і ў празрыстай белай кашулі, мокрай наскрозь. Але ж цяпер яе цела не вабіла яго – яно выклікала ў ім жах – мокрае, белае, халоднае. Зьнямелы, Саўка зь цяжарам адарваў позірк ад страшных чырвона-жоўтых вачэй, ляскаючы зубамі. Неяк самі сабой на вум прыйшлі словы Ойча, якія ён мармытаў няспынна, пакуль варушыў сьмецьце рукамі, мацаючы падлогу, шукаючы на ёй нешта, што раптам быццам бы само прыгнула яму ў руку. Срэбны зьзяючы крыж заблішчэў пад месяцам, і Саўка дрыжачымі рукамі апрануў яго на шыю. А калі ўзьняў твар, то на беразе нікога не было. Не было і Фёдара. І нават і сьлядоў барацьбы. Пэўна, усё гэта яму пабачылася, і Фёдар патануў у цемры, зачапіўшыся пад вадой за нейкі корч, а русалка і сапраўды была, ды толькі вось атрымала, што жадала – маладое мужчынскае цела, каб казытаць яго на дне, і нырнула назад, адправіўшыся да свайго бацькі-вадзяніка. Да самой раніцы Саўка чытаў, скурчыўшыся, Ойча, а зь першымі промнямі золку неяк выбраўся, і, сам ня памятаў як, па паказанай яму Фёдарам сьцяжынцы зьвярнуўся назад, на поле, дзе ўжо зьбіралі і вывозілі падсохлае зложанае імі сена. На пытаньне, дзе Федзька, нічога не адказаў, а толькі нема завыў, працягваючы сьціснуты ў кулаке крыж. На вачах у старшыні калгаснае брыгады і ўсіх, хто толькі быў на полі вакол. Народ анямеў ад такога нахабства, але ж Саўцы было ўсё роўна. Яму было ўсё роўна яшчэ каля месяца, на працягу якога ён кідаўся і выў, як шалёны, у адзіночнай палаце, адмаўляючыся ад ежы, за выключэньнем некалькіх скарынак хлебу і стакану вады ў дзень. Калі ж сузім страціў сілы ад голаду і вар’яцтва, то паснуў, спаў амаль тыдзень, а калі прачнуўся, то распавёў усё, як на духу. На возера адправілі нарад міліцыі, але ж нікога і нічога не нашлі, нават і рэшткаў – казалі ж, што возера гэта глыбокае – бяз дна. Запытвалі нават і старога Міхала на хутары побач, але ж ён нічога ў гэтую ноч ня бачыў, і ня чуў. Жыў ён ужо даўно адзін, жонка яго памёрла, а дзяцей яму не паслаў

Бог. Казалі, што ён чараўнік, і знаецца зь нячыстай сілай. І калі-некалі казалі таксама, што бачылі яго зь дзяўчынай, прыгожай, як сон, з доўгімі чорнымі косамі. Толькі адкуль яна ўзялася на хутары, ніхто ня ведаў. Пэўна, вызваліў яе чараўнік сваім чараўнічым каварствам з самога пекла, дзе пакутвала непрыкаяная душа маладой вядзьмаркі, ці то была русалка з багны, ці – анёл зь неба, хто ж яе ведае, адкуль чараўнік выклікаў на гэты сьвет сваю каханую, на небывалую прыгажосьць якой спакусіўся Фёдар. Так усё і засталося – і хутар, і чараўнік, і каханая яго жылі ў цішы і самоце, і ніхто іх не чапаў. Казалі, калі прыходзілі да яго, то чулі дзявочыя сьпевы недзе ў сьвятліцы, ці стройную бялюткую постаць бачылі гуляючай на лузе на золку і надвячоркам, калі яе белае адзеньне плыло над травой, як празрысты шаўкавісты туман.

- Якая дзівосная казка, каханы! – вымавіла яна, усьміхаючыся. – А можа, і ня казка, сонейка. Я цяпер і сам ня ведаю. Ён крэпка абняў яе, прытуляючы да сябе. – Навошта ты патапіў Фёдара? – запытала яна сумна.

- Таму, што ён мяне дастаў, - коратка адказаў ён. – Добра, што хоць спаць улёгся. Спадзяюся, не прачнецца да раніцы. А калі прачнецца, то на цягнік пасядзе, і з’едзе адсюль у Менск. Абрусам дарога! Ён сплюнуў пад ногі.

- Ён ня благі, каханы, толькі вось п’е шмат. Яна пакачала галавой.

- Ня ўмее ён піць, у гэтым яго бяда. Як вып’е, даставучы горш за цьвярозага. І як ён да мяне прыбіўся, дзіва. Нейкі крыж на мяне Пан усклаў у яго абліччы. І ня вілы той, ня грошаў я ўжо не жадаю. Прадам я яе, вілу гэту.

- Хай ён яе ў цябе назад выкупіць, - прапанавала яна. – Ай, выкупіць ён. Каб мне яго яшчэ карміць не прыйшлося самому на той віле. Зь яго ладам жыцьця – дагуляецца. Можа, і добра, што ён гэтую вілу мне падарыў, хоць нешта застанецца, калі ўсё прап’е. Ён махнуў рукой.

- А хочаш, пасядзіш са мной, паглядзім на сьвячу, любая? – прапанаваў ён. – Апоўначы дзьверы адкрываюцца – на той

сьвет. Хачу лёс Альжбэты пабачыць. Што ёй на раду напісанае. Бо ж дужа дзеўка прасіла, ды і, шчыра кажучы, мне яе шкада. Усё ж, мясцовая кабета, амаль радзіна, праўда, на такой вадзе, што і кіселя ня зварыш.

У паўцёмным пакоі яны паселі за вялікі стол, скалочаны з грубых дошак, адшліфаваных часам. Ён паставіў перад сабой таўстую, жаўтавата-белую сьвячу, зробленую з чыстага воску. Запаліў, і пакой запоўніў прыемны, мядовы пах. Прашаптаўшы нешта, ён сыпануў у полымя каліва травы, ад якой полымя ўспыхнула і апала, а палаючыя часьцінкі ўзьляцелі бліскучымі матылькамі, і аселі, патухаючы. Пах зрабіўся больш рэзкім, духмяным, а вакол узьвіўся лёгкі дымок.

Ёй цікава было, што за трава, але ж яна не запытвала.

- Чабор, любая, - патлумачыў ён, нібы пачуўшы яе думкі.

- Гэта трава чыстая, сьвятая, яна ад усялякага злу абараняе, каб ніхто з таго боку сюды не сунуўся. Гэта для цябе абарона, не для мяне. Мяне яны ведаюць, і не крануць. Ён сеў, шчапіўшы рукі, упёршыся ў іх барадой, і ўперыў позірк у гарашчую сьвячу. Полымя мірганула, і выцягнулася перад ім па струнцы, пераўтварыўшыся ў вузкую шчыліну, якая, нібыта лязо, рассякала рэальнасьць, робячы ў ёй праход. Што гэта праход, яна бачыла ўяве, нібыта дзьверы расчыніліся, павярнуўшыся бокам, і за дзьвярыма ён бачыў нешта, ці зь некім гаворыў, але ж бяз словаў, аднымі вачыма, якія зафіксаваліся, чорныя, глыбокія, на жаўтаватым полымі сьвячы. Ён глядзеў на яго, і адначасова пазіраў сам у сябе. Вакол было ціха, толькі воск патрэскваў. Яна глядзела на яго, а ён – на сьвячу. Яе сьвятло асьвятляла яго твар, робячы рысы нібыта выразанымі зь цёмнага дрэва. Яны выглядалі адвечнымі, такімі ж першапачатковымі, як і полымя, зь якога пачалося ўсё. Быццам бы гэты твар быў задоўга да таго, як усё пачалося, і чалавек з'явіўся на сьвет. Гэта быў твар Бога, зразумела яна. Бога старога, мудрага, і – Бога зямнога, тутэйшага, які быў такі ж блізкі гэтай зямлі, як і карані дрэваў, якія яе праціналі, і блізкі небу, як блізкія яму галіны, перакрэсьліваючыя і навальнічныя хмары, і чысты зьзяючы блакіт. Дрэву ўсё роўна, якое над ім

неба, і які ў ім Бог. Яно проста ёсьць, так і ён проста быў. Быў тут, і глядзеў на вагонь, і бачыў у ім усё, што было яму патрэбна. Яго вочы звузіліся, бровы ссунуліся, шырокія плечы крыху асунуліся наперад, за вялікімі моцнымі рукамі, да якіх ён нахіліўся, угледваючыся. Яна маўчала, затаіўшы подых. Нарэшце, ён выпраміўся, і вымавіў:

- Лёс яе з гэтым хлопцам. З Алегам. Дарма ты яго … зачаравала, сонейка. Ён усьміхнуўся.

- Ня трэба ён цябе, а цяпер ён і самому сабе не патрэбны.

- Я не вінаватая, - ціха прашаптала яна. – Я яго не зачароўвала.

- А табе і ня трэба штосьці рабіць. Ён усьміхнуўся. – Ты проста на яго глянула, і ён прапаў. Такая ў цябе сіла, каханая, што за цябе мужчына гатовы аддаць і жыцьцё. А калі не атрымае, што пажадае, то змарнее, і будзе пакутваць, пры жыцьці як у пекле. Таму жанчыне такой прыгажосьці, як твая, трэба захоўваць цноту значна больш строга, чым астатнім, хто не такі прыгожы ды прывабны. Навошта ты на яго глядзела, навошта спазьнілася? Навошта пасьля заняткаў засталася?

Мякка ўсьміхаючыся, ён глядзеў на яе, строгім, але ж добрым позіркам.

- Я думала, што ён … лепшы за Алекса, - ціха прашаптала яна. – Што ён добры. Не такі, як … яна замаўчала.

- як ён, - ціха вымавіла.

- Ну і куды табе такі мужчына, як гэты Алег? – ён усьміхнуўся шырока. – Што б ты зь ім рабіла? Ты б засумавала зь ім, і сышла б праз які месяц. Добра, што і не пачалося нічога. Не, не такі табе патрэбны, сонейка. Табе патрэбны я. І пакуль я не прыйшоў да цябе, ніхто ня мог задаволіць ні тваю душу, ні … цела, - ціха вымавіў ён, гледзячы на яе, прапальваючы вачыма. – Хіба ж нас можна параўнаць? Ён усьміхнуўся.

- Не, каханы. Параўнаць вас і сапраўды нельга. Яна ўсьміхнулася ў адказ.

- Дай мне твой волас, - ціха вымавіў ён. Яна падпарадкавалася, адарваўшы доўгі чорны бліскучы валасок, і працягнула яму. Ён узяў яго, і апусьціў у полымя. Вымавіў нешта на мове, ёй не знаёмай.

- Ну, вось і ўсё, - адказаў, калі волас успыхнуў у яго руцэ, і зьнік, як і ня быўшы.

- Цяпер ты вольная. І ён – вольны. А Альжбэта і сапраўды цяжарная. Праз тыдзень яна зробіць тэст, і ўсё сама ўбачыць. І тады ўжо хай сьмела ідзе да яго. Яму прыйшоў час узяць на сябе адказнасьць. Стаць сапраўдным мужчынай. Айцом і мужам, а не абібокам пры кніжках. Тое, што ён робіць, гэта не жыцьцё, а гульня. Вось калі ён пачуе адказнасьць за іньшых, тады і ў яго працы з’явіцца сапраўдны сэнс. А тое ўсё рыцары, казкі. Навошта яны? Яму яшчэ перадстаіць знайсьці тое, што даўно чакае яго, і просіцца з-пад зямлі на сьвет. Ён апусьціў у далоні твар, абцёр яго, нібыта прачынаючыся.

- Ну, вось і ўсё, - вымавіў. – Чараўніцтва адбылося, каханая. Нешта я стаміўся. А чаю ты мне зробіш? Пап’ем чаю? З шышкамі, мёдам і чаборам. Я тут нешта намяшаў, вось, хачу пакаштаваць – ці табе падабаецца.

- Канешне, любы. Яны пайшлі на кухню, і яна запаліла газ, паставіўшы на яго чайнік.

Полымя вясёла заіграла, загуло. Ён сеў на зэдлік ля сьцяны, адкінуўся сьпіной, абапёршыся.

- А як ты бачыш праз вагонь, каханы? – запытала яна.

- Раскажы!

- Бачу, сонейка. І дзед мой бачыў, і дзед яго. Я калі гляжу, то нібыта ўсе яны глядзяць, і іх галасы ў галаве чую. Цяжка гэта растлумачыць. Быццам бы яны за плячыма маімі стаяць, і са мной гавораць. Я нават і руку на плячы адчуваю, бо яны там, і ўсё адтуль ведаюць. Памёрлым вядома ўсё пра нас, што не вядома жывым. Гэта як бачыць зьверху, як у чыстай вадзе рыбак бачыць усё – і рыбу, дзе якая схавалася, і водарасьці, і

каменьчыкі на дне. Яны бачаць нават скрозь нас, чытаюць у нашых сэцах.

- А Бог, каханы? – запытала яна. – Ён жа ўсё ведае. Ён з табой гаворыць?

- Гаворыць, сонейка. Толькі гаворыць ён са мной праз іх. Калі б не была на тое яго воля, то ніводны памерлы б да мяне не прыйшоў, і нічога мне не сказаў. Так ужо зроблены гэты сьвет – што Бог у ім той, хто цяпер з намі побач. Як я побач з табой, а ты – са мной. Няма нейкага абстрактнага Бога, які назірае за ўсім зьверху, аднекуль з залачонага стулу, ці з воблака. Бог – гэта ўсё вакол. Гэта сам чалавек, калі ён асэнсуе сябе і сусьвет поўнасьцю. І тады Бог адкрываецца яму. Калі ж чалавек памірае, першага ён сустракае Бога. Разумееш, якія веды ён набывае тады? Ён адразу разумее і ўсё жыцьцё, і ўвесь сусьвет.

- Для мяне Бог – гэта ты, - ціха вымавіла яна.

- Так і павінна быць, любая. Бо ж ты – жанчына, і для цябе Богам павінны быць мужчына. У гэтым твая праўда, і закон сусьвету. А вось мужчына ўжо нясе адказнасьць перад самім Богам – і за жанчыну, і за самое сябе. Пакуль ён казаў, закіпеў чайнік, і ён узьняўся, насыпаўшы ў імбрык адмысловых зёлак.

- Паспрабуй, каханая, - ён працягнуў ёй кубак. Яна ўдыхнула духмяны напой. – Які водар, - вымавіла. – Падабаецца? – ён усьміхнуўся.

- Дужа! Яна адпіла гарачай гарбаты. За вакном было цёмна, чорна, нібыта яго замазалі сажай. Раптам нехта пашкроб у дзьверы.

- Кацяня, - успомніў ён. – За Ганнай не пайшоў. Зьвярнуўся. Ён адчыніў засаўку, і маленькая шэрая цень прасьлізнула ў хаціну. Ён нахінуўся, узьняў яго, і пасадзіў ёй на рукі.

- Сябар твой. Табе забава. Што, пухнаты? Трапіў ты ў замес. Цяпер цябе і памыюць, і прычэшуць, і пашпарт завядуць. Будзеш не катом, а чалавекам. Зь імём і фаміліей. Як назавем яго, каханая? Можа, Васька?

- Не, не хачу Васькай. Яна задумалася. Фелікс хачу.

- Салідна, - пагадзіўся ён, усьміхаючыся. Фелікс ляніва ўзьняў на яго вялікія зялёныя вочы, і шырока пазяхнуў, паціраючы лапкай твар. – Пайшлі спаць, каханая, - вымавіў ён, здымаючы кацяня зь яе рук, і садзячы яго на лаву. - Пасьля маіх траваў добра спаць будзеш. Яны ж таксама чароўныя. У мяне другога не бывае. Ён абняў яе за плечы, і павёў у пакой.

Глава 27: Навальніца

- Ваўкалак у акрузе з'явілся, Міхал. Людзі благое кажуць. Ігнат замаўчаў, сьціскаючы ў кулацэ шапку, якую паклаў побач з сабой на стол. Падумаў, і ізноў апрануў яе на галаву, нацягнуў шчыльна казырком да вачэй, сініх, як васількі ў іржы.

- Абражаеш мяне? За гэтым ты прыйшоў? - гучна вымавіў ён. Яго цяжкі позірк сустрэўся з Ігнатавымі вачыма - чорныя, як вуглі, і блакітныя, яны імгненьне вялі нябачную бойку. А потым Ігнат апусьціў позірк, і сплюнуў.

- Я выратаваць цябе прыйшоў, Мішка. Чуешь? Ён паказаў рукой у бок вакна. - Адчыні, паслухай.

Але ж патрэбы ў гэтым не было. Звонку і так даносіліся гукі - страшны роў зьдзічэлага натоўпу.

- Спаліць! Спаліць кляты хутар! І Мішку-каўдуна разам! І вядзьмарку яго клятую зь ім! - завадатарстваваў жаночы голас, вісклівы, як у дзіка.

Ён прыкрыў вочы рукой, пацёр бровы. - Колькі ж можна яго паліць? - падумаў. Усё адное і тое ж. Людзі не мяняюцца, ва ўсе часы яны - аднолькавыя. Дурныя. Як гэтая цётка, што цяпер вішчыць на падворку. Ганна, здаецца яе клічуць. Прышлая, пасялілася тут нядаўна, прыехала аднекуль з-за Уралу, і пачала адразу парадкі наводзіць, як ёй падабаецца. Нават і да яго прыходзіла. Размаўляць спрабавала, ды ён яе выпяў. Пасьмяяўся, канешне, з пачатку. Яна нейкую лухту верзла - пра тое, што радавая, патомная. Вядзьмарка, чараўніца, жрыца старых багоў, шаманка, і невядома, хто яшчэ. Ён доўга рагатаў, шчыра.

Жрыца каменныя бабы. А потым узяў яе за каршэнь, і акуратна выставіў вон. А цяпер яна лютуе, помсты хоча. Вось, і народ падбіла. Нічога. Ня ў першы раз. Ён і не такое бачыў.

- Што там яны лютуюць? Што хочуць? – кінуў, пазіраючы Ігнату

ў вочы. Яго бровы ссунуліся, позірк прапальваў, як вуглі, чорныя валасы пасмамі спадалі на лоб.

У каторы раз Ігнат зьдзівіўся моцы гэтага цела – шырокія, удвая шырэй, чым у звычайнага сельскага мужыка, плечы, вялікія рукі, цяглы гуляюць пад кашуляй, якая нацягнулася на прадплеччах, калі ён сьціснуў у кулакі пальцы.

Чалавек перад ім апёрся кулакамі аб стол, і стаў, выпраміўшыся. Яго галава ўзвышалася над галавой Ігната, але ж не дасягала высокай столі, якая у гэтай хаце была на аршын вышэй, чым звычайна. Як і дзьвярныя праёмы, і зробленая з дуба мэбля, на якой мог бы лёгка ўсесца якісьці казачны волат, з тых, памяць аб кім хаваюць ахутаныя туманамі лясныя курганы.

- Што хочуць, Міхал? Хочуць цябе. Ігнат паціснуў плячыма, нібыта выбачаючыся перад гаспадаром хаты.

- А што здарылася, што яны мяне хочуць? – спакойна запытаў гаспадар, гледзячы на яго зьверху ўніз.

- Чалавек зьнік. Парубак мясцовы. Фёдар клічуць. Клікалі, - выправіўся Ігнат.

- А чаму – клікалі? І пры чым тут я, і мой хутар? – спакойна запытаў чалавек, аглядаючы яго, голасам густым, нізкім, ад якога па сьпіне Ігната пайшлі дрыжыкі.

- Таму, што сьведка ёсьць. Ён, праўда, цяпер у вар’ятні. Толькі нядаўна ачуняў, і расказаў, што ён на возеры бачыў. Як яны разам з тым Фёдарам начавалі на востраве, як Фёдар апоўначы ў ваду палез, бо яго русалка паклікала, і як ваўкалак яго забіў. Нават рэшткаў не засталося. Кроў выпіў, а мяса вужынаму цару аддаў. І ваўкалак гэты быў ты, Міхал. Ты іх туды прывабіў, ты Фёдара чараўніцтвам у ваду завёў, і ты яго на беразе парашыў. Так людзі кажуць. Ігнат разьвёў рукамі – ня я, людзі, казаў увесь яго зьбянтэжаны, але ж рашучы від.

- Такім чынам, нехта з вар’ятні, ачуняўшы, расказаў вам казку, а вы і паверылі? Чалавек перад ім змрочна ўсьміхнуўся.

- Дык вы яшчэ ня ўсю вар’ятню запыталі. Можа, вам там хто раскажа, што ў мяне хвост ззаду, а ня сьпераду, як ва ўсіх Адамавых сыноў, і што дачка мая - вядзьмарка, і над лесам на ступе лётае, а можа, што я – сам Д’ябал ва плоці. Надзейнага вы сьведку знайшлі, Ігнат. Ісьціна: слова вар’ята – закон для дурня. А ў натоўпе чалавека няма – у ім кожны дурань, і вар’ят.

Ці дазволіш?

Ён лёгка пасунуў суседа ў бок, і выйшаў на ганак.

Натоўп завыў, і заціх, калі ён узьняў вялікую руку.

- Што вам трэба? – праляцеў над галовамі яго голас, глухі, нізкі, як гром сярод яснага небу.

- Цябе! Цябе нам трэба! – загучэлі галасы, якімі верхаводзіла мажная, таўстая кабета ў парэпанай заложанай за вушы хустцы, апіраючаяся на граблі. Пэўна, узброілася, прыйшла ваўкалака браць. Нехта трымаў у руцэ сякеру, нехта – касу. Але ж большасьць прыйшла так, паглазець, зразумеў ён. Завадатарка выступіла наперад, і павярнулася да яго, стаўшы да натоўпа паўбокам.

- Цябе нам трэба! – гучна вымавіла яна. – Цябе! – падхапілі галасы.

- Сьведка ў нас ёсьць, што ты – ваўкалака. Што ты Фёдара забіў. Мы суд прыйшлі рабіць. Раскажаш усё – лепей будзе. Яна прыжмурылася. – Павініся перад народам. Прызнай віну.

- Тую, аб якой сьведчыў вар’ят? – ён з усьмешкай агледзеў натоўп. Натоўп замаўчаў, слухаючы.

- Такім чынам, я – ваўкалак. Пярэварацень. І вы не пабаяліся сюды прыйсьці, нацкаваныя нейкім дурнем, і звар’яцелай бабай, са мной, пярэваратнем-чараўнікам, размаўляць. Толькі аб чым, не вядома.

- Праўду! Мы жадаем чуць праўду! – выкрыкнуў нехта. – Тое, што ты перакідваешся. Што чаруеш. Што чорныя справы робіш. Што чорт з табой з адной бутэлькі п’е. І што жывеш ты зь

ведзьмай – нябожчыцай, якую з возера дастаў. Пакажы сваю дачку. Ці – хто яна там табе. Бабу сваю, якая ў возеры апоўначы валасы мыла.

Вы жадаеце чуць праўду? – запытаў ён. – Добра. Я – ваўкалак. Пярэварацень. І чорны каўдун. Такі, якіх яшчэ не насіла зямля. А цяпер – вы самі напрасіліся. Я вас папярэджваў – я жыву ціха, вы мяне не чапаеце. Кожны – на сваёй зямлі, як яму запаведана Богам. Але ж вы парушылі дамову. Прыйшлі да мяне як ворагі. Што ж, не я першы пачаў, Бог сьведка. І зараз вы ўбачыце пацьверджаньне таго, што вы не памыляліся, і што я і сапраўды – ён. Ён узьняў вочы ўгару, і паглядзеў на неба. З-за небасьхілу надыходзіла чорная хмара. Нібыта падпарадкоўваючыся яго моцы, яна расла, быццам бы яго позірк цягнуў яе, як вялікую коўдру. Хутка ўсё неба зрабілася чорным, і падзьмуў моцны вецер, такі, што шапкі пазрывала з галавы. Спадніцы ўзьняліся парусамі, і перад зьдзіўленымі вачыма мільганулі таўстыя белыя сьцёгны стаяшчай наперадзе кабеты, якая кінула граблі, і схапілася рукамі за падол.

І разам зь віхурам зь неба прагрукатаў гром. Навальніца ўдарыла нечакана. Толькі некалькі хвілінаў таму сьвяціла сонца, і вось ужо маланка блiснула над галовамі, з грукатам раскалоўшы вялікі дуб ля дарогі, а потым паліў лівень, такі, што нічога не было бачна, асьляпляючы, паўстаючы сьцяной. Удары грома і бляск маланкі хлёсталі пугай, і народ з крыкам пачаў разьбягацца, хто куды. Жанчына наперадзе замітусілася, пасьлізнулася, і наступіла на граблі, якія моцна ляснулі яе па ілбу. Ускрыкнуўшы і схапіўшыся за дзеравяшку, яна кінулася ўцякаць усьлед за ўсімі. Ён пастаяў яшчэ некалькі хвілінаў, раськінуўшы рукі, адчуваючы, як па целу бяжыць халодны, прыемна абмываючы яго паток нябёснае вады, адкінуў з ілбу мокрыя валасы, павярнуўся, і пайшоў у хаціну. У сенках устрахнуўся і выцерся вялікім рушніком, вышытым, які вісеў ля печы.

- Што ты там, золатка? Дужа спугалася? Яны ўжо сышлі. Дурні месьцячковыя. Ён сплюнуў. У пакоі збоч пачуўся дзявочы голас.

- Не, тата, не спугалася. З табой я нічога не баюся. Я ведала, што ты зробіш нешта такое, і яны сыдуць.

Ён увайшоў у сьвятліцу. Прыгожая чарнавалосая дзяўчына з доўгай касой, скурай белай, як малако, у чыстым і новым ільняным строі – кашулі і спадніцы з фартушком, устала, і падышла да яго. Абняла за шыю.

- Я мокры, любая, - ціха вымавіў ён, цалуючы яе. – Не чапай, пераапрануся. Зьняў цераз галаву кашулю, адзеў сухую, і сеў на высокі зэдлік ля пакрытага белым абрусам сталу.

- З’ехаць табе трэба, любая. У горад. Не дадуць яны тут нам жыцьця. За сябе не баюся, за цябе баюся. Як падумаю, што магло б здарыцца, калі б … ён замаўчаў. Яна падышла, і ахапіла яго рукамі. Ён прытуліўся галавой да яе пляча.

- Добра, тата. Я з’еду, - ціха вымавіла яна. – Я зраблю так, як ты кажаш.

- Я дамовіўся ўжо, там у гатэлі сваячаніца працуе. Ты прыгожая, відная. Яны цябе на працу возьмуць. Там месца добрае, чыстае, людзі прылічныя. Інастранцы. Нічога, прывыкнеш. Будзеш дамоў на госьці прыязжаць. Няма чаго табе тут сядзець у глушы. Людзі тут благія сталі, нешта ня тое ў гэтым мястэчку адбываецца. Як моракам яго зацягнула.

- А ты, тата? Як ты тут безь мяне? – ціха запытала яна.

- Я звыклы. Да таго ж, не адзін я тут. Тут маці тваёй магіла. Усе дзяды тут пахаваныя. Курганы. Ён абняў яе, прыціскаючы да сябе. Яе цела было цёплым, мяккім, тонкім, як бярозка ў яго руках. І такім жа белым пад гэтай белай кашуляй і спадніцай.

- Прыгожая ты ў мяне, - ціха вымавіў ён.

- Вядзьмарка мая. Вядзьмарачка.

Навальнічны змрок за вокнамі ціха пераходзіў у глухую лясную ноч.

Глава 28: Пытаньні

Яна сядзіць у яго на каленях, адчуваючы яго пах. Родны, ні зь чым не пераблытаешь. Яна насалоджваецца ім, і казаць ёй нічога ня трэба. Словы зьніклі, заблыталіся ў яго густых валасах, якія кранаюць яе шыю, сплятаючыся зь яе мяккімі, доўгімі, шаўковымі. Яна прытуляецца галавой да яго шчакі, і ён ціха кранае яе лоб вуснамі. Яго вялікія рукі ахопліваюць яе, крэпка, не рукі, а муры, надзейныя, за якімі так утульна схавацца, і забыцца аба ўсім на сьвеце. Ізноў яна зьбяжала сюды, да яго. Ізноў ён скраў яе, забраў яе ад усіх, каб пабыць ім разам, аддзеленымі ад усяго сьвету. Толькі яна, і ён. Айцец, і яго душа. Зь ім яна забываецца на ўзрост, і яе, і яго. Яны ня маюць узросту тут, у месцы, дзе няма часу. Дзе ёсьць толькі яна і ён, і тое, што ёсьць паміж імі – гэта трапяткое, гарачае, пяшчотнае пачуцьцё, якое немагчыма апісаць словамі. Але ж у рэальнасьці яна – маленькая. Дзяўчынка. Ёй толькі шаснаццаць год, і хутка яна сконьчыць школу, пяройдзе ў апошні кляс. Але ж выглядае яна значна маладзей – гадоў на чатырнаццаць, ня болей. Якая ж яна прыгожая, яго дзяўчынка! Яго любае дзіця. Ён асьцярожна цалуе яе шчаку. Яе скура мяккая, шаўкавістая, духмяная, як пялёстак кветкі. Ён цалуе яе вейкі, і яны ўздрыгваюць пад яго губамі.

- Чаму яны ня любяць мяне, тата? – ціха запытвае яна.

- А чаму ты так лічыш, сонейка? – запытвае ён яе. – Што яны цябе ня любяць?

- Я адчуваю, - ціха адказвае яна. – Іх позіркі, шэпты. Яны ня шчырыя, і ў іх няма любві. Ні да мяне, ні да каго іньшага, - раптам адказвае яна, і разумее нешта.

- Яны наогул ня ўмеюць любіць, татачка? Так? – запытвае яна яго.

- Так, дачушка. Ні каго іньшага, ні саміх сябе, - адказвае ён, прытуляючы яе да сваіх грудзей.

- А глядзяць на цябе коса, анёлак мой, таму, што ты – прыгожая. Незвычайна прыгожая, мая кветачка. Калі б ты магла бачыць сябе маімі вачыма… Ён усьміхаецца, і цалуе яе твар, які яна паварочвае да яго. Яна закрывае вочы. Яго вусны такія мяккія, такія пяшчотныя. Яна так любіць, калі ён яе цалуе.

- Я ўсюды прыгожая? – ціха запытвае яна.

- Усюды, дзевачка мая. Ты – найпрыгажэйшая ў сьвеце. Яго рукі змыкаюцца шчыльней, ахінаючы, прыціскаючы да сябе яе цела.

- А хлопцы будуць мяне кахаць? – запытвае яна шчыра.

- Будуць. Толькі на адлегласьці. Бо я ім не дазволю. Ён усьміхаецца. Яго далоні гладзяць яе цела, мяккія, пяшчотныя, хоць і вялікія і моцныя, такія, што маглі б разарваць пашчу ільву.

Ён – самы моцны, самы прыгожы. Як Давід. Як Бог. Як яе тата, самы любы і самы каханы для яе ў сьвеце.

- Дзяўчынкі кажуць, што я распусная, - ціха кажа яна. – Што я думаю толькі аб хлопцах, як яны кранаюць мяне, як прыціскаюць, робяць са мной розныя рэчы. Што я раблю ўсё, каб яны мяне трогалі, каб … яна замаўкае. … Каб мяне згвалцілі. Я чула, яны казалі: “Яна проста напрошваецца, каб яе згвалцілі”. Аднойчы, калі я йшла з сяброўкамі з гораду, мяне акружыў натоўп хлопцаў. Яны адвянілі мяне ў бок і сталі казаць нешта, я не разумела, што. Што я павінна нешта для іх зрабіць. Зь імі. Яна ўздрыгвае, яе подых становіцца перарывістым, голас дрыжыць ад хваляваньня.

- Гэта блага, тата? Яны зрабілі гэта таму, што я – благая? Чаму яны з усіх абралі мяне? – ціха запытвае яна. – Я выглядала даступнай? Сапсаванай? Па мне было бачна, што я магу зрабіць гэта? Скажы.

Ён маўчыць.

- Калі гэта адбылося? – ціха запытвае ён.

- Калі я ішла са сьвята. Купальля. Яна глядзіць на яго. Яго твар

змрочны, строгі.

Яна ўся сьціскаецца, думаючы, што ён не давольны ёю. Што ён зараз скажа ёй нешта, тое, што разаб'е ёй сэрца, адкіне ад яго ў бездань, пякучае полымя граху, зь якога няма паратунку.

- Не хадзі нікуды адна, сонейка. Ён мякка цалуе яе.

- Яны абралі цябе, таму што ты была самай прыгожай. І, так, ты была самай жаданай. У табе ёсьць нешта, што зводзіць мужчынаў з розуму. Чароўнае, чаму супрацьстаяць не магчыма.

Нават і я не магу табе супрацьстаяць, - ціха вымаўляе ён. Яны замаўкаюць. Яго рукі гладзяць яе цела. Яна ўжо ведае, што яны ўзьнімуцца вышэй, крануць яе грудзі, што ён зьніме зь яе сукенку, пакінуўшы ў адных майтках, і будзе цалаваць яе, доўга, пяшчотна, усю, пакуль яна ня стане мокрая там, унізе, куды ён паложыць сваю руку, і тады яна адчуе, як узьнімаецца яго плоць. Яна закрывае вочы, пакуль ён лашчыць яе, і ён ціха стогне, глуха, так, што, здаецца, скаланаецца зямля.

- Што яны хацелі зрабіць са мной, каханы? – ціха запытвае яна.

- Яны хацелі дакрануцца да твайго цела, - ціха кажа ён, вывучаючы яе вуснамі.

- Зрабі са мной то, што хацелі яны. Тое, што ты хочаш. Усё, што ты пажадаеш, ты можаш зрабіць са мною, - ціха кажа яна. – Я хачу стаць грэшнай, каханы. Грэшнай для цябе. Яе вусны шэпчуць, вымаўляючы гэтыя словы, ці якія іньшыя. Ён ужо не разумее, ня чуе. Яго рукі здымаюць зь яе майткі, дакранаюцца да яе сьцёгнаў. Ён паглыбляецца тварам праміж яе ног, цалуючы яе там. Гэта нельга, і гэта – так салодка. І яму яна дазваляе ўсё. Усё, што ён пажадае, ён можа рабіць зь яе целам. Яго не цікавяць жанчыны, яму патрэбна яна. Толькі яе ён кахае, яе, сваю прыгожую птушачку, сваю дзяўчынку, свайго анёлка. Ён узьнімаецца над ёй, нахінаецца, і яе кранае яго плоць. Сьвет абрушваецца ў бездань Аіду, і гэта яму ўсё роўна. Яе вочы клічуць яго, прыадчыненыя вусны запрашаюць ісьці далей, рукі бязвольна раськінуты, тонкія, як сцяблінкі. Яны не ўзьнімаюцца, каб адштурхнуць яго. Ён цалуе яе далоні,

улоньне, і асьцярожна штурхае яе там. Яна ўскрыквае, але ж ён цалуе яе – горача.

Яго плоць рассоўвае яе цела, далей і далей, ён паглыбляецца ў яе, адчуваючы, як па ім бяжыць яе кроў. А яшчэ ён адчувае асалоду – такую, якой не адчуваў ніколі. І – напоўненасьць сваім і яе каханьнем. Цяпер ён – мужчына, а яна – жанчына пад ім. Слова набывае плоць, і яны рухаюцца, ускрыкваючы, стогнучы, нібыта ён забівае яе, а яна – яго.

- Гэта, - шэпча яна. – Яны хацелі зрабіць са мной гэта. Але ж ніхто, акрамя цябе, мне не патрэбны. Толькі тваёй жадаю быць, ты – адзіны, хто можа ўзяць маё цела праз каханьне. Яны могуць згвалціць мяне, але ж кахаць мяне можаш толькі ты. Толькі табе, любы, я аддаюся і душой і целам, я ўся – для цябе, як і ты – увесь для мяне.

Ён глядзіць на яе новымі вачыма, і яна бачыць яго – сапраўднага. Яны з’ядналіся так, што іх ужо не раз’яднаеш ніколі. Яна гэта ведае, і ён ведае. Разам яны ляжаць у цемры. Лес шуміць галінамі. Старая хаціна ня мае месца і часу. Гэта месца, якое належыць толькі ім, ім абодзьвум.

- Я чую гук твайго сэрца, - ціха шэпча яна, цалуючы яго грудзі, пакрытыя чорным воласам, шырокія, моцныя. Ёе накрывае яе сьпіну рукой.

- Палажы сваё сэрцайка на маё, каханая, - ціха просіць ён. – Хачу адчуваць, як яно біецца. Сэрца ў цемры стучыць ціха-ціха. Калі яно – насупраць д ругога сэрца, Бог уваходзіць у яго, і тады ўсё – цнота, і ўсё – праўда, і вечнасьць.

Глава 29: Вяртаньне

Яна прыехала неяк нечакана, раніцой. На двары было прахалодна, неба зацягнула шэрымі хмарамі. – Пэўна, будзе дождж, - падумаў ён, аглядаючы неба і хмары, якія і не зьбіраліся разыходзіцца, і буйнеючы зелянінай луг зацягнуты туманом. – Ізноў касіць.

Вакол было ціха і прыгожа. Дрэвы застылі, стаялі ціха – ня лісьціка не варушылася. Усё буйнела маладой лістотай, пераліваласа рознымі адценьнямі зялёнага - ад цёмнага, насычанага – у дубоў, да яркага і сакавітага – у маладых яблынь, якія ўжо сконьчвалі квітнець. Пялёсткі падалі на аксамітную пасьля ўчорашнега дажджу траву, на якой паблісквалі кроплі.

Яблыні хіліліся на плот, апускаючы цяжкія, пакрытыя буйным цветам галіны. А за плотам стаяла яна. Глядзела на яго, усьміхаючыся, ціха, аднымі вугалкамі вуснаў. Прыгожая, апранутая па-гарадскому – у абцягваючай кофце ў колер мёду і такіх жа мяккіх, вельветавых штанах, чорныя валасы, прамыя, доўгія, гладка расчасаныя, ляжаць хвалямі на плячах, дасягаючы поясу. Валасы не заплеценыя, вольныя.

У руках – туфлі на высокіх абцасах.

Белы твар усьміхаецца румянымі нафарбаванымі вуснамі, але ж шчокі бледныя – гэта ён заўважыў адразу. Пад вачыма – глыбокія кругі, быццам бы ня спала ноч.

- Тата, - ціха вымавіла яна.

- Дачушка. Ён абняў яе, прыціскаючы. Яна прытулілася да яго шырокіх грудзей, ахапіла рукамі. Удыхнула яго пах – родны, любы ёй пах мёду, лесу і траваў. Дыму і металу. Учора працаваў, і не зьмяніў кашулю.

- Дымам пахнеш, - ціха вымавіла яна.

- Некаму дагледзець, - усьміхнуўся ён. – Даўно цябе не было, красачка. Вось я і заняпаў, як гэты стары плот. Паправіць трэба. Ён заклапочана глянуў у бок.

- Плот, альбо цябе? – яна ўсьміхнулася.

- І плот, і мяне. Ён усьміхнуўся ў бараду. – Вось я зараз і займуся. Яна рашуча адсунулася, гледзячы на яго.

- Сядзелі ўчора? – запытала.

- Да сусед, Альберт, прыходзіў. Зрабіў яму нож, а потым – пасядзелі, так. Крышачку. Пайшлі, красуня. Ты ж з дарогі, я цябе пакармлю. Адпачывай. Што табе тут рабіць? Лічы, што на курорт прыехала. Да старога бацькі. Яна прайшла ў хаціну, якая зь вялікай, самай вялікай у вёсцы, раптам здалася ёй маленькай. У хаце было чыста падмецена. Стол выцерты, посуд памыты. Гаспадар не цярпеў нядбайства, і яе прывучаў да парадку. І з маці запытваў строга. Але ж ніколі ён ня быў ні жорсткім, ні самадурам. І не караў без патрэбы. А калі караў, то заўсёды ведаў меру. І грошаў ніколі не шкадаваў – усё у іх было, што трэба – і адзеньне, і абутак, лепшыя, і нават і ўпрыгожваньні, каралі, завушніцы залатыя. Кнігі ёй пакупаў, якія яна прасіла. Ніткі, каб вышываць. Фарбы, бумагу – калі горад наведвалі. Кожную нядзелю езьдзілі на кірмаш – тое было сьвята. Яна апраналася, як лялька, у прыгожае плацьце, белае, з карункамі – сама вязала, сама вышывала. А маці шыла. Яна добра шыла, у яе і машынка была старая, яшчэ нямецкая. Зарабіла ў немцах на машынку, далі гаспадары грошы. Толькі на машынку і зарабіла – за год працы. І з гэтай машынкай апынулася на вуліцы разбуранага гораду. Думала – шыць, але ж каму, і галоўнае – з чаго. Ды і дзе? Неяк прыстроілася, знайшла вугал на ўскрайку. Пустая хаціна нікому не належыла. Запытала ў суседзяў – яны паціснулі плячыма. Габрэі. Зьгінулі ў гета. Калі хочаш – жыві. Яна і жыла. Шыла. Прыходзілі ваенныя. Мужчыны. Прыгожыя, у форме. Грошы прапаноўвалі. Колькі яна праплакала начамі. А потым неяк на плошчы сустрэла яго. Вялікі, цёмны мужчына. Моцны, шыракаплечы. Глядзеў кавалкі металу, прылады, перабіраў, адкладаў у бок. Яна прыйшла нітак набыць, але ж нешта загледзелася ля прылаўку з карункамі, адзеньнем. Як у яе ірванулі з пляча сумку? Яна ж

крэпка трымала. Крык, гвалт, яна павярнулася – глядзіць: ён злодзея трымае - за каршэнь. – Аддай, - кажа, - дзяўчыне рэчы. - Знайшоў, у каго красьці. Яна вунь, ледзь жывая. А злодзей той і сам ледзь жывы. Нейкі падлетак. Ён дастаў з кармана кашэль, адлічыў грошы. Сунуў яму ў руку. – Ідзі, хоць пад’еш. А калі яшчэ раз у чужы карман палезеш, то рука ў цябе адсохне. Памятай. Бо я цябе, як злодзея, пракляў. Я ж чараўнік. Каўдун. А сам глядзіць таму ў вочы – хлапец аж зьбялеў ад жаху. Той каршэнь адпусьціў, дык ён аж кулём паваліўся.

А потым на яе пазірае, і кажа:

- Што, красуня, па баках не глядзіш. Чаму адна, такая прыгожая, ходзіш? Дзе жыве, пацікавіўся, да дому правёў. Паглядзеў, пакачаў галавой. У хаце акрамя сталу і стулу, і машынкі, нічога не было. Нейкае ламачча. Вецер дуе, вокны павыбіваныя. Добра, што лета.

- І як ты тут жывеш? – запытаў.

- Жыву, - яна ціха паціснула плячыма. – Бо ж недзе.

- Адкуль ты, дзіця, узялася? Ён узяў яе твар рукамі, паглядзеў ёй у вочы. Яго вочы былі цёмнымі, амаль чорнымі.

- Цыган? – падумалася ёй. Раптам яе скаваў страх, ад якога ёй стала млосна, рукі і ногі анямелі, яна і паварушыцца не магла. Сэрца яе тахкала, як шалёнае. Ён паглядзеў ёй у вочы, і пакачаў галавой.

- Са мной пойдзеш? – вымавіў. - У мяне хутар, дом вялікі. Толькі гаспадыні няма. А сам я – каваль. Ты ня бойся. Гэта я яго так напалохаў. Што я чараўнік, каўдун. А тое бачу, ты ўся дрыжыш, як ліст.

- Пойдзеш?

- Пайду, - ціха вымавіла яна. Яна ўжо разумела, што волі сваёй ня мае. Болей волі ў яе не засталося – праз яго позірк яна аддала яму ўсю яе. І гэта было салодка, і жудасна. Цяпер яна належыла яму. Яна ведала гэта. Ведала, як ведала самое сябе.

- А ты – прыгожая. Ён адвёў у бок яе валасы вялікай далоньню. Яны нагадвалі залатое павуціньне. Яе вочы, сінія, як неба, прама глядзелі ў яго вочы, а потым іх пачалі завалакваць аблокі. Яго рукі самкнуліся вакол яе. Праз закрытыя вейкі яна бачыла яго твар – бліска. Прыгожы, і нейкі жудасны. Твар, які нагадваў сьненьне, позірк, які прапальваў, і вусны, якія цяпер забіралі подых зь яе вуснаў. Бязвольна яна ахапіла яго мяккімі рукамі. Нічога акрамя яго цяпер не было вакол.

Яна ўзьняла позірк на партрэт над сталом. Позірк яе маці глядзеў на яе мякка, строга. Якая прыгожая яна! Найпрыгажэйшая ў акрузе кабета. Мяккі, авальны твар, зь вялікімі сьветлымі вачыма, чорнымі тонкімі бровамі і доўгімі вейкамі, з вуснамі, нібы намаляванымі на старой іконе, якія, здаецца, акрамя малітвы і хвалы нічога не вымаўлялі. Яе сьветлыя, як лён, валасы, віліся мяккімі хвалямі, заплеценыя ў пышную касу. Доўгая тонкая шыя кранальна выглядала з карункаў каўнеру сукенкі з пышнымі рукавамі.

Здаецца, фота, але ж яна ведала – гэта партрэт. Ён маляваў яе. Каваль, а ўмеў маляваць. Гэта ў яе ад яго. І яна падобная на маці, як адзін твар. Толькі ў яе валасы чорныя, цяжкія, густыя. А скура – такая ж белая, і вочы – сіня-шэрыя. І яна такая ж тонкая, стройная. Быццам бы яе адлюстраваньне, цёмнае ў сьветлай вадзе.

Ён падыйшоў, і абняў яе.

- Сумаваў я за табой, - ціха вымавіў. – Блага без жанчыны ў хаце. Ніхто не чырыкае, не сьпявае, як птушачка.

- Сядай, зараз на стол зьбяру.

- Дапамагчы, тата?

- Я сам. Сядзі. Ён прынёс вялікі чайнік, зь якога пахла травамі, паставіў бульбу, рыбу, наліў малака – кіслага, з гарлача. Яна адламіла духмянага хлебу, запіла малаком з кубка.

Ён моўчкі, спакойна глядзеў на яе, сумнымі, прыгожымі

вачыма.

- Якія яны ў яго прыгожыя! – падумалася ёй. Цёмныя, амаль чорныя, як вуглі, і толькі зялёныя іскаркі паблiскваюць у іх глыбіні. А бровы – цяжкія, прамыя, пагрозныя, як у Бога на старой іконе. Твар асунуўся, барада адрасла – чорная, зь белымі ніткамі. Як хутка ідзе час! Хвалі яго густых валасоў нібыта крануў сьнег. Але ж плечы ў яго яшчэ шырокія, рукі – моцныя, грудзі дыхаюць глыбока, роўна. Гэты позірк бачыць яе наскрозь. Ён усё, усё пра яе ведае.

Яна між волі кладзе руку на жывот.

- Тата, я – цяжарная, - ціха кажа яна. У яго твары нічога не мяняецца, і позірк яго такі ж – ведаючы, і поўны жалю.

- Я … сустрэла мужчыну. Але ж я адмовіла яму. Яго завуць Джафар. Ён – басьніец, і ён … жанаты. Мусульманін. Я потым даведалася. Ён прапанаваў мне ехаць да яго, стаць яго другой жонкай. Яна замаўчала. – Я не пагадзілася, тата. І цяпер я – тут.

- А ён з’ехаў. Ён тут ня доўга быў – можа зь месяц. У фільме здымаўся. Нейкім гістарычным. Ён так распавёў. Яе голас дрыгнуў нечакана.

- Добра, што ты не паехала, дачушка. Ён ківае. Яго рука накрывае яе руку. – Добра. Ён пазірае ёй у вочы. Ён ведае, і яна ведае.

- Сын, - кажуць яго вусны. – Ты народзіш мне сына. Сына ад мяне. Так запаведана дзядамі. Ты працягнеш наш род.

- Ты кахаеш яго? – ціха запытвае ён.

- Я ня ведаю, - кажа яна. – Пэўна, не. Я толькі цябе кахаю. Раптам зь яе вачэй бягуць сьлёзы. Ён абдымае яе, садзіць да сябе на калені. Яна – ізноў маленькая, і ён – яе тата. Яго рукі ахутваюць яе, надзейныя, моцныя, любыя яго рукі.

Яна глядзіць на фота, і ня можа стрымаць ускрык зьдзіўленьня. Бо з фота на яе глядзіць яна. Дзяўчына, прыгожая, з доўгімі,

гладкімі, расчэсанымі на прабор чорнымі валасамі, апранутая ў прыгожую белую сукенку з карункамі ля вората. У руках яна трымае немаўля. Хлопчык з чорнымі вачыма глядзіць на яе з фота – запытальна, і неяк строга. Дзяўчына ўсьміхаецца – шырока, мяккімі вуснамі. Яна нагадвае Мадонну, і іх нібыта атачае сьвятло.

- Гэта мая маці, - ціха кажа ён. – А гэта – я.

Ён гладзіць яе валасы рукой, гледзячы на старое фота. Жанчына ўсьміхаецца і яму, і ёй. Яна выглядае шчасьлівай.

- А што зь ёю здарылася, каханы? – ціха запытвае яна.

- Яна памёрла маладой. Проста не прачнулася. Сэрца стала. Мне было можа, гадоў дзесяць. Дзед мяне гадаваў. А потым неяк зь ім зьвязаліся. Ці ён – я ня памятаю. З’явіўся чалавек, які назваўся маім айцом. Багатая турэцкая сям’я. Яны жылі ў Босьніі. Цяпер гэта – Босьнія, а была раней Югаславія. Я жыў з дзедам, езьдзіў да яго некалькі разоў. Але ж пераехаць назаўсёды не рашыўся. Усё ж, яны былі чужыя, хоць і любілі мяне – дужа. Я ня мог прыняць іх лад жыцьця. У айца было тры жонкі. Адна старая, і дзьве зусім маладых, такога ж узросту, як я. Гадоў шаснаццаць тады мне было. Ну а потым я ў ВУЗ паступіў. Прайшоў падрыхтоўчыя курсы, здаў малюнак на выдатна. Жыў у Менску, працаваў, калыміў, і кавалём у дзеда працаваў, і ад бацькі рэчы вазіў, дэфіцытныя. Жыў ня блага, і грошы былі. Шмат чаго было. Ён памаўчаў.

Толькі давучыцца мне не прыйшлося. Выгналі. Я сам быў вінаватым, але ж сапраўды вінаватым я сябе не лічыў, і не лічу. Так атрымалася – я не прыняў тое, што навязвалася. Што вымушана прымалі іньшыя.

Бачыў, што ўсё ідзе некуды не туды. Краіну руйнавалі, катавалі, і ператворвалі ў нешта, што было мне агідным. І тады я з’ехаў – да бацькі. Што мне было рабіць? Ні адукацыі, ні працы.

Дзед быў ужо стары, і яму дапамагаць было трэба. Кавалём працаваць на вёсцы, жыць на хутары мне не хацелася. Душа прагла новага, жадала бачыць сьвет. У Югаславіі было па-

іньшаму – вольна, магчымасьці. Я ж быў малады, гарачая кроў. А потым здарылася гэта. Вайна. Ён замаўчаў. Гэта ўсё адбылося неяк нечакана. Толькі што быў мір, разам гулялі ў рэстаранах, сьвяты сьвяткавалі – усе былі як адна сям’я, і раптам сьвец разарвала на нас, і іньшых. Нібыта маланка ляснула. Мы жылі, як зьвяры. Хаваліся ў лясах. Я ваяваў. Усе тады ваявалі. Не было ніводнага мужчыны, які б не трымаў зброю. Лес, цёмна, зіма. Я іду, і бачу целы. Са зьвязанымі рукамі. Яны ляжаць, маўклівыя. Чорныя. Зь некаторых скура зьнятая. У некаторых рукі, ногі адсечаныя, паламаныя. Яны маўчаць, і я маўчу. А потым нешта адбылося, такое, што ўсё зьмяніла. Яно ўва мне ўсё зьмяніла. Толькі гэты лес помню. Веткі. Галіны. Яны сышлі не далёка. Мы іх вывіжавалі, ішлі па сьледу. Крыкі. Жанчыны крычэлі. Там, за заборам. Ён гаварыў нешта, яна не разумела што, мяшаючы знаёмыя словы зь ёй не знаёмымі, але ж і тое, што яна разумела, яна не жадала разумець. Яна ахапіла яго галаву рукамі. Яго лоб гарэў, і яна прыціснулася да яго вуснамі.

- Дай мне. Там, у шафе, - адрывіста кідае ён. Яна ўстае, моўчкі дастае бутэльку, і працягвае яму. Ставіць перад ім стакан. Ён налівае да краёў, і выпівае. Супакойваецца. Яго грудзі ходзяць, як кузьнечныя мяхі. Яго рукі – нібыта жалезныя. Яны моцна сьціскваюць яе, прыціскаючы.

- Дзядзька Міхал! Дзядзька Міхал! – чуе яна голас з падворку.

Ён нібыта прачынаецца ад сну. – Хто там? Паглядзі. Яна выходзіць, і вяртаецца. – Альжбэта. Там – Альжбэта, каханы. Што сказаць?

- Хай заходзіць, сонейка. Нічога, усё добра. Ён праводзіць па твары рукой. Яна бярэ яго руку, і цалуе яе – тыльную старану, і далонь. Ён гладзіць яе па галаве. Яна ўзьнімаецца, і выходзіць у сенкі – паўцёмныя, дзе пахне травамі. Выходзіць з хаты на двор. Высокая, крэпкая дзяўчына з доўгімі сьветлымі косамі глядзіць на яе, стаяюшчую на ганку.

- Можна? Дзядзька Міхал дома? – запытвае яна.

- Можна, праходзь, калі ласка. Яна паварочваецца, і ідзе ў хату.

Альжбэта ідзе за ёй.

Ён сядзіць за сталом, задумаўшыся. Бачыць яе, і ўзьнімае позірк.

- Ну, як справы? Дапамагла вада? – кажа.

- Дапамагла, дзядзька Міхал. Дапамагла! Альжбэта ня можа стрымаць радасьці ў голасе, і разам з тым – нейкага страху.

Насьцярожана глядзіць на яе.

- Прыбяры са сталу, - ківае ён ёй. Яна зьбірае чашкі і талеркі, уносіць посуд зь ежай, убірае ў шафу бутэльку, выцірае стол, які цяпер – чысты, пусты, як ненапісаная старонка, неразгарнутая вокладка кнігі, за якой хаваецца гісторыя.

- Сядзь там. Ён ківае ёй, і яна сыходзіць, і садзіцца ля вакна. Бярэ ў рукі працу – вышываньне, і апускае вочы, вывучаючы кветкавы вузор.

- Ну, як справы, Альжбэта? – спакойна запытвае ён.

- Цяжарная я, дзядзька Міхал. Як выпіла тую вашую ваду, дык і стала цяжарная. Я адразу зразумела – і тэст зрабіла, усё так. Толькі як гэта? Я ж не была – і тэст казаў. А цяпер вось – праз ваду… яна замаўкае.

- Той тэст быў сапсаваны. Ты ж сама казала. Ён пільна пазірае на яе. – Так … Яна ківае.

- Ну дык ідзі цяпер да свайго хлопца, і раскажы яму ўсё. Ён паверыць. Ён ужо зьмяніўся. Усё перадумаў. І цяпер гатовы да бацькоўства. Да сур’ёзных адносінаў. Да сям’і.

- Як жа гэта, дзядзька Міхал? Гэта ж якоясьці дзіва … ціха шэпча яна.

- Дак ты ж да мяне прыйшла за дзівам. Так, ці не? Ён усьміхаецца.

Альжбэта ўстае, і кланяецца яму. Дастае нейкі скрутак.

- Там пакінь. Ён паказвае на пакой збоч – маленькую куханьку, у якой яна хаваецца, і выходзіць.

Ён устае, і выходзіць у пакой таксама. Вяртаецца да яе з вусьмешкай. На яго далоні ляжаць цяжкія залатыя завушніцы-кольцы.

- У пярсьцёнак табе пераплаўлю, - усьміхаецца ён. – Хочаш пярсьцёнак, золатка?

Які табе зрабіць?

- Зрабі вужыка, каханы. Вужыка хачу, -ціха кажа яна, узьнімаючы на яго вочы.

Глава 30: Каўдун

- Ты ўсё можаш, - ціха кажа яна, зьдзіўлена. Яе вочы шырока раскрытыя, яна глядзіць на яго з захапленьнем. Золата блішчыць у яго руцэ. Ён усьміхаецца.

- Я ж чараўнік. Каўдун. Таму і ўсё магу.

- Навучыш мяне чараваць? - ціха запытвае яна.

- Не. Ён усьміхаецца. Качае галавой. – Жанчынам чараваць нельга. Толькі мужчыны могуць быць каўдунамі. Жанчынам жа гэтае не дано. Затое ім дано іньшае. Яны нараджаюцца вядзьмаркамі – як ты. Ты ж – мая чараўніца, вядзьмарачка. Русалка. Таму і вужыка хочаш. Вужыная мая каралеўна. Ён усьміхаецца, гледзячы на яе. Гладзіць яе цёмныя валасы – гладкія, бліскучыя. Яна кранае яго далонь шчакой.

- І самую крышачку чараваць не навучыш? – сумна яго запытвае.

- Ну, крышачку можна. Ён усьміхаецца ізноў. – Хадзі сюды. Ён садзіцца насупраць яе, бярэ яе маленькія далоні ў свае вялікія.

- А чаму жанчынам нельга чараваць? – цікавіцца яна.

- Таму, што чараваць – гэта як ваяваць, - адказвае ён сур’ёзна. – Жанчына, якая ідзе на вайну, пазбаўляецца жаноцкасьці. Гэта – страшны грэх і перад людзьмі, і перад Богам. Бог стварыў жанчыну не для гэтага. Ён яе стварыў, каб кахаць. Каб кахала яна, і каб кахалі яе. Пакрыўдзіць жанчыну –грэх яшчэ больш страшны. А калі ваяр заб’е жанчыну альбо дзіця – няма яму прабачэньня. Не адмоліць ён гэты грэх, ніколі яму Бог таго не прабачыць.

- Але ўсё ж, жанчын забіваюць, - ціха вымавіла яна. – І таму ў пекле знаходзіцца шмат душаў. Ён кіўнуў галавой.

- Такая душа будзе вызваленая, толькі калі душа ахвяры

папрасіць за яе Бога. Яго вочы становяцца чорнымі, глыбокімі, страшнымі. – Такое калісьці было? – запытвае яна. – Было. Ён ківае.

- А калі жанчына апранае зброю вымушана? – запытвае яна.

- Тады – іньшая справа. Аднак на полі бойкі ўсе – роўныя. Так і ў чараўніцтве. Каўдуньня – ужо не жанчына. Вядзьмарка і каўдуньня – гэта розныя рэчы. Вядзьмаркамі нараджаюцца, каўдунамі і каўдуньнямі становяцца. Гэта ўсё вывучанае.

Я ж нарадзіўся такім. Так што можна сказаць, што і я – не каўдун, хоць і ведаю шмат таго, што ведаюць яны.

- А хто мацнейшы? Той, хто такім нарадзіўся, ці хто навучыўся? – запытвае яна.

- Мацнейшы за ўсіх Бог. Ён глядзіць на яе вачамі чорнымі, пякучымі.

- Няма нікога, хто мацнейшы за Бога, птушачка. Нават і Д'ябал падпарадкоўваецца яму. Усе – пад ім. І ўсё – па яго волі.

- І нават зло? – запытвае яна.

- І нават зло, - ківае ён.

- А Бог – ён той, што ў царкве? – запытвае яна яго.

- Не, птушачка. У царкве Бога няма. Ён усьміхаецца. – А дзе ён ёсьць? Яе голас дрыжыць ад хваляваньня. Яго рукі гарачыя, яны грэюць яе далоні – прахалодна ў хаце.

- Ён – тут. Усюды. Сапраўдны Бог зусім ад нас не далёка. Ён стаіць у кожнага за плячом, золатка. І кожнаму пазірае ў вочы. Кожнага вядзе, і кожнаму кажа. Толькі ня ўсе яго бачаць, і чуюць, каханая.

- А ты – бачыш? – запытвае яна.

- Бачу. Ён ківае.

- Я ведаю, што ты – Бог, - шэпча яна ледзь чутна. Яе вусны прыадчыненыя, вочы шырока адкрытыя, на шыі ўздрыгвае тонкая блакітная венка.

Ён нічога ня кажа, і ўсьміхаецца. – Можа, красуня. Толькі людзі клічуць мяне Д'яблам. Бо ж яны ня ведаюць Бога. Яны лічаць, што Бог – у царкве. У іконах з багатымі акладамі. А Бог – ён жа просты. Сьціплы. Пакутуючы. І – жывы. Навошта яму аклад? Ён жа ня цела, каб ляжаць у труне. Але ж калі Бог сапраўдны апускаецца ў сусьвет, то сусьвет яго называе Сатаной. Ці – Д'яблам, бо гэта адное і тое ж. Сатана – Бог, які карае. А гэта шмат каму не падабаецца. Такім чынам Бог ачышчае і выпраўляе сьвет.

- Такім чынам, наш Бог – гэта Д'ябал? – запытвае яна.

- Так, сонейка. Наш Бог – гэта Д'ябал для іньшых. Але ж для нас ён – Бог сапраўдны. Бо ён процістаіць іх дзікунскаму, драпежнаму, людажэрнаму Богу, які адпраўляе людзей на касьцёр, і робіць вольных рабамі. І таму – не. Я не малюся Д'яблу. Я малюся Богу, якога нашу ў сабе. Адзінаму, таму, хто існуе. І такім чынам для тых, хто сьляпы, я – Д'ябал. А для тых, хто бачыць – Бог. Бо я маю Яго ў сабе, і ведаю.

Але ж для іньшых ён і сапраўды, мае капыты і хвост. Ён усьміхаецца.

- А насамрэч – ня мае? – цікавіцца яна.

- Не, золатка. Няма ў яго хвасту і капытаў. У мяне ж іх няма, а я сатвораны па яго вобразу і падабенству.

А ён дык і наогул, нябачны. Аднак можа і стаць такім, каб яго бачылі. І вобраз можа набыць любы, які пажадае.

- І ўсё ж, ён падобны на цябе, - кажа яна.

- Так. Бо ж Бог – мужчына. А жанчына – Ева, якую ён стварыў для сябе самога. Ён усьміхаецца, кранаючы яе валасы рукой.

- А крыж? – ціха запытвае яна.

- Гэта – сымбаль. Толькі і ўсяго. Але ж сымбаль ня ёсьць Бог. Крыж – сымбаль ахвяры Бога, які дазволіў сябе расьпяць. Але ж насамрэч ён ня быў расьпяты. Як можна расьпяць Бога, сонейка? Расьпяць можна толькі чалавека. Таму, калі ты прыходзіш у царкву, ня думай пра крыж, ці пра іконы, ці пра штосьці звонку. Думай пра Бога нябачнага, і пра чалавека, які ахвяраваў сябе яму. Ахвяраваў сябе іньшым праз сваё найвялікшае да іх каханьне, бо ён ведаў Бога, і жадаў, каб яны яго ведалі. Ён узьнімае яе руку, і цалуе яе. Яна адчувае гарачыню яго вуснаў на сваёй скуры.

- Бог не забараняе кахаць, - ціха кажа ён. – У Бога няма нічога забароннага, што датычыца каханьня. Адам кахае Еву, а Ева – Адама. Іньшае ж – грэх садомскі, і гэта ўсё супраціў Бога. Усё ж, што паміж Адамам і Евай, дазволена і ўгодна яму.

Бо кожны Адам ёсьць Ён, і кожная жанчына – Ева. І калі йод Адама ўваходзіць ва ўлоньне Евы, у яго ўваходзіць Бог. Садомскі грэх жа тым і страшны, што гэта – самае жудаснае блюзьнерства з ўсіх магчымых. Тут, у сьвеце, магчымае ўсё, што толькі можа ўявіць уяўленьне. І грэх, які зьдзяйсьняе душа, яна часта зьдзяйсьняе праз няведаньне. Але ж ёсьць душы, якія ведаюць, і ўсё роўна зьдзяйсьняюць тое, што можа лічыцца грахом. І між грахом, зьдзейсьненным ад няведаньня, і тым, што зроблена з ведамі аб ім, ёсьць найвялікшая розьніца. У тым ліку і ў пакараньні, якое нясе за яго душа.

Калісьці я быў пракляты, бо нарабіў шмат граху. Я пайшоў супраціў Бога, не разумеючы, што ён, ісьціны, ёсьць веды і літасьць, а не помсьлівы абмежаваны бажок, якім я яго ўяўляў. Але ж мяне выратавала каханьне. Тваё каханьне, любая. Праз якое ў мяне ўвайшоў сапраўдны Бог, якім я сябе нарэшце адчуў. Можна сказаць, што я пракляў сам сябе, і сам сябе прабачыў. Пракляў, калі ня ведаў, і прабачыў, калі стаў відушчым. Калі ты адкрыла мне вочы на самога сябе.

Ён цалуе яе.

- Няма тых ведаў, якія не адкрытыя табе праз мяне. Я – твой Бог. У любую хвіліну ты можаш зьвярнуцца да мяне. Я ж цябе не пакіну ніколі. Я – заўсёды побач. А чараваць – што ў гэтым

такога. Хай Ганна чаруе. На могілкі ходзіць, ды чарцей зь яіц вырошчвае. У яе гэта добра атрымоўваецца. Ён усьміхаецца. – У зямлі і ў небе схавана шмат ведаў. Веды захоўваюць вада і агонь, лясы і палі, і сама зямля. У зямлі захаваныя самыя глыбокія веды, таму скарбы зь яе нетраў так вабяць вока. Самае моцнае чараўніцства можна зрабіць зь мяталам, з камянямі. Таму кавалі ўсе - чараўнікі. А яшчэ – з вадой, з травамі, зёлкамі. Гэта – магія прыродная, якая заснаваная на ведах. А веды гэтыя да чалавека прыйшлі ад Бога, бо Бог стварыў сусьвет так, каб чалавек выкарыстоўваў яго. Вось гэтаму цябе магу навучыць.

Ён усьміхаецца, і цалуе яе рукі. Яна ўсьміхаецца яму ў адказ.

- Раскажы мне пра камяні, - просіць яна. – Якія зь іх для чаго?

- Самыя моцныя камяні – самыя бліскучыя. Бо ў іх схаванае сонца. Такія камяні вабяць вока, але ж яны і зводзяць з розуму, бо ў іх схаваная моц арханёльскага сьвету. Яны ўзвышаюць душу, аднак і робяць яе нетрывалай, адзяляючы яе ад цела. Такія камяні больш узьдзейнічаюць на цела па-за целам, як цяпер кажуць, на цела тонкае. Яны выпраўляюць заганы душы, дапамагаюць бароцца з грахом, благімі думкамі, ачышчаюць розум. А вось камяні непразрыстыя могуць быць выкарыстаны для лячэньня цела. Яны ўздзейнічаюць на тую яго частку, якую нагадваюць. Той, які нагадвае сэрца – лякуе сэрца. Той, што нагадвае ныркі, жоўты – той лякуе ныркі. Чырвоны і прадалгаваты лякуе печань. І гэтак далей. У кожнага каменя – свая таямніца, сонейка. Калі ўмееш размаўляць зь імі – яны табе раскажуць.

- А як размаўляць з камянямі? – запытвае яна.

- Як з чалавекам, любая. Проста глядзі на яго, дакраніся, пагладзь. Ён табе сам усё распавесьць. Камень, як і жывёла, адразу адчувае свайго гаспадара, і йдзе да яго, ці да яе. Ён любіць цела чалавека, любіць на ім ляжаць, да яго дакранацца. Таму лепш за ўсё насіць камяні так, каб яны краналі цела. А вось празрыстыя камяні, крышталы, трэба насіць у аправе, каб праз іх гуляла сонечнае, ці месяцовае сьвятло. Нішто не павінна замінаць ім сьвяціць, зьзяць, бо ў гэтым адкрываецца іх моц.

- Але ж самыя моцныя камяні – вялікія. Тыя, якім рабілі ахвяры. Ён замаўкае. Яго вочы – цёмныя, як дубовае лісьце, ці вецьце старой хвоі. І ў іх гарыць глыбокі нябачны вагонь, полымя, старое, як сьвет. Як гэты лес, і гэтая зямля. Ён сам – як камень. Сівы, магутны, цёмны. Раптам у яе пачынае кружыцца галава, і яго позірк мягчэе.

- Ня трэба табе ісьці так глыбока, сонейка. Пакуль ня трэба. Ён усьміхаецца, мякка.

- Якія ахвяры рабілі камяням, любы? – ціха запытвае яна яго.

- Ежу. Хлеб, мёд, малако. Віно – ніколі. Бо віно – гэта боская кроў, кроў Хрыста.

Яйкі вараныя. Цукеркі. Але ж гэта ўжо – потым. А спачатку камяням прыносілі іньшыя падарункі. Колькі крыві пралілося на такі сівы камень-ахвярнік, ніхто ня ведае. Камяні гэтыя любяць піць кроў. Яшчэ і цяпер тыя каўдуны, што працуюць па старых канонах, прыносяць ім у ахвяру жывёлу. Звычайна – птушку. Але ж робячы такую ахвяру, чараўнік, падпітваючы камень, прывязвае сябе да яго. І пагаджаецца, што пасьля сьмерці душа яго адыдзе камяню. Камень прывязвае да сябе душу старога ваўхва, і яна ўзмацняе яго моц яшчэ больш. Самыя моцныя камяні – самыя старыя. Праз іх адкрываецца дарога ў дзяды. Калі палажыць далонь на такі камень, адчуваеш, як да яе дакранаецца мноства нябачных далоняў. О, гэта веды старыя, і страшныя, сонейка.

- А я магу дакрануцца да такога камяня? – ціха запытвае яна.

- Калі я адвяду цябе да яго, і прадстаўлю цябе дзядам. Адна – ніколі. Бо яны заберуць цябе. Нават і ня думай. Ён устае. – Працаваць трэба ісьці, сонейка. Гаспадарка чакае.

- Ты, можа, прыгатуй нешта. Што там у нас ёсьць?

- Я суп звару, і клёцкі, - прапануе яна.

- Ну і добра. Займайся. А я пайшоў. Тут во, на двары буду. Ён цалуе яе, і сыходзіць. У дзьвярах яна бачыць яго шырокія плечы.

І адначасова бачыць камень - вялікі, сівы, магутны, да якога ён падводзіць яе за руку. – Сіла, у камяні схаваная вялікая сіла, - чуе яна яго голас. Яна сыходзіць кудысьці, а потым гэтая цягнучая яе сіла адпускае яе. Адзінае, што застаецца, гэта адчуваньне радасьці. Ёй так хораша тут, зь ім, і акрамя яго, нічога ёй болей ня трэба. Як і яму – нічога акрамя яе, ведае яна. Яна ўсьміхаецца, і твар яе лашчыць сонца. Хмары разышліся, і гэты дзень будзе радасным і сьветлым – яна ведае. А яшчэ ён будзе доўгім, бясконца доўгім, аж пакуль не надыдзе ноч, зь яе таямнічымі сьненьямі, казкамі і цудам. І тады ён будзе таксама зь ёю побач, і ў казках, і ў снах, і на яве таксама.

Глава 31: Праклятыя

Цяжкія, абабітыя меддзю дзьверы затрашчэлі ад удару нагі. Замок бракнуў, і адляцеў, зваліўшыся на падлогу. Ён налёг на іх плячом, і яны шырока распахнуліся, як разяўленая пашча, у якой не засталося зубоў. На яго дыхнула смуродам – пахам залежалым, прапітаным нячыстымі выпарэньнямі. Нешта тут жглі, часта, і даўно не праветрывалі. Між волі ён зморшчыў нос. Ня стаў чакаць, і, мінуючы засьмечаныя сенкі, прайшоў унутр хаціны. Недзе глыбока ў яе вантробах заварушыліся, штосьці гучна і пагрозна вымавілі, і, здаецца, накіраваліся з пакою яму насустрач.

Ён стаяў, чакаючы. Не сьпяшаўся, бо для сябе даўно ўжо ўсё вырашыў.

Хутка крокі наблізіліся, і праз імгненьне перад ім з’явілася кабета. Не старая, але ж і не маладая. Шырокая, нізкая – у параўнаньні зь ім, у ваўнянай зашмальцаванай спадніцы і нечакана багатым, упрыгожаным абадранымі карункамі капоце. На галаве кабеты быў накручаны складаны ўбор, нешта сярэдняе паміж рушніком і ўсходнім цюрбанам. Яна стала насупраць, і сьмела і злосна глядзела на яго. А потым уцёрла рукой нос.

- Што прыйшоў, малады воўк? – вымавіла яна сварліва. – Стары падох, і ты туды ж сьпяшаешся. Ад нечаканасьці ён апешыў. Сялянская кабета не магла размаўляць зь ім так, ня тое што сьмела – нахабна, быццам бы бывалы дуэлянт, які жадаў выклікаць яго незамядляльна на двубой. Але ж потым ён успомніў, і яго твар асьвяціла крывая вусьмешка.

- А я не размаўляць прыйшоў. Ён зрабіў крок наперад, і галава кабеты апынулася на яго плячы, пад рукой, якая прыціснула яе шыю, як жалезны брус. Вочы жанчыны вытарашчыліся, яна, было бачна, шкадавала, што не магла вырвацца, бо тое імгненьне, за якое можна было б зрабіць рух, каб вызваліцца зь яго рукі, было бяспаваротна страчана.

- Ты маю маці атруціла, - спакойна, не пытаючы, а сьцьвярджаючы, вымавіў ён.

Кабета вылупіла на яго вочы, але ж магла імі толькі паводзіць. Слова сказаць не магла – сіні язык, які вывальваўся з роту, перашкаджаў размове.

- Я ўсіх, хто прычасны да гэтага злачынства, праверыў. Нажаль, усе ўжо памёрлі. Самі сябе пагрызьлі, як шалёныя псы. Ты адна засталася. Выканаўца. Што ж, панна сьмерць зрабіла маю працу за мяне. Я магу толькі падзячыць паньне, якой я заўсёды верны слуга. Але ж ад цябе яна, я бачу, адмовілася. Ня пажадала марадь ручкі аб такую агідную пачвару. Ды я – не зь гідлівых. Востры, як джала, кіньжал бліснуў між падбародкам кабеты і яго рукой, і на падлогу палілася густая чорная кроў. З агідай ён адштурхнуў ад сябе цела. Жанчына, адляцеўшы, ляснулася аб цяжкую шафу зь зёлкамі, якія пасыпаліся на яе дажджом склянак і банак, і захісталася, але ж ня ўпала. Зьдзіўлена ён глядзеў, як сінія вусны заварушыліся, вочы заварочаліся, як два пачарнелыя стухлыя яйкі ў крывавых пражылках венаў, і разам з булькатаньнем крыві зь яе перарэзанага горла вонкі паліліся словы – агідныя, ліпкія, як дурнотная пара, ад якіх хацелася заціснуць нос, і выбегчы на волю.

- Ты думаеш, што мяне забіў! Дурань з дурняў вон, а яшчэ – сын Д’ябла! Дзякуй, што выпусьціў зь мяне нячыстую кроў, якой набралася дужа шмат. Я даўно ўжо жыву па-за целам, доўбень. Дубіна. Ну дык ты нічога ня ведаеш, а вось твой бацька, царства яму не нябёснае, ведаў, хто я. І што забіць мяне нельга, ведаў. Няма ў мяне душы, каб яе вонкі выпускаць. Душа мая ў месцы, якое ты і ўявіць ня можаш. Можа, калі трапіш у пекла – а ты туды трапіш абавязкова, дык сустрэнемся. Ты мне яшчэ ногі мыць будеш, і ўсё астатняе, што я табе скажу. Нічога ты такі, гарны хлапец. А я маладых люблю. Гэта бацька твой быў для мяне стары пень.

Цела курчылася перад ім, выплёўваючы лаянку і абразы, але ж пасунуцца наперад не рашалася. Чакала яго дальнейшых рухаў, зразумеў ён.

І тут быццам бы нехта падказаў яму. Быццам бы ён пачуў за

сабой, над вухам, знаёмы нізкі і густы голас, які лёгка перарэзаў і лаянку, і смуродны чараўнічы туман.

- Адсячы галаву, Ян, - спакойна вымавіў голас яго айца, і ён адчуў яго руку на сваім плячы. – Адсячы, і кінь у возера. Тое, што вужынае. Тое, што бяз дну.

Ён выхапіў з ножнаў палаш, і цела перад ім, неяк боўкнуўшы, асела на падлогу. Яно шарыла перад сабой рукамі, але ж ён хутка нахіліўся, і падабраў галаву, якая сама пакацілася яму пад ногі.

Ён разумеў, што марудзіць нельга. Абязьдзьвіжанае адсутнасьцю вачэй, кіруючыся нейкім нутраным чараўнічым зрокам, цела істоты ўсё ж ўпэўнена пасоўвалася да выхаду. На вуліцы ён ускочыў на каня, і ўдарыў яго плецьцю. Галава, якую ён трымаў у руцэ, курчыла грымасы і плявалася, сіпела і сьвісьцела, але ж сказаць нічога не магла. Калі б ён не адсек яе, зразумеў ён, то вядзьмарка хутка наслала бы на яго такія чары, што ён і сапраўды б апынуўся паміж зямлёй і небам. Як шалёны, ён гнаў каня па лясной дарозе, а істота шпарка бегла за ім ззаду. Конь, звар'яцелы ад жаху, ляцеў стралою, нават не адчуваючы пугі, напалоханы смуродам і плёхаючымі за ім гукамі. На беразе возера ён спыніўся, размахнуўся, і з усяго маху кінуў галаву, якая праляцела амаль да сярэдзіны, і гучна боўкнула ў ваду. Па вадзе пайшлі кругі, а цела за ім спынілася, і пачало круціца на месцы, як ашалелае. А потым адбылося нешта, ад чаго нават і ў яго застыла ў жылах кроў. Раптам зямля вакол яго разышлася, і на яго палыхнула самым сапраўдным пякельным вагнём. Чорная істота з рагамі выйшла зь вогненай пашчы, і безгаловая пачвара бухнулася перад ёй на калені. Нешта лямантуючы рукамі, яна пачала кланяцца, нібы білася адсутнічаючай галавой аб падлогу. – Зьбірайся, да гаспадара пойдзеш, пачуў ён металёвы, скрабушчы, бразгаючы голас, быццам бы жалеза біла аб жалеза ў бойцы, ці хтосьці расьпільваў нажыва тупой пілой паваленага рыцара.

Між волі ён узьняў руку, і зрабіў знак крыжу. Пякельнік, павярнуўшыся, зьмерыў яго позіркам, але ж нібыта не заўважыў. Узяў цела за руку, і павалок за сабой некуды, туды, дзе віравала полымя, якое перад ім расступалася дзьвума

радамі высокіх вогненых калёнаў. Раптам усё зьнікла, нібыта і не было. Не было ні цела перад ім, ні галавы ў яго руцэ. Конь ціха іржэў, узьнімаючы да яго пашчу. Надыходзіў вечар. Прыгожая румяная паласа афарбавала небасьхіл. Было сыравата, але ж зацішна. Нібы прачнуўшыся ад сну, ён ускочыў на каня, прышпорыў яго, і паскочыў да дому.

- Мы ўсе тут праклятыя, Ян. Не жывыя, і ня мёрцьвыя, паміж тым сьветам, і гэтым. Але ж ведаеш, мне тут падабаецца. Высокі худы ваяр зь белымі валасамі і сінімі вачыма спыніўся начышчаць панцыр, зь якім ужо гадзіну вошкаўся ля каміну, і паглядзеўся ў яго, нібы ў ярка адпаліраванае срэбнае люстэрка. У каміне гарэў чысты жывы агонь – ні копаці, ні сажы, ні паху – толькі тонкі прыемны водар смалістага дрэва. Ён паднёс да вуснаў вялікі кубак віна – з муранскага шклу, знойдзены ў бацькоўскай скарбніцы. Колькі ж багацьцяў утрымоўвае гэты замак, не магчыма і ўявіць! Тут хапіла б, каб напоўніць казну не аднаго каралеўства, - падумалася яму.

- Ведаеш, Ваіслаў, зрабіўшы адну справу, я думаў хутка вяртацца дамоў. У Фларэнцыю – там у мяне віла, дом вялікі, - патлумачыў ён.

- Але ж цяпер вось думаю, можа, яшчэ застацца. Ведаеш, толькі тут я цяпер адчуваю сябе дома. Быццам бы і нікога няма вакол, толькі гэты замак, і лес. І ўсе мы.

- А яно так і ёсьць, пан, - спакойна адказаў Ваіслаў. – Калі жадаеце, можна на паляваньне з’езьдзіць. На зубра, ці аленя. А можна і на дзіка.

- А на мядзьведзя? – запытаў ён. - Я, шчыра кажучы, жыўцом мядзьведзя ў лесе ня бачыў. І там, дзе я быў апошні час, гэта дужа рэдкая жывёла нават і ў зьвярынцы.

- Можна, пан. Можна на каго заўгодна. Тут зьвяроў шмат. Ваіслаў кіўнуў.

Ён працягнуў рукі да вагню, і зьдзіўлена глядзеў на іх. Калісьці мяккія і белыя, тут яны зрабіліся грубымі, цёмнымі, далоні былі

шурпатыя, пальцы – парэпаныя. Цяжкія залатыя пярсьцёнкі на іх і тое пачарнелі, і выглядалі цяпер пагрозна – не пярсьцёнкі, а зброя.

- А які цяпер час? – раптам запытаў ён.

- Цяжкі цяпер час. Ліхі, як і заўсёды. Адна вайна не пасьпела скончыцца, другая пачалася. З усходу цяпер пагражаюць. Рабуюць гарады, нішчаць мястэчкі.

Ваіслаў нахіліў галаву.

- Гэта значыць, дапамога ізноў патрэбная? – запытаў ён, узьнімаючы твар.

- Як і заўсёды, пане. Добры меч і моцная рука заўсёды і ўсюды патрэбныя. Ваіслаў кіўнуў.

- Ну дык застануся. Пагуляем, Ваіслаў?

- Пагуляем, пане. Стаміўся я ляжаць бяз дзела ў балоце. Ваіслаў, скончыўшы справу, устаў.

Раптам лёгкія, мяккія рукі ляглі яму на плечы. Ён дакрануўся да іх шчакой.

- Ян, цябе доўга не было. Цэлы дзень. Ты кудысьці езьдзіў? – Ядзьвіга абышла яго, і села на маленькі зэдлік ля яго ног. Ён пагладзіў яе мяккія косы, палажыў на плячо далонь.

- Езьдзіў, жонка. Апошнюю справу вырашыў. А цяпер можна і адпачываць. Цябе тут ня сумна, каханая?

- Ня сумна, любы. Хіба толькі крышачку, калі цябе няма побач. Яна павярнула да яго твар, чысты, прыгожы, зь вялікімі блакітнымі вачыма. У сьвеце каміну яе косы зьзялі, як чыстае расплаўленае золата. – Дзеці не даюць сумаваць, ты ж ведаеш.

Вітольд збройны пакой знайшоў, меч схапіў, і руку парэзаў, а Лукрэцыя яго спрабавала перавязаць – ад сарочкі рукаў адарвала. І як ніхто ня ўбачыў, куды яны схаваліся. Я загадала няньцы бізуноў даць.

- Ды яго ня ўгледзеш. Яму ўжо дзядзька патрэбны, сапраўдны ваяр. Вопытны. Каб біцца вучыў. Ваіслаў! – хацеў вымавіць ён, але ж у пакоі яны былі адны.

- А зь кім ты тут размаўляў, каханы? – запытала Ядзьвіга раптам, узьнімаючы на яго вочы. – Прабач, але ж калі я ўвайшла, тут нікога не было, акрамя цябе. Ці мне здаецца?

- Не было, анёл мой. Нікога тут не было. Я проста паснуў, і ў сьне размаўляў. Ён пагладзіў яе мяккі твар далоньню, і нахіліўся, дакранаючыся да яе губ вуснамі.

Глава 32: Чараўнік

- Цётка Ганна, як жа гэта магло адбыцца? Я ж толькі вады папіла, … а цяпер – дзіця. Альжбэта вымавіла гэта громкім шэптам, з прыдыханьнем. Яе вусны былі напалову адкрытыя, вочы пазіралі на Ганну з сумясьсю захапленьня і жаху.

- А ты што думала? Гэта табе – жартачкі? Ганна кпліва глянула на яе, узьняўшы бровы. – Ён яшчэ і не такое можа. Вось, памятаю… Яна пацягнулася, салодка пазяхнула, нібы тое, што яна ўспомніла, рабіла ёй неймаверную асалоду. – Аднойчы дзеўка ішла, па ваду. А ён пры дарозе стаяў. Ці то ішоў аднекуль, ці яшчэ што. Хто яго, чараўніка ведае – чаго ён ходзіць, чаго выглядае. Думае сабе нешта, невядома што, і справы яго нікому не вядомыя. Ішоў, ды і ішоў сабе. Спыніўся, і стаіць. А тут – дзеўка. Сустрэлася зь ім вачыма, адвярнулся, і далей сабе пайшла. І толькі да дому дайшла – зразумела, што цяжарная. Мамкі мае, што тут адбылося! Лямант, крык. Бацькі пытаюць, калі, ды адкуль, а яна нічога растлумачыць ня можа. Раве дзіччу. Проста, кажа, пазірнула яму ў вочы, а вочы ў яго чорныя, як вуглі, так і паляць, і нібыта маланка мяне працінула. Так вось у вочы вайшла, і з-пад нізу выйшла. Вой-вой, якая бяда. Ганна пакачала галавой – спачувальна.

- Зацяжарыла дзеўка ад чараўнікова позірка. Ну, што рабіць. Знайшлі, канешне, хлопца, заручылі яе хутка – ледзь ня ў той жа дзень.

Альжбэта з жахам глядзела на яе, застыўшы, як скамянела.

- А што потым, цётка Ганна? – запытала яна громкім шэптам, нібы баючыся, каб чараўнік не пачуў.

- Потым? Нарадзіла. Ганна пацікнула плячыма.

- Каго?! – запытала Альжбэта з жахам зусім ужо неймаверным.

- Каго? Ну не чорта, ня бойся! Ганна раптам хлопнула яе па плячы, так, што Альжбэта вохнула.

- Дзіця, канешне. Толькі вось каго, хлопчыка, ці дзяўчынку, ня памятаю. Кагосьці нарадзіла. Пра гэта ўжо людзі нічога не казалі. А каго яна магла ад яго нарадзіць? Ён усё ж чалавек, хоць і воўк. Ды тады ён не перакінуўшыся быў. А вось калі б перакінуўся, і на яе пазірнуў, то нарадзіла б дзіця, парослае шэрсьцю. Такія выпадкі ўжо былі. Не ад яго, а ў старыя часы. У маім дзяцінстве казалі, жыў мужык, бабка мая яго ведала, увесь парослы поўсьцю. Як дзік шчаціньнем. Не густая поўсьць, такая калючая. І тырчыць, як у дзіка. То таму мужыку і мянушку далі – Дзікі. І дзіцям яго, і ўсім, хто ад яго пайшоў. Дзікія людзі. Яны, казалі, потым у лес сышлі. Бо ім там было зручнее. І дагэтуль можна ў лесе сустрэць дзікіх лясных людзей. Толькі іх баяцца ня трэба. Лусту хлеба на пень палажы, кажух надзень навыварат, пахіліся на чатыры бакі, і ідзі сабе далей, нібы нічога ня бачыўшы. Яны цябе ня тронуць. А вось яшчэ было … Ганна ўжо згубіла ніць размовы, яе ўнесла некуды далёка ва ўспаміны – аб тым, што было, ці адбывалася толькі ў казачным сьвеце яе ўяўленьня, тое не было вядома.

- Цётка Ганна, вы пра яго лепш раскажыце. Пра дзядзьку Міхала. Як ён чараўніком стаў? Мне тое дужа цікава.

Альжбэта пасунулася бліжэй да яе. Ганна набрала ў грудзі паветра.

- А што табе Міхал так цікавы? Спадабаўся? – раптам вымавіла яна, штурхаючы Альжбэту локцем у бок.

- Вой, цётка Ганна. Як ён можа спадабацца, - Альжбэта прыадкрыла ад зьдзіўленя рот. – Ён жа страшны!

Чорны, вялікі, як мядзьведзь. Яна ўздрыгнула. – Ён, пэўна, быка б мог паваліць. Ці карову на часткі разарваць. Я яго баюся. У яго рукі такія, як молат. Ён як па мяталу стукне, лягонечка, дык той адразу ў тонкі блін плюшчыць. Молатам гуляе, быццам бы той ня важыць нічога. Я сама неяк бачыла. Ён бацьку шкворань каваў – пагнула шкворань. Толькі пастукаў зьлёгку, і – усё.

Не, цётка Ганна, я б з такім мужыком бы ніколі ў пасьцель не лягла. Вы што! Вой, нават і ўявіць не магу. Альжбэта перадзёрнула плячыма. – Як уяўлю, што ён нахіляецца да мяне,

і вочы гэтыя яго чорныя блізка, і вусы з барадой, дык проста у пот кідае.

- У халодны, ці гарачы? – пацікавілася Ганна прафесыйным тонам.

- Ня ведаю … Альжбэта паціснула плячыма. – І … маланка, - раптам ціха вымавіла яна.

- Унізе? – пацікавілася Ганна.

- У самым нізе. Няўдобна сказаць, дзе. Быццам бы дух захоплівае. Альжбэта пакурчылася на стуле.

Ганна раптам зарагатала.

- А ты можа паспрабуй … у вочы яму паглядзець, - вымавіла яна, рассьмяяўшыся.

- Можа, спадабаецца табе?

- Не, што вы. Альжбэта рашуча пакруціла галавой. – А праўду кажуць, што дзед яго жонку забіў? – раптам вымавіла яна ціха-ціха.

Ганна падціснула вусны. – Людзі шмат чаго кажуць, ды ты не ўсяму вер, - вымавіла яна сувора.

- Міхал стары быў строгі, але ж меру ведаў, хоць і рука ў яго цяжкая была, тое праўда. Мог і лейцамі павучыць. Але ж каб забіць – тое не. Ніколі. Яна сама памёрла. Дзіця не змагла вынасіць. Ён яе лячыў, і ў горад вазіў, шмат чаго рабіў, ды ўсё бяз толку. Час прыйшоў ёй сыйсьці праз тое дзіця. Бо, адкрыю я табе таямніцу, так таму і быць. Ганна азірнулася, нібы іх мог нехта падслухаць.

- Дзяўчынку ад яго нарадзіць можна, а вось хлопца – нельга. Бо той маці ва ўлоньні забівае. Дужа яны, як бы табе сказаць, супрацьпрыродныя. Вось. Шмат чараўніцтва ў іх родзе было, і такога чорнага, што ты нават і ўявіць ня можаш. Вось так і павялося – звонку мужык як мужык, толькі дужы ды высокі, ды чорны, як воран, а ўнутры – істота такая, ці то чорт, ці то

мядзьведзь, ці то Д’ябал. Туды, куды ён ходзіць, чалавеку хадзіць не пад сілу. Ганна пакачала галавой. – Туды нават і чорт сунуцца баіцца. Гэтаму ж няма забароны ні на зямлі, ні на небе. Ён шмат чаго рабіць можа, толькі нічога яму не патрэбнае. Сядзіць вось сябе ў хаце, з дзеўкай сваёй забаўляецца, рыбу на возеры ловіць, па лесу ходзіць. Бывае, што зьнікае некуды. З’язжае, куды - хто яго ведае. Але ж заўсёды сюды вяртаецца.

- Цётка Ганна, а дзевачка гэтая – хто яна яму? – раптам запытала Альжбэта – асьцярожна, нібы баючыся закрануць балючыя ўспаміны.

- Я вось тут прыгледзелася, дык яна ж зусім маладая. Можна сказаць, як дзіця. І худзенькая такая, бледная. Хоць і прыгожая, тое праўда. І чаго я тады на яе падумала – пра той волас. А ён так раззлаваўся, вой мамачкі – аж жудасна! Як лічаце, ён яе пабіў? – Альжбэта са страхам глянула на Ганну. Тая надзьмулася.

- Пабіў. Адлупцаваў, да і ўсяго дзялоў. Нічога, задніца зажыве, навука будзе.

- А калі гэта – не яе волас? – шэптам запытала Альжбэта.

- Не яе, яе, якая розьніца. Ён такі чалавек. Калі ўжо раз’юшыўся, дык хавайцеся ўсе ў бульбу. А хто не схаваўся, той сам вінаваты. Потым, праўда, адыходзіць хутка. Ён – як порах, як успыхне, дык гарыць жарка, але ж – ня доўга. Ды выбухнуць можа, тое так.

- А яна – яго дачка? Ці так, сваячаніца якая? Можа, ўнучка?

- Жонка яна яму. Ганна з абурэньнем глянула на госьцю. – Стары чорт. Прывалок вядзьмарку з гораду. І вучыць яе, і ўсё. Нікому зь мясцовых не перадаў. Сказаў – дзяўчыну вучыць буду. І потым так навучыў, што і ажаніўся, і да сябе забраў. І як ён зь ёй сьпіць, там жа адны косткі, мяса няма зусім. Ты – дык куды як прыгажэйшая.

- А чаму ён яе навучыў, цётка Ганна? – запытала Альжбэта.

Голас яе дрыжэў.

- Як чаму. Чараваць. Чарцей клікаць. Зь Д’яблам справу мець. Вандраваць паміж сьветам тым, і сьветам гэтым. Хадзіць туды, куды людзям хадзіць ня трэба. А ўсё таму, што яна яго зь пекла вызваліла. Ганна прыкрыла вочы, нібы сыходзіла некуды. Здаецца, Альжбэту яна зусім ня бачыла.

- Слухай, пакуль я там. Пакуль выйшла. Я табе распавем, а калі зьвярнуся, то нічога памятаць ня буду. А ты ўсё запамінай, што я табе скажу. Бачна, трэба табе было гэта ведаць, калі час распавесьць прыйшоў.

Ганна закачалася ў траньсе, а потым загаварыла - глухім, замагільным голасам.

- Бачу, бачу стары курган – нячыстае месца. Хто да яго прыйдзе, душу сваю згубіць, бо там ход адчыняецца на той сьвет, да дзядоў. Там волат пахаваны, страшны ваяр, ваўкалак, што душу сваю Д’яблу прадаў. А прадаў ён яе за красуню, якую сустрэў, ды страціў. Запалала яго сэрца каханьнем, ды такім, што ня вытрымала яго зямля, і праваліўся ён аж да самага пеклу, дзе і сядзеў невядома колькі часу за свае грахі, якіх было столькі, што ад пачатку і да сконцу сусьвету ня выкупіць. Бо блюзьнерыў гэты волат на самога Бога, і хваліўся, што нічога і нікога не баіцца, і закон яму на зямлі ня пісан, бо ён – сам сабе закон, і што калісьці ён зь неба сышоў, і ад Бога-айца адмовіўся, і той яму нарок пакутваць на зямлі страшэнна. І вось гэты волат хадзіў па зямлі, і пакутваў, бо зямлі не належыў, а на неба яго не пускалі. А потым дзяўчыну сустрэў. Толькі чалавекам яна не была. Ня ведаю, ці анёл яна, ці зь пекла, дземаніца якая, але ж сустрэў ён яе дзіўным чынам. Там, дзе яго не павінна было быць, але ж ён туды трапіў. Горад віжу, усё гарыць. Людзі б’юцца. Вой, страшная бойка ідзе. Забіў ён тую дзяўчыну, - раптам вымавіла яна. – Згвалціў, і яна памёрла. І такая мука яго ахапіла страшэнная, што і сьвет яму стаў ня мілы. З той пары шукаў ён тую дзяўчыну аж тысячу год, і ўсе гэтыя гады ў Адхлані праваландаўся, і ішлі яны яму кожны год за стагоддзе. Але ж аднойчы, калі ён так боўтаўся паміж зямлёй і небам, ён агеньчык убачыў. Бо ж яго воля яе праз гады цягнула, і зь пеклу, і з раю, дзе б яна не была, туды, да яго. Ён

яе сваім жаданьнем у сьвет нарадзіў, і ўсё жыцьцё вёў, а потым да сябе прыцягнуў. Прыйшла яна на курганы. З хлопцам нейкім прыйшла. Той быў правадыром абраны, каб яе весьці, толькі яна сама тое ня ведала. Некалі яны з хлопцам гэтым разам біліся, і нарабілі шмат граху, і душы іх зьвязаныя сталі. І пакуль той хлопец грахі перад ім ня выкупіў, той яго не адпусьціў. Бо ж ён мае такую ўладу - адпускаць грахі. Альжбэта была адкрыла рот, але ж Ганна ўладана ўзняла руку, і яна замаўчала.

- Ну дык вось, прыйшоў час, і забраў ён тую дзяўчыну. І калі ён зь ёй з’яднаўся, то моц набыў незвычайную, нібы палова да яго прыстала, якой яму не хапала, каб ўзьняцца да самога Бога. Зь ёй яго чараўніцтва набыло надзвычайную моц, і сапраўды ён стаў уладаром і над жыцьцём, і над сьмерцю.

- А дзяўчына? Што стала зь ёй? Альжбэта забывался, што гаворка ідзе пра сапраўднага чалавека, жывога Міхася, і Летыцыю, якую яна толькі нядаўна бачыла наяве.

- А што зь ёй стане? Ён, калі зь ёй усе колы прайшоў, і грахі выкупіў, то адразу ў сусьвет вярнуўся, і новых нарабіў. Такі ўжо ён чалавек. А яна – пры ім, ці то дачка яго, ці жонка, ці – усё адразу. Вой, наробяць яны яшчэ справаў, чую. Раптам Ганна фыркнула, як лошадзь, захрапела, махнула галавой, і нібыта прачнулася, пазіраючы на Альжбэту.

- Чортава семя яго ў табе, - гучна вымавіла яна, ікнула, і замёрла, павесіўшы галаву на грудзі. Альжбэта ўстала, пяцячышыся, і з жазам выкацілася з праклятай хаціны вон.

Глава 33: Вайна

Успаміны накрываюць яго, як халодная хваля. Яму фізічна не хапае паветра, цела халадзее, і душу ахоплівае жах. Гэтыя галасы і гукі не даюць яму паснуць. Яны ўрываюцца ў яго розум, уладныя, клічучыя за сабой. Няма нічога, што можа спыніць гэтыя галасы. Нічога іх ня можа суцішыць. Мінулае ахоплівае яго, замяшчаючы сабою сучаснае. І тады ён п'е. П'е страшна - каб забыцца, каб вырваць, адабраць у галасоў сваю душу.

У такія часы яму патрэбна яна. Яе прахалодная мяккая рука на яго ілбе, яе вусны, кранаючыя яго вусны, цяпло яе душы, і яе падтрымка. Яе адпушчэньне яго грахоў – а іх шмат, безьліч, і яны ірвуць, катуюць яго сэрца.

- Вайна – гэта дужа блага, сонейка, - кажа ён, гледзячы на яе. Яна сядзіць перад ім, і з жалем глядзіць на яго. Яе вочы вялікія і сьветлыя, як неба, працінутае праменямі сонца. Сьвятло гэтых вачэй разганяе хмары, і ён чапляецца позіркам за яе позірк, быццам бы тонучы – за працягнутую яму над вадой руку.

Яна такая прыгожая, такая чыстая. Яе цела тонкае і лёгкае, пяшчотнае, нагадваючае анёльскую постаць сярод калёнаў у мармуровай прахалодзе царквы. Ён бачыў разбураную царкву, і там назіраў анёла. Разьбітае выбухам цела застыла, малітоўна склаўшы рукі, і яму здалося, што па шчацэ з анёльскага вока бяжыць кроў. А яшчэ ён бачыў целы жывых анёлаў – жанчын, дзяцей. Яны ляжалі ціха ў рад, скурчыўшыяся ў апошняй сьмяротнай сутарзе, ці, наадварот, мякка і вольна, нібы паснуўшы пасьля цяжкога, поўнага выпрабаваньняў дню.

- Навошта, навошта, навошта? – білася ў яго скронях крыкам адчайнай птушкі, якая падае зь неба, падстрэленая, не разумеючы, за што яе пакараў Бог, якога яна ня ведае, бо яна ведае толькі неба, у якім хтосьці нябачны зьнянацку пераламіў ёй крыло. Спачатку ён халадзеў, і ішоў між целаў, як ува сьне, пераступаючы іх асьцярожна, каб не зьнявечыць паламаныя

рукі. Вось – жанчына, і яшчэ жанчына, а гэта – немаўля, і яшчэ дзіця, а гэта – хлапчук, падлетак, зусім юны. Не мужчына, але ж яго плечы ўжо шырокія, рукі і ногі моцныя, твару ня бачна – ён ляжыць ліцом уніз. Адзеньне на ім разарванае. Раптам ён спыняецца, нібы спатыкнуўшыся, і прыкрывае цела. Асьцярожна падымае скрываўленае адзеньне, і накідвае яго на сьпіну, прыкрыўшы сьцёгны. Жанчын ён не кранае – іх дужа шмат, аголеных, з раськінутымі нагамі, адрэзанымі грудзямі, разварочанымі вантробамі, і проста прыгожых жаночых целаў. Амаль чыстых, амаль жывых. Амаль. Перад тварам дзіця ён адводзіць твар, і з палёгкай бачыць целы бяз твараў наогул: яны не глядзяць на яго. Яны ня бачуць, ня чуюць, ня памятаюць. Найбольш страшныя целы цэлыя – яны громка крычаць яму, распавядаючы сваю жахлівую гісторыю. Яны сьведчаць. Яны – жывыя. Зараз яны паўстануць, і адправяцца ў сьлед за забойцай – каб прывесьці яго, каб прызваць да адказу памяці.

Раптам ён падае на калені, і пачынае выць. Дзіка, як зьвер, схапіўшыся за галаву рукамі. У яго голасе – нянавісьць, і боль, і адчай, і шалёнства, такое, што ён ня мае яму назвы. Ён – ужо не чалавек, разумее ён. Цяпер ён – дземан, суцэльная помста. Яго рукі прагнуць крыві. Яны прагнуць твару, які можна разьбіць кулаком, горла, якое можна пераламаць, скруціць, як ветку, прагнуць зброі, якая будзе страляць няспынна, да тых пор, пакуль ня скончацца патроны, і біць, пакуль ня скончацца ворагі. Гэтыя ворагі, яны, здаецца, усюды. Уся зямля чорная ад іх, як ад грачэй вясной. Яны – няспынныя, яны – нахабныя. Рагочучыя, упэўненыя ў сваім праве – праве забіваць тут іх жанчын і дзяцей, старых і юнакоў, мужчын, якія ніколі не трымалі ў руках зброі. Якія былі простымі жыхарамі простае зямлі, якую дзялілі па суседству з анклавамі тых, што цяпер абазначыў іх чужымі. Чужымі на сваёй зямлі, на якой яны нарадзіліся і вырасьлі. Але цяпер яна – ня іх. Бо яны – чорныя, нібы брудныя. У іх цёмныя валасы і вочы, і вера іх не такая – ня правільная вера. Яны ня вераць у добрага Бога, які загадвае іх забіваць. Выганяць іх са сваіх дамоў. Гвалціць іх жанчын і дзяцей, катаваць мужчын. Добры Бог чужынцаў вырашыў, што ім ня жыць на гэтай зямлі. Ім ня жыць наогул. Бо яны – не такія. Чужыя. Не падобныя. Ня людзі. Ён – такі ж, як яны. Як гэтыя цёмнавокія жанчыны з хвалістымі косамі ў колер ночы, якія

ляжаць ціхенька, нібы абняўшыся. На іх ня бачна ранаў, але ж ён ведае, што, калі перавярнуць іх, то і галавы ў іх амаль няма. Ён ужо бачыў, калі забіваюць так – калі шкадуюць патроны.

Ён шмат чаго бачыў. І цяпер яго вочы асьлеплі, выпаленыя чужым болем. Выпаленыя агнём нянавісьці, якая спустошвае яго душу. Ён не жадае ненавідзець, і ніколі не жадаў, але ж нянавісьць ліецца зь яго праз край. Помста, якой ён прагне, пераўтварае яго ў нешта, чаго ён сам жахаецца. Быццам бы тое, што глыбока спала, раптам выходзіць зь яго. А потым ён адчувае асалоду. І яго ўжо не палохаюць целы. Яны яго наогул не цікавяць. Рахунак поўны, і ў сэрцы болей не застаецца месца нянавісьці: яно перапоўнена ёй, і больш ужо ня ўмесьціць. Тая ж, што ўмесьцілася, сьціснулася ў няйтронную зорку, якая робіць сэрца непамерна цяжкім, такім, што чалавеку яго і ня вынесьці. Але ж ён выносіць. Ён стаў моцным. Ён так думаў, пакуль нешта не зламалася ў ім. Калі ён зразумеў, што чалавекам быць перастаў. Перастаў ён быць і жывым. Бо ж жывы ня здолеў бы вынесьці тое, што вынес ён. Ён жа ехаў “двухсотым” – дакументаў у яго не было. Ад вагону ішоў такі смурод, што ніхто яго і ня думаў правяраць. Даска была падпіленая – ён выбіў яе, і выйшаў вон. Ад яго пахла так, што і бамжы б пагрэбвалі, і таму яго ніхто не чапаў. Ён зьнік зь міру жывых - выйшаў зь міру мёрцьвых, але ж да жывых не прыйшоў. І яшчэ ён спазнаў аб сабе нешта – нешта страшное, няправільнае. Мёрцьвыя целы не палохалі яго. Мёрцьвыя жанчыны вабілі. Іх белая халодная плоць выглядала мармурам – даступнай, гладкай прахалодай. Яны выглядалі чыстымі, бясплотнымі, бо ачысьціліся ад сваіх жаданьняў. Ён мог разглядаць іх доўга, гадзінамі, лежачых на прамёрзлай зямлі. Таму ён і пайшоў вучыцца на скульптара – мармур яго вабіў. Цяпер жа было не да вучобы, але ж яму захацелася працаваць. Мармуровыя мадонны, жалобныя анёлы. Нібыта яго рука даставала іх зь нябыту – адну за другой, аднаго за другім. Сколькі перад ім стаяла твараў, столькі ён і жадаў ствараць. А твараў гэтых была безьліч, і прыходзілі ўсё новыя, і новыя. А потым яму пачалі сьніцца іньшыя. Іньшыя войны, іньшыя целы, усе розныя, і ўсе аднолькавыя ў сваёй мёрцьвай велічы. Бо мёрцьвыя – вялікія, разумеў ён. Яны стаяць значна вышэй за жывых. Мёрцьвым належыць сьвет. Іх значна, значна болей. І

яны гавораць, яны сьведчаць. Яны – памяць. Яны – Бог, - зразумеў ён. Тое, адкуль яны прыходзяць, і куды сыходзяць. Яго Бог – Бог мёрцьвых, памерлых, якім няма месца ў гэтым сьвеце, які, дзякуй гэтаму яго Богу, забіў яго, адправіўшы яго прамым ходам у нябыт – да Айца. З гэтым прыйшлі веды, а зь ведамі – яшчэ нешта. Штосьці вялікае, страшное. Яго каханьне, якое ён успомніў, бо памятаў яго ўсё жыцьцё, нават калі і ня помніў, не асэнсоўваў яго. Ён ведаў, што яму трэба яе шукаць, і ён яе знайшоў. І цяпер яна сядзіць, і глядзіць на яго, вачыма сумнымі і спакойнымі, на якіх выступаюць сьлёзы.

Ён налівае яшчэ стакан, і яшчэ. Ён хоча расказаць ёй, але ж – ня можа. Бо яму сорамна. Сорамна перад ёй, яе чысьцінёй, яе сьвятасьцю і нявіннасьцю ў яго вачах. – Сонейка, вайна – гэта блага. Гэта страшна, дужа страшна. Ніколі ня можа адбыцца вайна, ніколі ізноў. Я не дапушчу, я не дам, каб ты загінула. Не дазволю. Ён гаворыць яшчэ нешта, забываючыся ў гарачачным трызьненьні, ён ужо гаворыць сам з сабой, і нібыта ня бачыць яе, але ж калі яму здаецца, што яна паўстае, ён цяжка б’е рукой па сталу.

- Сядзі, - уладна вымаўляе ён, і яна спыняецца, і ізноў садзіцца. Яна хацела памыць посуд, прыбрацца, выцерці стол, які заліты віном, але ж ён не дае ёй руханцца зь месца: яна яму патрэбная тут, каб ён мог спаведацца ёй, каб яна сьведчыла да апошняга яго словы. У ёй – усё, усё жыцьцё, уся праўда, увесь сэнс існаваньня і яго, і сусьвету. Ён ужо ня ведае, хто яна, яна - яго душа, рандомная жанчына з тых, што застылі ў сьнезе яго памяці. Яна надперсанальная, узьнятая туды, адкуль ідзе сьнег. Тады таксама ішоў сьнег. Ён узьняў твар, і закрыў вочы, і сьняжынкі падалі яму на вейкі. Яны ня таялі – ён быў целам. Стаяў паміж целаў, і адчуваў адчайнае зь імі радство. Роднасьць мёрцьвага сярод мёрцьвых у сусьвеце адвечнасьці. І ізноў ён адчувае сябе жывым, і яму хочацца крычаць. Плакаць гарачымі, жывымі сьлязамі, каб яны растапілі замёрзлыя павейкі, крышталікі веек, спаяныя з застыўшай скурай, каб гэтыя мёрцьвыя вочы раскрыліся, і каб ён убачыў. Праз туман сьлёз і сьпірту ён бачыць яе. Ён ужо ледзь трымаецца седзючы, цяжка апіраецца на руку, яго валасы зблытаныя і мокрыя ад поту. Ён заўважае, як яна ўстае, як падыходзіць да яго. Ціха абдымае яго

галаву, прыціскаючы да сябе, і ён ахоплівае яе непаслухмянымі рукамі. Ён плача, плача і яна. Ён ня бачыць яе сьлёзаў, утыкаючыся тварам ёй у грудзі. Цяпер ён – яе дзіця. Ён слабы ў яе руках. Яна пяшчотна гладзіць яго плечы, кранае валасы вуснамі. Яна хістаецца, і ледзь трымаецца пад яго вагой, але ж яна – стойкая, і гібкая, як лаза. Яе рукі абвіваюцца вакол яго, і яна шэпча яму ласкавыя словы. Ён цягне яе да сябе на калені, і груба прыціскае. Яго кашуля разшпіленая, і цела мокрае і гарачае. Скараючыся яго рукам, яна кладзе галаву яму на плячо, і запракідвае твар, які ён накрывае вуснамі. Ад яго пахне віном, і яго рот кусае яе, губы драпежна прыціскаюцца да губаў. Яна ведае, што ён сябе ня памятае, што ён памятае толькі яе, і толькі яе бачыць і адчувае, хватаючыся за яе, як за анёла, захінаючага ўваход у нябыт, замінаючага яму правaліцца некуды, адкуль для жывой душы няма выйсьця.

- Пацалуй мяне пацалункам вуснаў сваіх, бо яны п’янейшыя за віно, і салодкія, як мёд. Як жыцьцё твае вусны для мяне, і ў іх – улада над сьмерцю. Ажыві мяне праз твае пацалункі, і спатоль голад душы маёй, і суціш яе смагу. Бо я не магу без цябе, як без паветра – цела, і як бяз Бога ня можа душа. Дух мой сьвяты, каханая. Ён прыціскаецца да яе, цалуе яе твар. Яго рука, цяжкая, лажыцца ёй на грудзі. Хістаючыся, ён узьнімаецца, крэпка трымаючы яе. Ён нясе яе некуды – нясе бясконца, ніколі ня скончваецца гэтае забыцьцё яе ў яго руках. Нарэшце ложак прымае іх целы, ён цяжка ўдаўлівае яе ў коўдру, накрываючы яе сабой. Яна ціха скараецца яму, абдымаючы, адчуваючы яго цяжкі подых, калі яго твар апускаецца ёй на шыю. Ён накрывае яе грудзі рукамі, убірае вуснамі, адчайна, нібыта хоча разарваць яе цела, быццам бы яна і сапраўды – як хлеб, якога ён прагне, голад, які ён ня можа спатоліць. Ён нічога ня кажа, і проста бярэ яе, рассоўваючы яе сьцёгны, моцнымі, глыбокімі штуршкамі, адчайна трымаючыся за яе, нібыта яе цела – усё, што ў яго засталося на зямлі. Яна стогне, аддаючы яму сваю жарсьць, сваю плоць, якая, яна разумее, патрэбная яму ня меней, чым яму патрэбная яго душа, бо цела і душа непадзельныя, як і непадзельныя цяпер яны - няма той моцы, што магла б адарваць яго ад яе, і вырваць яе зь яго абдымкаў, якія мацнейшыя за абдымкі сьмерці.

- Ізноў вайна, сонейка. Ізноў вайна, - ціха кажа ён, утыкаючыся ў яе плячо.

- Ізноў, каханы. Яна ціха гладзіць яго валасы, суцішаючы. – Яна ніколі ня скончваецца, - шэпча ён. – Будзь яна праклятая. Будзь яны ўсе праклятыя, хто распачынае, хто прагне гэтых забойстваў. Навошта, навошта, каханая?

- Пэўна, каб мы цанілі жыцьцё, любы, - ціха адказвае яна.

- Не, анёлачак, яна наогул не патрэбная. Нельга навучыцца цаніць жыцьцё праз вайну. Вайна абясцэньвае жыцьцё. Для яе яго кошт мізэрны. Нічога жыцьцё ня вартае, калі яго забіраюць так лёгка. Калі забіваюць. Жыцьцё вучыць цаніць толькі мір. Пад мірным небам разумееш, якая страшная вайна. Вось тут, як мы, калі я – з табою. Як страшна мне цябе згубіць, страціць гэты мір, прыгожы сон. Вось прачнуся – а я там, зімой у лесе. І неба такое халоднае. І мы зараз папаўзем, хаваючыся ў чорныя выбаіны снарадаў, прыкрываючыся целамі і вывярачанымі дрэвамі. Туды, дзе касьцёр, дзе – варта. Яны не чакаюць. Ведаеш, калі нож у зубах, паўзьці нязручна. Няўдобна нахіляць галаву. А потым – хутка, толькі трэба адразу, каб яны нічога не зразумелі, не пасьпелі … ён ізноў трызьніць, і яна абдымае яго галаву, цалуючы, просячы – цішэй, цішэй. Ён ціха кажа нешта, і цяпер засынае, і стогне, кідаецца ў сьне. Яна ціхенька ляжыць побач зь ім на ложку. Садзіцца і сядзіць, і ізноў лажыцца. Нарэшце, суцішваецца і ён. Тады яна лажыцца побач зь ім, і, нарэшце, засынае. Яны сьпяць крэпка, да самой раніцы, калі ён адкрывае вочы – каб нічога ня памятаць. Каб убачыць яе побач.

- Сонейка, ты прабач мяне. Я выпіў учора. Галава нешта баліць. Што гэта я так… яго голас разгублены, ён моршчыцца, нібы ад сонца, хоць на двары і пахмура.

- Як я так? Здаецца ж, толькі вось, стакан наліў, нешта стаміўся. Не зьбіраўся ж болей. Хіба ж так блага са стакану? Пэўна ж – не. Ён адкідваецца на падушку. – Прынясі ты мне папіць, калі ласка, - просіць. Яна перабіраецца праз яго, набірае ў гліняны кубак халоднай вады зь вядра. Ён прагна выпівае.

- Пра што я распавядаў, сонейка? – нягромка запытвае ён. – Пра

вайну, любы, - ціха адказвае яна, цалуючы яго грудзі. На іх, яна ведае, шнар – глыбокі, наўскось, пасярэдзіне, схаваны чорным воласам, перакрэсьліваючы цяглы. Ён шмат пра гэта ня кажа. Парэзалі, ды зашылі. Заадное і сэрца падправілі. Бо ж даўно было трэба. Затое цяпер – як новы. Усярэдзіне шнара ямка-умяцінка. Кулявы сьлед.

- Я ж – вязучы, - усьміхаецца ён, абдымаючы яе.

- Што ў нас сёньня, каханая? – Новы дзень, любы. Яна прыціскаецца да яго тварам, адчуваючы на сьпіне яго гарачую вялікую далонь.

Глава 34: Люстэрка

Ён ужо ня памятае, дзе яго ўспаміны, а дзе - дзедавы. Дзе яго, а дзе - дзедава жыцьцё. Калі яны апынуліся ў гэтай хаце, і колькі яны тут, і дзе яны, наогул? Які цяпер час, які год, які век? Тут няма эляктрычнасьці, і ён жарка топіць печ, носіць ваду з крыніцы, ловіць у возеры рыбу. Ганна прыносіць яйкі, а Альжбэта - малако, астатняе ён пакупае на кірмашы ў мястэчку. Парэпаныя твары, кошыкі на зямлі, на драўляных прылаўках раскладзены нехітры гандаль. Але ж усё патрэбнае ёсьць, і нават добрае - якасьць яго ўражвае. Цяжкія стальныя нажніцы, тонкі адбелены лён і суворае палатно, ніткі прыемных, радуючых глаз колераў - брусьніц, чарніц, васількоў. Гарэху. І такая ж цёмная, ахрыста-земляная воўна, пэўна, фарбаваная лукавай шалупеньню. Пакрывалы, дываны - усё тканае. Тонкая баваўняная ткань - гэта фабрычнае, гэта з мануфактуры. Крыжыкі і іконкі - прадае манашка. Маладая, смутныя вочы ў зямлю, а ў вачах - адвечнасьць, сіняя, як чыстае неба. Ён бярэ ўсё, што трэба, і аддае грошы. Дастае са скуранога кашаля, і зусім не зьдзіўляецца, што ў руцэ яго цяжкія манеты, металёвыя рублі, якія прыемна абцяжарваюць далонь. Яна ціхенька ходзіць зь ім побач ад прылаўка да прылаўка, аглядае тавар вялікімі яркімі вачыма. Уздрыгвае вейкамі. На яе твары няма фарбы, ён чысты і прыгожы, і проста сьвеціцца, як лілея апоўначы, калышучаяся ў россыпі зораў. Яе постаць зграбная і высокая, і яна трымае яго за руку - даверліва. Яе далонька ў яго далоні, і ён асьцярожна сьціскае яе ў складках яе спадніцы. Яна нахіляецца да прылаўку, разглядаючы ўпрыгожваньні. Яе вабіць срэбны крыжык з устаўкамі з каляровага шклу. Ён запытвае цану - дзесяць. Ківае. Дастае кашэль, і сыпе манеты на далонь. Цяжка прыпячатвае іх аб дрэва, і манашка хрысьціцца, апускаючы вочы. Яе вусны ціха варушацца - Pater; і яна перабірае ружанец. Ён кладзе ёй руку на талію, мякка накіроўваючы ў бок. Яны сыходзяць, а ў сьлед ім ляціць шэпт. Чараўнік, чортава семя. Людзі разыходзяцца, калі яны йдуць да вазку. Чорны конь маша галавой. Іржэ. Яны садзяцца ў вазок. Ён цягне лейцы, і жывёла рухаецца звычна. Яна сядзіць на сене, аглядаючы лес. Лес праглынае іх, і гэта будзе шчэ доўга,

некалькі гадзінаў, пакуль за паваротам не мільгане хаціна. Нарэшце - высокі, нізка насунуты капялюш-дах. У хаце ён абдымае яе. Яна ўзьнімае рукі. Яе кашуля лажыцца на лаву, спадніца падае. Ён цалуе яе, коратка, прыціскаецца да яе грудзей вуснамі. Яна ўздыгвае - ён такі гарачы. - Вазьмі мяне! - ціха просіць яна. Яе вусны варушацца ня чутна - гавораць яго рукі. - Якая ж ты ў мяне прыгожая, сонейка. Дзяўчынка мая. Ён прыціскае да яе галаву, становячыся перад ёй на калені. Яна гладзіць яго валасы, і ён мякка цягне яе ўніз, на сябе. Яго чэлес цьвёрды, і стаіць, як сьвечка. Як вялікая сьвечка ў царкве, - думае яна. Апускаецца на яго, і ўздрыгвае ад жаданьня, болю і страху: ня ведаючы, чаго болей. Ён рухае яе рукамі.

- Аб чым я размаўляў учора, любая? - Ты гаварыў аб вайне, каханы.

Ён качае галавой. Ён сядзіць голы на лаве, і яна - у яго на каленях. Яе валасы ляжаць у яго на сьцёгнах - доўгая, чорная каса.

- Дарма я. Вайна - гэта блага, сонейка. Ён цалуе яе, абдымае, і яна слухае лес. Лес сьпявае ім песьні. Ёй хораша зь ім, спакойна.

- Тата, татачка ... шэпча яна яму.

- Дачушка... ён цалуе яе, саграваe рукамі.

Нешта там, у лесе, варожае, ведае яна. Яно старое, пагрознае. Дзікае і дзіўнае. Галасы, вочы, бароды, рукі цягнуцца праз цемру. Ён нібыта прачынаецца, узьнімае твар. Глядзіць у вакно, жмурыць вочы, угледваючыся ў змрок.

- Дзе мы з табой, каханая? - раптам запытвае яе.

- У лесе. У хаціне, любы. Яна глядзіць на яго. Ён пругка паўстае, апускаючы яе на падлогу.

- Крыжык. Надзень яго, - каротка кідае. Бярэ яе твар у рукі, і глядзіць на яе - пільна.

- Люстэрка, каханая, - ціха кажа ён. - Там, у пакоі, за шафай.

Хапае яе за руку. Нехта грукае ў дзьверы, ірвецца ўнутр, ірве дах.

Ён вядзе яе за сабой. Яны ідуць. Йдуць доўга праз шкло. І далей. Далёка, яна ведае, дужа далёка. Праз прастору і час, у бясконцасьць. Ён разводзіць завесу рукой, і яна робіць крок за ім.

Яны стаяць перад старым вялікім люстэркам у залачонай раме.

- Старое ..., - ціха вымаўляе яна.

- Дужа старое. Яму пяцьсот год. Гэта віла маіх продкаў. Тут усё старое. Ён кранае яе валасы вуснамі. Яго рукі абдымаюць яе - надзейныя, моцныя рукі.

- Табе ня страшна, каханая? - запытвае ён яе.

- Не, я не баюся люстэркаў. Яна ўсьміхаецца мякка. Ціха ўсьміхаецца і ён, прытуляючы яе да сябе.

Глава 35: Віла

Люстра перад ёй - вялікае, прыгожае, ад падлогі і на галаву вышэй за яе. Мутнаватае залацістае шкло адлюстроўвае ўсё крыху размыта, казачана. Цёплыя, залаціста-карычневыя цені лашчаць яе твар. Яны – як балотная вада, у якой ціха калышуцца гарлачыкі, калі яе асьвятляе сонца. Ёй хочацца працягнуць руку, і дакрануцца да іх. Палашчыць самое сябе – прыгожую, незямную. Тую, што адбіваецца ў дзівосным люстэрку памяці. Гэтае люстра памятае ўсё, разумее яна. У ім – усе яе жыцьці, усе вобразы. Яно ўбірае іх, і захоўвае, як скарбонка захоўвае каштоўныя рэчы. Колькі іх было? Нешта насоўваецца на яе, аграменнае, магутнае. Неабсяжнае, як мора.

Яна угледваецца ў глыбіню яго, ускрыквае, і захінае рукамі твар.

Яго рукі ціха абдымаюць яе ззаду. Яна ізноў глядзіць, і цяпер бачыць сябе, і яго. Ён абдымае яе вялікімі рукамі. Ёй так хараша зь ім, утульна, яго рукі пяшчотныя, грудзі – шырокія. Цёмныя валасы кранаюць яе шчаку.

- Каханы, - ціха кажа яна, - мы ізноў дома?

- Так, любая, - ківае ён. – Мы – дома.

- А хаціна? – ціха запытвае яна. – Хаціна – гэта мяжа, адказвае ён, - усьміхаючыся. – Зь яе ўсё пачынаецца.

- А чым усё заканчваецца, любы? – запытвае яна яго. Яна пытае, і баіцца пачуць адказ, які можа прагучэць, як прысуд, якога яна баіцца, і чакае.

- Мной, каханая, - ціха кажа ён, цалуючы яе. – І табой. Нашым з табой з’яднаньнем.

- Хто ты, любы? – кажа яна, і голас яе ўздрыгвае.

- Я – кароль, - адказвае ён, цалуючы яе. – А ты – мая каралева. А

гэтая віла – наш палац. Ён кранае вуснамі яе вочы, і плёнка зь іх падае, як залацістая ад часу завеса са старога парэпанага шклу.

Перад ёй – люстра. Старое, вялікае, крыху мутнаватае. У багатай венецыянскай раме, зьвітай з галінаў, лісьця і кветак невядомых расьлінаў.

- Гэтае люстра каштавала, як карабель, - усьміхаецца ён. Яна зьдзіўлена падымае на яго вочы.

- Твой род такі багаты? – запытвае яна.

- Так, мой род багаты. З даўніх часоў. І стары. Ніхто ня ведае, калі ён пачаўся. У ім спляліся дзьве галіны – адна зь Італіі, а другая – зь Ліцьвы. У Ліцьве цяпер ужо нікога няма – я быў апошні нашчадак гэтае галіны. А ў Італіі дрэва разраслося – глеба тут больш прыдатная для нашай крыві.

- Мне здаецца, што я цябе памятаю, - ціха кажа яна. – Мне не здаецца, адказвае ён, цалуючы яе. – Я гэта ведаю. Ведаю, што ты была са мной заўсёды.

Ён паварочваецца да яе, і яго вусны апускаюцца на яе вусны. Рукі сьціскаюць, ахопліваючы яе. Ён такі вялікі, і яго пацалунак драпежны, і подых цяжкі і гарачы, як у вялікага зьвяра. Яна ўздрыгвае, аддаючыся яму, прыціскаючыся да яго сваім тонкім целам. Гладзіць яго плечы рукамі, адчуваючы, як яго чэлес прыціскаецца да яе ўлоньня. У яе кружыцца галава, ад жаданьня яна ўздрыгвае, і ў скронях пульсуе кроў. Яна хоча яго, хоча яго так, што баіцца сама сябе. Проста б аддала яму ўсю сябе бяз рэштку.

Сьвядомасьць ускользвае ад яе. Нічога, акрамя яе жарсьці, няма вакол. Толькі ён і яна, яго вусны, яго рукі, яго дыханьне.